

ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΕΛΛΑΔΑ
ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ

ΕΘΝΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΩΜΑ
& ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ

ΔΕΛΦΟΙ • 14, 15, 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1995

ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΞΥΝΗ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΙΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

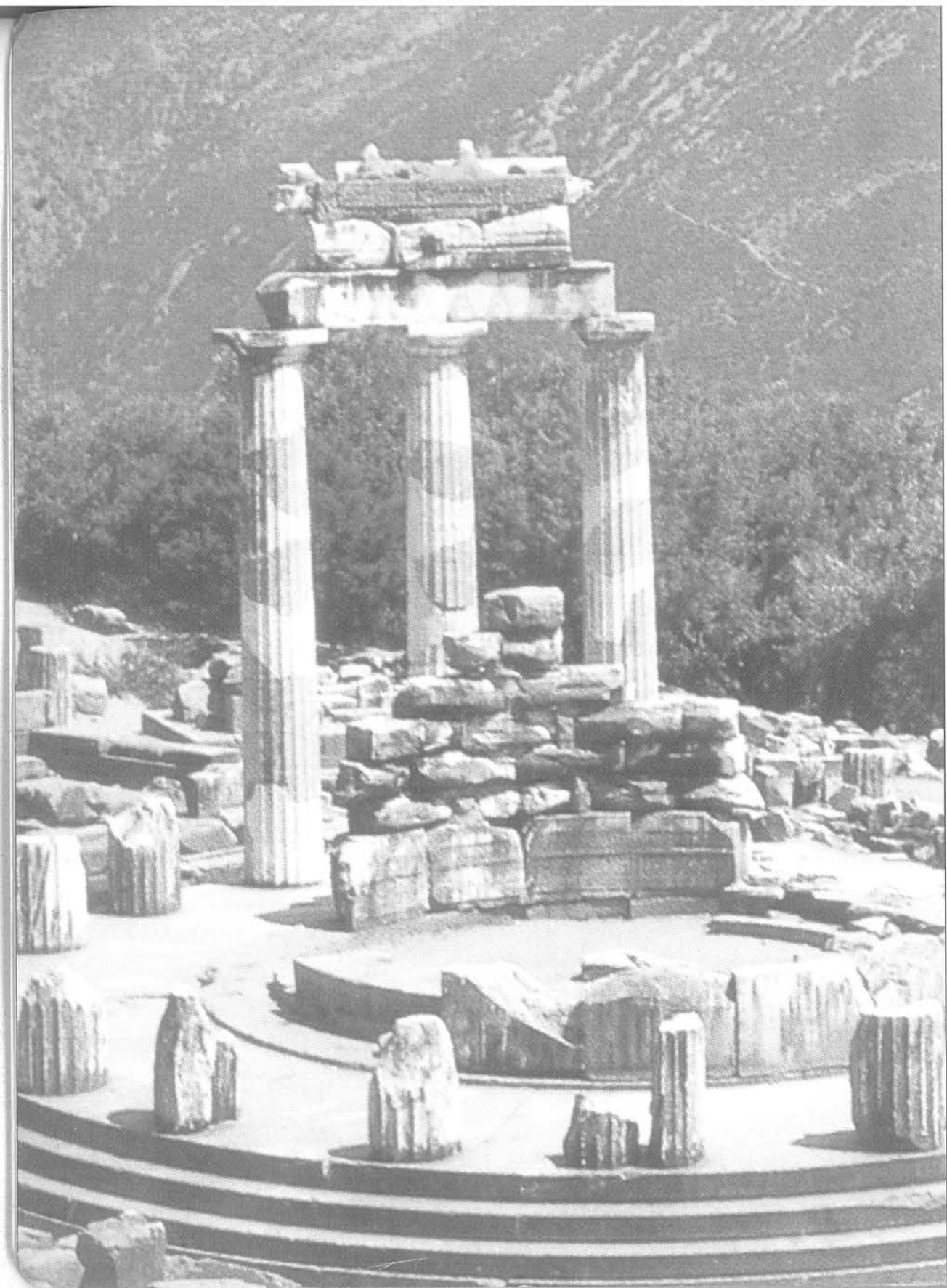
ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

ΔΕΛΦΟΙ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ

14, 15, 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΑΘΗΝΑ/1996

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	7
ΜΗΝΥΜΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ.....	8
ΜΗΝΥΜΑ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.....	9

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ.....	13
Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΞΥΝΗ.....	15
Η ΑΝΑΙΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΥΤΟΥ.....	17
ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.....	18
ΠΑΤΙ ΕΠΙΛΕΓΗΣΑΝ ΟΙ ΔΕΛΦΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ... ..	19
ΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΚΑΙ Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.....	20
Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.....	21
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ.....	22
Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.....	22
ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.....	23
ΟΙ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΟΥ ΣΤΗΡΙΞΑΝ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.....	24
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.....	25

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Χαιρετισμός κ. ΞΥΝΗ ΣΟΦΟΚΛΗ, Προέδρου Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή.....	33
Χαιρετισμός κ. ΛΕΦΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Δήμαρχου Δελφών.....	34
Χαιρετισμός κ. ΚΑΡΑΣΜΑΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Καθηγητή Ε.Μ.Π.....	35
Χαιρετισμός κ. ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ ΚΥΡΙΑΚΟΥ, Δημοσιογράφου.....	37
Χαιρετισμός κ. ΣΙΜΙΤΣΕΚ ΜΑΡΤΩΝ, Εκπροσώπου Ε.Ο.Α.....	38
Χαιρετισμός κ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, Νομάρχη Φωκίδας.....	41
Χαιρετισμός κ. ΛΑΖΑΡΗ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ, Γενικού Επιθεωρητή Αστυνομίας.....	42
Χαιρετισμός κ. ΣΑΜΑΡΑ ΑΝΤΩΝΗ, Προέδρου ΠΟΛ. ΑΝ.....	42
Χαιρετισμός κ. ΠΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.....	43
Εισήγηση κ. ΝΙΩΤΗ ΓΡΗΓΟΡΗ, Υφυπουργού εξωτερικών.....	46
Εισήγηση κ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, Ακαδημαϊκού.....	51
Εισήγηση κ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Εκδότη.....	54
Εισήγηση κ. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ ΜΙΧΑΛΗ-ΘΑΛΗ, Καθηγητή Πανεπιστημίου.....	61
Εισήγηση κ. ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΗ, Συγγραφέα.....	68
Εισήγηση κ. ΝΙΑΡΧΟΥ ΘΑΝΑΣΗ, Εκδότη.....	72
Εισήγηση κ. ΞΥΝΗ ΣΟΦΟΚΛΗ, Προέδρου Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή.....	76
Εισήγηση κ. ΠΟΥΛΩΡΑ ΒΥΡΩΝΑ, Βουλευτή, Νομικού, Συγγραφέα.....	84

Εισήγηση κ. ΚΟΥΡΕΜΕΝΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Αν. καθηγητή Πανεπιστημίου.....	92
Εισήγηση κ. ΣΙΑΣΟΥ ΧΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ, Αν. καθηγητή Πανεπιστημίου.....	98
Εισήγηση κ. ΖΟΥΡΑΡΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Καθηγητή Πανεπιστημίου.....	106
Εισήγηση κ. ΠΑΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Επ. καθηγητή Πανεπιστημίου.....	113
Εισήγηση κ. ΖΙΑΚΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Συγγραφέα, Μελετητή.....	123
Εισήγηση κας ΣΕΛΛΑ-ΜΑΖΗ ΕΛΕΝΗΣ, Καθηγήτριας Πανεπιστημίου.....	127
Εισήγηση κας ΕΡΜΕΙΔΟΥ-ΡΟΛΛΕΤ ΣΟΦΙΑΣ, Καθηγήτριας Πανεπιστημίου..	138
Εισήγηση κ. ΔΑΡΑΔΗΜΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ, Προέδρου Ε.Ε.Τ.Ε.....	141
Εισήγηση κ. ΜΠΟΣΝΑΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ, Δρ. Πανεπιστημίου.....	146
Εισήγηση κας ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ, Δρ. Πανεπιστημίου.....	148
Εισήγηση κας ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΡΟΠΗΣ, Καθηγήτριας Πανεπιστημίου..	153
Εισήγηση κ. ΤΖΙΚΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Προέδρου Ε.Ο.Α.....	158
Εισήγηση κ. ΜΠΛΑΟΥΤ ΧΕΡΜΑΝ, Ζωγράφου.....	160
Εισήγηση κ. ΛΕΦΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Δημάρχου Δελφών.....	165

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	171
ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ.....	173
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ.....	175

ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

(Μια πρόταση του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή)

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ.....	179
ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΤΩΡΑ.....	179
ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ.....	180
ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΕΙ.....	181
ΠΟΙΑ ΟΦΕΛΗ ΘΑ ΠΡΟΚΥΨΟΥΝ.....	182
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ.....	182
ΠΟΙΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	183
ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	183
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ.....	184

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ.....	185
-------------------------	-----

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο βιβλίο αυτό καταγράφεται το ιστορικό της πραγματοποίησης ενός φιλόδοξου σχεδίου που αποτέλεσε έμπνευση και πρωτοβουλία του ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΞΥΝΗ και ευτύχησε να έχει την υποστήριξη ικανού αριθμού πνευματικών, πολιτιστικών, πολιτικών και οικονομικών φορέων.

Η ιδέα αφορούσε τη διοργάνωση ενός συνεδρίου με θέμα "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ", όπου η θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος, από διαφορετικές οπτικές γωνίες, θα κατέληγε στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων και στη λήψη αποφάσεων, προκειμένου η Ελλάδα, αξιοποιώντας τις δυνατότητές της και επιστρατεύοντας τις δυνάμεις της, να πρωταγωνιστήσει διεθνώς.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ ανέλαβε το έργο της σύγκλησης ενός τέτοιου συνεδρίου, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή διακεκριμένων πνευματικών προσωπικοτήτων, οι εισηγήσεις των οποίων αποτελούσαν εγγύηση για την ανάπτυξη εποικοδομητικού διαλόγου.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ ευχαριστεί θερμά όλους τους εισηγητές και όλους τους συνέδρους για την ευγενική τους συμμετοχή, αλλά και όλους εκείνους που δεν μπόρεσαν τελικά να παρευρεθούν, εκφράζοντας την ελπίδα πως η μεγάλη αυτή εθνική και πολιτιστική προσπάθεια, που εγκαινιάστηκε μ' αυτή τη διοργάνωση, θα έχει συνέχεια και θα αποδώσει γρήγορα καρπούς. Ευχή μας, να επιτελέσει και πάλι η Ελλάδα σημαντικό ρόλο στο σύγχρονο παγκόσμιο γίγνεσθαι.

Σοφοκλής Ξυνής
Συγγραφέας, Πολιτικός Μηχανικός, Φυσικός
Πρόεδρος του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή

ΜΗΝΥΜΑ
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

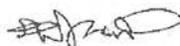
ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Κύριο
Σοφοκλή Ξυνή
Πρόεδρο Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή
Πατησίων 31 & Σολωμού
104 32 Αθήνα
ΕΛΛΑΔΑ.

Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος πήρε την επιστολή σας, ημερομηνίας 26 Μαΐου 1995, μαζί με το επισυναφθέν βιβλίο σας "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ", και σας ευχαριστεί αλλά και σας συγχαίρει για την προσφορά σας.

Διαβιβάζοντάς σας τις πατρικές ευχές του Μακαριωτάτου για κάθε καλό, διατελώ,

Με τιμή

Φρίξος Κλεάνθους
Υπεύθυνος Αρχιεπισκοπικού Γραφείου

Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου
13 Ιουνίου 1995.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

"ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ"

Σε μια εποχή πνευματικής και πολιτιστικής αναζήτησης, όπου τα πάντα αμφισβητούνται και επαναπροσδιορίζονται, η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να αναδειχθεί σε κύρια πνευματική εστία. Ο ελληνικός πολιτισμός, σε όλες τις εκφάνσεις και τις στιγμές του, καταδεικνύει αξίες με ευρύτατο παρελθόν και δυναμική προοπτική στο παρόν και στο μέλλον, που μπορούν να μας απεγκλωβίσουν από ένα φτωχό πνευματικά τρόπο ζωής και να μας κατοχυρώσουν αντίκρου στη δίνη των τόσων προβλημάτων του καιρού μας.

Μας περιβάλλει ένα χάος ηθικό, σημείο μιας εποχής που ωστόσο καιταγράφει και καιτανέμει με σύστημα και ιάξη μοναδική όλα τα στοιχεία της υλικής της ύπαρξης. Η αντίφαση εδώ λειτουργεί διδακτικά: όταν σε δύο σκέλη το ένα διογκώνεται, το άλλο ατροφεί. Έργο αξιόπαινο και μεγαλεπήβολο θα ήταν να συμπέσουν αυτά τα δύο σκέλη, συνενώνοντας σε ένα όλον τους λαούς της γης.

Οι αξίες μας όμως, σ' αυτό το σύγχρονο κόσμο, δεν διαμορφώνουν μια γλώσσα κοινή. Κατ' επέκταση, εκείνος που μιλά για την προβολή των αξιών ενός εθνικού πολιτισμού κινδυνεύει να κατηγορηθεί για εθνικισμό ή, στην καλύτερη των περιπτώσεων, για ρομαντική αφέλεια. Σε ποια βάση, λοιπόν, θα στηρίξουμε το αίτημα και την πρόθεσή μας ως Έλληνες να πρωταγωνισήσουμε πολιτιστικά σ' έναν κόσμο που διεκδικεί το υπεροπτικό δικαίωμα να αναμειράται και να αντιμάχεται το παρελθόν, να επιβάλλει την ισχύ της ποσοτικής αποτίμησης των αξιών, και σε ποια γλώσσα ;

Μας δόθηκε μια γλώσσα που μιλιέται και γράφεται μόνο από μερικά εκατομμύρια ανθρώπων. Η ίδια αυτή γλώσσα σ' αυτή τη χωρική της στενότητα έχει να αντιπαραθέσει τη χρονική της ευρύτητα. Δυόμιου χιλιάδες χρόνια τώρα ο ελληνικός λόγος εκφέρεται αδιάκοπα με διαφορές, και καταξιώνεται αισθητικά στην τέχνη του Ομήρου, της Σαπφούς, των μεγάλων τραγικών, του Ρωμανού του Μελωδού, του Σολωμού, του Κάλβου, του Παπαδιαμάντη, του Σικελιανού, του Σεφέρη και του Ελύτη, χωρίς ωστόσο στους νεότερους χρόνους να έχει το αντίκρουμα που είχε σ' όλη την έκταση της αρχαίας πολιτισμένης ανθρωπότητας.

Αν η γλώσσα αποτελούσε μόνο μέσο επικοινωνίας, τότε το πράγμα θα ήταν απλό. Συμβαίνει όμως ν' αποτελεί εργαλείο μαγικό και φορέα ηθικών αξιών. Στη διάρκεια των αιώνων η γλώσσα προσκτάται ένα ορισμένο ήθος, που γεννά υποχρεώσεις σε όσους τη φέρουν ως στοι-

χείο πολιτιστικής κληρονομιάς. Συνεπώς, με σεβασμό και περίσκεψη απέναντι σ' αυτό το ανεκτίμητο κεφάλαιο των 24 αιώνων, οφείλουμε πρώτοι εμείς να ψηλαφήσουμε όλα εκείνα τα μόνιμα, τα βιώσιμα στοιχεία του πολιτισμού μας που κατόνησαν δυσδιάκριτα μέσα στο σκοτάδι της τωρινής μας συνειδησιακής σύγχυσης. Γιατί μόνο έτσι θα καταφέρουμε να ανταποκριθούμε στην πρόκληση που μας δημιουργεί το αίτημα για μια νέα σύνθεση, που ανακωνεύοντας την πολιτιστική παράδοση δημιουργεί νέες πραγματικότητες και ποιότητες, ικανές να εκφράσουν τα κοινωνικά και ψυχολογικά αιτήματα της εποχής μας.

Η ανθρωπότητα, σπρωγμένη από το φόβο της στέρησης και των φυσικών δυνάμεων, επιδόθηκε με μια ψύχραιμη ορθολογιστική σκέψη στην αναζήτηση νόμων και εφοδίων που θα δάμαζαν την ανάγκη. Αλλά προέκυψε η ρωγμή : μέσα στο θριαμβευτικό πλούτο, την αφθονία και τον καλλωπισμό της πραγματικότητας, το ανθρώπινο πνεύμα οβήνει και η ζωή γίνεται οκλάβια των ματαιοτήτων. Σε μια τέτοια ανέοια εποχή, ο ελληνικός πολιτισμός μπορεί να μας προσφέρει τα πνευματικά ερείσματα που χρειαζόμαστε για ν' αντισταθούμε στη "λατρεία του στιγμιότυπου", στην αποθέωση του απτού μιας αχρονικής πραγματικότητας.

Οι Έλληνες, κατοικώντας εδώ και αιώνες σε τούτο το κομμάτι της γης όπου το άπλετο φως διαλύει την ύλη σε διαφάνεια, συναισθάνθηκαν πως οι αισθήσεις πρέπει πάντα να έχουν τις αναλογίες τους στο πνεύμα. Πως πέρα από την απτή πραγματικότητα υπάρχει και η ιδέα της, κι αυτή κατακτάται μόνο όταν ο άνθρωπος συνθέσει έναν κόσμο που υπερβαίνει τον πραγματικό αλλά και τον συμπληρώνει. Έτσι γεννιέται ένας κόσμος που στηρίζεται στο "εδώ" και στο "επέκεινα" και μεταγγίζει στα πράγματα το χυμό της αθανασίας, το αντίπαλο δέος του θανάτου.

Οι Έλληνες διδάσκουν εδώ και αιώνες την τέχνη της ζωής, μάθημα καλό όσο και χαλεπό, που ωστόσο αξίζει να ενδιαφίρουν σ' αυτό όλοι οι άνθρωποι του κόσμου.

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΞΥΝΗ

Μπροστά, λοιπόν, στην κρισιμότητα του θέματος, ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ ανέλαβε την πρωτοβουλία και παράλληλα το βάρος της προσπάθειας προώθησης του συνολικού θέματος, με συναίσθηση ευθύνης και κρέους απέναντι στον ελληνικό λαό:

- Επειδή πάντα, από την ίδρυσή του, είχε τέτοιου είδους προβληματισμούς με εθνικό προσανατολισμό, πράγμα που αποδεικνύεται από τις έως σήμερα κοινωνικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές του δραστηριότητες.
- Επειδή βλέπει την αδράνεια της επίσημης πολιτείας.
- Επειδή έχει συνειδητοποιήσει ότι οι ιστορικές συγκυρίες του παρόντος κάνουν επιτακτική την ανάγκη άμεσης λύσης.
- Επειδή θεωρεί ότι η ΠΑΙΔΕΙΑ μπορεί και πρέπει να παίζει σημαντικό ρόλο σαν μία από τις οπουδαιότερες συνιστώσες του θέματος "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ", αφού ο ρόλος της είναι να διαμορφώνει πολίτες με ήθος και εθνική συνείδηση, ρόλος τον οποίο ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ παίζει με απόλυτη συνέπεια εδώ και 35 χρόνια.

Για όλους αυτούς τους λόγους ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ ανέλαβε την πρωτοβουλία και παράλληλα την προσπάθεια να προωθήσει το θέμα και σε συνεργασία με φορείς και πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους από το χώρο της Πολιτικής, της Εκπαίδευσης, των Επιστημών, των Γραμμάτων, των Τεχνών και των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, προχώρησε αρχικά στη διοργάνωση Προσυνεδρίου, στον Αστέρα της Βουλιαγμένης, στην Αθήνα, το οποίο προετοίμασε το Α' Συνέδριο που έγινε στους Δελφούς, τον Οκτώβριο του 1995, με θέμα "ΕΛΛΑΔΑ. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ".

Στο προσυνέδριο καθορίστηκαν οι βασικές ενότητες και τα επιμέρους θέματα του Α' Συνεδρίου των Δελφών, επισημάνθηκαν κατάλληλοι εισηγητές, ορίστηκαν συντονιστές και προτάθηκαν άτομα και φορείς, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που η συμμετοχή τους στο κυρίως Συνέδριο κρίθηκε απαραίτητη και εποικοδομητική.

Εκτός όμως από τα οργανωτικά θέματα έγινε συζήτηση και επί των θεμάτων των επιμέρους προτεινόμενων εισηγήσεων του συνεδρίου και

σημειώθηκαν πολλές και ενδιαφέρουσες προτάσεις που αποτέλεσαν αρχικό οδηγό θεματολογίας εισηγήσεων για επεξεργασία και επαναδιατύπωση στο συνέδριο των Δελφών. Κοινή πάντως ήταν η διαπίστωση ότι για να γίνει η ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ χρειάζεται πανεθνική-συλλογική προσπάθεια και δεν είναι απλά υπόθεση ενός.

Έτσι, με σωστή προετοιμασία και οργάνωση και με την εμπειρία του Προσυνεδρίου ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ προχώρησε στην πραγματοποίηση του Α' Συνεδρίου στους Δελφούς, στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, με θέμα "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ", στις 14, 15, 16 Οκτωβρίου 1995.

Το Συνέδριο αυτό αποτέλεσε την πρώτη οργανωμένη και αποφασιστική προσπάθεια προώθησης του συγκεκριμένου θέματος. Στόχος του ήταν η ανταλλαγή απόψεων φωτισμένων προσώπων, με βάση τις ιστορικές αναλύσεις, έτσι ώστε να διαμορφωθεί μία άποψη με συγκεκριμένες προτάσεις, πανεθνικής αποδοχής, που θα επηρεάσουν όλους τους φορείς του έθνους, ώστε με τη δραστηριοποίηση, όχι μόνο της πολιτείας αλλά και όλων των ατομικών ή μαζικών φορέων, να επαναδημιουργηθεί μία εθνική συνείδηση πνευματικής και πολιτιστικής πορείας παγκόσμιας εμβέλειας.

Το πρώτο βήμα, λοιπόν, έγινε και το γεγονός ότι την πρωτοβουλία την είχε ένας εκπαιδευτικός φορέας, ο οποίος στηρίζει και την όλη προσπάθεια, αποτελεί θετικό στοιχείο δεδομένου ότι η εκπαίδευση αποτελεί πηγή πνεύματος, εθνικών ιδεωδών και διαμορφώνει νέους που γίνονται συνεχιστές της ιστορίας μας.

Το συνέδριο, κατά γενική ομολογία, πέτυχε το στόχο του και γι' αυτό θεωρούμε υποχρέωση να ευχαριστήσουμε θερμά τους φορείς που το στηρίζαν και τις εξέχουσες προσωπικότητες που με την πρόθυμη συμμετοχή τους και τις εμπειριτωμένες τοποθετήσεις τους τού έδωσαν το απαιτούμενο κύρος.

Ομως, είναι κοινή διαπίστωση ότι για να γίνει πραγματικότητα ένας τέτοιος στόχος, όπως είναι η "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ", τα συνέδρια δεν αρκούν. Οι προτάσεις, όσο ωραίες και αν είναι, θα παραμείνουν λόγια, αν δεν υπάρξει ουσπεύρωση δυνάμεων, αν δεν υπάρξει εθνική ουσπεύρωση.

Το θέμα πρέπει να συναγείρει και συνεγείρει όλους μας, άτομα και φορείς, επιστήμονες και εκπαιδευτικούς, πολιτικούς και οργανωμένη πολιτεία, όλους τους Έλληνες, όπου κι αν βρίσκονται έτσι ώστε να γίνουν ενέργειες συγκεκριμένες και οργανωμένες για την επίτευξη του πανεθνικού αυτού στόχου.

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΥΤΟΥ

Η πραγματοποίηση ενός συνεδρίου με θέμα την πνευματική πορεία της πατρίδας μας ήταν μια πρωτοβουλία με ιδιαίτερες απαιτήσεις. Έτσι κρίθηκε αναγκαία η διοργάνωση ενός προσυνεδρίου που θα έθετε το γενικό πλαίσιο του συνεδρίου.

Το προσυνέδριο, που πραγματοποιήθηκε στις 15 Απριλίου 1995 στον Ασιέρα της Βουλιαγμένης, καθόρισε τις βασικές ενότητες, τα επιμέρους θέματα του Συνεδρίου, επέλεξε τους εισηγητές για κάθε θέμα, καθώς και τους επικεφαλής-επιστημονικά υπεύθυνους- συντονιστές των εργασιών του συνεδρίου, κι επιπλέον επισήμανε τους φορείς εκείνους, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που όφειλαν να υποστηρίξουν το συνέδριο και τους πανεθνικούς στόχους του.

Στο προσυνέδριο αυτό, στο οποίο συμμετείχαν προσωπικότητες των Γραμμάτων και των Τεχνών αλλά και εκπρόσωποι της Πολιτείας, κατέστη σαφές ότι η σύγκληση ενός Διεθνούς Συνεδρίου απαιτούσε πάνω απ'όλα να διαμορφωθεί κοινή αντίληψη για το θέμα και να υιοθετηθούν κατ' αρχήν οι σκοποί αυτής της προσπάθειας.

Κατά τη διάρκεια του προσυνεδρίου, επισημάνθηκε μεταξύ άλλων η ανάγκη να ενεργοποιηθούν όλες οι πολιτιστικές παράμετροι της χώρας μας, έτσι ώστε η Ελλάδα να αναλάβει διεθνή πρωταγωνιστικό ρόλο.

Η επιστημονική επιτροπή των εργασιών του προσυνεδρίου αυτού αποτελούνταν από τα παρακάτω άτομα:

Ξυλής Σοφοκλής, Πρόεδρος Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυλή
Ιορδανίδης Κωνσταντίνος, Δημοσιογράφος
Λέφας Κωνσταντίνος, Δήμαρχος Δελφών
Λεντάκης Ανδρέας, Βουλευτής
Νιώτης Γρηγόρης, Υφυπουργός Εξωτερικών
Παύλος Γεώργιος, Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Πέρος Φίλιππος, τ. Ευρωβουλευτής
Πολύδωρας Βύρων, Βουλευτής
Πουλιαντζής Μιχάλης - Θαλής, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ρώμης
Σελλά-Μάζη Ελένη, Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου
Σχοινιάς Κωνσταντίνος, Διεθνολόγος
Τζαννετάκος Ιωάννης, Δημοσιογράφος
Τάσσος Σταύρος, Ερευνητής

ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα και οι αποφάσεις του Προσυνεδρίου ήταν οι παρακάτω:

- Είναι ανάγκη να καταγραφεί και να αξιοποιηθεί ολόκληρη η κοινότητα των ελληνοφώνων της Βαλκανικής, που προέκυψε κατά τη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας, μετά τις γνωστές πολιτικές και κοινωνικές ανακατατάξεις, προκειμένου η ελληνική κουλτούρα να διαδοθεί με πολλαπλούς τρόπους στα γειτονικά κράτη της Ελλάδας.
- Η δημιουργία Βαλκανικής Διπλωματικής Ακαδημίας, με έδρα τη Θράκη, θα συνέβαλε αποφασιστικά στην καλύτερη αντιμετώπιση των Βαλκανικών κρατών σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής.
- Οι ανάγκες των καιρών επιβάλλουν την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την ελληνική Πολιτεία, ώστε να ιδρυθούν ιδιωτικά πανεπιστήμια και στην Ελλάδα, δεδομένου ότι οι χιλιάδες Έλληνες φοιτητές των ξένων πανεπιστημίων απομακρύνονται επικίνδυνα από την ελληνική τρέχουσα πνευματική, πολιτιστική και κοινωνική πραγματικότητα.
- Ευχής έργο θα ήταν η αναβίωση και καθιέρωση -ανά τετραετίων- "Πυθικών Αγώνων" στο χώρο των Δελφών, με τη συμμετοχή αθλητών απ' όλο τον κόσμο.
- Το Υπουργείο Εξωτερικών και η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, σε συνεργασία με την απανταχού ελληνική ομογένεια, μπορούν και πρέπει να αναπτύξουν ποικιλότροπη δραστηριότητα για τα ελληνικά θέματα στο εξωτερικό.
- Είναι σκόπιμη η σύσταση ομάδας ειδικών επιστημόνων για τη συγγραφή ελληνοευρωπαϊκού εξάστηλου λεξικού.
- Η Βόρεια Ελλάδα μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε να παράσχει εκπαιδευτικές και γενικότερα πολιτιστικές υπηρεσίες στα Βαλκάνια.
- Στις Ελληνικές "μητροπόλεις" του εξωτερικού η ίδρυση Ινστιτούτων ελληνικής γλώσσας πρέπει να αποτελέσει κύρια προτεραιότητα.
- Οι ελληνικές επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται για την καλλιέργεια και τη διάδοση των ελληνικών διαχρονικών πνευματικών και πολιτι-

οικών αξιών στη διεθνή κοινότητα, μπορούν να συνδεθούν μέσω της αποκλειστικής ανάληψης ελληνικών εδρών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του εξωτερικού.

- Πρέπει, τέλος, να υπάρξει μέριμνα ώστε να συσταθεί αμέσως ειδικός εκπαιδευτικός φορέας, ικανός να εξάγει ελληνικούς εκπαιδευτικούς θεομύθους.

ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΛΕΓΗΣΑΝ ΟΙ ΔΕΛΦΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ;

Η επιλογή των Δελφών ως τόπου διεξαγωγής του συνεδρίου βασίστηκε στο ότι ο χώρος αυτός με το μύθο και την ιστορία του, τη μορφή και το χρώμα του θυμίζει στους αιώνες το μήνυμα της απόλυτης ελληνικότητάς του.

Ο μύθος της πρώτης ιστορίας του ιερού των Δελφών υπαγορεύει πως οι σκοτεινές δυνάμεις (χθόνιος δράκων Πύθων) αποτέλεσαν το προζύμι του φωτός (Απόλλων). Σ' αυτή την ιδέα εκφράζεται μια από τις μόνιμες τάσεις του ελληνικού πνεύματος, δηλαδή η αιώνια πάλη των αντιθέτων που καταλήγει στην ένωσή τους και γεννά το νέο, η σύνθεση μέσα από την αντιπαράθεση.

Τόπος των χρησμών, εστία του φωτός και της μαντικής, όπου απ' το σημείο στόμα-ομφαλός ξεπηδά ο Λόγος, το Ρήμα, που λέγει και προλέγει και που λόγος της πυκνότητάς του είναι μοιραία ανιγματικό και αμφίσημο. Δεν έχει σημασία ποιος μιλά. Ο χρησμός αποκτά νόημα μέσω αυτών που εκφράζουν τις λέξεις, αυτών που τις μεταφέρουν, εκείνων που τις ερμηνεύουν, εκείνων που τις ακούν και τις πιστεύουν, τέλος, εκείνων που τις αναφέρουν και τις σχολιάζουν. Τρανή απόδειξη της αιώνιας ελληνικής έλξης από τη γλώσσα.

Τόποι όπου δημιουργήθηκε η πρώτη Αμφικτυονία, ο σπουδαιότερος ιστορικός θεσμός της αρχαιότητας τον οποίο πολλοί προσομοιάζουν με το σημερινό Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Ήταν μια θρησκευτική ένωση δώδεκα πόλεων-κραιών από τη Στερεά και την Πελοπόννησο, που αργότερα εξελίχθηκε σε πολιτική. Σκοπός της Αμφικτυονίας υπήρξε η απαγόρευση των εκθροπραξιών μεταξύ των μελών της, ενώ οι αποφάσεις της ήταν υποχρεωτικές.

Στον αιώνα μας, ο 'Αγγελος Σικελιανός οργάνωσε τις περίφημες Δελφικές Γιορτές του, προβάλλοντας το αίτημα της ενότητας όλων των πολιτιστικών φάσεων του Ελληνισμού. Επρόκειτο για ένα εγχείρημα που εξέφραζε την πρόθεση του ποιητή ν' ανταποκριθεί σ' ένα αίτημα

που επανέρχεται συνεχώς στις κοινωνίες του 20ού αιώνα: τη λύτρωση του ανθρώπου από τη μόνωση και την ψυχική απόσταση που αποξενώνει τις κοινωνίες με έκθρες και καταστροφές. "Πρότεινα τους Δελφούς", έλεγε ο Σικελιανός, «ως σύνθημα που χάρη στην προαιώνια προέλευσή του εγκλείει δυναμικά την ικανότητα μιας οικουμενικής ιδεολογικής ακτινοβολίας πάνω σ' ολάκερη τη γη".

Ακολουθώντας τα βήματα του ποιητή στην αναζήτηση του δρόμου που οδηγεί στη λύτρωση, ήρθαμε στην πηγή απ' όπου ξεκινούν όλα τα μεγάλα νοήματα: τον Αρχέγονο Μύθο.

Σε μια εποχή έντονων και δραματικών αλλαγών προβάλλει -περισσότερο από ποτέ- αδήριτη η ανάγκη να τεθούν νέα πρότυπα, βασισμένα σε πανάρχαιες αξίες. Η γνώση και η βίωση αυτών των αξιών, η ανταπόκρισή μας στις προκλήσεις και τα αινίγματά τους απαιτούν μεγάλη προσπάθεια. "Είναι απόκρημνοι οι τόπου όπου δίνονται οι χρησιμοί" βεβαιώνει ο σοφός παιδαγωγός στον "Ιωνα" του Ευριπίδη, εννοώντας πως η ποιότητα (ακόμη και το μέγεθος της χαράς και της ωφέλειας) του ανθρώπου είναι κατ'ευθείαν ανάλογη με τον κόπο του. Γνωρίζοντας, λοιπόν, πως η ανάπτυξη ενός προβληματισμού που αφορά στον εθνικό μας πολιτιστικό πλούτο είναι εξ ορισμού εγχείρημα δύσκολο, παήσαμε το κόμα των Δελφών αργά, συγκεντρωμένοι σε μια οϊγανή μελέτη που συνόδευαν τα θροϊόματα των φύλλων της ελιάς και οι περήφανοι ίοκιοι των κυπαρισσιών του έξοχου αυτού ελληνικού τοπίου.

ΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΚΑΙ Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ένα συνέδριο με θέμα "ΕΛΛΑΔΑ. Διεθνές Πνευματικό Κέντρο" δεν αποτελεί αντικείμενο συνεργασίας μεταξύ ειδικών επιστημόνων και αρμοδίων αποκλεισικά αλλά κάτι παραπάνω, ζήτημα εθνικής ανάγκης και καθήκον κάθε Έλληνα. Έτσι, το συνέδριο υποστηρίχτηκε τόσο από κρατικούς όσο και από ιδιωτικούς φορείς.

Επιπλέον, σημαντική υπήρξε η συνεισφορά των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης που, με την κάλυψη των εργασιών του συνεδρίου και την προβολή τους προς ενημέρωση του κοινού, προσέφεραν με το δικό τους τρόπο στην εθνική αυτή προσπάθεια.

Ιδιαίτερα πρέπει να αναφερθεί η συμβολή του MEGA CHANNEL, που, εκτός από την προσφορά του σε επίπεδο επικοινωνίας και κάλυψης των εκδηλώσεων, υπήρξε ο βασικός χορηγός του συνεδρίου, χωρίς τη συνεισφορά του οποίου η πραγματοποίησή του δεν θα ήταν δυνατή.

Επιπλέον ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε και η συμβολή των εταιριών - επιχειρήσεων που σαν υποστηρικτές του συνεδρίου και με τη συμβολική οικονομική συμμετοχή τους έδειξαν ότι το συνολικό θέμα, δηλαδή, του να καταστεί η Ελλάδα ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ απαιτεί την ευαισθητοποίηση και τη συμμετοχή όλων των απανταχού Ελλήνων.

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ, εμπνευστής και διοργανωτής του συνεδρίου, θέλει να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του σε όλους εκείνους που με τον τρόπο τους προσέφεραν στη διοργάνωση αυτή.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ξυνης Σοφοκλής, Πρόεδρος Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή
Ανδρουλάκης Μίμης, Πολιτικός, Συγγραφέας
Αρσενίου Ελισάβετ, Δρ. Νεοελληνικής Φιλολογίας Παν. Birmingham
Βαλαωρίτης Νάνος, Καθηγητής Πανεπιστημίου San Francisco
Βασιλικός Βασίλης, Συγγραφέας
Βλασιάρης Γιάννης, Δημοσιογράφος, Διευθυντής Σύνταξης Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας
Δαραδήμος Χαράλαμπος, Πρόεδρος Επ/ρίου Εικαστικών Τεχνών
Δημάδης Νικόλαος, Γενικός Γραμματέας Απόδημου Ελληνισμού
Δρούγου Στέλλα, Διευθύντρια Ανασκαφών Βεργίνας, Καθηγήτρια Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Ερμείδου - Pollet Σοφία, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών
Ζουράρης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Πολιτειολογίας
Κανελλόπουλος Λάμπρος, Βουλευτής, τ. Πρόεδρος Γ.Σ.Ε.Ε.
Καρασμάνης Βασίλειος, Διευθυντής Ε.Π.Κ.Δ., Καθηγητής ΕΜΠ
Κουρεμένος Αθανάσιος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιά
Κυδωνιάτης Σόλων, Ακαδημαϊκός
Κωνσταντάρης Δημήτρης, Δημοσιογράφος
Λέφας Κωνσταντίνος, Δήμαρχος Δελφών
Λεντάκης Ανδρέας, Βουλευτής
Μαντουβάλου Μαρία, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος Αμφικτιονίας Οικουμενικού Ελληνισμού
Μάτεσις Παύλος, Θεατρικός Συγγραφέας
Μουτσόπουλος Ευάγγελος, Ακαδημαϊκός
Μπλάουτ Χέρμαν, Ζωγράφος
Μποσνάκης Παναγιώτης, Δρ Ελληνικής Φιλολογίας Παν. Princeton
Νιάρκος Αθανάσιος, Εκδότης
Νιώτης Γρηγόρης, Υφυπουργός Εξωτερικών
Πανούσης Γιάννης, Πρύτανης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Παύλος Γεώργιος, Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Πολύδωρας Βύρων, Βουλευτής

Πουλιαντζάς Μιχάλης - Θαλής, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ρώμης
Σελλά-Μάζη Ελένη, Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου
Σίμιτσεκ Μάρτων, Αντιπρόεδρος Δ.Ο.Α., Ε.Ο.Α.
Σπυροπούλου Μερόπη, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών
Τζαννετάκος Ιωάννης, Δημοσιογράφος
Τζίκας Αντώνιος, Πρόεδρος Ε.Ο.Α.
Τρέμη Ολγα, Δημοσιογράφος
Χαϊζηκωσής Κωνσταντίνος, Εκδότης

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Οικονομάκη Κυριακή, Διευθύντρια
Σαφλαγιούρα Γιώτα, Βοηθός

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Φαρμάκης Γιάννης, Δ/ντής Marketing Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή
Αλεξάκου Μαρίνα, Υπεύθυνη Σχολών Ξυνή Αθήνας
Γερμανός Ανδρέας, Υπ. παραρτημάτων Μακεδονίας Ομίλου Ξυνή
Γκούμα Χριστίνα, Υπεύθυνη ΙΕΚ Ξυνή Αθήνας
Ζηβόπουλος Δημήτρης, Υπεύθυνος προώθησης Ομίλου Ξυνή
Καισαρά Ματούλα, Υπεύθυνη παραρτημάτων Πειραιά Ομίλου Ξυνή
Κοκκίνου Αλέκα, Υπεύθυνη παραρτημάτων Γλυφάδας Ομίλου Ξυνή
Κυριαζάνου Μαρία, Υπεύθυνη Carierra Αθήνας
Λουκάκης Διονύσιος, Υπεύθυνος Mediterranean
Παντελόγλου Γρηγόρης, Διευθυντής Σπουδών ΙΕΚ Ξυνή Αθήνας
Πουλάκης Χρήστος, Υπεύθυνος D.T.P. Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή
Σακελλαρίου Μάνια, Υπεύθυνη Σχολών Ξυνή Αθήνας
Σκούρα Αικατερίνη, Υπεύθυνη Παιδαγωγικού Σπουδαστηρίου
Σολδάτος Γεράσιμος, Υπεύθυνος Γραφείου Τύπου Ομίλου Ξυνή
Φλώρου Ρέα, Υπεύθυνη Ελληνοφώνου Εκπαιδευτηρίου
Χορευτή Μένια, Υπεύθυνη Ξένων Γλωσσών Ξυνή

ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

- Υπουργείο Πολιτισμού
- Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Δήμος Αθηναίων
- Δήμος Δελφών
- Ε.Ο.Α.
- ΑΧΕΠΙΑΝΣ
- Περιφέρεια Πελοποννήσου
- Νομαρχία Φωκίδας
- Νομαρχία Σερρών
- Νομαρχία Ιωαννίνων
- Νομαρχία Θεσπρωτίας
- Νομαρχία Αργολίδας
- Νομαρχία Αρτας
- Νομαρχία Ζακύνθου
- Νομαρχία Αχαΐας
- Νομαρχία Δωδεκανήσων
- Νομαρχία Χανίων

ΟΙ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΟΥ ΣΤΗΡΙΞΑΝ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1995

- 08.00 : Αναχώρηση πούλμαν από Αθήνα για Δελφούς.
11.00 : Άφιξη στους Δελφούς.
12.30 - 13.30 : Γεύμα (μπουφές).
14.00 : Έναρξη των εργασιών του συνεδρίου.
14.00 - 15.00 : Χαιρετισμοί.

I ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- 15.00 - 15.20 : "Ο Οικουμενικός Ελληνισμός ως μοχλός ανάπτυξης του Ελληνικού Πολιτισμού".
ΝΙΩΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, Υφυπουργός Εξωτερικών.
15.20 - 15.40 : Ανοιχτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
15.40 - 16.00 : "Η Ελλάς και οι Πνευματικές Επισήμες".
ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, Ακαδημαϊκός.
16.00 - 16.20 : Ανοιχτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
16.20 - 16.40 : "Η συμβολή της Ελληνικής Κύπρου στον παγκόσμιο πολιτισμό".
ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Εκδότης.
16.40 - 17.00 : Ανοιχτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
17.00 - 17.20 : Διάλειμμα.

II ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- 17.20 - 17.40 : "Η εξελικτική πορεία του Ελληνικού Πολιτισμού: Ιδεαλισμός και κυνικότητα του σύγχρονου ...ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΥ".

ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ-ΘΑΛΗΣ, Καθηγητής Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Ρώμης, Κοσμητορας Olympian University Foundation of Delaware για τις σπουδές στην Ευρώπη.

- 17.40 - 18.00 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
18.00 - 18.20 : "Το Ελληνικό βιβλίο στην Ελλάδα και το εξωτερικό".
ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, Συγγραφέας.
18.20 - 18.40 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
18.40 - 19.00 : "Η απάντηση της Ιστορίας".
ΝΙΑΡΧΟΣ ΘΑΝΑΣΗΣ, Εκδότης Λογοτεχνικού Περιοδικού ΛΕΞΗ.
19.00 - 19.20 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
19.20 : Λήξη εργασιών πρώτης ημέρας.
20.00 - 21.00 : Δείπνο (μπουφές).

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1995

08.00 : Πρωινό.

III ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- 09.00 - 09.15 : "Άνοιγμα συνόρων στην Εκπαίδευση".
ΞΥΝΗΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ, Πρόεδρος ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΞΥΝΗ, Φυσικός, Πολιτικός Μηχανικός, Συγγραφέας.
09.15 - 09.30 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
09.30 - 09.45 : "Πολιτιστική διπλωματία και ιδιωτική εκπαίδευση".
ΠΟΛΥΔΩΡΑΣ ΒΥΡΩΝ, τ. Υφ. Προεδρίας και Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, τ. Υφ. Παιδείας και Θρησκευμάτων, τ. Υφ. Εξωτερικών, Νομικός, Συγγραφέας.
09.45 - 10.00 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.

- 10.00 - 10.15 : " Πολιτιστικό Μάρκεινγκ στην Ελλάδα: Πολυτέλεια ή αναγκαιότητα;"
ΚΟΥΡΕΜΕΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Αναπληρωτής
καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιά.
- 10.15 - 10.30 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 10.30 - 10.45 : "Για μία διαχρονική επιστημολογία των ελληνικών
φιλοσοφικών πηγών".
ΣΙΑΣΟΣ ΧΡ. ΛΑΜΠΡΟΣ, Αναπληρωτής καθηγη-
τής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- 10.45 - 11.00 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 11.00 - 11.15 : Διάλειμμα.

IV ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- 11.15 - 11.30 : " Κεφαλαιοκρατική παγκοσμιοτής και Ελληνορω-
μέϊκη Οικουμενικότης".
ΖΟΥΡΑΡΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Καθηγητής
Πολιτειολογίας.
- 11.30 - 11.45 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 11.45 - 12.00 : "Το φως και το ταξίδι".
ΠΑΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Επίκουρος Καθηγητής
Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.
- 12.00 - 12.15 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 12.15 - 12.30 : "Η κρίση της εθνικής ταυτότητας στο σύγχρονο
κόσμο".
ΖΙΑΚΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Συγγραφέας, Μελετητής
του Εθνικού Ζητήματος.
- 12.30 - 12.45 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 12.45 - 13.00 : "Η Ελληνική γλώσσα εντός και εκτός Ελλάδας:
Προβληματισμοί για τη γλώσσα, τη διδασκαλία
και τη μετάφραση".
ΣΕΛΛΑ - ΜΑΖΗ ΕΛΕΝΗ, Καθηγήτρια Γλωσ-
σολογίας Ιόνιου Πανεπιστημίου.
- 13.00 - 13.15 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 13.15 - 15.00 : Γεύμα (μπουφές).

Υ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- 15.00 - 15.15 : "Ο ρόλος της Ελληνίδας επισήμονα στη διαμόρφωση, διάδοση, εξέλιξη, καθιέρωση της Ελληνικής ιδέας χθες - σήμερα - αύριο".
ΕΡΜΕΙΔΟΥ - POLLET ΣΟΦΙΑ, Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθήνας, Πρόεδρος Διεθνούς Κέντρου Επιστημονικής και Πολιτιστικής Επιμόρφωσης.
- 15.15 - 15.30 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 15.30 - 15.45 : "Ο χώρος των εικαστικών τεχνών".
ΔΑΡΑΔΗΜΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ, Γλύπτης, Πρόεδρος Ε.Ε.Τ.Ε.
- 15.45 - 16.00 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 16.00 - 16.15 : "Λογοτεχνία μητρική και λογοτεχνία της διασποράς: Προτάσεις και Προοπτικές".
ΜΠΟΣΝΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Δρ. Ελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Princeton - Κέντρο Ελληνικών Σπουδών.
- 16.15 - 16.30 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 16.30 - 16.45 : "Ο Μετααποικιακός Διανοούμενος και το Εθνικό κράτος: Η θέση της Ελλάδας".
ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ, Δρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Birmingham.
Παρέμβαση θέματος κ. ΝΑΝΟΥ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ.
- 16.45 - 17.00 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 17.00 - 17.15 : Διάλειμμα.

VI ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- 17.15 - 17.30 : "Οι Έλληνες της Ευρώπης ή η Ευρώπη των Ελλήνων".
ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΡΟΠΗ, Καθηγήτρια Παν. Αθήνας, τ. Βουλευτής Επικρατείας.
- 17.30 - 17.45 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.

- 17.45 - 18.00 : "Ολυμπιακή και Αθλητική παιδεία από το Δημοτικό σχολείο".
- 18.00 - 18.15 ΤΖΙΚΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, Πρόεδρος Ε.Ο.Α..
- 18.15 - 18.30 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 18.30 - 18.45 : "Κινητές Πολιτισμικές Εκδηλώσεις".
ΜΠΛΑΟΥΤ ΧΕΡΜΑΝ, Ζωγράφος.
- 18.45 - 19.00 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 19.00 - 19.15 : "Η αναβίωση και καθιέρωση των Πυθιακών αγώνων".
ΛΕΦΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Δήμαρχος Δελφών.
- 19.15 - 19.30 : Ανοικτή συζήτηση με συμμετοχή ακροατηρίου.
- 19.30 : Λήξη εργασιών δεύτερης ημέρας.
- 20.00 : Αναχώρηση πούλμαν από Δελφούς για Αθήνα.
- 20.00 - 21.00 : Δείπνο (μπουφές).

ΔΕΥΤΕΡΑ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1995

- 08.00 : Πρωινό.
- 09.00 - 11.00 : Επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο και στο Μουσείο των Δελφών.
- 11.30 : Αναχώρηση πούλμαν από Δελφούς για Αθήνα.
- 14.30 : Άφιξη στην Αθήνα.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΛΛΑΔΑ
ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ

ΕΘΝΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΩΜΑ
ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ

ΔΕΛΦΟΙ
14 & 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1995

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

- LEVER
- HOLIDAY INN HOTEL
- MEXX
- ΜΙΚΟΥΤΑΡΗΣ
- MERIDEN HOTEL
- PENTAGON
- ALLIANZ
- ΧΑΝΑΡΗΣ HOTEL
- COCA COLA

- ΤΙΤΑΝΙΑ HOTEL
- ΠΟΛΥΤΡΟΠΟ ADVERTISING
- Ε.ΣΙΓΑΛΑΣ Α.Τ.Ε.
- SWEET SLEEP
- MOBIL
- GAC SECURITY
- ERGAS S.A.
- ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ
- ΑΡΜΑΟΣ

- PRODUCTION
- GUARDIAN SECURITY
- ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟ
- SUNSOFT
- RAINBOW COMPUTER
- SCOP LIFE
- MEDIA STROM
- SITALUMIN
- SUPER ΑΓΓΕΛΙΕΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Χαιρετισμός κ. **ΞΥΝΗ ΣΟΦΟΚΛΗ**,
Προέδρου Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ, ο δυναμικότερος ιδιωτικός εκπαιδευτικός χώρος με 35ετή συνεχή παρουσία στην Ελλάδα, πιστεύει ακράδαντα ότι το υψηλό επίπεδο, η συνεχής εξέλιξη - ενημέρωση και η σωστή διάρθρωση των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού, ιδιαίτερα δε των μεσαίων στελεχών στη χώρα μας, είναι κατά γενική ομολογία ο κρισιμότερος παράγοντας όχι μόνο για την ανάπτυξη αλλά και γι αυτή καθ αυτή την επιβίωση της Ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Για το λόγο αυτό συνεχώς εξελίσσεται, ενημερώνεται και αναπτύσσει τους δεσμούς του με την Ελληνική αλλά και τη Διεθνή αγορά, κατανοώντας τις ανάγκες εκπαίδευσης και κατάρτισης τόσο των νέων ατόμων που θα τη στελεχώσουν, όσο και του σημερινού στελεχειακού δυναμικού της.

Δε μένει όμως μόνο ο αυτό. Ζώντας την πραγματικότητα, μέσα από τη σφαίρα του Πνεύματος, αφουγκράζεται τις συνολικές ανάγκες της κοινωνίας μας, τώρα πια της διευρυμένης κοινωνίας μας, τουλάχιστον στα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βλέποντας την Ελλάδα στην Ευρώπη των πολλών ταχυτήτων, συνειδητοποιεί την επιτακτική ανάγκη η χώρα μας να λάβει ξανά τη θέση που της αξίζει και στο ευρωπαϊκό, αλλά και στο παγκόσμιο στερέωμα.

Το να υμνούμε απλά την ιστορία, το ένδοξο παρελθόν και τον πολιτισμό που από εμάς ξεκίνησε, δεν είναι η λύση. Σκοπός είναι να αναιρέσουμε τελεσίδικα τη γνωστή ρήση ότι, το μόνο λάθος των προγόνων μας είναι ότι δεν άφησαν σωστούς απογόνους. Αυτό όμως δεν είναι υπόθεση ενός. Είναι υπόθεση όλων. Υπόθεση όλων των απανταχού Ελλήνων. Υπόθεση και της Πολιτείας.

Στα πλαίσια αυτού του προβληματισμού, και της ανάγκης εύρεσης λύσης άμεσα, ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ ανέλαβε την τεράστια ευθύνη να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πρότασης, που θα προκύψει μέσα από ένα πλέγμα δραστηριοτήτων με τη συμμετοχή επώνυμων Ελλήνων. Στα πλαίσια αυτής του της πρωτοβουλίας έγκεται και η διοργάνωση του Συνεδρίου των Δελφών με θέμα: ΕΛΛΑΔΑ. Διεθνές Πνευματικό Κέντρο.

Στόχος του Συνεδρίου είναι η ανταλλαγή απόψεων φωτισμένων προσώπων με βάση τις ιστορικές αναλύσεις, ώστε να διαμορφωθεί μια άποψη με συγκεκριμένες προτάσεις, πανεθνικής αποδοχής και δράσης, που θα επηρεάσουν όλους τους φορείς του έθνους, ώστε με τη δραστηριοποίηση όχι μόνο της πολιτείας, αλλά και όλων των ατομικών ή μαζικών φορέων, να επαναδημιουργηθεί μια εθνική συνείδηση πνευματικής και πολιτιστικής πορείας παγκόσμιας εμβέλειας.

Στα πλαίσια της τόσο δύσκολης αλλά σημαντικής προσπάθειας ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ θεωρεί ιδιαίτερη τιμή για τη συνολική διοργάνωση τη συμμετοχή όλων σας. Είμαστε σίγουροι ότι ο καθένας από σας θα συμβάλει στην επίτευξη αυτού του πανεθνικού στόχου.

Χαιρετισμός κ. **ΛΕΦΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**, Δημάρχου Δελφών

Με τις προσφωνήσεις δεν τα πάω και τόσο καλά. Ελπίζω να μην παραλείψω κανέναν. Κ.κ Νομάρχες -λάθος εξ' αρχής- κ.κ Βουλευτές, κ.κ Νομάρχες, κ. Εκπρόσωποι των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, αγαπητοί φίλοι (κάμποσους έχω παραλείψει σίγουρα).

Με τη βαριά ευθύνη που έχω σαν εκπρόσωπος των Δελφών του σήμερα, σας καλωσορίζω εδώ στην ιερή γη του Απόλλωνα σ' αυτή τη γη που ανέβλυσαν οι μεγάλες αξίες όπως το Δελφικό πνεύμα, η αμφικιονική σκέψη και πρακτική.

Δεν νομίζω ότι ένα τόσο ενδιαφέρον συνέδριο με τόσο φιλόδοξο θέμα, θα μπορούσε να φιλοξενηθεί σε άλλο καταλληλότερο χώρο από αυτόν εδώ το χώρο με την αμφικιονική και πυθιακή διάσταση.

Η αμφικιονική διάσταση αντιπροσωπεύει την πολιτική υπέρβαση και τη θεσμική οργάνωση -επικοινωνία και ενότητα ενός πολυκεντρικού, κομματιασμένου και αλληλομαχόμενου κόσμου με ιδανικά τη συζήτηση και τη διαπραγμάτευση αντί του πολέμου, την ειρήνη- την επικοινωνία, την πολιτιστική σύμπραξη και την ενότητα.

Η πυθιακή διάσταση αντιπροσωπεύει μια ειδικότερη πολιτιστική-πολιτισμική υπέρβαση σε ατομική βάση. Θεσοποιεί την ελεύθερη, ευγενική άμιλλα του πνεύματος, την ατομική αυτονομία, την ελευθερία στην έκφραση. Σαφώς, τόσο η αμφικιονική όσο και η πυθιακή πλευρά των Δελφικών αξιών είναι επίκαιρες μέσα στο σημερινό μας κόσμο.

Το Απολλώνιο φως μπορεί να είναι πηγή έμπνευσης, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, για τη δημιουργία ή την αναβίωση θεσμών που προάγουν τη δημιουργία, την αγάπη στις τέχνες και στον

πολιτισμό και την τοποθέτηση τους στο κέντρο των σημερινών κοινοτήτων μας και όχι στο περιθώριο ειδικά για την Ελλάδα που βρίσκεται σε ύπνωση.

Το πνεύμα των Δελφών και οι δελφικές αξίες θα μπορούσαν να είναι πηγή έμπνευσης για εθνική αυτογνωσία, πνευματική αναγέννηση και νέα δημιουργία αρκεί να βγει από τον πνευματικό λήθαργο η χώρα μας.

Θέλω από την πλευρά μου να συγχαρώ το Σοφοκλή Ξυνή και τους άξιους συνεργάτες του, για την τόσο μεγαλόπνοη και φιλόδοξη πρωτοβουλία του, που δεν με εκπλήσσει, αφού μας έχει συνηθίσει σε παρόμοιες πρωτοβουλίες και ελπίζω να βγει καρπερή και ωφέλιμη.

Και όλοι μας αναβαπτισμένοι στ' όνομα της Κασταλίας θα αποχαιρετήσουμε τους Δελφούς σοφότεροι αλλά κυρίως πλέον ευαισθητοποιημένοι γι' αυτό που λέγεται πνεύμα, γι αυτό που λέγεται πολιτισμός.

Εύχομαι να περάσετε καλά και εργαζόμενοι να ξεκουραστείτε εδώ στο άγριο και θεοβάδιτο δελφικό τοπίο. Σας ευχαριστώ.

Χαιρετισμός κ. **ΚΑΡΑΣΜΑΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**, Καθηγητή *Ε.Μ.Π.*,
Διευθυντή Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών

κ. Υπουργέ, κ. Βουλευτές, κ. Νομάρχες, κ. Δήμαρχοι, κ. Ξυνή, Οργανωτές του Συνεδρίου, κυρίες και κύριοι. Θα ήθελα να σας καλωσορίσω καταρχάς στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο των Δελφών, ένα κέντρο με μεγάλη παράδοση στην αναδάμμιση του Πολιτισμού αυτού του τόπου.

Θέλω να επιμείνω στην σημαντικότητα αυτού του συνεδρίου και να δώσω τα συγχαρητήριά μου στον κ. Ξυνή και σε όλους τους οργανωτές.

Ο τίτλος του Συνεδρίου είναι "Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο". Σ' αυτό τον τίτλο υπάρχουν τρεις λέξεις κλειδιά: Ελλάδα - Πνεύμα - Κέντρο". Οι τρεις αυτές λέξεις αμέσως σηματοδοτούνε πάρα πολλά πράγματα. Θα μου πείτε γιατί άφησα μια, την τέταρτη, γιατί η λέξη κέντρο περικλείει την λέξη που άφησα. Κάθε Κέντρο είναι στη μέση και υπάρχει μια περιφέρεια. Τα ερωτήματα που μπαίνουν είναι: ποιά Ελλάδα; ποιος πολιτισμός; γιατί κέντρο;

Όλοι μιλάμε για τον Ελληνικό πολιτισμό, ένα πολιτισμό θαυμάσιο, ένα πολιτισμό μοναδικό. Η λέξη πολιτισμός βγαίνει από την ελληνική πάλι

λέξη - Πόλις. Τι είναι η Πόλις; Γιατί πόλεις είχανε μονάχα οι Έλληνες και όχι οι βάρβαροι; Γιατί πόλις δεν είναι κατοικία, δεν είναι ένα άθροισμα κτηρίων ή οικιών; Τι είναι η πόλις; Αν μείνουμε στον Ηρόδοτο όπου κάνει την διάκριση των Ελλήνων και Βαρβάρων και λέει ότι μόνο οι Έλληνες έχουνε πόλεις, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από το ελεύθερο, επομένως η πόλις ως γνώρισμα της Ελλάδος εμπερικλείει το ελεύθερο.

Δεν είναι τυχαίο ότι τόσο στον Πλάτωνα, ο οποίος το μεγάλο του έργο το ονομάζει "Πολιτεία", όσο και στον Αριστοτέλη, το ιδανικό πολίτευμα είναι "Πολιτεία". Το αναφέρει με την έννοια του Αρίστου Πολιτεύματος. Όπου ο' αυτό το άριστο Πολίτευμα, πάντοτε, τα βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού πολιτισμού, με πρώτο το ελεύθερον, βρίσκονται μέσα.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια μεγάλη τάση στο εξωτερικό, στην Ευρώπη και στην Αμερική γύρω από το τελευταίο πρόβλημα του "Πολυ-πολιτισμού". Μια κυρίαρχουσα σταδιακά αντίληψη είναι ότι πολύ δύσκολα μπορούμε να μιλάμε για ανώτερους ή κατώτερους πολιτισμούς.

Σε κάθε κοινωνία υπάρχουν πολλές ομάδες, πολλοί πολιτισμοί, πολλές πολιτισμικές τάσεις. Ιδιαίτερα σε κοινωνίες όπως οι Η.Π.Α. όπου ξεκινάνε αυτές οι ιδέες.

Αν τα πράγματα είναι έτσι τότε αυτοί οι πολιτισμοί πρέπει να καίρουν κάποιας ισοτιμίας. Και αν οι πολιτισμοί οι διάφοροι πρέπει να καίρουν κάποιας ισοτιμίας αυτό προκύπτει από πού ; ή τι ουνεπάγεται; Αν οι πολιτισμοί είναι ισότιμοι στις διάφορες ομάδες, τότε γιατί είναι ισότιμοι;

Είτε γιατί μπορούμε να τους συγκρίνουμε και να τους κρίνουμε ως ισότιμους ή γιατί οι πολιτισμοί είναι ασύμβατοι και εφόσον είναι ασύμβατοι δεν τυχαίνουν σύγκρισης. Και εφόσον δεν τυχαίνουν σύγκρισης τότε δεν μπορούμε να αξιολογήσουμε τον πολιτισμό.

Αντίστοιχες ιδέες έχουμε στην επιστημονική θεωρία του Thomas Kouh, του μεγάλου φιλόσοφου της επιστήμης, ο οποίος και χδες, προχθές, τιμήθηκε ως επίτιμος διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών.

Μια τέτοια τάση όσο και αν φαίνεται πολύ ωραία και πολύ δημοκρατική, προοδευτική, εμπερικλείει κινδύνους. Τι εκπαίδευση θα δώσουμε στα παιδιά, αν υιοθετήσουμε ένα τέτοιο μοντέλο σε αυτή τη μορφή;

Η απάντηση που δίνουνε οι υποστηρικτές αυτού του μοντέλου είναι ότι δεν είναι ανάγκη να διδάσκουμε Ομηρο, Θουκυδίδη, Πλάτωνα, Βιργίλιο, Καίσαρα στα παιδιά αλλά θα πρέπει να βάλουμε και ένα

μύθο από την Αφρική και κάτι από τους πολιτισμούς της Ασίας και κάτι από τους Ινδιάνους της Αμερικής και έτσι να φτιάξουμε ένα εκλεκτικιστικό, μια εκλεκτικιστική συλλογή κειμένων τα οποία θα διδάσκουμε στα παιδιά.

Όπως καταλαβαίνετε κάτι τέτοιο δεν είναι πλέον παιδεία. Κάτι τέτοιο οδηγεί μάλλον σε μια ρήξη της κοινωνικής συνοχής παρά σε μια κοινωνική συνοχή στις κοινωνίες. Εκείνο που ξεχνάνε οι υποστηρικτές τέτοιων τάσεων είναι ότι κάθε πολιτισμικό μοντέλο λειτουργεί μέσα σε ένα ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο.

Μιλάμε για Ελληνιστικό, Ελληνορωμαϊκό πολιτισμό. Αυτοί οι πολιτισμοί, οι τεράστιοι πολιτισμοί, ήταν ένα κωνευτήρι πολλών πολιτισμών. Υπήρξε ένα μεγάλο, ευρύ πλαίσιο στο οποίο ζούσανε και καλλιεργούντο πάρα πολλοί επί μέρους πολιτισμοί. Κι εδώ ακριβώς, για να μη μακρηγορώ, είναι το μεγαλείο του ελληνικού πολιτισμού.

Ο Ελληνικός πολιτισμός είναι μοναδικός, είναι οικουμενικός, γιατί είναι το μόνο ευρύτερο πλαίσιο, πολιτισμικό πλαίσιο, που έχει να δείξει η Ιστορία, μέσα στο οποίο μπορούν να καρποφορήσουν όλοι οι πολιτισμοί, όλες οι ιδέες. Και πίσω απ αυτό βρίσκεται πάντα αυτή η αρχή, αυτό που είπαμε η πόλη, το ελεύθερον.

Αυτά τα λίγα ήθελα να πω. Και πάλι σας ευχαριστώ και συγχαρητήρια στους οργανωτές αυτού του συνεδρίου, στον πρόεδρο κο Ξυνη και στους συνεργάτες του.

Χαιρετισμός κ. **ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ ΚΥΡΙΑΚΟΥ**, Δημοσιογράφου

Δελφοί, αμφικτυονία λογιμών. Ας προσπαθήσουμε να δραπετεύσουμε προς οίγμην, από τα σκοτεινά σπήλαια της εφιαλτικής νύχτας, όπου μας εγκλώβισε σκελετωμένους Ζαρατούστρες σιδηροδέσιμους Προμηθείς, η τυραννική αμάθεια, η σαδιστική εμπάθεια, η δολοπλόκος αουνειδησία δημοσίων ανδρών, επί του βίου μας βιαιοπραγούντων, επί των ελπίδων μας ασελγούντων, επί των ιερών και βωμών της πόλεως αποπατούντων.

Ταξίδι σύντομο σε τόπο παραπλήσιο, μα πόσο απόμερον των ψυχικών καταλοίπων, μιας σεσηπιάς άρχουσας τάξης γεγρακώτων.

Ταξίδι σε χώρο μυροβόλων ιστορικών αναθυμιάσεων, πνευματικών σκιρτημάτων, ουδόλως συγκινούντων τους κοπροκανθάρους της Αθηναϊκής σαπροκύστεως.

Δελφοί, τριήμερο Αριστοτελικής ψυχοκάθαρσης, βραχεία απόλαυση

Λαναισθητικής ηδονής. Απόλλων, ο θεοπέσιος στρατηλάτης πνευματικών λεγεώνων, παραιάσει τις στρατιές του πέριξ του ιερού χώρου, παρών και συμμετοχος εποπτεύει τη σύναξη Ελλήνων λογίων.

Συναξιάρχης και οικοδεσπότης ο Σοφοκλής Ξυνης, ιδρυτής των ομωνύμων εκπαιδευτικών Σχολών. Η έμπνευσή του να οργανώσει εις τους Δελφούς συγκέντρωση λογίων, διανοητών, διδασκάλων πανεπιστημιακών, μας υπενθύμισε την του Αριστοτέλους θεώρηση, ότι η παιδεία και αγωγή συναποτελούν τις δύο προϋποθέσεις, θεμελιώδεις προϋποθέσεις, ανθρώπινης επιβίωσης, ανάπτυξης, κοινωνικής προαγωγής.

Ο Σοφοκλής Ξυνης προσεκάλεσε στους Δελφούς ένα σημαντικό τμήμα σύγχρονων Ελλήνων εκφραστών της ενεστώσας επιστημονικής σκέψης, που μας επανεμήνυσαν σε μια μυσταγωγική ιεροτελεστία αριτού και ορθού Ελληνικού λόγου, κομίσαντες στην ισχή μας μνήμη το πολυτίμο Πλατωνικό αξίωμα, ότι η φιλοσοφία είναι το άθροισμα σταθερών κανόνων που προάγουν την έρευνα προς κατάκτηση της γνώσης, διανοίγουν οδούς προς ψυχικήν ανάταση και ηθική ολοκλήρωση, καθορίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Και ο αυτή τηνκατεύθυνση.

Οφείλουμε να στρέψουμε την πνευματική μας δυναμική, προκειμένου να παιδεύσουμε και να διαμορφώσουμε πολιτικούς άνδρες κατάλληλους να χειριστούν τα κοινά, να διαχειριστούν τα μεγάλα εθνικά της πόλεως θέματα, με βασική αρχή τη χρήση της λογικής, δηλαδή της δικαιοσύνης, της εντιμότητας, της δημοκρατικής ουσίας. Γιατί τούτο σημαίνει λογική.

Βεβαίως ότι αδικώ τους πλείους, των συνέδρων. Αλλά μη διαθέτων αποθέματα αντίστασης, θα αναφερθώ για λόγους καθαρά συναισθηματικούς, στο σπινθηροβόλο, εύφλεκτο και εκρηκτικό πνεύμα ενός δασκάλου εκπληκτικής συγκρότησης, του Ελληνοτραφούς καθηγητού πανεπιστημίου Κωνοτανίνου Ζουράρι, όπως επίσης την αποκάλυψη μιας διάνοιας πραγματιστικής. Τόσο οπάντας και πολυτίμου, σε μια εποχή όπου ο λόγος δυσχερώς μετουσιώνεται σε πράξη, και εννοώ τον Βύρωνα Πολύδωρα.

Δελφοί, Οκτώβριος 1995, συνέδριο με θέμα "Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο", πρωτοβουλία του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνη, και λέξη κατακλείδα: Εύγε, εκ βάθους καρδιάς!

Χαιρετισμός κ. **ΣΙΜΙΤΣΕΚ ΜΑΡΤΩΝ**,
Αντιπροέδρου Ε.Ο.Α., Αντιπροέδρου Δ.Ο.Α.

Κύριε Υπουργέ, Κύριοι βουλευτές, Κύριοι νομάρχες, Κύριοι δήμαρχοι,

Κύριοι σύνεδροι, είναι, πράγματι, εμπνευσμένη η ιδέα της διοργάνωσης, στο θεϊκό αυτό τόπο των Δελφών, αυτού του συνεδρίου των ανθρώπων του πνεύματος που αναζητούν τις πραγματικές διαστάσεις που θα οδηγήσουν τη χώρα μας να αναγνωριστεί ως Διεθνές Πνευματικό Κέντρο.

Βέβαια, είναι οξύμωρο, κατά τη γνώμη μου, να αναζητάμε, σήμερα, την πνευματικότητα αυτού του τόπου, όταν όλοι γνωρίζουμε ότι ο παγκόσμιος πολιτισμός βασίστηκε πάνω στο μεγαλείο της Αρχαίας Ελλάδας.

Ως εκπρόσωπος της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σας και δρώμαι της ευκαιρίας για να επισημάνω το τεράστιο πνευματικό έργο που επιτελείται μέσα απ' τον αθλητισμό και τον Ολυμπισμό και να στρέψω την προσοχή σας στο έργο της Ολυμπιακής Ακαδημίας, που είναι γνωστό στο εξωτερικό αλλά όχι και στην Ελλάδα.

Η Ολυμπιακή Ακαδημία, όπως, ίσως, γνωρίζετε, λειτουργεί σε μία άλλη γωνιά της Ελληνικής γης με ξεχωριστό ιστορικό ενδιαφέρον, που είναι η Ολυμπία.

Για όλους εμάς, τους ανθρώπους του Ολυμπιακού κινήματος, ο Ολυμπισμός είναι τρόπος ζωής που στηρίζεται στις οικουμενικές ηθικές αρχές, με πρόωπιτο αγαθό την ειρήνη, την άμιλλα, τη συναδέλφωση και τη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Η Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία, η οποία στηρίζεται οικονομικά -και το τονίζω αυτό- εξ ολοκλήρου από την Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή και η οποία σε λίγους μήνες συμπληρώνει 35 χρόνια συνεχούς λειτουργίας, επιτελεί έργο που τιμά την Ελλάδα και δημιουργεί άριστες προϋποθέσεις στον επιστημονικό και ερευνητικό χώρο, διεθνώς.

Διαθέτει βιβλιοθήκη με 10.000 τόμους (περιοδικά, ταινιοθήκη, βιντεοθήκη, CD ROM) που καλύπτει τη διεθνή βιβλιογραφία και είναι συνδεδεμένη με το INTERNET έτσι ώστε να αποτελεί σύγχρονο όπλο στα χέρια των μελετητών και ερευνητών, που την επισκέπτονται.

Την Ακαδημία, μέχρι σήμερα, έχουν επισκεφθεί 30.000 σύνεδροι και έχουν ασχοληθεί με τη διατήρηση και διάδοση του Ολυμπιακού πνεύματος και με τη μελέτη και εφαρμογή των παιδαγωγικών και κοινωνικών αρχών του Ολυμπιακού κινήματος.

Ειδικότερα, επί σειρά ετών διεξάγεται το διεθνές σεμινάριο μεταπτυχιακών σπουδών με φοιτητές απ' όλο τον κόσμο, που έχουν συγκεντρώσει τα ενδιαφέροντα τους στην ιστορική εξέλιξη του Ολυμπιακού κινήματος και την εξελικτική του πορεία στη σύγχρονη κοινωνία.

Επίσης διεξάγονται εκπαιδευτικά σεμινάρια καθηγητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο τη διαμόρφωση προγραμμάτων Ολυμπιακής εκπαίδευσης στα σχολεία, με δυνατότητα παρέμβασης στη διδακτέα ύλη όλων των μαθημάτων και όχι μόνο στο μάθημα της Γυμναστικής, όπως πιστεύαμε μέχρι σήμερα.

Μια πρόσθετη φροντίδα είναι η, μετά από μελέτη, ειδικευμένων καθηγητών διαμόρφωση της Ολυμπιακής μουσειοσκευής με οδηγίες, υποδείξεις και υλικό εργασίας για εκπαιδευτές αλλά και για εκπαιδευόμενους. Είναι ένα έργο που θα δώσει κίνητρα στη νεολαία για να απαγκιστρωθεί από τα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας και να αναζητήσει άλλα πρότυπα στον κόσμο του ωραίου και του αληθινού.

Άλλο έργο της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας είναι η δημιουργία, μέσω ειδικών σεμιναρίων, εκπαιδευτικού προγράμματος για την πρόωση της Ολυμπιακής ιδέας στα νηπιαγωγεία. Τότε που η εύπλαστη ψυχή του μικρού παιδιού μπορεί με αγνότητα και χωρίς βλέψεις να στοχεύσει "sitius, artius, fortius".

Κορύφωση των εκδηλώσεων αποτελεί το, ανά δύο χρόνια, επαναλαμβανόμενο συνέδριο καθηγητών Πανεπιστημίων απ' όλο τον κόσμο, οι οποίοι διαπραγματεύονται θέματα κοινωνιολογικής έρευνας και αντιμετώπισης της Ολυμπιακής φιλοσοφίας, με σύγχρονους προβληματισμούς γύρω απ' τη διαχρονική συνέχεια της Ολυμπιακής ιδέας, με προτάσεις και σχεδιασμούς για την εξασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης με την αναβίωση του αρχαίου θεσμού της εκκεχειρίας και αγωνίζονται για τη χάραξη κατευθυντηρίων γραμμών για την οικολογική προστασία και ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος.

Ο πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, κος Αντόνιο Σάμαρανκ, σε μία από τις τελευταίες του επισκέψεις στην Ελλάδα φέτος, και μάλιστα στην Πνύκα, κήρυξε τη Διεθνή Ολυμπιακή Ακαδημία σαν σύμβολο ενότητας και φιλίας ανθρώπων και ηπείρων και πνευματικό σύνδεσμο του παρελθόντος με το παρόν, της παράδοσης με το σύγχρονο στοιχείο, της Αρχαίας Ελλάδας με τον εικοστό αιώνα.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, κύριοι, ενώπιον ενός οπουδαίου πνευματικού κέντρου με διεθνή αναγνώριση της προσφοράς του, που, όπως σας είπα, έχει μια ζωή 35 ετών.

Θέλω να είστε βέβαιοι, στο συνέδριο αυτό, ότι το πνευματικό αυτό κέντρο είναι στη διάθεση όλων σας και όλου του πνευματικού κόσμου της Ελλάδας, για να συνδράμει στις παγκόσμιες αναζητήσεις και έτοιμοι όλοι μαζί να στείλουμε μηνύματα αισιοδοξίας αλλά και προβληματισμού σε όλα τα μήκη της γης, πολεμώντας, ενδεχομένως, για ένα καλύτερο αύριο.

Χαιρετισμός κ. **ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ**, Νομάρχη Φωκίδας

Θέλοντας ν' αποφύγω τον κίνδυνο κάποιους να ξεχάσω, παρά τη θέληση μου, θα χρησιμοποιήσω ως προσφώνηση τις ιετριμμένες λέξεις Κυρίες και Κύριοι.

Κυρίες και Κύριοι λοιπόν, ζούμε σε μίαν εποχή που καίριο γνώρισμα έχει την πολιτισμική ερήμωση, τη στειρότητα και παράλληλα την πραγματική ισοπέδωση και ξηρασία.

Ζούμε σε μια εποχή που έχει σαν γνώρισμα την κρίση θεσμών, αρχών, αξιών και οραμάτων, σε μια εποχή που το τεχνοκρατικό τείνει να καποχύσει του πολιτισμικού.

Κυρίες και Κύριοι, σε μια εποχή τέτοια, συνέδριο σαν αυτό που ξεκινάει σήμερα, δεν είναι απλώς σημαντικό, είναι θα έλεγα αναγκαίο, αν θέλουμε ως Ελλάδα να αναδείξουμε την πολιτισμική μας ταυτότητα, αν θέλουμε ως Ελλάδα ν' αναδείξουμε το μεγάλο, το αναμφισβήτητο συγκριτικό μας πλεονέκτημα που συνοψίζεται στις λέξεις: Ελλάδα, κοιτίδα του παγκοσμίου πολιτισμού.

Κυρίες και Κύριοι, έχουμε χρέος απέναντι στην ιστορία αυτού του τόπου, αλλά και απέναντι στις γενιές που έρχονται να θυμηθούμε και να θυμίσουμε την πολιτισμική υπεροχή της πατρίδας μας. Έχουμε χρέος να θυμηθούμε και να θυμίσουμε ότι όταν οι άλλοι λαοί, οι λαοί της Ευρώπης, ζούσαν στο σκοτάδι της βαρβαρότητας, οι Έλληνες θεμελίωσαν το σύγχρονο παγκόσμιο πολιτισμό.

Κι αυτό αγαπητοί φίλοι και φίλες δεν το λέω από λόγους κούφιας εθνικής περηφάνειας, το λέω αφ' ενός μεν προς αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας, αφ' ετέρου δε γιατί πιστεύω ότι ο δρόμος αυτός αποτελεί το μονόδρομο για την πατρίδα μας, ο δρόμος που οδηγεί στο ζωτικό χώρο των πολιτισμικών αξιών, όπου πράγματι η Ελλάδα μπορεί σήμερα ν' αναδειχθεί σε κυρίαρχη πολιτισμική δύναμη.

Με αυτές τις σκέψεις θέλω και' αρχήν να συγχαρώ τον Ομιλο Ξυνή για την πρωτοβουλία του αυτή, να τον ευχαριστήσω ως Νομάρχη Φωκίδας γιατί επέλεξε ως χώρο τους Δελφούς και να ευχηθώ ευόδωση των προσπαθειών του Συνεδρίου.

Παράλληλα και κλείνοντας το σύντομο αυτό χαιρετισμό, θέλω όλους εσάς να σας καλωσορίσω στους Δελφούς και στη Φωκίδα και ας μην ξεχνάμε, γιατί ίσως είναι ξεχασμένο, ότι οι Δελφοί είναι κομμάτι της Φωκίδας κι ότι Δελφοί και Φωκίδα πάνε μαζί και είναι ο ομφαλός του σύγχρονου πολιτισμού.

Εύχομαι σε όλους εσάς να περάσετε ένα ευχάριστο τριήμερο. Ευχαριστώ.

Χαιρετισμός κ. **ΛΑΖΑΡΗ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ**,
Υποστράτηγος, Γενικός Επιθεωρητής Αστυνομίας

Κ. Υπουργέ, Κ. Βουλευτές, Κ. Δήμαρχε, κ. Νομάρχη, κύριοι Δήμαρχοι, κ. Δήμαρχε των Δελφών, Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι, Ως εκπρόσωπος του Υπ. Δημοσίας Τάξεως, μετά των συναδέλφων μου του κ. Διευθυντού Σιερεάς Ελλάδος, του κ. Διευθυντού Φωκίδος, απευθύνω εγκάρδιο χαιρετισμό κι εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου. Ευχαριστώ.

Χαιρετισμός κ. **ΣΑΜΑΡΑ ΑΝΤΩΝΗ**, *Προέδρου ΠΟΛ. ΑΝ.*

Κυρίες και κύριοι Ελληνισμός και πολιτισμός έννοιες με ταυτόσημη αφετηρία και κοινή πορεία και προοπτική, έννοιες με ηθική θεμελίωση και με αξία ανώτερη από τον τουρισμό, έννοιες που χαράζουν μια πορεία αναζήτησης για την αξία του ανθρώπου ακόμα και μέσα στον καταγιασμό των απρόσωπων, των τεχνολογικών εξελίξεων της εποχής μας.

Τωσ δεν χρειάζεται η ανάλυση πολλών επιχειρημάτων για να αποδειχθεί η προσφορά του Ελληνικού πολιτισμού στην παγκόσμια πρόοδο. Είναι πασιδηγή σε κάθε καλόπιστο ερευνητή και μελετητή όμως σίγουρα χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια και να προβληθεί αυτή παγκόσμια.

Αν λείπει κάτι σήμερα είναι η ζωντανή συνέχεια και εκτενής προβολή των ιδεών που γεννήθηκαν στην πατρίδα μας. Αρκεί ν' αναζητήσετε τα λήμματα στις μεγαλύτερες ξένες βιβλιοθήκες μεγάλων πανεπιστημίων και θα ανακαλύψετε δυστυχώς την πλήρη Ελληνική απουσία, μια απουσία που μας κοστίζει σήμερα στο Μακεδονικό και που πρέπει να προλάβουμε για να μη μας κοστίζει και αύριο στην Ευρώπη.

Οι πνευματικές και πολιτικές δυνάμεις της πατρίδας μας έχουν σημαντικότητα ευθύνες και αποστολές και οφείλουν να κινηθούν ταχύτατα και συντονισμένα και ασφαλώς το σημερινό συνέδριο αποτελεί μια άριστη πρωτοβουλία προς αυτή την κατεύθυνση. Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες σας.

Χαιρετισμός κ. **ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ**,
Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Κε Υπουργέ, μέλη του προεδρείου του συνεδρίου "Ελλάδα. Διεθνές Πνευματικό Κέντρο", φίλες και φίλοι, αισθάνομαι υπερήφανος για την τιμή που μου έγινε να κηρύξω την έναρξη των εργασιών αυτού του συνεδρίου.

Δεν αισθάνομαι καλά ύστερα από ορισμένα πράγματα που άκουσα, και που δεν μου ήταν άγνωστα. Και δεν αισθάνομαι καλά γιατί ένας Εκπαιδευτικός Όμιλος, πράγματι, του Ξυνή, που τεράστια προσφορά έχει δώσει και δίνει καθημερινά στην παιδεία, μένει μόνος.

Και δεν είδα κανένα εκπρόσωπο του Υπουργείου Παιδείας ή του Πολιτισμού, που θα έπρεπε να έχουν τον πρώτο λόγο εδώ. Την εικαζόμενη βούληση, λοιπόν εκφράζω - την εικαζόμενη βούληση τους για να σας πω λίγα λόγια.

Μην το βάζετε κάτω κύριε Ξυνή εσείς και το δυναμικό επιστημονικό - εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολών σας. Οι αγωνιστές μπαίνουν στη μάχη. Δίνουν τη μάχη αδιαφορώντας αν βοηθούν μερικοί ή όχι. Να είναι βέβαιοι όμως πως ο σκοπός είναι εκείνος τον οποίο αγκαλιάζει όλη η Ελλάδα.

Φίλες και φίλοι, παρακολουθώ το έργο του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή κι έχω πάρει μέρος, λίγο μέρος, σε διάφορες εκδηλώσεις του. Όμως σήμερα άκουσα ότι 1000 περίπου καθηγητές παίρνουν μέρος σ αυτούς τους σκοπούς. Μακάρι λοιπόν, να υπήρχαν κι άλλα τέτοια κέντρα εκπαιδευτικά μήπως κι έτσι μπορούσαμε να μειώσουμε και τον αριθμό των ανέργων καθηγητών.

Είναι καταπληκτική η προσφορά του, νόμιζα ότι την ήξερα αλλά δεν την ήξερα. Και θα σταματήσω εδώ για να τονίσω τούτο: Ότι πράγματι το πρώτο αυτό συνέδριο θα έχει τεράστια σημασία, μεγάλη απήχηση και παγκόσμια οπωσδήποτε δραστηριότητα υπό την έννοια ότι θα βγουν όλα τα πορίσματα προς τα έξω.

Προσωπικά θα χαρώ να με αγκαρέψετε, κατά το κοινώς λεγόμενο, ή να με βοηθήσετε να προσφέρω κι εγώ τις υπηρεσίες μου, και δεν θα είναι λίγες.

Η Ελλάδα σε μια εποχή δραματικών αλλαγών, αποτέλεσμα της σύγχρονης τεχνολογίας, μέσω του πνεύματος και του πολιτισμού, πρέπει να παίζει σημαντικό ρόλο στη διεθνή σκηνή.

Η Ελλάδα μετά από μία πολύχρονη ανάπαυλα οφείλει να συνεχίσει

να παίζει τον από την αρχαιότητα ρόλο της που τώρα έχει ανάγκη καθώς και η ίδια η ανθρωπότητα, ισορροπώντας, μέσω του πνεύματος και του πολιτισμού, τον ξέφρενο ρυθμό των τεχνολογικών εξελίξεων.

Η ανθρωπότητα έχει θεμελιώσει την ύπαρξή της, κύρια, πάνω στην ελληνική σκέψη και στον ελληνικό πολιτισμό κι έχει δομηθεί με βάση τις πανάρχαιες αρχές που της έχει δώσει μια άλλη δύναμη, μια άλλη προσωπικότητα, βασισμένη στον άνθρωπο και στην αξία του.

Δανείζομαι μερικά σας λόγια που τα βρίσκω περίφημα. "Το ελληνικό πνεύμα, που είναι σε λανθάνουσα κατάσταση, διασπαρμένο σε όλα τα πέρατα της γης, και σήμερα, και στην αρχαιότητα, μπορεί, βασιζόμενο στις ρίζες του να μεγαλουργήσει με μια πανεθνική προσπάθεια, οργανωμένη προσπάθεια, αξιοποιώντας και τις μεμονωμένες προσπάθειες των απανταχού Ελλήνων".

"Στόχος του συνεδρίου είναι η ανταλλαγή απόψεων φωτισμένων προσώπων με βάση τις ιστορικές αναλύσεις ώστε, να διαμορφωθεί μία άποψη με συγκεκριμένες προτάσεις. Πανελλαδικής αποδοχής και δράσης που θα επηρεάσουν όλους τους φορείς του έθνους ώστε, με τη δραστηριοποίηση όχι μόνο της πολιτείας αλλά κι όλων των κοινωνικών και μαζικών φορέων, να επαναδημιουργηθεί μια εθνική συνείδηση πνευματικής και πολιτιστικής πορείας, παγκόσμιας εμβέλειας".

Δεν είναι δικό μου το τμήμα αυτό του κειμένου, αλλά το υιοθετώ και με ενθουσιασμό. Και προκειμένου να έλεγα κάτι παραπλήσιο, το διαβάζω για να συγχαρώ τον συντάκτη ή συντάκτες, να τιμήσω πράγματι αυτή την οργανωμένη προσπάθεια του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή, να τον συγχαρώ για ό,τι έχει προσφέρει και να τονίσω τούτο και τελειώνουμε.

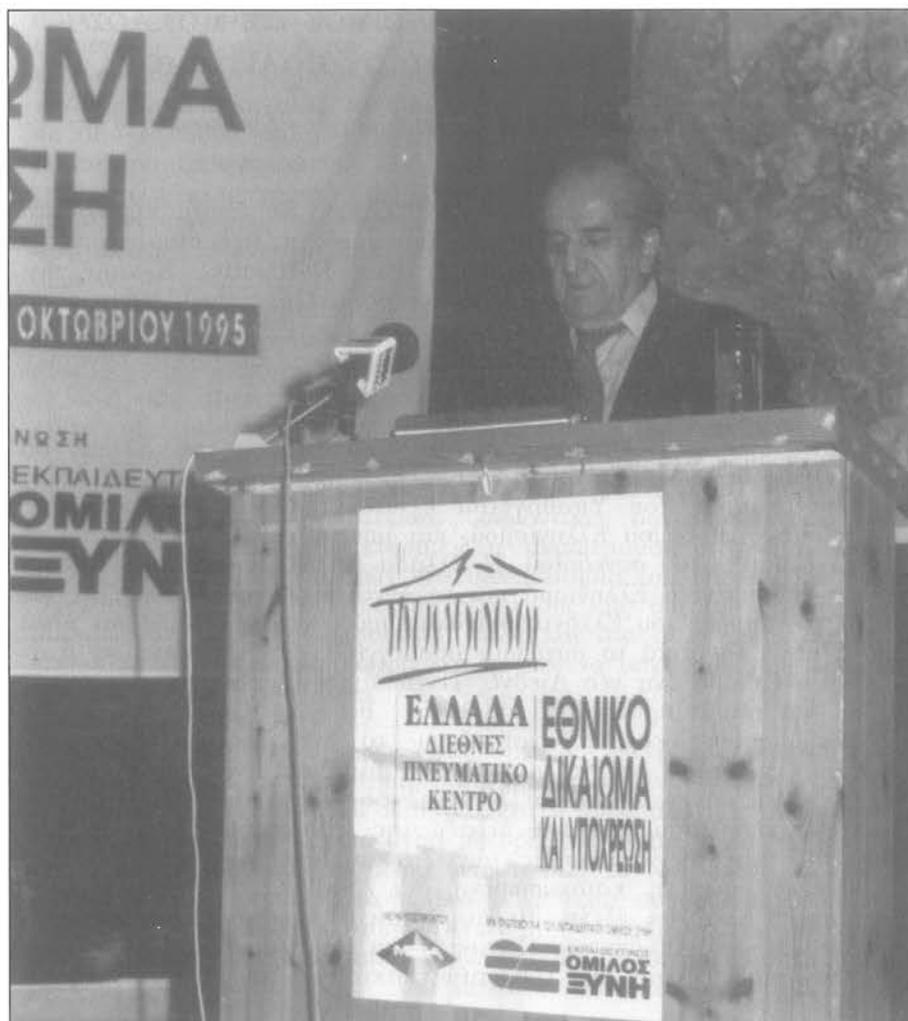
Έχουμε βαριά την κληρονομιά. Έχουμε βαριά την κληρονομιά, κι αυτήν πρέπει να τη μεταδώσουμε: Την αρχαία Ελλάδα, την Παιδεία, τον πολιτισμό κι όλη την ηθική εκείνων των αξιών που δίδαξαν οι πρόγονοι και είναι οι ηθικές αυτές αξίες διαδεδομένες στον πλανήτη και υπήρξαν πριν από την Χριστιανική εποχή που καθιέρωσε παγκοσμίως οχεδόν τις ηθικές της απαρσάλευτες αξίες.

Κυρίες και κύριοι θερμά συγχαρητήρια σε αυτήν την τεράστια, τιάνια προσπάθεια. Ομολογώ ότι μένω έκπληκτος με όσα άκουσα.

Κύριε Ξυνή ό,τι είπες σήμερα και διάβασες στείλτε το και σε μένα και να είστε βέβαιος πως θα γίνουν πολλοί οι κήρυκες που θα σε συνδράμουν εσένα και τους συνεργάτες σου και με τη φροντίδα που θα αναλάβει ο Γρηγόρης ο Νιώτης, παλιός συνάδελφος και αγωνιστής και σήμερα, γιατί σήμερα δεν είμαστε όλοι αγωνιστές, θα επιτύχει ο σκοπός σας.

Να σας ευχαριστήσω και να σας συγχαρώ για την παρουσία σας και ιδιαίτερα την παρουσία των πνευματική εκείνων των ανθρώπων που θα μας φωτίσουν με τις εισηγήσεις τους.

Το Συνέδριο των Δελφών τίμησαν ακόμα με την παρουσία τους και απεύθυναν χαιρετισμό στους συμμετέχοντες σύνεδρους ο κ. **Τσιρκινίδης Χαράλαμπος** (Εκπρόσωπος Π.Ο.Π.Σ.), ο κ. **Μπαφίτης Νικόλαος** (Εκπρόσωπος Α.Χ.Ε.Π.Α.Ν.), ο κ. **Λαμπράκος Λάμπρος** (Εκπρόσωπος Ο.Ε.Σ. Ν. Υόρκης) και ο κ. **Τρίτσας Αθανάσιος** (Εκπρόσωπος της Ένωσης των Απανταχού Ρουμελιωτών).

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

I ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: κ. Κωνσταντάρης Δημήτριος, Δημοσιογράφος

"Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ"

κ. ΝΙΩΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, Υφυπουργός Εξωτερικών

Κε υπουργέ, Κοι νομάρχες, Κοι συνάδελφοι, Κε Ξυνή, κυρίες και κύριοι, με ιδιαίτερη χαρά συμμετέχω στο συνέδριο που διοργανώνει ο Όμιλος Ξυνή με θέμα Η Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο και ασφαλώς, θεωρώ ότι η θεματική, την οποία ανέλαβα πολύ σύντομα να αναλύσω, έχει σχέση με το θέμα και με χαρά να πάρω μέρος και στη συζήτηση που θα ακολουθήσει γιατί βλέπω πως στις εργασίες υπάρχει ένα πλαίσιο συζητήσεων.

Ο Οικουμενικός Ελληνισμός Μοχλός Ανάπτυξης του Ελληνικού Πολιτισμού, θεωρώ ότι είναι μέσα στις δικές μου ανησυχίες και στους προβληματισμούς του Υπουργείου Εξωτερικών και ιδιαίτερα της Γραμματείας Αποδήμου Ελληνισμού, και μπορώ ευθύς να συνθέσω τη βασική θεματική του συνεδρίου Η Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο με τον Οικουμενικό Ελληνισμό και τη δυνατότητα να λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης του Ελληνικού Πολιτισμού. Θεωρώ δηλαδή ότι πολύ σωστά και οραματικά το συνέδριο προσεγγίζει τη δυνατότητα να αναδειχθεί η Ελλάδα ένα νέο Διεθνές Πνευματικό Κέντρο. Θεωρώ όμως ότι σε μια τέτοια προσπάθεια προσίμιό θα ήταν η προσπάθειά μας να ακουμπήσουμε και να αναπτύξουμε τα ανθρωποδίκτυά μας κι ασφαλώς η Ελλάδα μας να γίνει πρώτα κάτι που είναι αυτονόητο και δεν το έχει κάνει ως τώρα: Κέντρο του Παγκόσμιου Ελληνισμού. Γιατί η σχέση που υπάρχει μεταξύ της ιδιαίτερης πατρίδας των 10.000.000 και της διασποράς των 7 εκατομμυρίων δεν είναι μια σχέση ολοκληρωμένη, κατοχυρωμένη, δεν είναι μια σχέση αλληλοτροφοδότησης, αλλά θα έλεγα ότι στηρίζεται κυρίως στις μεγαλειώδεις προσπάθειες του Αποδήμου Ελληνισμού και ιδιαίτερα στις αποσπασματικές προσπάθειες των δύο τελευταίων δεκαετιών, θα λεγα τις ελπιδο-

φόρες προσπάθειες, ιδιαίτερα της δεκαετίας του 80 και της πρώτης πενταετίας του 90.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ σημαίνει ότι πρέπει να αναπτύξουμε τα διεθνή πολιτιστικά μας δίκτυα. Πρέπει να συνδεθούμε με τα παγκόσμια δίκτυα μας, να τα εμπνεύσουμε και να τους πείσουμε ότι μπορούμε να αναλάβουμε έναν τέτοιο ρόλο. Και ασφαλώς η Ελλάδα το δικαιούται ιστορικά αλλά για να το δικαιούσαι και στη σύγχρονη περίοδο πρέπει να πείσεις ότι μπορείς, θέλεις και όχι ότι απλώς δικαιούσαι κάτι που κανείς δε θέλει πιστεύω στον κόσμο να το αφαιρέσει από τον Ελληνικό πολιτισμό και την κληρονομιά μας. Επομένως, θεωρώ πάρα πολύ χρήσιμο να πω τις σκέψεις μου για το πώς είναι δυνατό η Ελλάδα να γίνει κέντρο των ανθρωποδικτύων του παγκόσμιου Ελληνισμού, μέσα στα οποία ευδιάκριτες είναι οι συνιστώσες του, ο ότι αφορά τον παγκόσμιο Ελληνικό πολιτισμό και ιδιαίτερα εκείνον που δεν δημιουργείται, δεν τροφοδοτείται, δεν αναπαράγεται από τη μητρόπολη αλλά από τα παγκόσμια ανθρωποδίκτυα μας, δηλαδή από τις 3000 περίπου οργανώσεις του Ελληνισμού στον κόσμο που παράγουν και ανανεώνουν τον ελληνικό πολιτιστικό λόγο, την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά. Τρεις χιλιάδες θεομοί, ελληνικές κοινότητες, ενορίες-κοινότητες, οργανώσεις στρατηγικής σημασίας εθνοκοινοτικές οργανώσεις, μερικές από τις οποίες σήμερα παρέστησαν εδώ και απηύθυναν το χαιρετισμό τους, είναι τα συγκλονιστικά πλην όμως διάσπαρτα, ακαθοδήγητα και ασύνδετα θεομικά ανθρωποδίκτυα, γιατί άνθρωποι τα συγκροτούν ασφαλώς, Έλληνες ή ελληνικής καταγωγής.

Η δική μας στρατηγική είναι να τα συγκροτήσουμε και να τα συνδέσουμε σε μια μόνιμη βάση. Αυτό ασφαλώς, συνδέεται ευθέως με τη δυνατότητα της Ελλάδας να πάει παντού, ο όλο τον κόσμο μέσα απ αυτούς τους 3000 θεομούς και ασφαλώς τη δυνατότητα να αξιοποιήσουμε εκτός των 3000 θεομών σημαντικές συνιστώσες που έχουν κυρίως πολιτιστικό χαρακτήρα. Και αναφέρομαι στις 420 περίπου έδρες Ελληνιστικών σπουδών στα πανεπιστήμια του κόσμου και βεβαίως στους χιλιάδες Έλληνες διανοούμενους της διασποράς, οι οποίοι παραμένουν επίσης αναξιοποίητοι αλλά και στα πολιτιστικά δίκτυα τα οποία υπάρχουν στη διασπορά και πρέπει να συγκροτήσουμε μία ολοκληρωμένη σχέση μαζί τους.

Είναι περιττό ίσως να πω, οι περισσότεροι το ξέρετε, πως αυτός ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής του Ελληνισμού έχει ξεκινήσει. Και μάλιστα η Θεσσαλονίκη είναι πια με νόμο και με προεδρικό διάταγμα η έδρα του οικουμενικού Ελληνισμού και η πρώτη ιστορική απόπειρα γίνεται στις 29 Νοεμβρίου, σε λιγότερο από 2 μήνες καθώς το πρώτο παγκόσμιο συμβούλιο Ελληνισμού, δηλαδή οι 260 αντιπρόσωποι των 3000 θεομών του αποδήμου Ελληνισμού, που εκπροσωπούν τα 7.000.000 αποδήμου Ελληνισμού, θα βρεθούν για πρώτη φορά, όχι απλά ο ένα συνέδριο, αλλά ο ένα

νομοθετημένο θεσμό της Ελληνικής πολιτείας που λέγεται συμβούλιο του αποδήμου Ελληνισμού και ο οποίος θεσμός καταξιώνεται από την Ελληνική πολιτεία και τη νομοθεσία της ως ο επίσημος σύμβουλος του Ελληνικού κράτους και των ελλαδίτικων θεσμών για θέματα που αφορούν τον απόδημο Ελληνισμό.

Προωθούμε λοιπόν, αυτό το σχεδιασμό και αυτή τη στρατηγική για τη διασπορά μέσα απ το συμβούλιο αποδήμου Ελληνισμού και πάρα πολύ σύντομα θα έχουμε και την ολοκλήρωση της σύμφωνα με τη δέσμευση και του Πρωθυπουργού μας που μίλησε στη Βουλή για ένα κοινοβούλιο του αποδήμου Ελληνισμού πράγμα που είναι κάτι ευρύτερο από το συμβούλιο αποδήμου Ελληνισμού. Δε νομίζω ότι τώρα πρέπει να το αναλύσω, δεν είναι το θέμα μας, συνδέεται με το θέμα μας. Πρέπει λοιπόν να πω, πως αυτή η θεσμική ενότητα των 3000 οργανώσεων του Ελληνισμού μέσα από το ΣΔΕ μας δίνει πια τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε κι αυτή τη στρατηγική που ανέπτυξα πριν.

ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ αλλά και Ελλάδα η Θεσσαλονίκη, κέντρο του Οικουμενικού Ελληνισμού και ανάπτυξης αυτής της παγκόσμιας παρουσίας μέσα από τους διαύλους που μας ανοίγει η ίδια η ελληνικότητα, η ίδια κληρονομιά και το πάθος των Ελλήνων της διασποράς. Η ελληνική γλώσσα και η διατήρησή της.

Θα αναφέρω τώρα τους πρωταρχικούς άξονες αυτής της προσπάθειας. Υπάρχει εδώ και ένα χρόνο το κέντρο ελληνικής γλώσσας με έδρα τη Θεσ/νίκη, επίσημος σύμβουλος του Υπουργείου Παιδείας στα θέματα ελληνικής γλώσσας, για τη διατήρηση και ανάπτυξη της. Πρέπει να πω πως με πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία που πήρα στην ελληνική Βουλή στα πλαίσια του ελληνικού πολιτισμού νομοθετήσαμε και δώσαμε μια προτεραιότητα στο ίδρυμα αυτό, έτσι ώστε όχι απλώς να παραμείνει κέντρο ελληνικού πολιτισμού αλλά να δράσει ως ένα ελληνικό Γκαίτε, ως ένα ελληνικό British Council για τη συστηματική καλλιέργεια και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και την πιστοποίηση της.

Ήδη, το ΚΕΓ, το ΥΠΕΞ και το Υπ. Παιδείας προετοιμάζουμε το θεσμικό πλαίσιο για ένα νέο προεδρικό διάταγμα που θα εγκριθεί εντός του επομένου διμήνου για το ποιοι και με ποιες προϋποθέσεις θα μπορούν να ιδρύνουν παραρτήματα, κέντρα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό και να πιστοποιούν με ένα αντίστοιχο ελληνικό LOWER ή και με ένα ακόμη ανώτερης βαθμίδας, αν αυτό κριθεί σκόπιμο. Υπάρχουν επίσης, όπως είπα οι 400 περίπου ελληνικές έδρες στον κόσμο.

Πρέπει, αν θέλει η Ελλάδα να είναι ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, να βρούμε τα πολιτιστικά και μορφωτικά μας σιτηρίγματα τα οποία έχουν αναπτυχθεί με τη μεγαλειώδη συμβολή των αποδήμων. Τα περισσότερα από αυτά δημιουργήθηκαν με πολλές

εκατοντάδες χιλιάδες δολάρια κόστος και συντηρούνται μέσω του αποδήμου ελληνομού. Μέχρι τώρα η σχέση τους ήταν μόνο με μία διεύθυνση του Υπ. Πολιτισμού και χωρίς καμία παρέμβαση του Υπ. Παιδείας.

Με νόμο το Υπ. Παιδείας αναλαμβάνει πλέον και, από ένα νέο ινστιτούτο, το Ινστιτούτο Διαπολιτισμικής Παιδείας, να καθοδηγήσει, να στηρίξει - και όχι μόνο να στηρίξει οικονομικά γιατί το στηρίζουμε κι εμείς από το Υπ. Οικονομικών, το στηρίζουν κι άλλες πλευρές του Ελληνομού και το Ωνάσειο και το Υπ. Πολιτισμού και το Υπ. Παιδείας, αλλά ήταν αποσπασματικές αυτές οι δραστηριότητες. Θέλουμε αυτά όλα να γίνουν κατά τρόπο συγκεκρωμένο.

Η ορθοδοξία είναι επίσης ένα μεγαλειώδες ζήτημα που δεν αφορά μόνο την ταυτότητα του Ελληνομού αλλά αφορά και τη δυναμική της ορθοδοξίας που μας πάει παντού και μας πάει με ένα τρόπο πάρα πολύ παραγωγικό και πάρα πολύ σημαντικό για την Ελλάδα μας. Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης η διατήρηση των ιστορικών κειμηλίων δεν είναι απλά ένα πολιτιστικό ζήτημα. Γι αυτό ακριβώς στις 3 Νοεμβρίου τα 11 ερευνητικά κέντρα του Ελληνομού μαζί με τα Υπ. Εξωτερικών της Ελλάδας και της Κύπρου θα βρεθούμε για να δημιουργήσουμε το 1ο παγκόσμιο συνέδριο και το 1ο ηλεκτρονικό σύστημα συνεργασίας των 11 ερευνητικών κέντρων του Ελληνομού. Ελάχιστοι από σας ίσως γνωρίζετε το VRIONIS CENTER στο Σακραμέντο, ένα σημαντικό κέντρο όπου εργάζονται 15 επιστήμονες, χρηματοδοτούμενοι από ένα θαυμάσιο Έλληνα τον Άγγελο Τοσκόπουλο, από τις Ρίζες Αρκαδίας, πατριώτη του Υπουργού μας (όλοι οι μεγάλοι από την Αρκαδία προκύπτουν).

Εγώ επισκέφτηκα το Σακραμέντο και πρέπει να σας πω πως κάνει μια θαυμάσια δουλειά, μια σημαντική τεκμηρίωση των Ελληνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων και παρεμβαίνει και στο INTERNET, κάτι που δεν πρέπει να ξεχάσουμε. Κι αυτό το κάνουν και στην Κύπρο.

Με το INTERNET επίσης παρεμβαίνει για να στηρίξει τον Ελληνικό πολιτισμό ως ανθρωποδίκτυο-ηλεκτρονικό δίκτυο. Το HRNET της Βοστώνης θα επισκεφθώ όταν θα είμαι με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας εκεί, για να τους τιμήσουμε, στο πανεπιστήμιο της Βοστώνης. Θα τιμηθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκεί, αλλά η παρουσία του είναι για να τιμήσουμε τους εκατοντάδες Έλληνες επιστήμονες της Βοστώνης και το HRNET της Βοστώνης, το οποίο πραγματικά κάνει μια εκπληκτική δουλειά, παλεύοντας ενάντια στην προπαγάνδα της Τουρκίας, των Σκοπίων και γενικά εναντίον όσων μας επιβουλεύονται.

Η Εταιρεία των Ελληνικών μελετών, το Hellenic Studies Forum στη Μελβούρνη, το Κέντρο Ελληνικών Μελετών στο Μόντρεαλ, το Centre

for Hellenic Studies and Research, η Ομάδα Ελλήνων Διασποράς στη Γαλλία, το ΕΚΕΜ εδώ, το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων στο Πάντειο πανεπιστήμιο, το Ινστιτούτο Μελετών το ΙΜΧΑ στη Θεσσαλονίκη και το Κυπριακό Κέντρο Μελετών (ΚΥΚΕΜ) στην Κύπρο, που έχει και την ευθύνη της οργάνωσης του συνεδρίου, το Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών και πάρα πολλά πανεπιστήμια με τις αντίστοιχες έδρες Ελληνικών σπουδών, παρεμβαίνουν επίσης σε αυτό το επίπεδο.

Δεν θα ήθελα να αναφέρω επιμέρους τα πανεπιστήμια αλλά μπορεί να διακρίνει κανείς στη Μελβούρνη, στο Σίδνεϋ, στο Αμβούργο, στη Μαρπούπολη που συνάντησα μόνο Έλληνες, πέραν του ότι ο δήμαρχος ήταν Έλληνας, ο τωρινός δήμαρχος είναι φιλέλληνας, ο πρόεδρος ο Ιορδάνωφ με πήγε και συνάντησα τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου, ο οποίος είναι Έλληνας, οι καθηγητές είναι Έλληνες, και μάλιστα έχουν επιβάλει μια ιδιότυπη δικτατορία του ελληνικού πολιτισμού εκεί, καθώς για να σπουδάσει κανείς πρέπει υποχρεωτικά να μάθει τα ελληνικά. Συγκεκριμένα για τη Ρώσικη φιλολογία είναι υποχρεωτική η εκμάθηση της ελληνικής, το ίδιο και για την Ουκρανέζικη φιλολογία. Μόνο στη νομική δεν είναι υποχρεωτική η ελληνική γλώσσα. Αυτός είναι ο συντοπίτης μας Μπαλαμπανίδης, τον οποίο θα φέρουμε στη Θεσσαλονίκη το Νοέμβριο, όπου οι αντιπροσωπείες των ελληνικών εδρών, παράλληλα με το ΣΑΕ, θα συνεδριάσουν για πρώτη φορά.

Έχουμε λοιπόν και την πρώτη παγκόσμια συνάντηση των 420 Ελληνικών εδρών, όχι βέβαια και οι 420, έχουμε κάνει μία συντονιστική επιτροπή στην Ευρώπη το καλοκαίρι, την Εταιρεία Ελληνιστών της Ευρώπης και αντίστοιχα από Αμερική, Καναδά και Αυστραλία. Ασφαλώς θα πρέπει να αναφέρω την προσπάθεια που ξεκίνησε και πιστεύω πως είναι ελπιδοφόρα για την ανάπτυξη του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού, σε παγκόσμια βάση. Παρά την οργανωτική κρίση που είχε το ίδρυμα τους τελευταίους τρεις μήνες, κρίση που ξεπεράστηκε με το διορισμό εκθές ενός νέου διοικητικού συμβουλίου, με τον κύριο Πεπελάση και άλλα σημαντικά ονόματα του ελληνικού πολιτισμού και της επιστήμης μέσα στη 15μελή σύνθεση του, το ίδρυμα χάρη στις προσπάθειες και του προηγούμενου συμβουλίου, το οποίο κι αυτό επίσης απαρτιζόταν από σημαντικές προσωπικότητες που θα συνεχίσουν να προσφέρουν με τον ένα ή άλλο τρόπο ο αυτή την προσπάθεια, έχει ήδη δημιουργήσει έξι παραρτήματα στον κόσμο: Αλεξάνδρεια, Ουκρανία, στην ιστορική Οδησσό αλλά και Παρίσι, Λονδίνο, Νέα Υόρκη και Βερολίνο.

Αυτό είναι ένα πρώτο δείγμα του πώς μπορούμε επίσης να συγκροτήσουμε τα πολιτιστικά μας δίκτυα, ενώ υπενθυμίζω - κι αυτό αφορά ιδιαίτερα και το ρόλο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, όπως είναι ο όμιλος Ξυνή - την ανάγκη στήριξης και διάδοσης της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό. Έχω δει μία θεματική στην οποία δεν θα πάρω μέρος γιατί είναι αύριο, την έχω όμως

κουβεντιάσει με τον κ. Ξυνή πριν από μερικούς μήνες. Μιλήσαμε για την ανάγκη εξαγωγής της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό. Εκεί θα πρέπει σαν μήνυμα και όχι σαν κυβερνητική εξαγγελία να σας πω για τη σημαντική προσπάθεια των Ελλήνων της Αιγύπτου, με σημαντικές προσωπικότητες επικεφαλής, όπως η κα Αρβελέρ και με υποστήριξη από την πλευρά μας, να ιδρύσουμε το πρώτο παράρτημα ελληνικού πανεπιστημίου στο εξωτερικό.

Η Ελλάδα δεν πρέπει να διατάσει να το κάνει αυτό, είμαστε ιδιαίτερα προνομιακοί. Η Ελλάδα ανήκει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η ελληνική γλώσσα είναι ευρωπαϊκή γλώσσα, άρα οι τίτλοι που παίρνουμε είναι ευρωπαϊκοί τίτλοι και πιστεύω πως και η ιδιωτική πρωτοβουλία, οι όμιλοι που είναι αξιολογημένοι, όχι σε πανεπιστημιακό επίπεδο αλλά σε άλλα επίπεδα, όπως ο όμιλος Ξυνή, θα μπορούσαν να παίξουν έναν τέτοιο σημαντικό ρόλο.

Ασφαλώς θα μπορούσα να πάρω περισσότερο χρόνο, αλλά δεν πρέπει. Δεν κλείνει το τεράστιο αυτό ζήτημα που ανέλυσα. Πιστεύω όμως να σας έπεισα πως η κεντρική μου σύλληψη είναι: Ναι, η Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο, το δικαιούται, το αξίζουμε και υποχρεούμεθα να κινηθούμε σ' αυτή την κατεύθυνση για να σεβαστούμε την ιστορία και την κληρονομιά μας. Αλλά, η Ελλάδα για να το κάνει αυτό πρέπει πρώτα ή παράλληλα να στηριχθεί στα παγκόσμια ανθρωποδικτίκτια της. Η Ελλάδα είναι μια παγκόσμια δύναμη, όχι μόνο γιατί πάει παντού ο πολιτισμός της και η κληρονομιά της, αλλά γιατί υπάρχει παντού μία συγκλονιστική παρουσία των 3000 θεσμικών δικτύων και των 7.000.000 ανθρωποδικτύων, που δεν είναι οι μετανάστες της πρώτης γενιάς αλλά οι συγκλονιστικοί συμπρωταγωνιστές του πολιτισμού και της επιστήμης αυτών των νέων κρατών. Άρα, η Ελλάδα ξέρει πως να πάει στον κόσμο. Δεν ψάχνεται για να ανιχνεύσει ένα κόσμο που την ξέρει από το παρελθόν και μπορεί να τη μάθει από το σύγχρονο πολιτιστικό μας λόγο και από τη σύγχρονη μεγαλειώδη πορεία του ελληνισμού ο όλα αυτά τα κράτη.

"Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ"

κ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, Ακαδημαϊκός

Αξιότιμοι Κύριοι εκπρόσωποι της εκτελεστικής εξουσίας, της νομοθετικής αλλά και της τέταρτης. Κύριε πρόεδρε και οργανωτά του Συνεδρίου, Κύριε Διευθυντά του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δελφών και αγαπητέ φίλε. Κύριοι συνάδελφοι, Κυρίες, Κύριοι και αγαπητοί φίλοι.

Χαρακτηρίζω τον εαυτό μου ως έχοντα βούλησιν οιδιράν μεν, αλλά όχι ξύλινη. Γιατί; Διότι είχα ετοιμάσει ένα κείμενο, το οποίο ήθελα να

σας αναγνώσω, θεωρητικής φιλοσοφικής κατευθύνσεως. Η φιλοσοφία άλλωστε είναι η επιστήμη μου.

Ενώπιον όμως αυτής της ζώσης ομηγύρευω αναγκάζομαι να παραμερίσω το γραπτό μου και να υπεισέλθω κι' εγώ με τον τρόπο μου στα φλέγοντα θέματα τα οποία εθίγησαν. Και πρέπει να πω ότι πολλά εξ' αυτών, ίσως και τα περισσότερα, απ' όσα ελέχθησαν, εκάλυψαν εν μέρει και τις ιδικές μου προθέσεις. Ωστόσο και αν χρειαστεί να επανέλθω σ' αυτά, να με συγχωρήσετε. Η αρχική μου ομιλία επιγραφόταν, "Η Ελλάς και οι πνευματικές επιστήμες", γενικώς. Θέλω να πω ότι η Ελλάς είναι δυνατόν να βαδίσει ένα δρόμο αναπτύξεως, μονάχα στον τριτογενή τομέα. Η Ελλάς διαθέτει φυσικόν πλούτον, ο οποίος ακόμα είναι ανεκμετάλλευτος. Ο Κύριος "οίδεν", αν ποτέ θα υπάρξει δυνατότης, εάν θα υπάρξει άδεια να αναπτυχθεί ο πλούτος αυτός. Δεν παρέχει ακόμα σημεία δυνατότητος έλξεως οικονομικών κεφαλαίων, διότι δεν προσφέρει ακόμα τα εκέγγυα στο διεθνές κεφάλαιο. Θέλω λοιπόν να υποστηρίξω, ότι η Ελλάς έχει την δυνατότητα να καταστή το κέντρο των ουμανιστικών και των ανθρωπιστικών σπουδών μέσα στον κόσμο.

Βέβαια, η δυτική Ευρώπη έχει ήδη αναπτύξει τεράστια κέντρα, έχει δημιουργήσει τεράστιες κυψέλες, όπου καλλιεργούνται οι ανθρωπιστικές σπουδές, αυτά τα "Studia humanio - art" όπως τα ονόμασαν οι Ρωμαίοι, οι οποίοι τίποτε δεν προσέφεραν, τίποτε δηλαδή καινούργιο. Επειδή όμως δεν πρόσφεραν τίποτε ήσαν εις θέσιν να αξιολογήσουν τα επιτεύγματα του ελληνικού πνεύματος. Αλλά, διερωτάται κανείς, πώς στην Ελλάδα του αύριο θα καταστή δυνατόν να διαδοθή αυτό το πνεύμα αναπτύξεως των ανθρωπιστικών σπουδών που, συγχρόνως, θα είναι και σπουδές της ελληνικής πραγματικότητας, διαχρονικώς νοούμενης, όταν η Ελλάδα σήμερα προβάλλει έναν πολιτισμό, ο οποίος έχει θαυμάσιες πτυχές να επιδείξει, μίαν υψηλή ποίηση, μίαν υψηλής εμπνεύσεως τέχνη, πλην της μουσικής ίσως, της μουσικής η οποία προβάλλεται ως η κατ' εξοχήν σημερινή ελληνική τέχνη και η οποία περιορίζεται βέβαια στο σουρτάκι, στο μπουζούκι. Με συγχωρείτε που τα λέω αυτά αλλά υποφέρω προσωπικώς.

Γενικώς η Ελλάς τονίζει, οι Έλληνες επιθυμούν να τονίσουν τί απ' όλα; όχι τις υψηλές πολιτιστικές πτυχές του ελληνικού πολιτισμού, αλλά την νεοελληνική -όπως τη χαρακτηρίζω- υποκοιλτούρα. Χαίρω ότι ο Κύριος Υπουργός μας είπε μόλις, ότι 420 είναι παγκοσμίως οι έδρες της διδασκαλίας της Ελληνικής. Ελπίζω, Κύριε Υπουργέ, να μην εννοούσατε και την κλασική ελληνική γλώσσα, γιατί αυτές είναι πάνω από δεκαπλάσιες τον αριθμόν. Και χάρηκα επίσης, όταν ο Κύριος συνάδελφος από το Πρίνστον, μας είπε, ότι στις ΗΠΑ, οι νεοελληνικές σπουδές έρχονται να ενισχυθούν προσαρτώμενες στις κλασικές σπουδές. Αλλά, ας μου επιτρέψετε, αυτές οι κλασικές σπουδές του απόδημου ελληνισμού, παρά τα όσα λέγονται, δεν φαίνεται να θεωρούν διαχρονικά τον ελληνισμό προς ενδιαφέρον όλων των

εν δυνάμει φιλελλήνων ανά τον κόσμο. Ένας αφρικανός συνάδελφος ο οποίος παρ' ολίγον να πάρει το βραβείο Νομπέλ, εξέχων φιλόσοφος, μου έλεγε: "Πρέπει να αναπτύξουμε μια θεωρία, η οποία να αποπέμπει από τη συνείδηση των μορφωμένων κάθε παραδεδομένη αξία και να στηριχθούμε στην τεχνολογία και στην οικονομική ανάπτυξη με πρώτο βασικό μέλημα την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος". Βεβαίως η απάντησή μου ήλθε "δίκην πελέκεως" δια τη θεωρία του. "Μα, κύριε συνάδελφε, μόλις τώρα μου είπες, ότι θέλεις να απελευθερωθείς από τις παραδεδομένες, αποικιοκρατικές αξίες. Η έννοια της αύξησεως του κατά κεφαλήν εισοδήματος δεν είναι εντεταγμένη, μέσα στο πλαίσιο αυτό, στην ομάδα αξιών των αποικιοκρατών;" Και, Κύριε Υπουργέ! Πώς ονόμαζε τη θεωρία του; Μη μειδιάσετε, δεν έχει καμιά σχέση προς τα εν Ελλάδα λεγόμενα, "Αυριανισμό", "Demainisme".

Θα ήθελα λοιπόν, να μη μακρηγορήσω, επειδή έχει καθεί πολύτιμος χρόνος, προκειμένου να διευκρινίσω πως το αντικείμενο αυτών των οπουδών, οι οποίες θα αναπτυχθούν στην Ελλάδα εις το μέλλον, στο πολύ προσεχές μέλλον, πρέπει να είναι ολόκληρη η διαχρονική θεωρητική του ελλητισμού, η οικουμενικότης, η καθολικότης του ελλητισμού. Και λέγοντας "καθολικότης" αδυνατώ να μην εννοήσω και την Ορθοδοξία. Όλα αυτά πρέπει να ιεθούν επί τάπητος και προπαντός να δημιουργηθούν κέντρα ερεύνης που δεν υπάρχουν ούτε σήμερα στα πανεπιστήμια. Οφείλει κανείς, για να σπουδάσει ακόμα και τα κλασικά γράμματα, όπως πρέπει, να πάει στο εξωτερικό, διότι βιβλιοθήκες δεν υπάρχουν κι αν υπάρχουν είναι ανοργάνωτες και κανείς δεν βοηθάει. Από το άλλο μέρος, είμαι πεπεισμένος ότι δεν θα αρκέσουν οι Έλληνες του εξωτερικού για να επανδρώσουν ή να "επιγυναικώσουν" το οιοδήποτε κέντρο ή τα κέντρα αυτά ή το σύστημα κέντρων που θα δημιουργηθεί μέσα στο πλαίσιο του εθνικού κέντρου.

Εκείνο που χρειάζεται είναι και ξένοι επιστήμονες κύρους να έρθουν εδώ. Τι κάνανε οι Τούρκοι; Απευθύνθηκαν σε Γάλλους και σε Γερμανούς επιστήμονες για να στελεχώσουν τα ιδρύματά τους. Κύριε Υπουργέ -όπως ορθώς είπατε- τα πανεπιστήμια τους. Εις πρώτην φάσιν έχω υπ' όψιν μου την Κυρίαν ντε Ρομιγύ και τόσους άλλους οπουδαίους και λαμπρούς επιστήμονες που θα μπορούσαν να βοηθήσουν ώστε να δοθεί νέα ώθηση.

Εμείς δυστυχώς εν Ελλάδα είμεθα ανίκανοι να ομονοήσωμε. Φοβούμαι πως, αν οργανωθούν από Ελλαδίτες Έλληνες οι οπουδές αυτές δεν θα προκόψουν οι θεσμοί, τους οποίους θα γίνει προσπάθεια να φτιαχθώμε. Πρέπει και από το εξωτερικό, άκρως φιλέλληνες δοκιμασμένοι, να έρθουν, όχι μόνο από τη δυτική Ευρώπη, αλλά κι από το δυτικόν, γενικά, κόσμο, όπου ορισμένα πνεύματα διαπρέπουν. Αλλιώς, φοβούμαι πως πολύ σύντομα το διαζύγιο, το οποίον επετεύχθη από ορισμένους δια της διαχωριστικής γραμμής της παραδοσιακώτερης ελληνικής

από την ομιλούμενη ελληνική (κάποιος είπε: "εκηδεύσαμε την καθαρεύουσα"), θα γίνει στο τέλος ο τάφος της ίδιας της ελληνικής γλώσσας, στο σύνολο της, της ίδιας της Ελλάδος. Κάποιοι με ρώτησαν προ πολλών ετών: "Μα εσείς, προσδευτικός άνθρωπος δεν θέλετε να εξοριστούν από την γραφήν την ελληνικήν, οι τόνοι και τα πνεύματα; Δεν θέλετε σιγά-σιγά να φτάσουμε στην δια λαπινικών χαρακτήρων ελληνικήν γραφήν;" Απάντησα: "Βεβαίως είμαι προσδευτικός και ως εκ του προσδευτισμού μου δεν είναι δυνατόν παρά να ακολουθήσω την προσδευτικότερη χώρα του κόσμου, την Σοβιετικήν Ένωση. Όταν στην Σοβιετικήν Ένωση αποφάσισαν να διατηρήσουν το κυριλικό αλφάβητο, το οποίο είναι και αυτό ελληνικής αρχής, αντί να το αντικαταστήσουν δια του λαπινικού, τότε, εγώ θα αλλαξοποιήσω;"

Και, για να τελειώνω: Χρειάζονται προσπάθειες, ούτε καν πολλά έξοδα, για το στήσιμο αυτού του ουστήματος, το οποίο θα βοηθήσει οργανικά στην εκπλήρωση όχι μόνο των πνευματικών μας στόχων, αλλά και των εθνικών μας στόχων. Είναι πολύ αργά να ενεργήσωμε αλλιώς. Ίσως κι έτσι αν ενεργήσωμε να είναι αργά, μολονότι ίσως κάπυ προλαβαίνωμε να σώσωμε. Έτσι η Ελλάδα θα γίνει ο φάρος όχι μόνο των κλασσικών γραμμάτων αλλά και γενικότερα, μιας πνευματικής καλλιέργειας υψηλής στάθμης. Να ξεχάσωμε τα λαϊκίστικά μας, Κύριε Υπουργέ, τους χορούς μας, τα ρεμπέτικα και να σταθούμε με δέος μπροστά στα δημιουργήματα της υψηλής τέχνης.

Κάποιος ιερωμένος, ο οποίος πρόσφατα έγινε και μητροπολίτης, (και το καταγγέλλω) σ' ένα εκκλησιαστικό περιοδικό έγραψε, ότι η υψηλή τέχνη και μουσική γεννήθηκε στους πύργους της Φραγκιάς και ότι δεν εκφράζει τα ανθρώπινα και τα κοινωνικά συναισθήματα. Τον διαψεύδω, τον διαψεύδω και από ιστορικής πλευράς και από πλευράς φιλοσοφίας της τέχνης. Αλίμονο αν επιζήσωμε του λοιπού, μονάχα με τέτοιες πνευματικές αξίες! Πρέπει να προσβλέψωμε σε υψηλούς στόχους, έτσι και μακρινούς, τους οποίους θα επιτύχωμε σιγά-σιγά και με πολύν ενθουσιασμό. Βέβαια κινδυνεύωμε. Ο Έλλην ενθουσιάζεται εύκολα κι απογοητεύεται εύκολα. Χρειάζεται όμως μια οργάνωση και αυτό ας το πάρωμε από τους Δυτικοευρωπαίους: Την καλή δηλαδή οργάνωση.

"Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ"

κ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Εκδότης

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι και φίλες εδώ δίπλα στο μαντείο των Δελφών διακρίνεται ακόμα η επιγραφή. "Τευξ' Ελικών α κεισά

Σαλαμίνιος ω ενί χερσίν πότινιαν θεσπέσιν πολλά έτευξεν χάριν". Πρόκειται για τους πέπλους που ύφαινε ο περίφημος Κύπριος Ελικών και οι οποίοι αφιερώθηκαν στο μαντείο των Δελφών. Και βέβαια ο Ηρόδοτος επίσης αναφέρει ότι το βασίλειο της Σαλαμίνας αφιέρωσε το θυμιατήρι στους Δελφούς, ένα έργο αξιοθαύμαστο, το οποίο πάντοτε βρισκόταν στο θησαυροφυλάκιο των Κορινθίων.

Από τους μυθικούς χρόνους Κύπρος και Ελλάδα πορεύονταν τον ίδιο δρόμο. Στη μυθική Αργοναυτική εκστρατεία η Κύπρος εκπροσωπείται από το Χαλκάνορα εξ' Ιδαλίου και ο Όμηρος στην Ιλιάδα αναφέρει με λυρική εγκαρδιότητα τον πολεμικό θώρακα, τον οποίο έστειλε στον Αγαμέμνονα ο βασιλιάς της Πάφου Κινύρας. "Θώρακα σήθεσιν έδινε τον ποτέ Κινύρης δώκε ζυνήιον είναι πέφθεντο γαρ Κυπρών τε Μεγακλέους".

Κυρίες και κύριοι, από την εποχή που θαλασσομάχοι Φοίνικες κατέκτησαν την Κύπρο μέχρι τη σημερινή δεύτερη τουρκική κατάκτηση, άλλαξε η Κύπρος όλων των ειδών τους αφέντες και κατακτητές. Η καρδιά της όμως παρέμεινε η ίδια. Κτυπά με τους ρυθμούς της πανελληνίας καρδιάς. Και οξυγονώνεται με το πάθος της έμπρακτης φιλοπατρίας. Σφυρηλατημένη στα αμόνια αυτών των αιτέλιων θυσιών, συνεχίζει το γολγοθά της, ζει όμως και αναπνέει και πάλι ελληνικά, δημιουργεί ακρωτηριασμένη με ανοιχτά τα σπλάχνα. Αυτή ήταν πάντοτε η ιστορία της, δημιουργούσε και πρόσφερε πάντοτε σκλαβωμένη και πάντοτε αγονάσιτη.

Δήλωσα στους διοργανωτές του συνεδρίου αυτού πεισματικά την ακαταλληλότητα μου για παρουσίαση του πολύ εξειδικευμένου και ευρύτατου αυτού θέματος, της προσφοράς της Κύπρου στον παγκόσμιο πολιτισμό. Υπέβαλα ότι ούτε στις παρυφές του κολοσσιαίου και πολύπτυχου αυτού θέματος βρέθηκα ποτέ. Η πολιτιστική προσφορά της Κύπρου προκαλεί δέος και στους ειδικούς και πολύ περισσότερο σε ανθρώπους, όπως ο ομιλών που διαθέτει μόνο στοιχειώδη γνώση. Παρ' όλα αυτά η επιμονή των πολύ αποτελεσματικών και φιλομειδών ανθρώπων του κ. Ξυνη πέτυχαν ώστε σήμερα να σας ταλαιπωρώ με μια τέτοια ομιλία.

Κυρίες και κύριοι οι αριθμοί των λαών δεν είναι πάντοτε κατ' ανάγκη κριτήρια και προϋποθέσεις για πολιτισμικές προσφορές. Η Κύπρος υπήρξε μικρή και ολιγάριθμη και όμως έχει προσφέρει τόσα όσα και η πλέον μελετημένη διάνοια που ασχολήθηκε ειδικά με αυτό το θέμα, δεν είναι δυνατόν να συλλάβει. Τουλάχιστον αυτό είναι το συμπέρασμα μου μετά από μερικές εβδομάδες ενασχόλησης με το θέμα. Θα επιχειρήσω συνεπώς μια κουραστική ίσως διαδρομή της πολιτιστικής προσφοράς της Κύπρου, η οποία αρχίζει από τη νεολιθική εποχή του 7000 π.χ και φτάνει μέχρι σήμερα. Η θέση της Κύπρου στο σταυροδρόμι Δύσης και Ανατολής υπήρξε για το νησί ευχή και κατάρα. Ευχή

γιατί αποτελούσε τον τόπο συνάντησης ιδεών και πολιτιστικών ρευμάτων, τα οποία γόνιμα καλλιέργησε και έτοι ανέπτυξε το δικό της πολιτισμό και έβαλε τη δική της σφραγίδα. Ταυτόχρονα όμως υπήρξε και κατάρα γιατί η στρατηγική της θέση προσείλκυσε όλους όσους διψούσαν για δύναμη και κατάρκτηση της όλης περιοχής.

Ξεκινάει ο πολιτισμός της Κύπρου από το 7000 π.χ. Η νεολιθική εποχή βρίσκει την Κύπρο με εντυπωσιακό οικισμό στη Χοιροκιτία, στον οποίο ζουν οι πρώτοι Κύπριοι αλλά οργανωμένοι σε κοινότητα. Η συνειδητή σύνθετη κοινωνική συνεργασία του νεολιθικού ανθρώπου, οδήγησε στη δημιουργία της πόλης, όπως αναφέρει και ο Μάνφορντ, στο έργο του "The city of History".

Μέσα από τις συνεχείς αναζητήσεις, ο άνθρωπος της λίθινης εκείνης εποχής ανακάλυψε το χαλκό και η Κύπρος, η πολύχαλκη, έγινε η πρώτη χαλκοπαραγωγός χώρα στον αρχαίο κόσμο με τις συναφείς ευεργετικές επιπτώσεις στην τεχνολογία, το εμπόριο και την οικονομία. Η τεχνική της κατεργασίας του χαλκού αποτελούσε τότε την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Τα ατάλαντα μεγάλα κομμάτια χαλκού διέτρεξαν τον κόσμο τότε από την Κρήτη μέχρι τη Μεσοποταμία, την Αίγυπτο και όλο το γνωστό κόσμο. Η εμπορία του χαλκού ανέδειξε την Κύπρο ως εμπορικό κέντρο. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού ήταν η ίδρυση πόλεων, ως ασυικών κέντρων, που δρομολόγησαν την ανάπτυξη της θρησκείας, της τέχνης, την οργάνωση όλων των εξουσιών, πολιτικών, διοικητικών και στρατιωτικών.

Μέσα από τις πηγές της εποχής αντλούμε πληροφορίες για την ισχύ και τις σχέσεις των κρατών μεταξύ τους, για κοινωνικούς και οικονομικούς θεσμούς. Κρίνεται πολύ πιθανό, ότι στο κυπριακό έδαφος συναντήθηκαν οι Φοίνικες με τους Έλληνες και οι Έλληνες γνώρισαν το φοινικικό αλφάβητο στο οποίο πρόσθεσαν τα φωνήεντα. Το αλφάβητο μέσω των ελληνικών αποικιών της κάτω Ιταλίας, διαδόθηκε (ή διαπεραιώθηκε) στην Ιταλία και την Ευρώπη, όπου μέσα σε αιμόσφαιρα οικονομικής ευεξίας, βιοτεχνικής και καλλιτεχνικής ανάπτυξης, άνθησε η πνευματική δημιουργία.

Προς τιμή της Αφροδίτης οι Κύπριοι είχαν συνθέσει ύμνους και στα ανάκτορα απαγγέλονταν μαζί με τα ομηρικά έπη τα κύπρια έπη, τα οποία αποδίδονταν στον ποιητή Στασίνο. Οι μύθοι που περιέχονταν στα κύπρια έπη ενέπνευσαν την κλασική εποχή, τους τραγικούς ποιητές, Σοφοκλή και Ευριπίδη, τους θεμελιωτές της αρχαίας και νεότερης τραγωδίας και γενικότερα του θεάτρου. Ο Κύπριος γλύπτης Σίπας, πήρε το πρώτο βραβείο για το έργο του "Σπλαχνόπιτης", που είχε τοποθετηθεί στα προπύλαια της Ακρόπολης την εποχή του Περικλή και του Φειδία. Ο Κύπριος ναυτικός Κωνσταντίνος Γεράκης υπήρξε για 30 χρόνια ο πρώτος πρωθυπουργός της Ταϊλάνδης. Αυτό βρίσκεται σε όλες τις εγκυκλοπαίδειες. Ο Πλίνιος, ο πρεσβύτερος, αναφέρει πως

οι Κύπριοι εφεύραν τον "κέρκουρο", μικρό και ελαφρύ πλοίο που μπορούσε με κουπιά να μεταφέρει φορτίο 90 τόννων. Οι Κύπριοι είχαν επινοήσει τύπους πολεμικών πλοίων, τριήρεις και τα πρόσφεραν στο Μέγα Αλέξανδρο όταν πολιορκούσε την Τύρο. Πλοία κυπριακά πολέμησαν εναντίον των Περσών και βοήθησαν το στόλο του Πτολεμαίου εναντίον του Δημητρίου του πολιορκητή.

Είναι ιστορικά καταγεγραμμένη η προσφορά των Κυπρίων φιλοσόφων στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στην Κόρινθο, στην Αλεξάνδρεια, στη Σικελία, στη Νεάπολη, στη Βενετία, στα πανεπιστήμια της Πάντοβας, του Μιλάνου. Ο Ζήνωνας ο Κιτιεύς έζησε και έδρασε στην Αθήνα. Εκεί παρακολούθησε φιλοσοφία και τελικά ίδρυσε δική του φιλοσοφική σχολή, στην οποία δίδασκε το δικό του φιλοσοφικό σύστημα, την περίφημη στωική φιλοσοφία. Η στωική φιλοσοφία με τη διακήρυξη της διατήρησης της ιστορικής γαλήνης κυριάρχησε στον ελληνιστικό και ρωμαϊκό κόσμο. Επιδράσεις της διαπιστώνονται και στη φιλοσοφία των νεότερων χρόνων.

Η Κύπρος μετά την κλασική εποχή έχει να επιδείξει την εισαγωγή στις πόλεις δημοκρατικών αντιλήψεων. Σε χάλκινη πινακίδα που βρέθηκε στο αρχαίο Ιδάλιο είναι χαραγμένο το αρχαιότερο συμβόλαιο κοινωνικών ασφαλίσεων. Το συμβόλαιο αυτό περιείχε τη συμφωνία μεταξύ του βασιλιά Στσιακύπρου και του γιατρού Ωνάσηνου που γιάτρευε τους πληγωμένους κατά την επίθεση των Περσών. Η πόλη αναλάμβανε την υποχρέωση να δίνει, υπό μορφή δωρεάς, στο γιατρό, στους αδερφούς του και τα παιδιά του, κυπριακά νομίσματα ή όλα τα προϊόντα από τους κήπους του βασιλιά και του γιου του και να απολαμβάνει όλα αυτά τα προϊόντα ατελώς. Η συμφωνία κατατέθηκε στο ιερό της θεάς Αθηνάς με όρκους να μη λυθεί ποτέ. Θεωρείται το πρώτο συμβόλαιο κοινωνικών ασφαλίσεων.

Ο πεζός λόγος αρχίζει με τους ιστορικούς της Μιλήτου και διοχετεύεται σε ολόκληρη την υπόλοιπη Ελλάδα, για να γίνει ορόσημο. Τότε οι Κύπριοι υποφέρουν κάτω από τον περσικό ζυγό και για αρκετά χρόνια δεν παρουσιάζουν έντονη πνευματική ζωή. Με την άνοδο στην εξουσία, στη Σαλαμίνα του Ευαγόρα και με τους στενούς δεσμούς του με τους Αθηναίους δημιουργείται κλίμα πνευματικής ανόρθωσης. Οι Κύπριοι επιτυγχάνουν να ανορθώσουν τη χώρα και κοινωνικά και οικονομικά. Ο Ισοκράτης επαινεί το Νικοκλέα της Σαλαμίνας για τη φιλοκαλία που χαρακτηρίζει την κυπριακή κοινωνία. Οι τέχνες και οι επιστήμες αναπτύσσονται, η αγγειοπλαστική, η κεραμική και η ναυπηγική ανυψώνουν το κυπριακό όνομα.

Μετά το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου και τη σύγκρουση των διαδόχων άρχισε νέα τροπή πνευματικής προβολής. Οι Πτολεμαίοι αποδεικνύονται φίλοι των γραμμάτων, των επιστημών και των τεχνών. Αυτή την περίοδο η δραματουργία υποχωρεί, αναπτύσσονται η γραμμα-

τική επιστήμη, η ιατρική, η μαθηματική, η μηχανική, η γεωγραφία, η αστρονομία. Διακρίνονται οι ιστοριογράφοι Παίων ο Αμαθούσιος, Κιτιεύς ο Ισίωνος και ο Δημοκάρης και ο Γήσανδρος, ενώ ο Πάφιος ο Σώπατρος διακρίνεται για τον πλούτο των κωμωδιών και των δραμάτων του. Σ' αυτά τα έργα αναφέρονται αρχαίοι συγγραφείς και σχολιαστές.

Η παρακμή των ελληνικών γραμμάτων επηρέασε την Κύπρο και φυσικό ήταν να ακολουθήσει κι αυτή την τύχη της υπόλοιπης Ελλάδας. Η περίοδος όμως αυτή κυριαρχείται από το κοσμοϊστορικό γεγονός της ενοσάρκωσης του Θεού και της καθιέρωσης της Ιερουσαλήμ ως νέου πνευματικού κέντρου.

Η Κύπρος υπήρξε η πρώτη χώρα εκτός Παλαιστίνης, η οποία δέχτηκε το Χριστιανισμό και δέθηκε στενά με τους πρωτεργάτες της εξάπλωσής του. Τέκνα της, όπως ο Βαρνάβας, Κύπριος ιουδαϊκής καταγωγής, ο Μάρκος, ο οποίος έγραψε το Ευαγγέλιο του στην ελληνική, Κύπριος κι αυτός, ο Αριστόβουλος, ο Μνάσων, ο Τύχων, ο Ηράκλειος έδρασαν και πρόσφεραν σιραιευμένοι στη διδασκαλία και την αποστολική διάδοση της θρησκείας.

Ελάχιστοι γνωρίζουν ότι ο ευαγγελιστής Μάρκος που έγραψε το ευαγγέλιο του στην ελληνική είναι κυπριακής καταγωγής και ότι ο Μυσικός Δείπνος έγινε στην Ιερουσαλήμ στο σπίτι της Κυπρίας Μαρίας από τη Σαλαμίνα, κόρης του Αριστόβουλου, αδερφού του αποστόλου Βαρνάβα. Η μεγάλη αυτοκράτειρα του Βυζαντίου Θεοδώρα ήταν Κύπρια και βεβαίως ο Ιωάννης Καποδίστριας ήταν εκ μητρός κυπριακής καταγωγής, γιος της Αδαμαντίας το γένος Γονέμη από την Αμμόχωστο. Κατά την πρώτη οικουμενική σύνοδο στη Νίκαια η ευγλωττία του Κύπριου επισκόπου Σπυρίδωνα επιβάλλεται και η κάθοδος της αγίας Ελένης εξασφαλίζει στην Κύπρο τον τίτλο της φιλοχρήστης και της νήσου των αγίων.

Ενώ για την Ελλάδα η βυζαντινή περίοδος θεωρείται η μακρά περίοδος των 1123 ετών μεταξύ της ίδρυσης της Κωνσταντινούπολης το 330 μ.χ και της αλώσεως της από τους Τούρκους το 1453 μ.χ, για την Κύπρο η βυζαντινή περίοδος, συντέμνεται σε 800 χρόνια. Είναι και' εξοχήν περίοδος εκκλησιαστική. Η δραστηριότητα των Κυπρίων με την εμφάνιση πολλών αγίων είναι αδιάπτωτη. Κύπριοι ιεράρχες πληρώνουν το θρόνο της Αλεξάνδρειας με το Λεμεσιανό Ιωάννη τον Ελεήμονα και τον οικουμενικό πατριαρχικό θρόνο με τον Παύλο τον ΙΖ.

Η κυπριακή χριστιανική τέχνη υιοθέτησε στοιχεία της κλασικής τέχνης που βασίστηκε στην ελληνορωμαϊκή παράδοση, όπως τον ιδεαλισμό, τη χάρη και την ομορφιά, δέχτηκε όμως και ανατολικά στοιχεία. Η συγκώνευση των δυτικών στοιχείων με τα ανατολικά δημιούργησε την

πραγματική βυζαντινή τέχνη την εποχή του Ιουστινιανού. Οι αγιογραφίες της εποχής, η μικροτεχνία, η αρχιτεκτονική θεωρήθηκαν μοναδικά έργα πολιτισμού, παγκόσμια. Δίκαια η UNESCO έχει περιλάβει από το Δεκέμβριο του 1985 στον κατάλογο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς 9 κυπριακές εκκλησίες. Οι τοιχογραφίες των εκκλησιών αυτών κατά τους ειδικούς, αποτελούν εξαιρετική μαρτυρία για το βυζαντινό πολιτισμό και τις στενές σχέσεις του με τη ζωγραφική της δυτικής Ευρώπης.

Οι λαογράφοι, δικοί μας και ξένοι, συμπεριλαμβάνουν στις συλλογές των δημοτικών τραγουδιών και κυπριακά άσματα της περιόδου αυτής και με τη βεβαίωση, ότι αποτελούν όχι μόνο κείμενα μεγάλης έμπνευσης αλλά και δείγματα διατήρησης της λαϊκής γλώσσας και των καθαρά ελληνικών ηθών και εθίμων της Κύπρου. Ανάμεσα στη λογοτεχνική παραγωγή της βυζαντινής περιόδου περιλαμβάνεται η κυπριακή ακριτική ποίηση του ήρωα Διγενή.

Με την κατάληψη της Κύπρου από τους Φράγκους τα ενδιαφέροντα των Κυπρίων δεν ήταν μόνο ο αγώνας επιβίωσης, ήταν και ο συνεχής αγώνας για τη διαφύλαξη των εθνικών, των θρησκευτικών και των πολιτιστικών παραδόσεων, οι οποίες κινδύνευαν τόσο από τους Φράγκους όσο και από τη λατινική εκκλησία. Ο λαός συνέχιζε τα τραγούδια του, την ποίηση του με τον Ακρίτα, το Χάροντα. Μοναδικό έργο στο χώρο της Μεσογείου την εποχή αυτή θεωρείται το δυΐλισηριο ζάκαρης, που βρέθηκε στο βασιλικό φέουδο στα Κούκλια και διασώζει όλα τα λειτουργικά του στοιχεία. Ο χρονογράφος Λεόντιος Μαχαίρας, ευκατάστατος αστός με αξιοπρέπεια, πατριωτισμό και θρησκευτικό σεβασμό, γράφει με ιδιαίτερη αγάπη προς την πατρίδα για την περίοδο 1339-1432 και δεν διστάζει να περιγράψει τις αυλικές ακολουσίες και σκευωρίες καθώς και να σιγματίσει αυστηρά τις υπερβάσεις των Φράγκων βασιλέων. Του χρονικού του Μαχαίρα τούτου σώζεται το ίδιο το χειρόγραφο, ο πλήρης τίτλος του οποίου είναι: "Κρόνικα τουτέστιν χρονικό". Στο έργο αυτό βασίστηκαν αργότερα πολλές σοβαρές, σχετικές εκδόσεις στην Ευρώπη. Σημαντικό μεσαιωνικό μνημείο της κυπριακής διαλέκτου αποτελεί το κείμενο της ελληνικής μετάφρασης των "ασίζων της χαμηλής αυλής", στην οποία δεν χρησιμοποιήθηκε η λόγια γλώσσα διατύπωσης των βυζαντινών νόμων αλλά η καθομιλουμένη κυπριακή διάλεκτος με πολλούς γαλλικούς νομικούς τύπους. Εκτός από την ανεκτίμητη γλωσσική τους αξία οι "Ασίζες" έχουν και λαογραφική και μεγάλη ιστορική σημασία.

Τελειώνοντας θα υπέβαλλα ως εφικτό στόχο τη δημιουργία στην Κύπρο ενός παγκοσμίου πολιτιστικού κέντρου. Και το υποβάλλω προς συζήτηση σ' αυτό το συνέδριο. Η ασύγκριτη έρευνα και μελέτη των πολιτισμών, για μια παραγωγή νέων ιδεών ως νέες πολιτιστικές τεχντροπίες με ανθρωποκεντρικούς προσανατολισμούς και με πυρήνα, τις πανάρχαιες αξίες που και σήμερα είναι ζωντανά καθοδηγητικές, θα

δώσουν ίσως λυτρωτικές λύσεις για τη ζωή του 21ου αιώνα, στον οποίο ο βιολογικός άνθρωπος μεταβάλλεται σε βιονικό άνθρωπο. Η Κύπρος μπορεί ως σταυροδρόμι των πολιτισμών να μετατραπεί σε πνευματικό κέντρο έρευνας και καθοδήγησης των σύγχρονων και αυριανών πολιτιστικών εξελίξεων. Και η επίσημη Ελλάδα έχει υποχρέωση να συμβάλει στην υλοποίηση αυτού του εφικτού και πολλαπλώς ωφέλιμου στόχου για τους πανέλληνες.

Κυρίες και κύριοι, είναι τώρα ιστορική ώρα που πρέπει οι "πολλαπλώς παρακμασμένοι" Έλληνες και της Ελλάδας και της Κύπρου να επιβάλουν με σύγχρονα έργα, αξιοπιστία στη δημιουργία και τη δύναμη τους. Καθυστέρησαν πολύ, αναπαύτηκαν πολύ και βολεύτηκαν πολύ, επικαλούμενοι παλιές δόξες και αρετές. Κινδυνεύουν τώρα πολύ στον ενδημικό, παθητικό ρόλο των κακοδιαχειριστών της προγονικής περιουσίας.

Σ' αυτόν εδώ το χώρο των Δελφών η Πυθία έδωσε επιγραμματικά τον τελευταίο επιθανάτιο χρησμό της. Ήταν καταθλιπτικός: "Είπατε τω βασιλεί: Χαμαί πέσε Δαίδαλος αυλά, ουκεί Φοίβος έχει, καλύβην ου μάντιδα δάφνην ου παγάν λαλέουσαν απέσβετο γαρ και λαλον ύδωρ".

Το "λάλον ύδωρ" της δυναμικής δημιουργίας πρέπει να μεταμορφώσει τους σύγχρονους Έλληνες σε επιβλητικούς προγόνους, πρέπει να γίνουν κάποτε πρόγονοι, πρέπει να τελειώσει ο μοιραίος ρόλος του άγονου απογόνου.

II ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: κ. Παπαδόπουλος Βαγγέλης, Δημοσιογράφος

"Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: ΙΔΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ...ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΥ"

κ. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ ΜΙΧΑΗΛΗΣ-ΘΑΛΗΣ, Καθηγητής Κοινωνιολογίας
Πανεπιστημίου Ρώμης, Κοσμήτορας Olympian University Foundation
of Delaware για τις σπουδές στην Ευρώπη

Η αρχέγονη προϊστορική περίοδος της ανθρωπότητας βυθίζεται στο σκοτεινό και άγνωστο παρελθόν. Η σύγχρονη επιστημονική μελετιά με τις όλο και πιο νέες μεθόδους της τεχνολογικής εξέλιξης, τα αποδεικτικά ευρήματα της Παλαιοντολογίας, της Προϊστορικής Ανθρωπολογίας, της Προϊστορικής Εθνολογίας, της Προϊστορικής Αρχαιολογίας και κυρίως τα πρωτογενή δείγματα των αποϊάτων περιόδων και εξετάζει, συγκριτικά, τις μέχρι και τώρα παρατηρήσεις και τα πορίσματα των επιμέρους ειδικών κλάδων της Παλαιοανθρωπολογίας, της Παλαιοεθνολογίας, της Παλαιοανθρωπογεωγραφίας, της Παλαιογραφίας και της Παλαιοπροϊστορικής Μυθολογίας. Εις την πορεία της γενικής αυτής επιστημονικής έρευνας των προϊστορικών χρόνων, πολύ διαφωτιστική υπήρξε η αξιολόγηση των στοιχείων και πορισμάτων της συγκριτικής ιστορίας της Παγκόσμιας Μυθολογίας. Είναι εμφανές, ότι η ανθρώπινη ύπαρξη, η προϊστορία της οποίας διήρκεσε, ως διδάσκει η Προϊστορική Ανθρωπολογία, δεκάδες εκατομμύρια χρόνια, διηωνίζετο μόνο με τη διάσωση εκάστοτε λίγων ανθρώπων που επέζησαν της καταστροφικής δράσεως των φυσικών στοιχείων.

Έτσι από τη σύγκρουση υπερφυσικών δυνάμεων και την Τιτάνια δράση των φυσικοχημικών δυνάμεων, η Παγκόσμια Μυθολογία και οι Θρησκευτικές Κοσμοθεωρίες μέσα από μυθικά και υπερβατικά στοιχεία, η σύγχρονη επιστημονική καταγράφει την εξελικτική πορεία του παράδοξου και εκπληκτικού μυθικού κόσμου της ανθρωπότητας. Επειδή θέμα μας σήμερα δεν είναι η εξελικτική πορεία του ανθρώπου αλλά η εξελικτική πορεία του Ελληνικού πνεύματος, θα σημειώσω μόνο ότι μέσα από αυτή την πορεία από την αρχέγονη προϊστορική περίοδο, είναι σαφές ότι οι άνθρωποι εξέλεξαν τόπους κοινής διαβίωσης. Αυτό μαρτυρεί τον ιδιότυπο χαρακτήρα και το κοινωνικό ένστικτο της

ανθρώπινης φύσης και το κοινωνικό αίσθημα στον άνθρωπο και για το λόγο αυτό ο Αριστοτέλης θα μας πει "Κοινωνικόν ο άνθρωπος ζών προς ους φύσει συγγένεια ἔστιν".

Τον άνθρωπο στη διαχρονική του πορεία δίχαζαν τα αντικείμενα, τα γεγονότα και οι συμπτώσεις. Ο άνθρωπος μέσα από μύριες πεπλανημένες οδούς και ωθούμενος από τη φύση και τις ανάγκες του σε τωφλές απόπειρες, ανακάλυψε στο τέλος το ορθό, το οποίο εβελτίωσε στην πορεία του χρόνου και, όπως ακριβέστερα η επιστημονική παρατήρηση αποκαλύπτει, την πνευματική φύση του ανθρώπου.

Απ' όλα τα έμβια όντα του γήινου πλανήτη, μόνο ο άνθρωπος άλλαξε την όψη του κόσμου, μόνο ο άνθρωπος δημιούργησε πολιτισμό. Ο πνευματικός πολιτισμός είναι το ολοκλήρωμα των αιώνων αξιών και η μετατροπή τους στο χώρο και το χρόνο σε δρώσα πολιτιστική πραγματικότητα. Η ιδύνουσα δημιουργική λάμψη του εκπορεύεται από τη μεταφυσική πηγή της πνευματικής ζωής, θεωρώ δε ότι υπερτάτη και τελειοτάτη μορφή του Πνευματικού πολιτισμού είναι ο Ελληνικός Κλασικός Πολιτισμός.

Λόγος, τελειότητα, δίκαιο, ηθικό, ωραίο, και ιερό είναι οι αιώνιες και ακατάλυτες πνευματικές αξίες και η ύψιστη ενατένιση και η ύστατη κορύφωση του Ελληνικού Κλασικού Πνεύματος. Ο χρόνος δεν μου επιτρέπει να αναπτύξω τις μόλις μνημονευθείσες πολιτιστικές αξίες, θέλω όμως να υπογραμμίσω ότι ο Λόγος υπέρτατος είναι το Πνεύμα το Υπερκόσμιο, που κινεί, γονιμοποιεί και κατευθύνει την ύλη του απείρου ως ύψιστη και αιώνια πηγή του ρυθμού της αιωνιότητας, έκφρασις του οποίου είναι η νομοτέλεια του Υλικού Σύμπαντος και η ιδιονομία του πνευματικού κόσμου. Στον Κλασικό Ελληνικό πολιτισμό, ο λόγος και τα κριτικά στοιχεία του χαρακτηρίζονται από την απόλυτη τελειότητα που συνενώνει και εκφράζει με δύναμη το σύνολον των αιώνων αξιών σε ένα αρμονικό όλον. Μοίρα του υπερκόσμιου λόγου είναι η λογική νόηση και ανεξάντλητη πολιτιστική πηγή, η δημιουργική ορμή των αιώνων αξιών και αρχών από τις οποίες πηγάζουν οι ακατάλυτοι πολιτισμοί των ανθρώπων. Η μεγαλοφυΐα των μεγάλων Ελλήνων Φιλοσόφων, αναζήτησε την αληθινή φύση του κοσμικού συνόλου, απεκάλυψε την "ανεξαρτησία του πνεύματος από τη φύση" και την αυτοτέλεια, της αυτονομία και ιδιοτυπία της πνευματικής ουσίας. Η Ελληνική διάνοηση απεκάλυψε, το Θείο κόσμο των αιώνων πνευματικών αξιών, τις απόλυτες μορφές τους, την υπερβατική τους φύση και την ύψιστη σημασία τους για τον Πνευματικό Πολιτισμό του οποίου αποτελούν το συστατικό όρο και τον αιτιώδη δημιουργικό παράγοντα. Οι αιώνιες αξίες αναβλύζουν από την ουσία του πνεύματος, είναι "σκοποί έμμονοι της ψυχικής ενέργειας", υπέρτατα ιδεώδη, θεμέλια και κίνητρα του πνευματικού κόσμου. Οι ακατάλυτες εκφράσεις της αμετάβλητης αιωνιότητας. Το ανθρώπινο πνεύμα, με αυτές τις αξίες, μετέχει των χαρακτήρων του απόλυτου και του αιώνι-

ου. Η Κλασική Ελλάδα για την αποκάλυψη της Αλήθειας του Θείου, Φυσικού και Ανθρώπινου κόσμου, εδημιούργησε το μεγαλόурγμα του ανθρώπινου πνεύματος, την Επιστήμη των Επιστημών, τη Φιλοσοφία στο απέραντο ερευνητικό πεδίο της οποίας περιλαμβάνεται γενικώς, το σύνολο των ανθρωπίνων γνώσεων. Η φιλοσοφία είναι το μεγαλόурγμα της ανθρωπίνης μεγαλοφυΐας, είναι ο δείκτης του πολιτιστικού μεγαλείου των Εθνών.

Η Φιλοσοφία γενικά γεννιέται από την ακοίμητη δίψα του ανθρώπου να εξετάσει και να μάθει τον κόσμο που τον περιβάλλει: "Φύσει του ειδέναι ορέγεται άνθρωπος", λέει ο Αριστοτέλης. Όπως δε δηλώνει η ίδια η λέξη Φιλοσοφία, σημαίνει αγάπη για τη γνώση. Το Ελληνικό Πνεύμα, λοιπόν, αναζητάει τις πηγές, τις γνώσεις και την εξελικτική πορεία των Φιλοσοφικών Σχολών που καλύπτουν τις τρεις περιόδους της Ελληνικής Φιλοσοφίας. Την Προσωκρατική, την Κλασική και την Ελληνιστική. Οι δε Φιλοσοφικές Σχολές των περιόδων αυτών δημιούργησαν τα αιώνια πρότυπα που πορεύεται η ανθρωπότητα μέχρι σήμερα. Ότι μεγάλο, αγαθό και δίκαιο έδωσε η παγκόσμια διάνοηση, έχει τις ρίζες του στις αρχές του Ελληνικού Πνεύματος. Κοινωνία-Πολιτεία-Δίκαιο-Ηθική-Λογική-Παιδεία, ορισμοί, έννοιες και θεσμοί που το Ελληνικό Πνεύμα δημιούργησε στους αιώνες για να στηριχθεί και να μεγαλοурγήσει η σύγχρονη διάνοηση.

"Πολιτεία τροφή ανθρώπων εστί, καλή μεν αγαθών, η δ' εναντία κακών", λέει ο Πλάτων και συμπληρώνει ο Αριστοτέλης "...ζών πολιτικόν δει...".

Ας αναλογισθούμε τη συγκρότηση της Αρχαιοελληνικής Πολιτείας και τις θεμελιώδεις αρχές της που συγκλίνουν όλες σε ένα κοινό σημείο. "Η Πολιτεία ή Κράτος είναι η κοινωνία δικαίου και του Πολιτισμού". Τελικός σκοπός της Πολιτείας ορίζεται η ευημερία του λαού και η προαγωγή της ηθικότητας των πολιτών. Ο Αριστοτέλης ασχολείται στο 5ο βιβλίο των "Ηθικών Νικομαχείων" με τη μελέτη της δικαιοσύνης η οποία για πρώτη φορά στην Ελληνική Φιλοσοφία παρουσιάζει το πνεύμα της φιλαλληλίας, του αλτρουϊσμού. Θεσιάζονται κανόνες δικαίου και ηθικής με απώτερο σκοπό την τελειοποίηση του ανθρώπου ως ατόμου και μέλους της κοινωνίας. Η Ηθική σαν επιστήμη πια και κλάδος της Φιλοσοφίας, ερευνά τις πράξεις των ανθρώπων και ορίζει κανόνες. Ο Αριστοτέλης στα "Ηθικά" του, μας διατυπώνει τη θεωρία του για την Ηθική... "κατά Φιλοσοφίαν λόγους, εν οίς διώριστα περί των ηθικών" για να πραγματευτεί στη συνέχεια την Ηθική Συνείδηση, τον Ηθικό Νόμο, τις Ηθικές Αξίες, την Αρετή.

Ο Πλάτων γράφει "...άνθρωπος...παιδείας μεν ορθής τυχών και φύσεως ευτυχούς θειότατον ημερώτατον τε ζών γίγνεσθαι φιλεί μη ικανής δε ή μη καλής τραφείν αγρώτατον οπόσα φύει γη". Όπου με τη διδασκαλία και τη συνήθεια οι άνθρωποι οδηγούνται στο αγαθό, στην ηθι-

κότητα. Για την ηθική ανάπτυξη του ανθρώπου λοιπόν, ο Σωκράτης, ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, αλλά και οι Στωικοί και πολλοί σύγχρονοι φιλόσοφοι, υποστηρίζουν ότι η ηθική συνείδηση είναι προϊόν δύο κυρίως παραγόντων, του έμφυτου και του εμπειρικού. Είναι σαφές ότι η παιδεία, ο γενεϊκός χαρακτήρας και το περιβάλλον διαμορφώνουν τη βούληση του ανθρώπου, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι στην ανθρώπινη βούληση ισχύει ο νόμος της αιτιότητας. Δεδομένου ότι στη φύση υπάρχει αιτία και αιτιατό, μπορούμε να προβλέπουμε κάθε τόσο το αποτέλεσμα εάν γνωρίζουμε τα αίτια. Ο Αριστοτέλης ομιλεί περί ικανότητας του ανθρώπου να υπακούει στα προστάγματα του λογικού και να ενεργεί "και' αρετήν" εφ' όσον η προαίρεση και η Εκλογή των αιτίων γίνεται "μετά λόγου και διανοίας". 'Ετσι, η Ηθική Ελευθερία όπως και η Ηθική Συνείδηση -όπως διδάσκεται και από τους νεώτερους- "...είναι η ικανότητα του ανθρώπου να αποφασίζει για τις πράξεις του, όταν εκλέγει μεταξύ πολλών αιτίων (ελατηρίων), αφού η συνείδηση μας ξεχωρίζει καλό και κακό, ηθικό και ανήθικο, δίκαιο και άδικο.

Επειδή αναφερόμαστε συχνά στον όρο Ελληνιστικός, θα ήθελα να τονίσω ότι, ο όρος αυτός αναφέρεται στον Ελληνικό και εν συνεχεία στον Ελληνο-Ρωμαϊκό πολιτισμό, δηλαδή στην περίοδο που αρχίζει με το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου και περίπου τελειώνει με την ήττα του Μάρκου Αντωνίου από τον Οκτάβιο στο Άκτιο, το 31π.χ.

Είναι από την Ελληνιστική περίοδο, τριών περίπου αιώνων, που την κυρίαρχη θέση στη Φιλοσοφία δεν την κατέχει ο Πλατωνισμός ούτε και η περιπατητική παράδοση του Αριστοτέλη. Την κεντρική θέση κατέχει ο Στωικισμός, ο Σκεπτικισμός και η μεγάλη φιλοσοφική σχολή του Επίκουρου. Όλα αυτά τα φιλοσοφικά συστήματα αναπτύχθηκαν μετά τον Αριστοτέλη. Αυτά προς αποφυγήν ηθελήμενης σύγχυσης που προσπάθησαν ορισμένοι "φιλοσοφίζοντες" της Δύσης να καλλιεργήσουν, εκφράζοντας την άποψη ότι με τον Αριστοτέλη τελειώνει ο κύκλος της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και πως η Ελληνιστική περίοδος δεν εκφράζει απαραιτήτως το κλασικό Ελληνικό πνεύμα. Πρέπει να τονισθεί ότι η Ελληνική επιρροή -όλων αυτών των πνευματικών κινημάτων που εμπερικλείει- φτάνει μέχρι τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία όπου τον 1ο π.χ αιώνα αρχίζει μια μακρόχρονη αναβίωση του Πλατωνισμού και γεννιούνται νέα κινήματα για τα τεχνικά Αριστοτελικά συγγράμματα.

Για την ιστορική αλήθεια πρέπει να σημειωθεί ότι παρ' ότι το επίτευγμα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, δεν έχει κάτι ανάλογο στην ιστορία της Δυτικής σκέψης, για την Ελληνιστική φιλοσοφία πολύ λίγα έχουν διασωθεί από τον Επίκουρο και σχεδόν κανένα ολοκληρωμένο έργο από τον Έλληνα Στωικό της πρώτης περιόδου. Γνωρίζουμε μόνο το γενικό περίγραμμα του πρώιμου Στωικισμού και Επικουρισμού.

Το Ελληνικό πνεύμα είναι η ανυπέβλητος και αιώνια πνευματική εφορρά του υπερφυσικού Ελληνικού κλασικού στοχασμού στο κοινό

κεφάλαιο του Πολιτισμού. Η Ελληνική φιλοσοφία εξύψωσε το φυσικό άνθρωπο στις κορυφές της ιστορικής προσωπικότητας, στη σφαίρα των αιώνιων αξιών, η οποία αποτελεί και την τελειότερη μορφή, το ανώτερο είδος ζωής επί της Γης. Η κλασική Ελλάδα έδωσε τον αληθινό πνευματικό προσανατολισμό στην εξέλιξη του κόσμου και στην ανθρώπινη ψυχή τα αιώνια ιδανικά της και καθόρισε έκτοτε την πολιτιστική πορεία της ανθρωπότητας που σηματοδότησε και βίωσε το Δυτικό πολιτισμό. Το Ελληνικό πνεύμα έδωσε τα νοήματα και τη δημιουργική προνοή για να βλαστήσουν τα ευγενέστερα ανθρώπινα ιδεώδη της ελευθερίας και του ανθρωπισμού και να εξορμήσουν τα παγκόσμια πνευματικά συνθήματα που προήγαγε και καλλιέργησε στη συνέχεια η Ευρώπη. Ολόκληρος η φιλοσοφική, η επιστημονική, η καλλιτεχνική και η εν γένει πολιτιστική διάνοξη του Δυτικού κόσμου, κινείται, γονιμοποιείται και διαμορφώνεται μέσα στο αιώνιο φως των Ελληνικών αξιών και εντός των πλαισίων και υπό την καθοδηγούσα λάμψη της Ελληνικής Φιλοσοφίας, η ακτινοβολία της οποίας επέδρασε πολλαπλώς και μεγαλειωδώς και πέραν του Δυτικού κόσμου και στην παγκόσμια φιλοσοφική, επιστημονική και καλλιτεχνική δημιουργία και οδηγεί και σήμερα -παρά τις όποιες σκιές του παρόντος- τα βήματα της ανθρωπότητας στη λεωφόρο της Πολιτιστικής εξελικτικής πορείας που κάνει το διάσημο ιστορικό Condoret να αναφωνήσει "...Η Ελλάδα κατέχει ιδιαίτερη θέση, γιατί το ανθρώπινο γένος, πρέπει να την αναγνωρίζει σαν μύθη, του οποίου το πνεύμα άνοιξε στο ανθρώπινο γένος όλους τους δρόμους της αλήθειας...".

Χρόνια όμως, αν όχι αιώνες, η "πεφωτισμένη Δύση" συντάσσει και ξαναουσιάζει κώδικες δεοντολογίας ηθικής και για τους ανθρώπους και για τα Κράτη-Έθνη. Και ουσιαστικά οι "μικροί" και "ανήμποροι" αυτού του κόσμου του χθες και του σήμερα συνειδητοποιούν την ολιγοπωλιακή ασυδοσία των ισχυρών της Δύσης. Έχουν περάσει αιώνες και αιώνες που έγινε αποδεκτό ότι η προαίρεση επιβάλλει πιο ισχυρούς δεσμούς από την ανάγκη και ότι οι νόμοι και καταστατικοί χάρτες που επιβάλλονται με τη βία του ισχυρού δεν προάγουν τους πολίτες αλλά παράγουν άβουλα υποκείμενα, που παθητικά αποδέχονται την επιβολή του όποιου δεοποικικού πλαισίου. Εν ονόματι του τεχνολογικού θαύματος, η Επιστήμη του Καλού και του Κακού οργιάζει με κώδικες συμπεριφοράς νομικίστικους, που επινοούν τα ισχυρά Κράτη-Έθνη. Αποτέλεσμα, όλο και νέα ηθικά προβλήματα παρουσιάζονται, οι δε όλο και πιο νέες επιστημονικές γνώσεις -έτσι τις αποκαλούν- αυξάνουν ανεξέλεγκτα την εξουσία όσων έχουν την ικανότητα και τη δυνατότητα να τις χρησιμοποιούν. Είναι πασιφανές ότι η ηθική συνείδηση της Δύσης προοδεύει -εγώ πιστεύω ότι δεν προοδεύει- σίγουρα όμως προοδεύει με ρυθμούς πολύ πιο αργούς από την πολιτική, οικονομική και τεχνολογική εξουσία. Τι κι αν ο επίσκοπος Κάσπερ λέει ότι "τα δικαιώματα του ανθρώπου συγκροτούν σήμερα ένα νέο παγκόσμιο ήθος". Εγώ θα έλεγα ότι είναι μια κυνική επινόηση του καιρού μας που, μέσα από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, ωραιοποιείται για να

γίνει στόχος και όνειρο όλων εκείνων που είναι τελείως έξω από τους αλληλοσυνδεόμενους όρους Εξουσία και Ελευθερία. Η σύγκρουση ανάμεσα στην Εξουσία και την Ελευθερία -δυστυχώς- είναι πολιτική, δεν είναι ηθική. Γιατί, Κυρίες και Κύριοι, σας προκαλώ να μου πείτε, από τη Magna Carta μέχρι την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πολλοί, αμέτρητοι πάλεψαν βέβαια, αλλά πόσα πεδία Ελευθερίας τους επιτράπη να αποκτήσουν σε σχέση με τις δοιές ή εκλεγμένες χρόνια αλλά οίγουρα κατεστημένες εξουσίες; Φοβάμαι από καθόλου έως πολύ λίγα. Τα αναφέρω όχι γιατί πρέπει να παραιτηθούμε αλλά γιατί αυτή είναι η πραγματικότητα της σημερινής πολιτισμένης Δύσης. Φοβούμαι ότι την έλλειψη ηθικής αγωγής και κοινωνικού σεβασμού, δεν τολμώ να πω ισονομίας και ισότητας, την αποδεικνύουν εμπράκτως κάθε στιγμή, τα αλαζονικά κίνητρα εξουσίας της Δύσης που εντελώς κυνικά και χωρίς καμία αιδώς, εν ονόματι του σεβασμού στον άνθρωπο και του δικαιώματος της Ελευθερίας, καταγιάζουν με χυδαία ταπεινότητα και μακαρίζουν την "εξοχότητα" τους. Θα μου επιτρέψετε να δανειστώ τα παρακάτω από το μεγάλο Ιταλό φιλόσοφο Νορμπέρτο Μπόμπιο, που στο αγωνιώδες ερώτημα αν βαδίζουμε προς το καλύτερο ή το χειρότερο, στον επικήδειο θρήνο για την απώλεια των ηθικών και πνευματικών αρχών, και από την άλλη για τους ύμνους και τους ενθουσιασμούς για τις ανακαλύψεις της τεχνικής έρευνας, λέει ότι "... Η επιστημονικοτεχνική γνώση, όχι μόνο δεν έχει βελτιώσει ηθικά τον άνθρωπο αλλά, απελευθερώνοντάς τον από τις παραδόσεις και το φόβο του Θεού, τον έχει σε μεγάλο βαθμό διαφθείρει.

Σας υπενθυμίζω όμως, την προχθεσινή παρουσία τριών ανιστόρητων Βρετανών βουλευτών, μίας χώρας όπου η ηθική, πολιτική ως και οικονομική εξαχρείωση βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη τα τελευταία είκοσι χρόνια, οι οποίοι χωρίς να σεβαστούν τη χώρα που τους φιλοξένησε και τον εθνικό χώρο του Κοινοβουλίου, κακόβουλα και προκλητικά προσπάθησαν να διδάξουν Ευρωπαϊκή Ιστορία και Διεθνές Δίκαιο.

Το μόνο πράγμα που μπορούμε να βεβαιώσουμε με σιγουριά είναι ότι η επιστημονικοτεχνική πρόοδος από τη μία μεριά και η ηθική πρόοδος από την άλλη, τρέχουν ανεξάρτητα. Ή μάλλον, η πρώτη τρέχει ενώ η άλλη φαίνεται να μένει στάσιμη και μερικές φορές να οπισθοδρομεί, έτσι που για να ερμηνεύσουμε το νόημά της θα έπρεπε να προσφύγουμε σε εκείνη την αντίληψη της ιστορίας που ο Καντ είχε αποκαλέσει "τρομοκρατική...".

Κυρίες και Κύριοι Σύεδροι, επειδή φοβάμαι ότι μπορεί να εκλάβετε τις απόψεις μου για την "πεφωτισμένη" Δύση ως ακραίες, να σας ξεκαθαρίσω αμέσως τη θέση μου. Το ζητούμενο του Συνεδρίου μας, να γίνει δηλαδή η Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο, είναι ότι δεν πρέπει να είμαστε εμείς που το ζητάμε, διότι η Δύση μας το οφείλει.

Ακριβώς αυτό. Πιστεύω ακράδαντα ότι η Δύση έχει ύψιστη και ιερή υποχρέωση έναντι της Ελλάδας -με τα μύρια όσα αρνητικά, που κυρίως οφείλονται σ' αυτήν ακριβώς τη Δύση- να προστρέξει και να αγκαλιάσει αυτή την ιδέα. Σε τούτο τον ιερό τόπο που τόσα έδωσε για την πνευματική, επιστημονική αλλά και τεχνική εξελικτική πορεία όλου του ανθρώπινου γένους (και ίσως να λειτούργησε ως εν δυνάμει κολυμβήθρα του Σιλβάμ και για την εις πολλά ανομήματα περιπεσούσα Δύση).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο πολύς Νόαμ Τσόμοκι επισημαίνει ότι "η Αμερικάνικη κοινωνία ακολουθεί μια τροχιά οπισθοδρόμησης με την επιστροφή ενός αρπακτικού καπιταλισμού και ότι κανείς δεν μπορεί να μιλά για δημοκρατικό καθεστώς, εφ' όσον δεν υφίσταται δημοκρατικός έλεγχος στο βιομηχανικό, εμπορικό και τραπεζικό τομέα και ότι ενοχλεί η Ελίτ των διανοουμένων και ο τρόπος δράσης της" και ακόμη ότι " η παθητικοποίηση της Αμερικανικής κοινωνίας και ο νέος ολοκληρωτικός χαρακτήρας της πολιτικής εξουσίας των ΗΠΑ, συμπληρώνονται από την επιχειρηματική προπαγάνδα", που ο Τσόμοκι θεωρεί ως "το σημαντικότερο φαινόμενο του σύγχρονου κόσμου...". Θα μου πείτε υπερβολές ενός διανοούμενου αιρετικού; Πιθανόν. Είστε σίγουροι όμως;

Στη διάρκεια 25 αιώνων ο Ευρωπαϊκός πολιτισμός υπήρξε δημιουργικός. Η Ευρώπη υπήρξε το λίκνο του Λόγου. Η Αρχαία Ελλάδα, το Βυζάντιο, η Μεσαιωνική Σχολαστική, ο Ουμανισμός της Αναγέννησης, η Φιλοσοφία του Διαφωτισμού μέχρι τις Τέχνες και τις Επιστήμες του 19ου και 20ου αιώνα, παρήγαγαν έργο πολιτιστικό τεράστιας και ανυπολόγιστης αξίας. Πολλοί άξιοι Έλληνες αλλά και ξένοι διανοούμενοι, μας προτρέπουν σε μία ενεργητική πρόληψη των στοιχείων -που και' αυτούς μας λείπουν- από τη Δύση. Κάποιοι πάνε παραπέρα και μιλούν για ενεργητικό εξελληνισμό και εν πάση περιπτώσει "Η Ελλάδα έχει τελειώσει". Και τότε μου 'ρχονται στο νου, το δράμα της Ρουάντα, η τραγική Γιουγκοσλαβία, η Παλαιστίνη, η Κύπρος. Ακούω τον Πρωθυπουργό της χώρας να μιλάει με πικρία για τη στάση φίλων και συμμάχων στα Εθνικά μας θέματα. Σκέπτομαι τη βαθιά πίστη της Δύσης στο εκδημοκρατικό έργο του Μπερίσα και την περιβόητη "δίκη" των ομογενών και μελαγχολώ ... καημένε Μοντεσκιέ. Η προκλητική στάση και συμπεριφορά της Δύσης στη "Μακεδονία" του Γκλιγκόρφ. Αναλογίζομαι τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Τρίκας στο μεγάλο φίλο Τούρκο και το χυδαίο ρεαλισμό του κ. Σιράκ ... καημένη Ευρώπη με τον πλανητικό πολιτισμό σου και τη Νέα Τάξη πραγμάτων σου, όπου οι Επικυρίαρχοί σου συμπεριφέρονται ως νέοι, Homo Economicus, μεγιστοποιώντας τα οφέλη και ελαχιστοποιώντας τα μειονεκτήματα του ανθρώπινου βαρβαρισμού. Απ' αυτή την Ευρώπη, απ' αυτή τη Δύση, απ' αυτό τον κόσμο, δεν έχουμε να πάρουμε τίποτα, ίσως είμαστε πάλι εκείνοι που έχουμε να δώσουμε, όπως κάνουμε πάντα. Γι αυτό υποστηρίζω ότι το Παγκόσμιο Πνευματικό Κέντρο στην Ελλάδα μας το

οφείλουν και το οφείλουν και στον εαυτό τους. Ας τους θυμίσουμε το Σωκρατικό "ο Θεός μου ανέθεσε να βοηθήσω τη γέννα, αλλά δεν μου έδωσε το χάρισμα να γεννάω ο ίδιος". Ας αγωνισθούμε για να μπορούμε να φωνάζουμε για σεβασμό, για αξιοπρέπεια, για ανθρωπιά. Ας κάνουμε ολόγκαν το Νόβαλις όταν λέει ότι ... "το μεγαλύτερο μυστικό είναι ο άνθρωπος. Το καθήκον της παγκόσμιας ιστορίας είναι να λύσει αυτό το αιελείωτο πρόβλημα".

Θέλω, τελειώνοντας, να σας θυμίσω ένα γνωμικό του 5ου αιώνα, όπου ένας μαθητής του σοφιστή Γοργία, ο Αλκιδάμας, ξεστόμισε αυτή τη σουνταρακτική κραυγή "...ο Θεός μας έκανε όλους ελεύθερους: Η φύση δεν γεννάει σκλάβους..." και κλείνω θυμίζοντάς σας το απόφθεγμα του Βολταίρου λίγο πριν πεθάνει που η "πεφωτισμένη και φιλελεύθερη" Δύση πρέπει να το διαβάζει και να διδάσκεται. Γράφει ο Βολταίρος στα 84 του χρόνια ... "πεθαίνω λατρεύοντας το Θεό, αγαπώντας τους φίλους μου, μη μισώντας τους εκθρούς μου και απεχθανόμενος τις προλήψεις".

"ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ"

κ. ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, Συγγραφέας

Μέσα στο πλέγμα όλων των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το βιβλίο γενικότερα, τη σχεδιαζόμενη απειλή του από το CD ROM, που ωστόσο νομίζω ότι θα έχει μακροπρόθεσμα μιαν ευεργετική επίδραση στο έντυπο, -αν και θα περάσει από μία φάση οξείας αμφισβήτησης-τέλος, μέσα στον όλο προβληματισμό για το αν η εικόνα έχει αντικαταστήσει το λόγο σαν μορφή αφήγησης κτλ. κτλ, υπάρχει και το ειδικότερο πρόβλημα του ελληνικού βιβλίου, που δεν είναι άλλο φυσικά από το πρόβλημα της ελληνικής γλώσσας, μιας γλώσσας τρισχιλιετούς η οποία στην παρούσα εκδοχή της δεν γράφεται παρά από μια μειονότητα ολίγων εκατομμυρίων και φυσικά διαβάζεται απ' αυτήν, όσο κι αν τα ποσοστά αναλφαβητισμού παραμένουν υψηλά και επικίνδυνα.

Θα μιλήσω, αγαπητοί φίλοι, πιο συγκεκριμένα για το ελληνικό λογοτεχνικό βιβλίο, γιατί συμβαίνει να είναι μέσα στα πλαίσια των ενδιαφερόντων μου. Και κυρίως, για την πεζογραφία μας ως προς τη σχέση της με την πεζογραφική παραγωγή άλλων χωρών.

Το πρόβλημα με απασχόλησε από πολύ νωρίς γιατί μου δόθηκαν, λόγω σχολείου, οι δυνατότητες να γράφω σε δύο άλλες γλώσσες, την αγγλική πρώτα και τη γαλλική ύστερα. Ωστόσο κάθε απόπειρα που έκανα να εκφρασιώ, χάριν συντομογραφίας, σε αυτές τις δύο γλώσσ-

σες, κατέληξαν για μένα σε αλλοτριωμένες γραφές. Όταν λέω χάριν συντομογραφίας εννοώ, για να κόψω μονοπάτι μέσα από το δάσος και να φτιάσω συντομότερα στο διεθνές κοινό, παρακάμπτοντας το λαβύρινθο της μετάφρασης. Με το "αλλοτριωμένες γραφές" εννοώ πως στη γλώσσα που εκφράζεσαι, αυτή τη γλώσσα εκφράζεις. Ή για να το πω πιο απλά: Η γλώσσα επιβάλλει τους δικούς της κώδικες και σε παρασύρει όπως τα ρεύματα στη θάλασσα. Αλλού βουτάς κι αλλού ξενερίζεις. Έτσι κατάλαβα την πολύ απλή αλήθεια ότι το μήνυμα όντας το μέσο, (το μέσο της συγκεκριμένης γλώσσας στην περίπτωση μου) για να εκφραστώ σωστά έπρεπε να διαλέξω σαν μέσο εκείνη τη γλώσσα της οποίας το μήνυμά μου πήγαινε. Δηλαδή τη μητρική μου. Την ελληνική.

Όμως με την ελληνική, είχα ένα γιγαντιαίο πρόβλημα: Έπρεπε σαν κάθε συγγραφέας άξιος του ονόματός να την πλάσω από την αρχή. Γιατί είναι μια γλώσσα που ακόμα, όταν ήμουν νέος εγώ, ψαχνόταν, ανιχνευόταν. Ας μην ξεχνάμε πως το πρόβλημα της ελληνικής λογοτεχνίας είναι το πρόβλημα της ελληνικής γλώσσας. Αυτό καταταλαιπώρησε για εκατό χρόνια και πάνω, αυτό στράγγιζε τη φαιά ουσία, ενός π.χ Παλαμά που θα μπορούσε να είχε ασχοληθεί με οικουμενικότερα θέματα, λόγω της ευρύτατης παιδείας του.

Και η γλώσσα είναι αυτή που τελικά ορίζει σε μας την αξία ενός συγγραφέα. Όχι τόσο το μήνυμά του, ούτε τόσο, στην πεζογραφία, η πλοκή του μυθιστορήματος, αλλά η γλώσσα, το νύμα δηλαδή. Και έτσι έχουμε συγγραφείς που συνεισφέρουν φωταίνοντας ηθελημένα τη γλώσσα, (κυρίως στην ποίηση), άλλους που εισάγουν βυζαντινή και πατερική ηχώ, ωστόσο το περίεργο είναι ότι στην ποίηση τουλάχιστον, βρέθηκαν τρεις από τους μεγαλύτερους ποιητές μας, να σκέφτονται σε άλλη γλώσσα και να γράφουν την ελληνική, για να την πλάσουν κι αυτοί με τον τρόπο τους. Είναι, όπως ξέρετε, η περίπτωση Σολωμού, Κάλβου και Καβάφη.

Όλα αυτά τα λέω γιατί πρέπει να αντιληφθούμε ότι, αν το πρωταίτιο σε μια λογοτεχνία είναι η γλώσσα της. Τότε αυτή αυτή η λογοτεχνία δεν περνά σε καμιά μετάφραση του κόσμου, όσο καλή κι αν είναι. Κι εδώ αγγίζουμε τώρα το κέντρο του προβλήματος που είναι: Γιατί η ελληνική πεζογραφία δεν μπορεί να σταθεί διεθνώς. Δεν παρακινεί κανένα ενδιαφέρον, δεν διαβάζεται.

Πλην ορισμένων εξαιρέσεων, της "Πάπισσας Ιωάννας" του Ροΐδη, που η επιτυχία της στη Γαλλία οφείλεται αποκλειστικά στο μεταφραστή της, το διάσημο Γάλλο ποιητή και θεατρικό συγγραφέα Alfred Jarry και η σχετική επιτυχία της στα αγγλικά στο μεγάλο όνομα του πεζογράφου Λώρενς Ντάρρελ, (τόσο που στην αγγλική έκδοση παραλείφθηκε το όνομα του Ροΐδη), εκτός από το "Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται" του Καζανιζάκη λόγω της ομώνυμης ταινίας του

Ντασοέν το 1955 και το "Ζορμπά" του ίδιου συγγραφέα το 1963, και του δικού μου "Ζ" λόγω της ταινίας του Κώστα Γαβρά, κανένα άλλο ελληνικό βιβλίο δεν ξεπέρασε το φράγμα των 3000 αντιτύπων, στην καλύτερη των περιπτώσεων, σε όλες τις γλώσσες του κόσμου. Εντυπωσιακή είναι η εμπορική επιτυχία των "Χαμένων Πολιτειών" του Τσίρκα, στις Ηνωμένες Πολιτείες, σε μια μετάφραση, την καλύτερη δυνατή, της διάσημης Καίης Τσιτσέλη, που δεν ξεπέρασε τα 800 αντίτυπα, ή του "Τρίτου Στεφανίου" του Κώστα Ταχτοσή που αν και σε έκδοση τσέπης, και σε μετάφραση του καλύτερου δυνατού μεταφραστή που θα μπορούσε να υπάρξει, του Ζακ Λακαριέρ, κι αυτό κινείται στα πλαίσια των 3000-4000 αντιτύπων, στην έκδοση τσέπης, ενώ στην κανονική έκδοση πριν από τριάντα χρόνια δεν ξεπέρασε τα 300 αντίτυπα.

Από κει και πέρα μη συζητάμε τι έχουν πουλήσει οι άλλοι μεταφρασμένοι συγγραφείς μας. Στα ίδια πλαίσια κινούμαι κι εγώ με τα άλλα 20 μεταφρασμένα σε πάνω από 20 γλώσσες βιβλία μου. Δεν είναι αυτή ωστόσο η περίπτωση του Καζανιζάκη, που όλα του τα βιβλία, εδώ και τριάντα χρόνια, είναι best seller διεθνώς. Αλλά ο Καζανιζάκης και ο Καβάφης είναι η εξαίρεση. Όλοι οι άλλοι εμείς είμαστε ο κανόνας.

Τι φταίει λοιπόν; Είναι άραγε οι Έλληνες συγγραφείς στο σύνολο τους κατώτεροι από τους ξένους; Δεν τίθεται έτσι το ζήτημα. Το ζήτημα πρέπει να τεθεί ως προς τη θεματολογία πρώτα, και την οπτική γωνία των άλλων για μας. Και πριν από αυτό, υπάρχει το μείζον ζήτημα μιας κοινωνικής διαστρωμάτωσης ή μιας ενδοχώρας, που στην περίπτωση μας, φαίνεται να λείπει. Η απουσία, λόγου χάρη, εθνικού κτηματολογίου, π.χ., είναι ένα μείζον μειονέκτημα για την ελληνική πεζογραφία. Δεν θα μπω όμως τώρα σε θεωρητική ανάλυση. Για να το πούμε απλά: Τα μοντέλα της πεζογραφίας στη χώρα μας υπήρξαν κι αυτά εισαγόμενα. Από την αρχή της η ελληνική πεζογραφία αντίγραψε, με την καλή σημασία, ξένα πρότυπα και δεν δημιούργησε τα δικά της, γιατί δεν μπορούσε βγαίνοντας από το ζόφο 450 χρόνων σκλαβιάς. Κι αυτό στάθηκε μέχρι σήμερα ο κανόνας. Άρα ο ξένος γιατί να διαβάσει κάτι που το έχει σε πρωτότυπη μορφή στη δική του ή στη γειτονική χώρα; Έπειτα, η Ελλάδα βουλιάζει κάτω από τις μεγάλες πέτρες του παρελθόντος της.

Κατόπιν έρχεται το κράτος. Η απουσία μιας όποιας πολιτικής για την προβολή της λογοτεχνίας μας προς τα έξω. Αυτή στάθηκε πάντα πρόνιο των ιδιωτικών πρωτοβουλιών. Ένας Κατούμπαλης π.χ., χρηματοδότησε τη μετάφραση έργων του Παλαμά. Μόλις πρόσφατα, εννοώ μόλις πριν από δύο μήνες, ακούσαμε την πρώτη επίσημη εξαγγελία του κράτους ότι, μέχρι το 2005, 300 ελληνικά βιβλία θα πάρουν το διαβατήριο για έξω. Κι αυτό είναι μεν καλό, σαν πρώτη αρχή, αλλά υπολείπεται πολύ του τι θα κάνει τα βιβλία αυτά να διανεμηθούν.

Η προβολή του βιβλίου είναι θέμα και κρατικό, για τις μικρές γλώσσες. Η Σκανδιναβία, λόγω χάρη, κάνει για δεκαετίες μια τέτοια πολιτική, που έχει αποδώσει καρπούς. Στη σειρά των εκδηλώσεων στη Γαλλία Belles Etrangers όπου κάθε χρονιά τιμάται μια χώρα, όταν ήταν σειρά της Πορτογαλίας π.χ, εκτός από τους πέντε επίσημους καλεσμένους η πορτογαλική κυβέρνηση πλήρωσε άλλους 15 για να πλαισιώσουν τις εκδηλώσεις και ήρθε να παρουσιάσει την ομάδα, ο ίδιος ο Σοάρες. Στην αντίστοιχη δική μας χρονιά, οι πέντε συγγραφείς βρέθηκαν μόνοι κι έρημοι σε μια φιλόξενη Γαλλία, με την πανηγυρική απουσία κάθε ενδιαφέροντος της μαμάς Ελλάδας.

Όσοι όλα αυτά είναι επικουρικά. Δεν λύνουν το μεγάλο πρόβλημα που είναι ότι η Ελλάδα δεν ενδιαφέρει παρά σαν αρχαιολογικός χώρος και χώρος διακοπών. Όταν στον τόπο μας πέφτουν καταστροφές, όπως εμφύλιος, δικτατορίες τότε αναζωπυρώνεται ένα υποτυπώδες ενδιαφέρον και για την καλλιτεχνική παραγωγή. Όταν όλα βαίνουν ομαλά, οι ξένοι έχουν δικά τους προβλήματα να επιλύσουν.

Σήμερα ζούμε σε μια εποχή marketing. Τα βιβλία δεν μπορούν να διατηρηθούν πάνω από δύο μήνες maximum στις προθήκες των βιβλιοπωλείων. Μετά πολτοποιούνται. Πλήθος μεγάλοι συγγραφείς, των οποίων τα έργα δεν τα βρίσκεις πια σε επανεκδόσεις. Γι αυτό, λέμε, πως στη σύγχρονη εποχή της ταχύτητας, μόνο συνδυασμένες κινήσεις εκδοτών και κρατικών φορέων μπορούν να δώσουν καρπούς.

Π.χ., σε μια εβδομάδα ελληνικού βιβλίου στη Γαλλία, ένας νέος εκδότης, σκέφτηκε, για να κινήσει το ενδιαφέρον των βιβλιοπωλών, να δώσει δωρεάν εισιτήρια σε εκείνους που θα πουλήσουν ένα ορισμένο αριθμό και πάνω, αντυπών. Ο Γάλλος αυτός εκδότης είχε έρωτα με την Ελλάδα, αλλά η Ελλάδα τον αγνόησε. Τελικά, οιγά-οιγά-σταμάτησε να βγάζει Έλληνες συγγραφείς, γιατί δεν πουλούσαν. Αλλά για να πουλήσουν έπρεπε οι Γάλλοι δημοσιογράφοι να ενδιαφερθούν. Και πως θα ενδιαφερθούν αν δεν τους καλέσεις μια βόλτα ως τους Δελφούς κτλ. κτλ;

Όλα αυτά τα προβλήματα αναιρούνται φυσικά από τη στιγμή που ένας συγγραφέας εγγράψει την πορεία του στο στερώνωμα ως "διάτιτων". Τότε όλα υποχωρούν και λέμε "ένα αστέρι γεννιέται". Μα σήμερα ούτε τ' αστέρια φαίνονται στον ουρανό. Εγώ έχω πολλές φορές μπερδέψει το φεγγάρι στη Νέα Υόρκη με διαφημιστικό σποτ της Κόκα Κόλα. Για να πεις "ένα αστέρι γεννιέται", όπως μέχρι το 1930, σήμερα, θα πρέπει προηγουμένως να έχουν εφευρεθεί οι προβολείς που θα το κάνουν να λάμψει. Και αυτοί οι προβολείς είναι τα μέσα ενημέρωσης. Και τα μέσα ενημέρωσης κινούνται από την αρχή του star. Star system λοιπόν και στα βιβλία, κι άντε να καταλάβεις αν μέσα στους χιλιάδες αγνοουμένους υπάρχει ένας Τσέχωφ, ένας Προυστ, μια Βιρτζίνια Γούλφ.

"Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ"

κ. ΝΙΑΡΧΟΣ ΘΑΝΑΣΗΣ, Εκδότης Λογοτεχνικού Περιοδικού "ΛΕΞΗ"

Η ιστορία δεν έχει μόνο τους πολιτικούς, τους υπομνηματογράφους, τους ιστορικούς, τους παρατηρητές, τους σχολιαστές. Περιλαμβάνει κυρίως και τους συγγραφείς και τους ποιητές. Η ποίηση δεν πηγαιίνει παράλληλα με την ιστορία, εντάσσεται μέσα στην εξέλιξή της, τη διαμορφώνει και διαμορφώνεται από αυτήν. Εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια αναδεικνύει τις αποικίες που υπήρχαν σκορπισμένες γύρω από την Μεσόγειο. Ωστόσο δεν γνωρίζουμε πολλά πράγματα, παρά για δυο μόνο πολιτισμούς, τον Ελληνικό και τον Εβραϊκό, οι υπόλοιποι χάθηκαν.

Γιατί δεν γνωρίζουμε παρά αυτούς τους δυο λαούς; Μήπως ήταν πιο μεγάλοι και πιο σημαντικοί από τους άλλους; Είχαν κατακτήσει περισσότερα πράγματα απ' ότι είχαν κατακτήσει οι άλλοι που χάθηκαν; Απολύτως όχι. Ο σοφός Σόλων, ήταν ο δήμαρχος μιας πολύ μικρής κομόπολης, διόλου πιο σημαντικής απ' ότι ένα σημερινό χωριό, και οι μάχες ανάμεσα στη Σπάρτη και τη Ρώμη, δεν ήταν στην πραγματικότητα παρά κινήσεις πάρα πολύ μικρής εμβέλειας. Όμως, όλα αυτά, διατηρήθηκαν και διατηρούνται στη μνήμη μας με μια σπουδαία και ακέραιη μορφή. Η μάχη του Μαραθώνα, η ναυμαχία της Σαλαμίνας, η μάχη των Θερμοπυλών, η κατάληψη της Ιερικώς, αποτελούν μέρος της πατρογονικής πνευματικής κληρονομιάς, μια εντύπωση κι ένας τρόπος για να βλέπουμε αυτά τα γεγονότα, υπάρχει γραμμένος μέσα στην ψυχή του καθενός μας. Όχι βέβαια γιατί ήταν γεγονότα σημαντικά από τη γεωγραφική ή την αριθμητική άποψη, αλλά γιατί η Βίβλος από τη μια μεριά και οι Έλληνες από την άλλη, ήξεραν να τα αφηγηθούν εντυπωσιακά γιατί η ποιητική αξίωση ικανοποιείται με τον πληρέστερο τρόπο.

Παρατηρούμε εδώ, κάτι που επαναλαμβάνεται αναρίθμητες φορές, πως οι μεγάλες πράξεις και τα μεγάλα κατορθώματα δεν αρκούν μόνο τους καθεαυτά, χρειάζεται επιπλέον να μας τα διηγηθούν με ένα αξιοσημείωτο ποιητικά τρόπο, για να γονιμοποιήσουν τη φαντασία μας. Ο Αχιλλέας δεν ήταν παρά ένας γενναίος πολεμιστής, ίδιος μ' εκείνους που κατά χιλιάδες συναντά κανείς σε κάθε λαό, από τους Παπούα, ως τους Ινδιάνους. Μονάχα όμως ο συγκεκριμένος Αχιλλέας, έγινε παγκόσμιος ήρωας, γιατί ο Όμηρος τον είδε μεγάλο και τον παρουσίασε μεγάλο, γιατί ο ποιητής μετέβαλε ένα χαρακτήρα σε μύθο.

Δεν υπάρχει, κατά συνέπεια, παρά ένας και μοναδικός τρόπος, για να διατηρήσουμε τα γεγονότα. Είναι ο τρόπος να τα μεταβάλουμε σε Ιστορία και μάλιστα ποιητική. Μονάχα αυτή μπορεί να διατηρήσει αναλλοίωτη για χιλιάδες χρόνια την έντονα χρωματισμένη εικόνα,

όπως ακριβώς το πεύχαιναν οι Αιγύπτιοι με την ταρίχευση. Όλοι οι καλίφηδες και οι πρίγκιπες της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα γνώριζαν ήδη πολύ καλά, πως η δράση δεν μπορεί να παραμείνει ζωντανή χωρίς ένα καλό αφηγητή. Έτσι είχαν όλοι τους Βάρδους τους τροβαδούρους και τους χρονικογράφους τους. Κάτι που το γνώριζαν επίσης πολύ καλά ο Καίσαρας, ο Ναπολέοντας και ο Βίσμαρκ γι' αυτό και κατέγραφαν οι ίδιοι την ώρα της αιχμής, τις κινήσεις τους και τις πράξεις τους, ώστε να προσανατολίζουν την ιστορία σύμφωνα με τις επιθυμίες τους. Κάτι βέβαια που το κάνουν και τα σημερινά άτομα της εξουσίας, διατηρώντας καλές σχέσεις με τους δημοσιογράφους, για να μπορούν να τους δίνουν συνεντεύξεις.

Γίνεται πολύς λόγος σήμερα για την αμφισβήτηση ή την περιθωριοποίηση μας, μέσα στις σημερινές εξελίξεις του κόσμου. Και προσπαθούμε με πολιτικά μέσα να διεκδικήσουμε ένα δίκαιο που αποτελεί πάγια κατάκτησή μας.

Όλοι οι λαοί αγωνίζονται να φτάσουν στο σημείο που υπήρξε και είναι η Ελλάδα, και αυτό φαίνεται να μην το συνειδητοποιούμε εμείς οι ίδιοι. Ας εξηγηθούμε. Ένας λαός κι ένα έθνος δεν κινδυνεύουν με τίποτε όταν έχουν γίνει Ιστορία. Αν η ανθρωπότητα ακόμα και με την Ελλάδα καταργημένη την αρνηθεί, είναι σαν να ακυρώνει τη δική της ύπαρξη. Αν η Ελλάδα συρρικνωθεί γεωγραφικά και γίνει όση είναι η Κρήτη, αν την ελληνική γλώσσα πάψουν να την μιλούν όσα εκατομμύρια τη μιλούν και παραμείνει μόνο γλώσσα γραμμένη, η παρουσία και η μνήμη του Ηνίοχου των Δελφών, του Παρθενώνα, του Ερμή, οι αρχαίες τραγωδίες, η κατάταξη και η καταχώρισή τους στο συλλογικό υποσυνείδητο, δεν θα πάψουν να υπομνηματίζουν συνέχεια την παρουσία της Ελλάδας, ακόμη και εν αγνοία εκείνων που τα κουβαλάνε. Καμιά παρουσία δεν είναι διαρκέστερη από αυτή και με τίποτα περισσότερο μέσα στην ιστορία δεν μπορεί να επιπλεύσει ένας λαός. Τίποτε άλλο δεν μπορεί να έχουν ως σκοπό οι αγώνες, οι θυσίες, τα δάκρυα, τα φθαρτά σώματα των ανθρώπων. Έτσι κι αλλιώς, υπάρχουμε όλοι μας, για να γίνουμε το πρόπλασμα μιας μνήμης, που τα συγκεκριμένα ονόματα δεν θα έχουν πια σημασία.

Σήμερα, μας έχει καταλάβει σχεδόν μια υστερία και θέλουμε μέσα από τα έτοι ή αλλιώς συμβατικά ονόματα, μέσα από τη συμβατική ύπαρξη των ονομάτων, να κερδίσουμε μια διάρκεια που δεν έχει καμιά σχέση με τα ονόματα. Με όλα αυτά, θέλουμε να πούμε, πως εξοπλισμένοι με μια τέτοια συνείδηση μπορούμε να κινηθούμε πιο αποτελεσματικά ακόμα και στο επίπεδο των πρόσκαιρων και μεταβλητών πολιτικών διαπραγματεύσεων. Και να μην αμφισβητούμε εμείς οι ίδιοι με την συμπεριφορά μας, κάτι που έτοι ή αλλιώς μας ανήκει.

Η Ελλάδα θα είναι διεθνές πολιτιστικό κέντρο ακόμη κι όταν δεν θα υπάρχει κανένα ακροατήριο για να του ανακοινωθεί αυτό το πράγμα.

Αυτό δεν σημαίνει καμιά ομφαλοσκοπία. Θα είναι διεθνές πολιτιστικό κέντρο, όταν και όπου ένας άνθρωπος με τα πάθη του θα αίρεται στο ύψος του Οιδίποδα, έστω και αν αγνοεί την καταγωγή αυτή. Όταν ο Ευγένιος Ο' Νηλ λέει πως, "χωρίς τραγωδία η ζωή είναι ανάξια για έναν άνδρα", τιμά τον ελληνικό πνευματικό πολιτισμό, και τον αναγνωρίζει ως γεννιότερα του Αμερικάνικου πολιτισμού, ασχέτως αν δεν ονομάζεται περιστατικό αυτό. Γιατί τι άλλο είναι ο ελληνικός πνευματικός πολιτισμός;

Πέρα από αυτή την καταχώρηση μέσα στο υποσυνείδητο όλων των κατακτήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν, επισιτρέφοντας στην αρχαία τραγωδία, αναγνωρίζουμε πως ό,τι αρδεύει, ζωογονεί και σε τελευταία ανάλυση, δημιουργεί την ευρωπαϊκή κουλτούρα και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, είναι ακριβώς, ό,τι έχει καταιεθεί μέσα στην αρχαία τραγωδία, έτσι όπως έχει στηθεί σ' αυτή εδώ την "θαλάσσια γη", καθώς την ονομάζει ο Πιέρ Ρεβερντί, δηλαδή την Ελλάδα μας. Γιατί αν η αρχαία τραγωδία μας μαθαίνει κάτι, και μάλιστα κατά τον πιο συναρπαστικό και συγκεφαλαιωτικό τρόπο, είναι ακριβώς, πως ο θρήνος, η οιωγή, η αγωνία για τις προσωπικές μας περιπέτειες, που το δυστύχημα δεν είναι ότι συμβαίνουν, αλλά είναι ότι θα ξεχαστούν τόσο από εμάς τους ίδιους, όσο και από όλους τους άλλους, το παράπονο για ό,τι μας στοίχισε τόσα δάκρυα θα γίνει σκόνη, για το προσωπικό που χάνεται και χάνεται για πάντα, μπορούν όλα αυτά να βρουν, αν όχι μια δικαίωση, τουλάχιστον μια παρηγοριά και μια ανακούφιση στην μετατροπή τους σε αξίωμα, σε θεώρημα, στην μεταβολή του προσωπικού πόνου σε καθολική αξία που θα βοηθούσε και τους άλλους να αντιμετωπίσουν τα αντίστοιχα προβλήματα και που αυτό ακριβώς είναι η αρχαία τραγωδία.

Αν λοιπόν, η μεταβολή την οποία αναφέραμε, δηλαδή η μετατροπή του προσωπικού πόνου σε αξία καθολική, όπου καθένας μέσα 'κει μπορεί να αναγνωρίσει τον εαυτό του χωρίς πολλές φορές να ξέρει ποιος είναι αυτός που ενήργησε και δούλεψε γι' αυτή τη μεταβολή, δεν στοιχειώνει στο μεγαλύτερο μέρος, στο υπέδαφος της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, ακόμα και της ευρωπαϊκής κουλτούρας, ακόμα και της καθημερινής ζωής των ευρωπαίων πέσει μου ποιο είναι το πιο αναγνωρίσιμο στοιχείο στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία, στην ευρωπαϊκή κουλτούρα, αυτό ακριβώς, πέρα από αυτό ακριβώς, δηλαδή από τη μετατροπή του πόνου για το προσωπικό που χάνεται σε αξία καθολική;

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα σαν μια συνεισφορά στο συνέδριο αυτό να σας διαβάσω κάποια κομμάτια οπουδαίων συγγραφέων, στην πλειοψηφία Γάλλων, οι οποίοι μιλούν για την Ελλάδα. Δεν έχουν καμιά σχέση με τα κομμάτια των περιηγητών, ή τα άλλα, που έχουν μεταφραστεί, όσο κι αν πολλές φορές, οι υπογραφές σας θυμίζουν δικά τους αντίστοιχα κομμάτια. Ξεκινούμε μ' ένα κείμενο του Ροζέ Βιτράκ: "Ανάμεσα στην Ελλάδα και σ' εμάς δεν υπάρχουν σύνορα. Το γαλλικό

πνεύμα στην ουσία του είναι πνεύμα ελληνικό. Δεν πιστεύω, έχω πειστεί για μια καινούργια αντιπαράθεση, για μια σιωπηλή και πλούσια μάχη σε πνευματικές κατακτήσεις, ανάμεσα στον ήλιο της ακίνητης σκέψης και τον παραληρηματικό πυρετό των αμπελιών της Αιτικής, ανάμεσα στον Απόλλωνα και τον Διόνυσο".

Η Μαργκεριτ Γκιουρσενάρ, που μπορεί να έχουμε διαβάσει πολλά βιβλία της, στο κείμενο αυτό που προέρχεται από ένα δοκίμιο που δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά, λέει: "Η ελληνική σκέψη είναι μειωτική. Έτσι ήταν πάντα από τη γέννησή της. Στον μέλλον, όπως στο παρόν και στο παρελθόν, ένας μικρός αριθμός από ποιητές και φιλόσοφους, άλλοτε μεγαλύτερος κι άλλοτε μικρότερος, θα συνεχίσει αναμφισβήτητα να υφίσταται την επίδραση μιας ιδεατής Ελλάδας, που θα ασκείται πάνω τους με μια καινούργια μορφή, μορφή που θα προσαρμοστεί στερεά ή θα αντισταθεί στερεά στις καινούργιες μορφές της πραγματικότητας. Τα καινούργια χόσματα της ανθρώπινης ευτυχίας θα οριοθετήσουν, όπως το έκαναν πάντα, την εικόνα μιας Ελλάδος καθαρής, καμωμένης από λύπη, επιθυμία και μερικές γόνιμες ψευδαισθήσεις. Είναι καθήκον των διανοουμένων να κρατήσουν άθικτο αυτό το θησαυροφυλάκιο, ώστε εκείνοι για τους οποίους προορίζεται να μπορέσουν να το οικειοποιηθούν κάποια μέρα.

Τίποτα δεν μας εμποδίζει να ελπίζουμε πως η πρόνοια της τύχης θα συνεχίσει να γεννά δύο ή τρεις φορές ανά αιώνα ένα ποιητή που θα εμπνέεται από την Ανιγόνη, έναν δυστυχισμένο που θα αντλεί από τον μυθικό Οδυσσέα μαθήματα θάρρους και νηφαλιότητας.

ΙΙΙ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ: κα Τρέμη Όλγα, Δημοσιογράφος,
κ. Βλασάρης Γιάννης, Δημοσιογράφος

"ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ"

κ. *ΕΥΝΗΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ*, Πρόεδρος Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή,
Φυσικός, Πολιτικός Μηχανικός, Σγγραφέας

Ευχαριστώ κ. Βλασάρη και για το ευχάριστο ξεκίνημα της σημερινής μέρας γιατί το μάζεμα στην αίθουσα αυτή ήταν πολύ δύσκολο και καθυστερήσαμε. Αξιότιμες κυρίες και κύριοι, συνεχίζουμε για 2η μέρα το Συνέδριο με θέμα: "Η Ελλάδα διεθνές Πνευματικό Κέντρο".

Χθες οι εισηγήσεις ήταν σημαντικές και ο διάλογος που έγινε ήταν εξίσου σημαντικός και αρχίζουν και προκύπτουν συγκεκριμένες προτάσεις και πιστεύω ότι η μορφοποίηση αυτών των προτάσεων, θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του συνεδρίου. Το θέμα, άνοιγμα των συνόρων στην εκπαίδευση είναι θέμα μεγίστης εθνικής σημασίας. Και θα κάνω μια τοποθέτηση με συγκεκριμένες προτάσεις.

Αν κάνουμε μια προσεκτική παρατήρηση θα διαπιστώσουμε ότι η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη η οποία δεν εισάγει εκπαίδευση. Δηλαδή δεν εισάγει σπουδαστές από τα άλλα κράτη. Απεναντίας, εξάγει χιλιάδες σπουδαστές, σε ξένα πανεπιστήμια ακόμα σε κράτη γειτονικά μας με αμφίβολη εκπαίδευση και με τρόπο παροχής πτυχίων διάτρητο, για τον οποίο λίγο πολύ όλοι μας κάτι έχουμε ακούσει. Δεν γνωρίζω εάν αυτές οι ακραίες καταστάσεις είναι συνειδητοποιημένες από πολλούς.

Επειδή εδώ και πολλά χρόνια ασχολούμαι με την εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα της κάνοντας γιγαντιαία προσπάθεια ανάπτυξης της με βάση τα διεθνή πρότυπα και έχοντας από χρόνια συνεργασία με πάρα πολλά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού, διακρίνω ξεκάθαρα αυτή την αντίθεση, η οποία είναι τραγική και επιζήμια για την χώρα μας. Ας πάρουμε τα πράγματα με την σειρά.

Θα ξεκινήσω με το θέμα της εισαγωγής ξένων σπουδαστών στην χώρα μας. Το θέμα αυτό το θεωρώ σαν το πλέον σημαντικό για την εν γένει ανάπτυξή της.

Πιστεύω ότι τα προηγμένα κράτη αλώνουν τα υπόλοιπα κράτη μέσω

του πνεύματος Εκπαιδευοντας επί δεκάδες χρόνια εκατομμύρια νέους των κρατών αυτών. Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ανάλυση για να πειστεί κάποιος ότι οι νέοι που σπουδάζουν σ' ένα κράτος δένονται με αυτό αναγκαστικά και είναι φορείς διάδοσης κουλτούρας, του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της πολιτικής, του εμπορίου και όλων των άλλων. Αυτό το διαπιστώνει οποιοσδήποτε έχει σπουδάσει σ' ένα ξένο κράτος. Ξέρει πολύ καλά ποιοι δεσμοί έχουν αναπτυχθεί μεταξύ του ίδιου, και του κράτους εκείνου. Το βλέπουμε ακόμη και στα πολιτικά κόμματα. Διακρίνουμε τάσεις μέσα στα κόμματα από ομάδες πολιτικών ανάλογα με τις χώρες στις οποίες σπούδασαν.

Θεωρώ αδιανόητο, όλες σχεδόν οι χώρες να δέχονται για σπουδές εκατοντάδες χιλιάδες νέους από κράτη Ασίας, Αφρικής, Ευρώπης, και η Ελλάδα για διάφορους λόγους να μη το επιτρέπει. Η πραγματικότητα αυτή ενισχύεται ακόμη περισσότερο εάν σκεφτούμε ότι τα γειτονικά μας κράτη ακόμη και κατά την περίοδο που ανήκαν στο λεγόμενο "Ανατολικό Μπλοκ" δεχόντουσαν αλλοδαπούς σπουδαστές και με μεγαλύτερο προμηθευτή την Ελλάδα. Μου έρχεται στην μνήμη μια μέρα απονομής πτυχίων στο University at Newcastle. Απονομή πτυχίων σε σπουδαστές 7 διαφορετικών κρατών. Εκείνη την ημέρα συνέπεσε η υπογραφή μιας μεγάλης συμφωνίας ανάμεσα στο Newcastle University και το Ελληνόφωνο Εκπαιδευτήριο το δικό μας. Και τιμητικά ήμουν στο πάνελ φορώντας την γνωστή τήβενο. Στο πάνελ απονομής των πτυχίων. Ήταν η τελική φάση του σφραγίσματος μιας προσπάθειας και του δεσίματος των νέων αυτών παιδιών, που έφευγαν, με την Αγγλία μέσα σε μια γιορτή συγκινησιακής φόρτισης και μεγαλείου. Με τα λόγια των ομιλητών και των κυβερνητικών παραγόντων τονίστηκε ότι οι απόφοιτοι πρέπει να νιώσουν σαν πολίτες της Αγγλίας με την οποία πρέπει να συνεχίσουν να έχουν δεσμούς.

Και τώρα το ερώτημα είναι: Στην Ελλάδα τι πρέπει να κάνουμε; Άμεσα η Ελλάδα πρέπει ν' ανοίξει τα σύνορα της και να δημιουργήσει όλες τις προϋποθέσεις γι αυτό και στην ιδιωτική εκπαίδευση. Όσον αφορά τη δημόσια εκπαίδευση, ΤΕΙ και ΑΕΙ, απορώ, πώς αυτό το πράγμα δεν έχει γίνει τόσα χρόνια. Δε βλέπω να υπάρχει κανένα απολύτως πρόβλημα. Το μόνο που λείπει είναι η βούληση. Κτίρια υπάρχουν τα οποία μένουν αναξιοποίητα. Είναι γνωστό, ποιεύω, πως το πανεπιστήμιο της Αθήνας έχει τεράστια περιουσία και σε κτίρια, κτίρια τα οποία μένουν επί χρόνια ξενοίκιαστα. Δεν τα ενοικιάζει το πανεπιστήμιο παρ' όλες τις προσπάθειες πολλών μας και εμού του ίδιου. Και αναφέρομαι σε κτίρια όπως αυτό της 3ης Σεπτεμβρίου και Πολυτεχνείου, ένα διατηρημένο, εκπληκτικό κτίριο που το'χουν καταλάβει μερικοί περιθωριακοί, στο κτίριο απέναντι απ' το REX, γωνία Πανεπιστημίου και στην πλατεία των Δικαστηρίων πάνω απ' το ΡΑΔΙΟΑΘΗΝΑΙ, κλειστό επί δεκάδες χρόνια.

Όταν μιλούσα με τον πρόεδρο των ΤΕΙ, τον τέως πρόεδρο, μου λέει η

ιδέα σου είναι εκπληκτική. Δεν μου είχε περάσει από το μυαλό. Έχω πάρα πολλές αίθουσες που κάθονται. Ευκαιρία να τις αξιοποιήσω. Όσον αφορά το διδακτικό προσωπικό, ξέρω πολύ καλά ότι υπάρχουν πάρα πολλοί άξιοι καθηγητές, οι οποίοι ενώ δεν έχουν μπει στα πανεπιστήμια στο εσωτερικό διδάσκουν σε Πανεπιστήμια στο εξωτερικό και διαπρέπουν και είναι στην πρώτη γραμμή της ακαδημαϊκής καριέρας και της έρευνας στο εξωτερικό, δυστυχώς για την πατρίδα μας.

Πρέπει να σημειώσω δε ότι από τους αλλοδαπούς οπουδαστές εκτός από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα για τη χώρα μας, που κατά καιρούς έχουν αναφερθεί, θα υπάρχει και οικονομικό όφελος και κέρδος για τα πανεπιστήμια, διότι οι αλλοδαποί οπουδαστές θα πληρώνουν δίδακτρα, εκτός εκείνων που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και για τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει μια επιχορήγηση.

Και το μεγάλο ερώτημα είναι γιατί τα δημόσια ΤΕΙ και ΑΕΙ δεν προχωρούν προς αυτή την κατεύθυνση; Και δεν εννοώ να έχουν μονάχα μερικές δεκάδες αλλοδαπούς - που αυτό γίνεται -, μιλώ για χιλιάδες. Το να γίνει η Ελλάδα κέντρο εκπαίδευσης, όπως γίνεται σε όλα τα κράτη, Αμερική, Αγγλία, Γαλλία κτλ. το θέλουμε όλοι.

Για να γίνει όμως πραγματικότητα αυτό το όνειρο, που θα δώσει μια άλλη διάσταση στην Ελληνική Εκπαίδευση καθιστώντας την Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό κέντρο με την προβολή της παγκοσμιότητας του Ελληνικού πνεύματος, πρέπει τρία πράγματα να γίνουν: 1. Η πολιτεία να το υιοθετήσει αυτό σαν θεσμό. 2. Τα ΑΕΙ και ΤΕΙ να αποφασίσουν την υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος. 3. Τα ΑΕΙ και ΤΕΙ να οργανωθούν ώστε με επιτυχία να υλοποιήσουν μια τέτοια απόφαση δημιουργώντας ειδικές υπηρεσίες, όπως γραφεία διεθνών σχέσεων διότι αυτό το θέμα θέλει προώθηση και το ξέρετε πολύ καλά ότι η εκπαίδευση όλων των πανεπιστημίων Ευρώπης και Αμερικής προωθείται μέσω μεγάλων εκθέσεων εκπαίδευσης. Θυμάμαι μια κορυφαία στο Ντουμπάι κλπ. κλπ. Έχετε δει τις εκθέσεις τις ετήσιες που οργανώνει το British Council με τα Βρετανικά πανεπιστήμια κάθε χρόνο στην Ελλάδα και βλέπετε το μεγάλο πλέον ρεύμα που έχει δημιουργηθεί Ελλήνων νέων για σπουδές στην Αγγλία σαν αποτέλεσμα αυτής της προώθησης. Φυσικά δε μιλώ για τις γύρω μας χώρες που δεν κάνουν καθόλου προώθηση διότι εκεί τους στέλνει η ίδια η πολιτεία.

Το ερώτημα είναι, ποιός φταίει; η πολιτεία, τα ΑΕΙ ή τα ΤΕΙ; Αυτό είναι ένα μεγάλο ερώτημα. Εκείνο που θέλω να πω είναι, με την ευκαιρία, και είναι πολύ σημαντικό, ότι τα πανεπιστήμια μας ακόμα δεν έχουν αναπτύξει ανάλογη δομή ώστε να δέχονται παιδιά Ελλήνων του αποδήμου Ελληνισμού, για να παίρνουν μερικά μαθήματα, είτε τους θερινούς μήνες είτε και μεγαλύτερο χρόνο, και τα οποία μαθήματα να αναγνωρίζονται από τα Αμερικάνικα, Καναδέζικα κλπ. πανεπι-

στήματα ώστε οι σπουδαστές να παίρνουν τα λεγόμενα credits. Το αποτέλεσμα, όπως αναλαμβάνετε, ένα αποτέλεσμα μεγάλης εθνικής σημασίας, θα είναι τα ελληνόπουλα της τρίτης γενιάς, τα οποία δε μιλούν Ελληνικά, να τα μάθουν ερχόμενα στην Ελλάδα και παράλληλα να γνωρίσουν την πατρίδα των γονέων τους, διότι αν αυτό δε συμβεί, καταλαβαίνετε τι θα έχουμε σαν αποτέλεσμα στην τέταρτη γενιά, του απόδημου ελληνισμού. Φυσικά γλώσσα διδασκαλίας για όλα αυτά θα πρέπει να' ναι τουλάχιστον η Αγγλική ενώ παράλληλα θα μαθαίνουν και τα Ελληνικά.

Ας έρθω τώρα, μετά τη δημόσια εκπαίδευση, που ανέφερα, στον τομέα της μεταλυκειακής και ιδιωτικής εκπαίδευσης για την εισαγωγή αλλοδαπών σπουδαστών. Με δύο λόγια, η ιδιωτική εκπαίδευση διακρίνεται σε: άτυπη και τυπική.

Η τυπική μεταλυκειακή εκπαίδευση αυτή τη στιγμή εστιάζεται στα γνωστά ΙΕΚ - Ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης-. Όλες οι άλλες μορφές εκπαίδευσης, που παρέχονται και προσφέρονται από άλλους φορείς, ανήκουν στα λεγόμενα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών. Πρέπει δε να τονίσω κάτι που διαφεύγει της προσοχής όλων, διότι ο όρος εργαστήρια ελευθέρων σπουδών έχει πάρει μία ερμηνεία ίσως αρνητική, για πολλούς και διάφορους λόγους. Θέλω να εξηγήσω κάτι που είτε εσκεμμένα είτε από άγνοια δεν εμφανίζεται, ότι δηλαδή στον χώρο των εργαστηρίων ελευθέρων σπουδών είναι και το ΕΛΚΕΠΑ και ο ΣΕΔ με τα μεταπτυχιακά προγράμματα που προσφέρει και ΕΔΕΕ και το DEREΕ College και το Ανατόλια στη Θεσ/κη και η εκπαίδευση που προσφέρουν οι τράπεζες και οι οργανισμοί και τα νεοδημιουργηθέντα ΚΕΚ - κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης - και τα προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης - Continue Education - που προσφέρει το εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο και ίσως άλλα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Όλα αυτά ανήκουν στα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών. Και στο χώρο το δικό μας εκτός απ' τις σχολές ΞΥΝΗ και τα ΙΕΚ ΞΥΝΗ, το Mediterranean College, το Ελληνόφωνο Εκπαιδευτήριο, η CARIERRA, το ΕΠΙ κλπ. ανήκουν στα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών.

Η ιδιωτική εκπαίδευση τώρα, και τυπική και άτυπη, ενδιαφέρεται απόλυτα να αποκτήσει αλλοδαπούς σπουδαστές σε αντίθεση με την δημόσια εκπαίδευση, η οποία αδρανεί, όπως προηγούμενα ανέφερα. Δυστυχώς όμως αυτό για την ιδιωτική εκπαίδευση είναι... απαγορευμένο.

Παρ' όλα αυτά. Στον τομέα αυτό ο Εκπαιδευτικός Ομιλος Ξυνή έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες οι οποίες όμως μέχρι στιγμής δεν έχουν φέρει σχεδόν κανένα αποτέλεσμα. Την τελευταία βέβαια περίοδο έχει σημειωθεί κάποια εξέλιξη με τον νέο πρόεδρο του ΟΕΕΚ του Οργανισμού Επαγγελματικής Κατάρτισης που διευθύνει τα ΙΕΚ, ο οποίος μετά από σύμφωνη γνώμη του υπουργού, θεομοθετεί άμεσα

διδασκαλία στα ΙΕΚ στην Αγγλική γλώσσα και άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, με την προσδοκία, όπως χαρακτηριστικά ο νέος πρόεδρος, λέει, η Ελλάδα να γίνει διεθνές κέντρο εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αυτό αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή και τη δικαίωση των δικών μας πολύχρονων προσπαθειών.

Ας σταθώ όμως στην άτυπη ιδιωτική μεταλυκειακή εκπαίδευση και ιδιαίτερα σ εκείνη που προσφέρει εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου και επειδή είναι θέμα επίκαιρο και γιατί αυτή είναι που διαρκώς, και σε αντίθεση με την αδρανούσα δημόσια εκπαίδευση, μπορεί και θέλει ν' ανοίξουν τα σύνορα της εκπαίδευσης και να 'ρχονται σ' αυτή αλλοδαποί σπουδαστές για σπουδές. Τελικά όμως αυτό δεν πραγματοποιείται για έναν και μόνο λόγο: η Ελλάδα δεν δίνει άδεια παραμονής σ' αυτούς για σπουδές. Τίποτα άλλο.

Δηλαδή η Ελλάδα δεν δίνει άδεια παραμονής σ' αυτούς που θέλουν να έρθουν στην Ελλάδα να σπουδάσουν, όταν ταυτόχρονα, εκατοντάδες χιλιάδες αλλοδαποί, όχι μόνο άδεια παραμονής δεν έχουν, αλλά πάρα πολλοί ούτε και διαβατήρια.

Πιο συγκεκριμένα, η ιδιωτική εκπαίδευση δεν μπορεί να έχει αλλοδαπούς σπουδαστές επειδή δεν χορηγείται άδεια παραμονής. Τίποτα άλλο. Εννοώ, φυσικά, άδεια παραμονής με προϋποθέσεις, συνάλλαγμα κλπ. και καλή χρήση. Το εκπληκτικό δε είναι ότι κανένας αρμόδιος υπουργός, απολύτως κανένας, δεν έχει αντίρρηση, αλλά όμως δε γίνεται τίποτα και για να δείτε τη διαφορά αντιμετώπισης του θέματος σημειώνω ότι φέτος στην Κύπρο διακόσιοι πενήντα (250) Ρώσοι πήγαν και παρακολούθησαν σπουδές σε ιδιωτικό κολλέγιο, το Inter - college και φυσικά η Κυπριακή κυβέρνηση έδωσε άδεια παραμονής για ευνότητος λόγους.

Στο σημείο όμως αυτό επιτρέψτε μου να επιμείνω λίγο ακόμα. Είμαι υποχρεωμένος να το κάνω γιατί από τη μια το θέμα είναι επίκαιρο κι από την άλλη βλέπω να σημειώνεται μια επίθεση στο τμήμα αυτό της ιδιωτικής εκπαίδευσης, τελείως άδικα βέβαια και αδικαιολόγητα, μια παράλογη επίθεση ενάντια στην ιδιωτική εκπαίδευση που προσφέρει πανεπιστημιακού επιπέδου κατάρτιση.

Αποτέλεσμα αυτής της επίθεσης καθώς και της πλημμελούς ενημέρωσης είναι, οι νέοι, θορυβημένοι, να καταφεύγουν σε εύκολες λύσεις όπως της Τσεχίας, της Ρουμανίας, της Σερβίας κλπ. και είναι κοινό μυστικό γιατί καταφεύγουν οι πιο πολλοί σ' αυτές τις χώρες. Πάντως, εγώ ποτέ δε θα δεχόμουν να στείλω το παιδί μου σε δημοτικό σχολείο δημόσιο, να διδάσκεται από δάσκαλο ο οποίος πήρε το πτυχίο του στα Σκόπια. Γνωρίζετε όλοι ότι μερικές χιλιάδες απόφοιτοι δάσκαλοι των Σκοπίων, από τα Σκόπια είναι στην επετηρίδα και επίκειται ο διορισμός τους. Έχουν δημοσιευθεί πάρα πολλά πάνω στο

θέμα αυτό και έχουμε δει κείμενα αιτών των ανθρώπων που κάνουν λάθος ακόμα και σ' όνομά τους. Το θέμα αυτό στο οποίο θέλω να εστιάσω για λίγο την προσοχή σας, είναι τα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών, τα οποία έχουν αναπτύξει συνεργασίες με ξένα πανεπιστήμια και οι σπουδαστές των οποίων αποκτούν τα πτυχία αυτών των πανεπιστημίων είτε αφού κάνουν μέρος σπουδών στην Ελλάδα και μετά συνεχίσουν έξω είτε αφού κάνουν ολόκληρες σπουδές εδώ. Φυσικά αυτό εξαρτάται από το επίπεδο συνεργασίας και το επίπεδο του ίδιου του εργαστηρίου ελευθέρων σπουδών.

Έρχεται λοιπόν η πολιτεία και σ' αυτή την περίπτωση, μέσω του ΔΙΚΑΤΣΑ, δεν αναγνωρίζει τα παρεχόμενα έτσι πτυχία. Δεν αναγνωρίζει τα πτυχία που πανεπιστήμια, με ζωή πάνω από εκατό (100) χρόνια και με μεγάλη ακαδημαϊκή παράδοση, αποφασίζουν να απονεύμουν στους σπουδαστές τους με τα κριτήρια που έχουν θεσπίσει και τα standards τους, επειδή οι σπουδαστές απλά και μόνο φοίτησαν έστω και για μια ώρα στην Ελλάδα. Έτσι δημιουργείται ένας θόρυβος, διαστρεβλώνεται η πραγματικότητα και αφήνεται να εννοηθεί ότι πρόκειται για πτυχία - μαϊμούδες, όπως λέγεται, και για εκπαιδευτήρια που παρανομούν.

Ούτε πτυχία - μαϊμούδες είναι ούτε παρανομία γίνεται, όπως θα εξηγήσω: Τα πτυχία δεν τα απονέμουν τα εργαστήρια ελευθέρων σπουδών, αλλά τα απονέμουν τα πανεπιστήμια μετά από κρίση τους, με ισχυρότατα quality assurance και quality controls, με τα standards που έχουν θεσπίσει και τα οποία χρησιμοποιούν για όλους ανεξαιρέτως τους σπουδαστές είτε βρίσκονται στον τόπο τους είτε οπουδήποτε αλλού. Είναι πτυχία απολύτως ισοδύναμα με τα πτυχία που απονέμουν σε όλους τους σπουδαστές τους και με αυτά συνεχίζουν σπουδές μεταπτυχιακές σε οποιοδήποτε άλλο πανεπιστήμιο.

Όσον αφορά την παρανομία, έχω την αίσθηση ότι αυτή συντελείται από την πολιτεία κι όχι από τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών, όπως θα σας εξηγήσω αμέσως στην συνέχεια.

Πριν όμως εξηγήσω αυτό, δε μπορώ να καταλάβω δύο πράγματα. Ας δεχτούμε ότι, έστω για νομικούς λόγους τα εν λόγω πτυχία δεν αναγνωρίζονται τυπικά, όμως δεν είναι πλαστά. Μπορεί η αναγνώριση αυτή να μη γίνεται για συνταγματικούς λόγους, όμως τα πτυχία αυτά απονέμονται από έγκυρα και παγκόσμια αποδοχίς πανεπιστήμια.

Και διερωτώμαι: Επιτρέπεται να δημιουργούνται αυτοί οι θόρυβοι που διαστρεβλώνουν την αλήθεια και αναγκάζουν χιλιάδες παιδιά να φεύγουν στο εξωτερικό; Μήπως, η αναγνώριση ενός πτυχίου είναι το κριτήριο ή το επίπεδο σπουδών; Αλλά και σ' αυτή την περίπτωση, ο δεύτερος λόγος, εφ' όσον η πολιτεία πιστεύει ότι υπάρχει παρανομία, γιατί αυτό δεν το ξεκαθαρίζει κατά τη διάρκεια του χειμώνα και το

αφήνει στο λεγόμενο ραντεβού κάθε Σεπτέμβρη και εκεί αρχίζουν οι τοποθετήσεις και οι δημοσιεύσεις με αποτέλεσμα την φυγή των νέων μας;

Και το πράγμα δεν είναι δύσκολο να διευθετηθεί διότι είναι μειρημένα στα δάκτυλα αυτά τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών. είναι το DEREΕ, το Anatolia, δύο δικά μας το Mediterranean College και το Ελληνόφωνο Εκπαιδευτήριο και δέκα - δεκαπέντε σ' όλη την Ελλάδα. Είναι πολύ εύκολο να παρεμβεί κατά την διάρκεια του χειμώνα, και να σταματήσει την δυσφήμιση αυτή για το κομμάτι αυτό της ιδιωτικής εκπαίδευσης μια δυσφήμιση που συμπαρασούρει όλη την ιδιωτική εκπαίδευση καλλιεργώντας μια αντίληψη που κάνει τεράστια ζημιά.

Όσον αφορά το νομικό μέρος, θα μου επιτρέψετε, επειδή είναι πολύ επίκαιρο το θέμα, να διαβάσω από το τετράδιο συνταγματικού δικαίου Μάνεσης, Τσάιτος, Δημήτρης, Παπαδημητρίου, Μανιτάκης: "Η ιδιωτικοποίηση της ανώτερης εκπαίδευσης στην Ελλάδα", εκδόσεις Σάκουλα. Σ' αυτό το σημείο μπορεί κάλλιστα να προβληθεί ένα επιχείρημα που αφορά ένα γενικότερο ζήτημα όπως είναι εκείνο της ελεύθερης διακίνησης ιδεών. Πραγματικά, είναι δυνατόν τα εργαστήρια να παρέχουν γνώσεις πανεπιστημιακού επιπέδου με το κατάλληλο κατά περίπτωση διδακτικό προσωπικό, οι οποίες βεβαιούμενες τυπικά με απλή βεβαίωση όπως ο νόμος ορίζει κι έτσι γίνεται, μετά την ολοκλήρωση των σπουδών να αποτελούν ένα επιπρόσθετο προσόν για τους ενδιαφερόμενους. Κατά συνέπεια, η απαγόρευση, εκ μέρους της πολιτείας, των παραδόσεων ενός τέτοιου επιπέδου και περιεχομένου επιμέρους γνωστικών αντικειμένων έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, όπως ορίζεται από το άρθρο 14, παράγραφος 1 του Συντάγματος. Σε αυτή την περίπτωση η λειτουργία του εργαστηρίου είναι καθ' όλα θεμιτή και νόμιμη. Με την ίδρυση και λειτουργία των εργαστηρίων ελευθέρων σπουδών που παρέχουν εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου, δεν παραβιάζονται λοιπόν οι συγκεκριμένες διατάξεις των παραγράφων 5 κλπ. άρθρου 16 του Συντάγματος. Το ζήτημα της λειτουργίας τους ή η απαγόρευσή της εντοπίζεται στην παροχή ή όχι τίτλων σπουδών αναγνωρισμένων από το κράτος. Από την στιγμή που δεν χορηγείται ένα τέτοιου είδους πιστοποιητικό, παρά μόνο μια απλή βεβαίωση σπουδών, τότε δεν προκύπτει θέμα αντισυνταγματικότητας και καθ' επέκταση παράνομης λειτουργίας. Η ανώτατη εκπαίδευση είναι ένα είδος παιδείας που παρέχεται μετά από μια γνώση ή καθαρή ατομική επιλογή των ενδιαφερομένων για την λήψη της, ανεξάρτητα παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους, όπως π.χ. η τεράστια δομική κινητικότητα που παρατηρείται τον τελευταίο αιώνα στον εκπαιδευτικό χώρο. Ο συνταγματικός νομοθέτης του '75, αλλά και όλων των προηγούμενων συνταγμάτων, δε θέλησε να την καταστήσει υποχρεωτική, κάτι που έπραξε για την στοιχειώδη κι ένα μέρος της μέσης. Κατά συνέπεια, η μη επίσημη κρατικά αναγνωρισμένη απόδειξη λήψεώς της, δεν προϋποθέτει καθ' ανάγκην παρανομία

στην κατοχή της. Θα διαβάσω ακόμα ένα απόσπασμα μιας δικαστικής απόφασης που έχει σαν συνέπεια απαλλακτικά βουλεύματα για το ίδιο θέμα, που κάθε χρόνο, σας έχω πει, ότι ανακινείται. Δικαστική Απόφαση: "Η παροχή διαπανεπιστημιακών γνώσεων από άλλους φορείς εκτός των κρατικών πανεπιστημίων δε μπορεί να θεωρηθεί, κατά την γνώμη μου, άμεση καταστρατήγηση των προαναφερομένων συνταγματικών διατάξεων του άρθρου 16, εφ' όσον οι φορείς αυτοί αντιδιαστέλλονται εμφανώς από οποιαδήποτε έννοια πανεπιστημιακής ιδιότητας και δεν χορηγούν πανεπιστημιακά διπλώματα ή άλλους παρεμφερείς τίτλους σπουδών, δεδομένου ότι η άποψη αυτή ευθέως αντίκειται στη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της ελεύθερης διακίνησης ιδεών. Επομένως φρονώ ότι είναι θεμιτή και νόμιμη η παροχή πανεπιστημιακών γνώσεων και από εξωπανεπιστημιακούς φορείς, εφ' όσον οι φορείς αυτοί δεν εμφανίζονται ως ιδιωτικά πανεπιστήμια και περιορίζονται στην χορήγηση απλών βεβαιώσεων, προσδιοριστικών μόνο του είδους των σπουδών, καθώς και επίδοσης των σπουδαστών".

Και για να τελειώνω, διαβάζω πρακτικά βουλής, το Μάρτη του '92, τι λέει ο νυν υπουργός παιδείας: "Φοιτούν ένα ή δύο χρόνια εδώ, πιστοποιούν τις σπουδές τους από ένα αναγνωρισμένο πανεπιστήμιο του εξωτερικού π.χ. London School of Economics της Αγγλίας κι επανέρχονται στην Ελλάδα και είναι σε δύσκολη θέση το ΔΙΚΑΤΣΑ, γιατί έχει μπροστά του ένα πιστοποιημένο πτυχίο από το London School of Economics κι έχει την υποχρέωση, σύμφωνα με την συνθήκη που έχουμε συνυπογράψει στην Ευρώπη, να το αναγνωρίσει αφού είναι ενός αντιστοίχου πανεπιστημίου του εξωτερικού. Και αν το ΔΙΚΑΤΣΑ δεν το αναγνωρίσει, αύριο μπορούν να πάνε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και ν' αναγνωριστούν αμέσως απ' το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο".

Αναγκάστηκα να κάνω όλη αυτή την παρένθεση διότι είναι σημαντικό το θέμα για την όλη τοποθέτηση κι επειδή είναι και επίκαιρο. Κατά συνέπεια η όλη επίθεση εναντίον μας είναι και άδικη και παράνομη, αλλά το θέμα είναι γιατί δεν κοιτάμε την ουσία όταν αυτές οι συνεργασίες ανοίγουν πραγματικούς δρόμους για την Ελλάδα.

Μετά τη μεγάλη αυτή παρένθεση επανέρχομαι στην προτασή μου, η οποία είναι: Η Ελλάδα πρέπει ν' ανοίξει τα σύνορά της στην εκπαίδευση και τη δημόσια και την ιδιωτική. Για τη δημόσια είναι θέμα απόφασης πολιτείας και ιδρυμάτων. Για την ιδιωτική εκπαίδευση είναι θέμα άδειας παραμονής.

Οι αλλοδαποί σπουδαστές αδιαφορούν για την ελληνική αναγνώριση των πτυχίων. Θέλουν να ρθουν να σπουδάσουν στην Ελλάδα. Άλλωστε θέλουν να σπουδάσουν και σε άλλους τύπους εκπαίδευσης εκτός της προαναφερόμενης διетуός και τριετούς. Γιατί δεν το επιτρέπει η Ελλάδα; που είναι το πρόβλημα; Δεν χρειαζόμαστε πρεσβευτές για την

χώρα μας; Δε θέλουμε να μεταφέρουμε το πνεύμα και τον πολιτισμό μας στα άλλα κράτη, κεντρική ιδέα του σημερινού συνεδρίου; Δε θέλουμε το συνάλλαγμά τους; Περιμένω τις τυχόν αντηρήσεις για να γίνει μια συζήτηση και να βγει μια πρόταση. Θέλω όμως να πω και κάτι άλλο και τελειώνω. Με κάλυψε ο υφυπουργός κ. Νιώτης, όσον αφορά το θέμα της ελληνικής γλώσσας, αλλά πρέπει να το τονίσω. Το θέμα της διάδοσης της ελληνικής γλώσσας είναι ένα σημαντικό θέμα και μπορούμε να πούμε ότι μέσω αυτής μπορούμε να διεισδύσουμε πολιτισικά στις άλλες χώρες. Βλέπω τρεις τρόπους. Ένας είναι η υποστήριξη των ελληνιστικών εδρών όπως προαναφέρθηκε. Δεύτερον, να δημιουργηθεί στην Ελλάδα μεταπτυχιακός φορέας ή φορέας παροχής μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών, ελληνικών σπουδών για πάρα πολλούς ξένους, εκατοντάδες ξένους, οι οποίοι θέλουν αυτές τις σπουδές. Και τρίτον, να δημιουργηθούν σε διάφορα κράτη, πράγμα που είπε ο υφυπουργός και πού, με ευχαρίστηση, ειλικρινά, το άκουσα ισοτιμιασώς είναι η Casa d' Italia, το Goethe, για να υποστηρίξουν τις οποιεσδήποτε προσπάθειες, και πολιτιστικά κέντρα όπως είναι το British Council. Τέλος να παρέχεται βοήθεια σε όσους φορείς θέλουν να κάνουν σχολεία για την ελληνική γλώσσα. Φυσικά πρέπει να γίνουν προσπάθειες απ' την πολιτεία για θεσμοθέτηση πτυχίων ελληνικής γλώσσας, πιστοποιημένων όπως τα Lower και τα Proficiency.

Είναι θέμα λοιπόν της πολιτείας, αλλά είναι και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (για την οποία δε θα πω, τα είπα χθές), ώστε με τους θεσμούς που θα δώσει η πολιτεία και με την δραστηριοποίηση και βοήθεια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας να διαδοθεί η ελληνική γλώσσα, διότι όπως θα ξέρετε, στο εξωτερικό η ελληνική γλώσσα ζημιέται, πολλοί θέλουν να μάθουν ελληνικά, αλλά δεν υπάρχουν οι φορείς για να επιτευχθεί αυτό.

Πιστεύω λοιπόν ότι είναι απαραίτητη και άμεση ανάγκη ν' ανοίξουν, με την έννοια που ανέφερα, τα σύνορα της Ελλάδος για την εκπαίδευση.

"ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ"

*κ. ΠΟΛΥΔΩΡΑΣ ΒΥΡΩΝ, τ. Υφυπουργός Προεδρίας
και Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, τ. Υφυπουργός Παιδείας
και Θρησκευμάτων, τ. Υφυπουργός Εξωτερικών, Νομικός Συγγραφέας*

Αγαπητές κυρίες, αγαπητοί κύριοι, το θέμα μου είναι Πολιτιστική διπλωματία και ιδιωτική εκπαίδευση. Αρχικά όμως, θα πω μερικά ασύνθετα, ακριβώς επειδή εμπιστεύομαι τη συνθετική σας ικανότητα, τη

σύνθεση και την ανάλυση αυτών των σημείων αναφοράς -ένα αυτόνομο σύστημα σημείων αναφοράς που θα χρησιμοποιήσω- την αφήνω σε εσάς.

Και μπορώ ν' αρχίσω δανειζόμενος αυτό του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρώπης που λέει cultural diplomas, πρώτη σελίδα, πρώτη σειρά: "Πολλών ανθρώπων ίδεν άσπεα και νόον έγνω". Νάτη η αφετηρία της πολιτιστικής διπλωματίας και η αναγνώριση αυτής. Αυτό είναι ένα και φυσικά δε θα σας το αναλύσω όπως θα τηρήσω αυτήν την υπόσχεσή μου.

Δεύτερον, ο λόγος του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Όπη. Εδώ για την καταγραφή, δηλαδή να γραφτεί στα πρακτικά - κι επειδή μπορεί να μην το έχουν πρόχειρο όλοι, όσο διακεκριμένοι και να είστε, αλλά με ενδιαφέρει και για τους αναγνώστες των πρακτικών - ότι θέλω το λεπτό μου για την ανάγνωση του όρκου του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Όπη. "Σας εύχομαι τώρα που τελείωσαν οι πόλεμοι, να ευτυχίσετε με την ειρήνη. Όλοι οι θνητοί από 'δω και πέρα να ζήσουν σαν ένας λαός μονιασμένος για την κοινή προκοπή. Θεωρήστε την Οικουμένη πατρίδα σας με κοινούς τους νόμους, όπου θα κυβερνούν οι άριστοι ανεξάρτητα φυλής. Δεν ξεχωρίζω τους ανθρώπους, όπως κάνουν οι σιενοκέφαλοι, σε Έλληνες και Βαρβάρους, δεν μ' ενδιαφέρει η καταγωγή των πολιτών ούτε η ράτσα που γεννήθηκαν, τους διαχωρίζω με ένα μόνο κριτήριο, την Αρετή. Για 'μένα κάθε καλός ξένος είναι Έλληνας, κάθε κακός Έλληνας είναι χειρότερος από Βάρβαρο. Αν ποτέ σας παρουσιαστούν διαφορές, δεν θα καταφύγετε ποτέ στα όπλα, παρά θα τις λύνετε ειρηνικά. Στην ανάγκη θα σταθώ εγώ διαιτητής σας. Το Θεό δεν πρέπει να τον νομίζετε σαν αυταρχικό κυβερνήτη, αλλά σαν κοινό πατέρα όλων, ώστε η διαγωγή σας να μοιάζει με τη ζωή που κάνουν τ' αδέρφια στην οικογένεια. Από μέρους μου σας θεωρώ όλους ίσους, λευκούς ή μελαμψούς και θα ήθελα να μην είστε απλοί μόνο υπήκοοι της συμπολιτείας μου, αλλά όλοι μέτοχοι, όλοι συνεταιίροι. Όσο περνάει από το χέρι μου, θα προσπαθήσω να συντελεστούν αυτά που υπόσχομαι. Τον όρκο που δώσαμε με τη σπονδή απόψε, κρατήστε τον σαν συμβόλαιο αγάπης".

Όπως ξέρετε υπάρχουν αντιρρήσεις αν έγινε αυτή η τελετή, αν συνέβη το γεγονός καθ' αυτό. Ο Πλούταρχος, ο Απολλώνιος ο Ρόδιος και άλλες πηγές μαρτυρούν για μείζον γεγονός που έλαβε χώρα στην Όπη, και ο Πλούταρχος μας δίνει κι αυτό το συγκεκριμένο λεκτικό. Όπως αντιλαμβάνεστε, ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών ή ο χάρτης της κοινωνίας των Εθνών είναι απλές απόπειρες να φτάσουν και στη νοηματική ακόμη, στο νοηματικό περιεχόμενο, ίσως και στη διατύπωση, στην ευκρίνεια και στη σύνοψη του λόγου του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Όπη.

Ένα τρίτο: στα νησιά Barbados το μεγαλύτερο αξιοθέατο είναι ελληνογενές. Στα νησιά Barbados του Ειρηνικού έχουμε ως πρώτο αξιοθέατο

τον τάφο του τελευταίου Παλαιολόγου. Τέταρτο, ο πρώτος διανοούμενος της Ιαπωνίας - τελευταία ασχολούμαι με τη γαπωνέζικη λογοτεχνία ή φιλολογία ή φιλοσοφία - είναι ο Λευκάδιος Χερν από το Τσιρίγο, δηλαδή η μάνα του ήταν από τα Κύθηρα. Ιρλανδός Αξιωματικός Στρατιωτικής Ιατρικής απήγαγε τη μάνα του και γεννήθηκε ο Λευκάδιος Χερν. Ιρλανδικής καταγωγής ο πατέρας του, βρέθηκε στην Ιαπωνία, ο πρώτος διανοούμενος, ο πρώτος scholar της γαπωνέζικης κουλτούρας, της γαπωνέζικης τέχνης, φιλολογίας.

Πέμπτον: στη Βρετανική Κολομβία, στο Βανκούβερ, ο κόλπος του Βανκούβερ ονομάζεται Χουάν ντε Φούκα, Χουάν ντε Φούκα Μπεζ. Πρόκειται για τον Ιωάννη Φωκά που το 1560, εαν δεν απατώμαι, ανακάλυψε τον κόλπο, και αναγνωρίζεται από τους Καναδούς με επίσημο έγγραφο προς τους Έλληνες μας που είναι εκεί, παράλληλα με την Ημέρα της Ανεξαρτησίας, δηλαδή σαν την 25η Μαρτίου, υπάρχει αυτή η επίσημη νότια - αναγνώριση από πλευράς Βρετανικής Κολομβίας.

Όπως ξέρετε στο Σιάμ, μάλλον στην Ταϋλάνδη, είχαμε αντιβασιλέα τον Γεράκη, νομίζω Παναγιώτης Γεράκης, Κωνσταντίνος. Όχι, όχι Κεφαλονίτης.

Έκτον, όχι εβδομον, έχουμε τους τρεις κορυφαίους Άγγλους ποιητές, τον Keats, το John Keats, το Percy Shelley και το Lord George Gordon Noel Byron. Και των τριών αυτών, επιτρέψτε μου σας να θυμίσω, ο κορμός της ποιήσής τους είναι ελληνοκεντρικός. (Μια παρένθεση άσχετη ο Byron πέθανε σε νεαρή ηλικία όπως άλλωστε και, οι τρεις κορυφαίοι του ρομανισμού στην ποίηση. Ο Byron πέθανε σε ηλικία 36 - 37 ετών εδώ, ο Percy Shelley σε ηλικία 30 χρονών και ο John Keats σε ηλικία 26 ετών). Ο κορμός τους είναι η Ελλάδα, κλασική βέβαια, κλασική Ελλάδα, αλλά δεν είναι, πώς να πούμε, αυτή η εξειδίκευση στη χρονική περίοδο ή στο θεματολόγιο, δηλαδή η κλασική, δεν είναι και ψέγος, γιατί νομίζω ότι είναι και το μεγάλο αντέρειομα πάνω στο οποίο μπορούμε να οργανώσουμε, οτιδήποτε θέλουμε να σκεφτούμε, τη σκέψη μας, την ακαδημαϊκή μας σκέψη, εμείς οι Έλληνες και ίσως όλοι, αλλά αυτό το "όλοι" θα το δούμε στο δεύτερο μέρος της εισηγήσεώς μου.

Το άσχετο που σας υποσχέθηκα είναι από το John Keats, από την Ελληνική Υδρία, ο στίχος: "η ομορφιά είναι αλήθεια και η αλήθεια ομορφιά".

Τώρα θα πω για μια περιοχή που είναι η Λατινική Αμερική, μια λέξη μόνο. Όταν ήμουνα στο Υπουργείο Εξωτερικών, είχα την τύχη να εκμεταλλευτώ μια ευκαιρία, ήταν μια αχνή πληροφορία ότι προτίθενται στη μια γωνία της προσόψεως, στο ένα άκρο της προσόψεως της εθνικής βιβλιοθήκης του Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης, να βάλουνε

κάτι ελληνικό. Έσπευσα, και το λέω με υπερηφάνεια ανθρώπινη, με μια χαρά παιδική - παραμένω παιδί -, και στις 2 Νοεμβρίου τοποθετείται ο ανδριάντας, που έφτιαξε ο Παύλος Κουγιουμτζής, του Σωκράτη, στην εθνική βιβλιοθήκη του Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης.

Όλη η Λατινική Αμερική διακατέχεται από ένα πνεύμα μεγίστης ελληνολατρείας, όλη η Λατινική Αμερική και δεν υπερβάλλω ούτε συντηρώ εγωισμούς εγώ, πληροφορίες στέλνω, τις οποίες κάθε ερευνητής μπορεί να οργανώσει καλύτερα, να τις διασταυρώσει κ.λπ. Όλη η Λατινική Αμερική διακατέχεται από ένα πνεύμα ελληνολατρείας και με συγχωρείτε για τον υπερθετικό. Ειδικώς για τη Λατινική Αμερική θα σας πω ότι: προχθές στη βουλή περνούσα μια ρουτινιάρικη σύμβαση μορφωτικών ανταλλαγών, μορφωτική μεταξύ Ελλάδας και Βενεζουέλας. Σκεφτόμουν πως εμείς οι πολιτικοί είμαστε πολύ νάνοι μπροστά σε κάτι που έχει συμβεί προς την ίδια κατεύθυνση και φυσικά αναφέρομαι στη γραφή του Νίκου Εγγονόπουλου στο ποίημα Σίμωνας Μπολιβάρ. Ήταν τρομερό, το ότι βάλανε και 20 εκατομμύρια για την εκτέλεση της συμβάσεως της διμερούς αυτής μορφωτικής, περί μορφωτικών ανταλλαγών. Όλα ήταν πολύ μικρά μπροστά στο Νίκο Εγγονόπουλο, που το 'κανε κι ως πράξη αντιστάσεως μέσα στην κατοχή, το '42 νομίζω, κι έγραψε το Σίμωνα Μπολιβάρ, το σημαντικό αυτό ποίημα που τραγουδάει τον ελευθερωτή της Λατινικής Αμερικής.

Ο Μπολιβάρ γεννήθηκε στο Καρακάς της Βενεζουέλας, Βενεζουέλα σημαίνει Μικρή Βενετία, και ήταν τότε ενιαία Κολομβία και Βενεζουέλα. Το 1830 έγινε ο χωρισμός, το χωριστικό κίνημα της Βενεζουέλας κι έγινε η μικρή Βενεζουέλα, η παράλια Βενεζουέλα τέλος πάντων. Και σημειώνω η Βενεζουέλα, έχει το νόμισμα Μπόλιβαρ, το νόμισμα που φέρει το όνομα του.

Για την Λατινική Αμερική ευρύτερα πρέπει να πούμε μια άλλη, παράξενη σύμπτωση μουσηριακού χαρακτήρα. 1821 - 1828 η επανάσταση του Μπολιβάρ στη Λατινική Αμερική και την ίδια εφταετία - οκταετία, και η δική μας. Τραγουδάει λοιπόν ο Εγγονόπουλος τον Μπολιβάρ και λέει: "Σε πρωτοσυνάντησα σαν ήμουν παιδί, σ' ένα ανηφορικό καλντερίμι του Φαναρίου, μια καντήλα απ' το μουχλιό φώτιζε το ευγενικό πρόσωπό σου. Μήπως να'σαι άραγες μια από τις μύριες μορφές που πήρε κι άφησε διαδοχικά ο Κων/νος Παλαιολόγος; Μπολιβάρ όνομα από μέταλλο, από ζύλο κλπ".

Νομίζω έδωσα μια εικόνα όπως είχα σχεδιάσει στο νου μου για το πώς μπορεί να οργανωθεί ένα ευνοϊκό και αξιοποιήσιμο σύστημα αναφοράς για να υπαχθεί στον τίτλο πολιτιστική διπλωματία.

Μεταβαίνω τώρα στην πράξη με δυο απτά παραδείγματα. Κατά πρόνοια και σοφία ανδρών ινών, Καραμανλή, Ανδρόνικου, εγένετο η προτεραιότητα η γνωστή, να πιάσει η σκαπάνη με μια επιτάχυνση, στην

δεκαετία '75 - είχε αρχίσει νωρίτερα, αλλά σας λέω η επιτάχυνση εγένετο '74 - '80, - σαν να οργανωνόταν η εθνική μας άμυνα σ' αυτούς τους όρους της πολιτιστικής διπλωματίας. Στο πείσμα των καιρών και των πολιτικών εξελίξεων, σε 10 χρόνια εφότου εγένετο, το κτίσιμο των οχυρών, των πνευματικών οχυρών με την αρχαιολογική σκαπάνη, να έχουμε και το μπαρούτι το ακαδημαϊκό με το γνωστό θέμα του Ηλιου της Βεργίνας. Αυτό είναι το ένα παράδειγμα.

Το δεύτερο παράδειγμα που θέλω να σας πω από τη συγκεκριμένη πολιτική δράση τέλος πάντων είναι το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού. Δεν ξέρω μήπως έκανε ο υπουργός, ο Νιώτης, χθες αναφορά, έχω δυο παρατηρήσεις: η σύλληψη μεγαλειώδης και απαντάω στην πολιτιστική διπλωματία, οι άνθρωποι εμείς που θέλουμε να εφαρμόσουμε τη σύλληψη τη μεγαλειώδη και την αποτελούμε, μικροί αποδεικνυόμεθα. Σημειώνουμε ότι η γενική συνέλευση, νομίζω ο Ευάγγελος είναι από τους αριστοί της Ελληνικής κοινωνίας. Όχι στο συμβούλιο, στη συνέλευση λέω, από τους αριστοί της ελληνικής κοινωνίας, μπορεί να λείπουν και άλλοι πέντε (5), εννοείται ότι αυτό συνεκλήθη διακομματικά. Το '90. Από τους αριστοί της Ελληνικής κοινωνίας - προσέξτε το αυτό, γιατί μετά απ' αυτό εγκαταλείπω πλέον τις περιγραφές της πολιτικής διπλωματίας και θα πάω στην πράξη που έχει να κάνει με το Ιδιωτικό Πανεπιστήμιο-. Το πρώτο παράδειγμα σας το 'πα ευδόκιμο, ένας διοικητής, ένας ακαδημαϊκός, σκαπάνη, παραγωγή έργου, κτίσιμο των οχυρών, των πνευματικών οχυρών. Το δεύτερο, συνεκλήθημεν ή συγκαλέσαμε, δεν ξέρω, δεν μ' ενδιαφέρει αυτό το διαδικαστικό, ποιος συγκαλεί κλπ., συνεκλήθησαν οι αριστοί των ελληνικών γραμμάτων και της ελληνικής κοινωνίας. Γιωργάκης, super manager, ο συγχωρεμένος, στο χρόνο επάνω, στα δύο χρόνια, στα τρία, τον στήριξα κι εγώ όταν έκανα θητεία εποπτεύουσα, ως εποπτεύων υπουργός και κατελήφθη από το αρχαίο λαϊνικό. Senatores bonni viri, senatus mala bestia. Το αφιερώων και στη Σύγκλητο των πανεπιστημίων και στη Σύγκλητο, για τη Συνεύλευση του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού, οι αριστοί, σας λέω, μπορεί να λείπουν 5 - 6, 10; να τους εντάξουμε κι αυτούς στη Γενική Συνεύλευση, το έργο είναι ο αδυσώπητος κανόνας του management, της διεύθυνσεως, της αποτελεσματικότητας των σύγχρονων όρων που θα κατοχυρώσουν, που θα διαμορφώσουν τις συνθήκες ανταγωνισμού, να λέει: Η φιλολογία είναι αδύνατη - κι όμως η Φιλολογία είναι το μεγάλο όπλο-, η διαδικασία εξαγωγής του λόγου προς τους φίλους - για να ολοκληρωθεί αυτό το "φιλολογία" - του λόγου ή raison ή relation ή parole, γιατί αυτές είναι μερικές από τις εκδοχές του λόγου που λέει ο Ιωάννης στο Ευαγγέλιό του. Ή λόγος ή ομιλία, ή λόγος - σχέση, ή λόγος - λογική, δεν κάνει, προκειμένου να βγει στους φίλους, κάτι γίνεται στο να τον εξαγάγουμε στους φίλους, εκεί ρετάρει διοικητικά το πράγμα.

Τώρα να σας διαβάσω -και μπαίνω στο δεύτερο κεφάλαιο που λέγεται "Ιδιωτική Εκπαίδευση" και παίρνω και τις θέσεις μου- θα σας

διαβάσω από τον Πλούταρχο, στον Κικέρωνα, τη μεγάλη φράση. Λυπάται ο Απολλώνιος ο Μόλωνος, δάσκαλος του Κικέρωνα, στο 70 που ήταν στη Ρόδο, όταν του λέει "Σε μεν ω Κικέρων επαινῶ και θαυμάζω" - τα 'μαθες τα γράμματα, τέλος πάντων,- "της δε Ελλάδος οικίρω την τύχην, ορών αφ' ὧν των καλῶν ἡμῖν υπελείπειτο και ταῦτα Ρωμαίοις δια σου προσγινόμενα, παιδείαν και λόγον", δηλαδή είχαμε εμείς που είχαμε παιδεία και λόγο και τα' χαμε σαν μονοπῶλιτο, τώρα τα κάνουμε κι αυτά γιατί μέσω εσού που σε θαυμάζω, τα πήρες και τα μεταγγίζεις, τα μεταφουτεύεις στη Ρώμη.

Μέχρι το 70 -τη καιρώνεια γραφή, μια μικρή παρένθεση- μέχρι το 70, 60 αυτοί ήταν ξυλοσπίτες τελείως, είχαν τρεις μικρές οικογένειες, πιο λατινογενείς γλώσσες και ασυναρτησίες, δηλαδή σακλαμάρες. Μέχρι το 70 είχαν τρεις οικογένειες εννοιῶν και ὄρων και λέξεων, ήταν τα του αγρού, τα της ιππικής και του πολέμου και τα του οίκου. Τελείωναν, εξαντλούνταν οι άνθρωποι. Το 70, προχθές μιλάμε, το 70 προ Χριστού, έρχεται ο Κικέρων στη Ρόδο και κάνει τη μεγάλη παρέμβαση: παίρνει 2000 ελληνικές λέξεις, τις ενσωματώνει και παίρνει και το σύστημα των προθέσεων και κάνει το μεγάλο πολλαπλασιασμό και σε έννοιες. Ελληνογενής, βλέπει τη δύναμη της Ελλάδος, αλλά κυρίως βλέπει τη Ρόδο ή και την Αθήνα, την Αθήνα όλων των αιώνων, αλλά την Αθήνα κυρίως, μ' ενδιαφέρει, του 4ου αιώνα π.χ. του Χρυσού Αιώνα της Ορθοδοξίας.

Εάν είχαμε δημόσια πανεπιστήμια, σημερινά, με τις αγκυλώσεις κιλ. είτε για το *senatores bonni viri, senatus mala bestia* είτε για οτιδήποτε άλλο, δεν θα 'ρχόταν ο Κικέρων στη Ρόδο ούτε ο Βασίλειος, ο Ιωάννης και ο Γρηγόριος στην Αθήνα, στο 350 Συμπέρασμα ... το συγκρητικό πλεονέκτημα όπως λέμε σε μια ρουτινιάρικη διατύπωση, που συνάγεται, κύριε Κουρεμένε, από το Ρικάρντο, αυτός ήταν ο εφευρέτης του ὄρου, το συγκρητικό πλεονέκτημα είναι το πνεύμα, το συγκρητικό πλεονέκτημα είναι οι προσημειώσεις εγγραφής υποθήκης που έχουν κάνει οι συγχωρεμένοι υπέρ υμών.

Εμείς δε μπορούμε να κάνουμε ούτε αξιοποίηση της κληρονομιάς που έχουμε, εφόσον ορίζουμε και, μετά βεβαιότητος και πείσματος, καλῶς ορίζουμε τον εαυτό μας ως κληρονόμο. Δεν είμαστε κάποιοι επισκέπτες σ' αυτό τον τόπο, έχουμε φυτρώσει, είναι ὄλοι οι μηχανισμοί που έχουμε τη γνησιότητα της διαδοχής και να τ' αφήσουνε αυτά εκείνοι που φτιάχνουνε το σύστημα. Το ξέρετε ότι δεχόμαστε μια επίθεση; Σας το λέω για να υποψιαστούμε επί τέλους τι γίνεται. Δεχόμαστε μια συστηματική ακαδημαϊκή επίθεση, όχι μόνο εμείς, αλλά και οι Φράγκοι, που λέει: "Πόλεμος", το 'χω σε συντομογραφία. "Πόλεμος κατά των: White, male, european, dead". Είναι: ὄλοι οι άσπροι, άνδρες, -επειδή ήτανε ανδροκρατούμενο το σύστημα-, Ευρωπαῖοι, νεκροί, ὀποιες μορφές συνθέτουν το πάνθεον αυτο του ελληνοευρωπαϊκού πολιτισμού. Αυτοί δέχονται παράδειγμα αιχμη δόρατος black Atena, η μαύρη

Αθήνα και είναι μια ολόκληρη φιλολογία, απλώς σας το λέω για παρένθεση, για να είμαστε υποψιασμένοι πολίτες. Λέω λοιπόν γι αυτές τις αγκυλώσεις και τα δεδομένα που υπάρχουν στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο εάν αυτά συνέβαιναν είτε το 70, το 60 - 70 στη Ρόδο που ήταν η Ακαδημία της Μεσογείου είτε στην Αθήνα, δεν θα μπορούσαμε να είχαμε αυτή τη διάδοση των ιδεών. Δεύτερον, πιστεύω ότι η λογική των γεγονότων μας πείθει ότι εμείς πρέπει να αξιοποιήσουμε το συγκρητικό πλεονέκτημα που λέγεται πνεύμα.

Τρεις προτάσεις. Πνεύμα ελληνικό, πνεύμα humanities, μητρόπολη των ανθρωπιστικών σπουδών, δεν νοείται να μας τα φέρνει όλα ο Ευάγγελος από το Παρίσι κι από τους Γερμανούς. Θέλω πρωτογενείς ανακοινώσεις εδώ σε μια σταθερή συχνότητα και κυρίως μ' ενδιαφέρει να εξάγονται και εμπίως, όχι μόνο στα χαριά, με τις ανακοινώσεις σας, αλλά να' κω και κάποιους καινούργιους μαθητές. Αυτό είναι το ζητούμενο. Αυτό είναι η βάση της επισοπέυσεως που κάνει, επισοπέυσεως με τη νομική σημασία του όρου, που κάνει ο Σοφοκλής Ξυνης και καίρω ότι μετέχουμε όλοι.

Δυο προτάσεις. Το ελληνοευρωπαϊκό εξάστηλο λεξικό σας ανακοινώνω ότι ήταν μια ιδέα μου για το γλωσσικό, από τον καιρό που ήμουνα στο Υπουργείο Παιδείας, παρήχθη εν τη ...; από μια κυρία, νομίζω Στεφάνου, η οποία το φτιάχνει, αλλά εμένα με ενδιαφέρει να πάει ... - η πρόταση αφορά τον Όμιλο - να πάει στη Larousse, να πάει στη Webster και να πει: "Εγώ έχω εδώ αυτό το λεξικό", το οποίο θα έχει κάθε ελληνική γλώσσα, που βρίσκεται σε άλλες πέντε, την ξέρετε την ιδέα. "Θέλω την υπογραφή σου, δεν μ' ενδιαφέρει αν το βγάλει ο εκδοτικός οίκος των Αθηνών". Είναι μια θεμιτή πονηρία. Να υπογράψει η Larousse κι ύστερα να βρω λεφτά και να πάω να παραγγείλω χιλιάδες τέτοια απ' αυτόν, εννοείται επιχειρηματικά θα το χειριστούν εδώ οικονομολόγοι, ανάλογα με το ; ή την ποσότητα θα το ... είναι και τα τιμολόγια, ποιος θα κερδίσει και τι θα κερδίσει, αλλά μ' ενδιαφέρει να μην υπάρχει καμιά βιβλιοθήκη στον κόσμο που να έχει της Larousse το ελληνοευρωπαϊκό εξάστηλο, λεξικό κι όχι οι εκδόσεις Πολύδωρα. Έχει τη σημασία του.

Το δεύτερον, θέλω, άμα χάσουμε τον εαυτό μας τι εξαγωγή πνεύματος να κάνουμε; Τη λεγόμενη πολιτιστική διπλωματία τη θέλω σε μάθημα που δεν υπάρχει ούτε στην Α' δημοτικού ούτε στην τελευταία του πανεπιστημίου. Αυτό είναι το ζήτημα. Έχουμε τα κουρικόουλα τα οποία είναι παράξενα κουρικόουλα και το μάθημα που ζητώ είναι ανθρωπιστική γεωγραφία, ανθρωπιστική γεωγραφία κι αν δεν είναι μάθημα το προτείνω ευθέως στον Όμιλο. Όλα αυτά που είπα για κάθε χώρα είτε είναι της Τανζανίας είτε είναι της Ιαπωνίας συσχετιστικά Ελλάδα και Τανζανίας και Ιαπωνίας να είναι σε βιβλίο, Σοφοκλή, επειδή δεν θα το βρω στο πανεπιστήμιο, το ζω ως αγωνία, ως ζητού-

μενο χρόνο να προτείνω σ' αυτό το ευλογημένο συνέδριο που συνεργάζομαστε σήμερα για να λύσουμε μερικές ασκήσεις.

Η κατάληξή μου. Όσον αφορά το ζήτημα της Ιδιωτικής Παιδείας, όλα αυτά, πρέπει να εξηγηθώ σε κάτι. Μην τα κολάζετε τ' ανθρωπάκια τους πολιτικούς, μην τ' αδικείτε, διότι εμένα προχθές μου είπε και μάλλον δεν στερούμαι γενναιότητα, νιαπλίδικα αξιωματούχος της παιδείας, ακαδημαϊκός εννοώ, ότι αν γίνει αναθεώρηση του Συντάγματος, εγώ κατεβαίνω με 5,000 φοιτητές και τα κλείνω. Μη νομίζετε ότι είναι απροθυμία, ανακαλύπτει ο Σοφοκλής Ξυνης ότι τρεις υπουργοί συνήρχοντο επί το αυτό για να υποδεχτούμε τους ... Δεν είναι έτσι. Εδώ πρέπει να γίνουν οι εξής θέσεις: μια για την ουσία, δύο είναι, αλλά μία το τονίζω. Διακεκριμένο το επαγγελματικό, το ζήτημα της επαγγελματικής αποκαταστάσεως, από το ακαδημαϊκό μέρος, γιατί αλλιώς γινόμεστε (;;;), κατεργαράι, πως θα βρεθούμε μ' ένα εργαλείο επιβίωσης, άλλο η επιβίωση και άλλο η ακαδημία, το ακαδημαϊκό μέρος, και αυτό να γίνει σαφές, με ευθύ διάλογο προς τους πολίτες κι ύστερα με άλλους μηχανισμούς, τους οποίους θα κοιτάξουμε, αυτή είναι η δεύτερη υποπρόταση που λέει ο λόγος, με άλλους μηχανισμούς θα συνεννοηθούμε με την κοινωνία πως ανταγωνιστικά η εγκυρότητα θα είναι επί τη βάση περγαμηνών κι επί τη βάση ενός αξιοκρατικού στοιχείου ή οπλοστασίου.

Γιατί ξέρετε τι γίνεται τώρα; Ωραία, κατοχυρώσαμε τους διαγωνισμούς και τους διαγωνισμούς και τα αντικειμενικά και τα ; πως είπε η ακαδημαϊκή προηγούμενος; -να μην έχουν την ανθρώπινη κρίση, τι πάει να πει; Η ανθρώπινη κρίση είναι διάλογος: Στο τέλος - τέλος η ανθρώπινη κρίση να υπάρχει και να είναι ετοιμότητα απολογισμού, να είναι υπόλογος ο εκφέρων την ανθρώπινη κρίση, δηλαδή, το δέχομαι ότι έχουμε στακάρει, ότι η ανθρώπινη κρίση είναι πρόβλημα. Τι πάει να πει; Μόνο σε κοινωνία of mistrust, που λένε οι Φράγκοι, δυσπιστίας, η ανθρώπινη κρίση ..., η ανθρώπινη κρίση θα λειτουργεί πάντα: ανθρώπινη κρίση δεν είναι από τον επιθεωρητή του υπαλλήλου του; Αλλά ενώ λοιπόν ασφαλίσαμε με αντικειμενικές κρίσεις και με κομπιούτερ και κολοκυθάκια το δημόσιο, η vast market, η πάντως ακανέστερη και ευρύτερη ιδιωτική είναι ασύνδετη κι όμως η ασύνδετη με τις παρεμβάσεις των μη πολιτικών, με τις παρεμβάσεις των δικαστών στην καλή εταιρεία, γιατί στην καλή εταιρεία δεν έχω εγώ "πέραση", αλλά έχει "πέραση" ένας πλούσιος ή ένας δικαστής, ή ένας καθηγητής πανεπιστημίου, του οποίου το παιδί του εργοδότη, εκεί, που έχει την επιχείρηση, στην οποία θέλω να στείλω κάποιον να δουλέψει, με το φαυλισμό αυτό, το clientele αυτό, έχει κι άλλες μορφές το clientele, δεν είναι μόνο η παραδοσιακή, να βάλεις έναν κλητήρα στο δημόσιο. Με τούτα και με τ' άλλα.

Έχω σαν συμπέρασμα ότι η πρωτοβουλία Ξυνη για την είσοδο των φοιτητών εδώ, η πρωτοβουλία Ξυνη για το ιδιωτικό πανεπιστήμιο με

την έννοια - ή ό,τι χαρακτηρισμό πάρει - με την έννοια ό,τι "διακεκριμένο", ας γίνει συνείδηση - το χρειαζόμαστε διακεκριμένο το ακαδημαϊκό μέρος που το έχει δικαίωμα κάθε άνθρωπος να του το προσφέρουμε και με το ακαδημαϊκό μέρος εξυπηρετείται η πολιτιστική διπλωματία που μιλάω, κι άλλο το επαγγελματικό μέρος. Και τις δυο συγκεκριμένες προτάσεις ελληνοευρωπαϊκό εξάστηλο λεξικό και ανθρωποϊκή γεωγραφία, άλλα με έμφαση εδώ, το κοινό μυστικό, σημείο ή σύστημα αναφοράς που συνδέεται η χώρα Χ με στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού

"ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ Ή ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ;"

κ. ΚΟΥΡΕΜΕΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Αναπληρωτής καθηγητής
Μάρκετινγκ Πανεπιστημίου Πειραιά

Πριν ξεκινήσω ακριβώς με το θέμα αυτό, θα ήθελα να πω το εξής: Τόσο η συζήτηση η προηγούμενη για την παιδεία, που είναι μέρος του ευρύτερου θέματος, όσο και οι διαπιστώσεις που γίνανε για πάρα πολλές άλλες πλευρές του ίδιου ή συναφών θεμάτων, συνδέονται με μια βασική προβληματική στον ελληνικό χώρο.

Η προβληματική αυτή, λέγεται: Έλλειψη στρατηγικής. Η προβληματική αυτή λέγεται: Κακή οργάνωση και η προβληματική αυτή λέγεται: Περιορισμένοι πόροι.

Τα τρία είναι άμεσα και άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Η έλλειψη του ενός δημιουργεί προβλήματα στα επόμενα.

Αυτό το τρίπτυχο που το βλέπουμε παρόν σε καθημερινή βάση, σε όλες τις εκδηλώσεις και τους προβληματισμούς που ακούμε γύρω μας, είναι στη βάση των προβλημάτων που συζητάμε κι εδώ σήμερα. Είτε αυτό λέγεται παιδεία, της οποίας παιδείας τους στόχους, ποιος τους έχει θέσει και ποιος τους έχει συζητήσει; Μιλάμε για μέσα χωρίς να έχουμε θέσει τους στόχους. Ποιοι είναι οι στόχοι της παιδείας; Για να πάμε στη συνέχεια στο πώς θα καλύψουμε τους στόχους αυτούς. Με ιδιωτικά πανεπιστήμια; Με δημόσια πανεπιστήμια; Με αποστολή Ελλήνων στο εξωτερικό; Με προσέλευση ξένων στην Ελλάδα; Μα ποιοι είναι οι στόχοι; Σαφώς, να εξοικονομήσουμε συνάλλαγμα. Πολλά ακούγονται κατά καιρούς ανάλογα με τον προβληματισμό της στιγμής και την έγνοια του καθενός ή της καθεμιάς ομάδας, που έχει τύχει ν' αντιμετωπίσει το α ή το β πρόβλημα. Κι έρχομαι τώρα να κλείσω, αυτή την παρέμβαση που συνδέεται άμεσα με αυτά που έχω να πω στη συνέχεια. Θα ήθελα να πω, ότι, συμφωνώ με την πρόταση του κ.

Ξυνή για την έλευση των ξένων σπουδαστών όμως, το θέμα παιδεία, πανεπιστήμια, κρατικά πανεπιστήμια, ιδιωτικά πανεπιστήμια και τα συναφή είναι ένα τεράστιο θέμα που καθόλου μα καθόλου σοβαρά δεν έχει συζητηθεί στην Ελλάδα, ακόμη και στα πανεπιστήμια.

Στο δικό μου χώρο, που είναι ο χώρος της διοίκησης επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα του marketing, το οποίο είναι από τα αντικείμενα που ζητούνται. Το πρόβλημα μας είναι ότι μπορεί να προκηρύξουμε τρεις θέσεις στο πανεπιστήμιο και να μην εμφανιστεί κανένας υποψήφιος. Όχι γιατί δεν τον ενδιαφέρει το πανεπιστήμιο αλλά γιατί δεν υπάρχει, με τα minimum προσόντα ενός διδακτορικού, που απαιτεί ο νόμος όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς στην ακαδημαϊκή πρακτική.

Στην ιατρική, ξέρω, προκηρύσσονται θέσεις και μπορεί να εμφανιστούν πολλοί ισοδύναμοι επιστήμονες. Εμείς, δυστυχώς όχι δεν έχουμε την πολυτέλεια των πολιτικών παρεμβάσεων για εκλογές αλλά δεν έχουμε καν τη στοιχειώδη άνεση του ενός υποψηφίου, όποιος κι αν είναι αυτός. Και είναι ένα πρόβλημα. Αλλά και στα ιδιωτικά κέντρα ελευθέρων σπουδών κλπ κι εκεί εμφανίζεται το ίδιο πρόβλημα. Απ' ό,τι γνωρίζω δεν υπάρχει -με μια εξαίρεση μόνο- δεν υπάρχει κανένας διδάκτορας στο χώρο του marketing, ο οποίος ν' ασχολείται, στην τριτοβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση. Άρα τα προβλήματα δεν είναι τόσο απλά. Είναι πολύπλοκα με πολλές παραμέτρους και "ου το κάθ' εξής".

Το marketing κυρίες και κύριοι, είναι ένα αντικείμενο που έχει σαν στόχο να προσδιορίζει προβλήματα ή να προσδιορίζει ανάγκες και να μεθοδεύει ή να οργανώνει την κάλυψη τους. Το marketing στηρίζεται άμεσα στη στρατηγική, στην οργάνωση, στην υλοποίηση, στην κατανομή πόρων και στη μέτρηση του αποτελέσματος.

Μιλάμε για τον ελληνικό πολιτισμό και το πρώτο ερώτημα πάλι είναι: Τι εννοούμε με τον όρο ελληνικός πολιτισμός; Τι εννοούμε με τον όρο ελληνική πνευματική παράδοση; Να κάνουμε την Ελλάδα διεθνές πνευματικό κέντρο, να προβάλλουμε τον ελληνικό πολιτισμό. Ποιον όμως πολιτισμό; Από τους ομιλητές που μίλησαν μέχρι τώρα και παρουσίασαν θέσεις, βλέπουμε ότι και μέσα εδώ υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για το πώς ορίζουμε τον ελληνικό πολιτισμό. Για παράδειγμα υπάρχει μια κατηγορία που στρέφεται προς τους αρχαίους, υπάρχει μια κατηγορία που στρέφεται κυρίως προς το Βυζάντιο και υπάρχει και μία πολύ μικρή κατηγορία, η οποία στρέφεται προς το σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό. Και, το ερώτημα είναι, ποια σύνθεση, πόσο αρχαίος, πόσο βυζαντινός, πόσο σύγχρονος στη λογική αυτού που εμείς λέμε μείγμα αγαθών, μείγμα προϊόντος, το πρόβλημα το πρώτο και το δυσκολότερο είναι αυτό: Ποιο είναι το προϊόν σου; Γιατί έχεις άπειρους δυνατούς συνδυασμούς -το ανέφερε ο κ. Βασιλικός- μέχρι και η μαγειρική μπορεί να είναι μέρος του ελληνικού πολιτισμού. Και γιατί όχι; Όμως όσες περισσότερες πλευρές του συμπεριλαμβάνεις,

μέσα σ' αυτόν τον ορισμό, τόσο περισσότερο θα έχεις ανταγωνισμούς μεταξύ τους για τους περιορισμένους πόρους. Άρα δεν είναι θεωρητικό, είναι πρακτικό και κρίσιμο το μείγμα των προτεραιοτήτων και των στοιχείων του πολιτισμού που θέλουμε να προβάλλουμε, είναι καταλυτικό, γιατί οι πόροι είναι περιορισμένοι.

Στο παρελθόν τεράστιο μέρος των πόρων της Ελλάδας πήγε στην προβολή και στην προώθηση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Μουσεία, ανασκαφές κ.λ.π. Σε ορισμένες περιπτώσεις, σαφέστατα, και με τη συμβολή -για τους δικούς τους λόγους- σχολών του εξωτερικού κλπ. Ο νεοελληνικός πολιτισμός; Τι συνέβη μ' αυτόν; Πού πήγε; Οι νεοελληνικές παραδόσεις που πήγαν; Τι συνέβη, κυρίες και κύριοι, -για να πάω ακόμα πιο πέρα- με ανθρώπους όπως ο Κωστόκης, που διέσωσε τους μοντερνιστές τους Ρώσους και έφερε τη συλλογή του (που ήταν πρωτοσέλιδο στους Times), στην Ελλάδα; Είναι ο μεγαλύτερος συλλέκτης και σωτήρας της σύγχρονης Σοβιετικής μοντερνιστικής τέχνης. Εγώ, άκουγα πολύ περισσότερα για τον Κωστόκη και τη συλλογή του, όταν ήμουν στην Αγγλία και δεν έχω ακούσει τίποτα τα τελευταία 10 χρόνια που είμαι στην Ελλάδα.

Και τι γίνεται με μια σειρά άλλα πράγματα; Περνάω καμιά φορά από το Ωδείο το παλιό και με πιάνει ρίγος όταν σκέφτομαι ότι σ' αυτό το ωδείο μπορεί να έμαθε τις πρώτες της μουσικές νότιες η Μαρία Κάλλας. Δεν είναι μνημείο αυτό του ελληνικού πολιτισμού για προβολή, ένα βήμα από την πλατεία Συντάγματος; Κανείς δεν ενδιαφέρεται και καταρρέει. Δεν χρειάζεται μια πλάκα στο Ηρώδειο μπροστά, στη μνήμη εκείνων των μεγάλων καλλιτεχνών, που προσεκλήθησαν -μπορεί να μην ήταν Έλληνες, μπορεί και να ήταν- και παρουσίασαν την τέχνη τους σ' εκείνο το χώρο; Διεθνές πνευματικό κέντρο σημαίνει, να δίνουμε, να προβάλλουμε αλλά και να παίρνουμε.

Κι ερχόμαστε σ' ένα άλλο σημαντικό σημείο. Ποια είναι η κατάσταση σήμερα, της γνώσης, κατανόησης και άποψης μεταξύ της Διεθνούς κοινότητας του πληθυσμού άλλων χωρών -όποιες είναι αυτές- όσον αφορά το σύγχρονο νεοελληνικό πολιτισμό, την Ελλάδα γενικότερα, αρχαία και νέα; Ποιος έχει στοιχεία, κυρίες και κύριοι, να μας πει τι ποσοστό Αγγλων, όταν ακούν τη λέξη Ελλάδα, έτσι σκέτα, σκέπτονται τι; για τον πολιτισμό; -και έφερα τυχαία σαν παράδειγμα τους Αγγλους- Γάλλοι, Αμερικανοί, Γερμανοί, Ιταλοί, Έλληνες.

Εμείς οι Έλληνες πρώτα απ' όλους, ποιο είναι το επίπεδο της κατανόησης και της επαφής μας με τον ελληνικό πολιτισμό, το δικό μας; Αν πούμε σ' ένα δείγμα 1.000 ατόμων, το ρωτήσουμε να μας πει το όνομα ενός διακεκριμένου Έλληνα γλύπτη σήμερα, σύγχρονου, διερωτώμαι τι ποσοστό θα είναι σε θέση να μας απαντήσει. Ενός σύγχρονου Έλληνα ποιητή, άραγε πάλι το ίδιο; Αυτά τα στοιχεία κυρίες και κύριοι δεν υπάρχουν και αυτό είναι άλλη μια αδυναμία. Στην Ελλάδα

ασκεείται πολιτική και τίθενται στόχοι, όταν και αν τεθούν, ερήμην στοιχείων. Είναι σαν το γιατρό που προσπαθεί να κάνει εγχείρηση στον ασθενή με απλή ψηλάφηση και αρνείται τη λογική της ακτινογραφίας και τη λογική της ανάλυσης αίματος. Κι έτσι λοιπόν ψηλαφιστά, προσεγγίζουμε τα προβλήματα και κάνουμε διαγνώσεις των όποιων θεμάτων. Όμως είμαστε πολύ σίγουροι, βέβαιοι κι αμετακίνητοι στις προτάσεις και στις λύσεις τις οποίες εμείς προτείνουμε. Η πιθανότητα, των προτάσεων και των λύσεων αυτών, να επιτύχουν είναι αντιστρόφως ανάλογη των στοιχείων, της προετοιμασίας και του προσδιορισμού του προβλήματος. Ο προσδιορισμός του προβλήματος, ο καθορισμός του προβλήματος αποτελεί τη μισή λύση του.

Άρα λοιπόν, ποιο προϊόν, σε ποιους θέλουμε να το προβάλλουμε; Σε διεθνή επίπεδα; Στους καλλιτέχνες; Στους διανοούμενους; Στο μέσο άνθρωπο; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να δημιουργήσουμε μια θετική εικόνα για την Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό, στους διανοούμενους, ή στο ευρύτερο κοινό, ή σε ειδικές κατηγορίες ενδιαφέροντος; Για να το κάνουμε αυτό χρειαζόμαστε στοιχεία. Δυστυχώς δεν τα έχουμε, σε οποιοδήποτε επίπεδο.

Ο Ισπανικός Οργανισμός Τουρισμού και οι αντίστοιχοι φορείς στην Ισπανία ξέρουν πολύ περισσότερα για τα θέματα που συζητώ αυτή τη στιγμή, ξέρουν πολύ περισσότερα για το τι πιστεύουν οι Ευρωπαίοι, οι Αμερικανοί και οι Ασιάτες για την Ελλάδα απ' ότι ξέρουμε εμείς. Και σε παλαιότερη ημερίδα, για την εικόνα της Ελλάδας το 2000 μ.χ, που είχε γίνει στα πλαίσια του οικονομολογικού συνεδρίου του Κολλεγίου Αθηνών, σε ένα panel που είχα βρεθεί με το Λαλαούνη, τον Τσεκλένη, το Θανάση Παπανδρόπουλο και το συνάδελφο μου, Γ. Αυλωνίτη, από την ΑΣΟΕΕ, εμείς είχαμε ζητήσει να έρθει ένας τέτοιος άνθρωπος από την Ισπανία και ήρθε ο καθηγητής Chías, από το πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης. Τα στοιχεία τα οποία παρουσίαζε, η γνώση που είχε, για μας που δεν την είχαμε -και υπήρχαν και από τον ΕΟΤ και από άλλους φορείς- μας προκάλεσε ρίγη. Άρα κυρίες και κύριοι στοιχεία δεν έχουμε και χρειαζόμαστε στοιχεία για να μας βοηθήσουν αυτά ν' αρχίσουμε μια στρατηγική πολύ αποτελεσματική, με λίγους πόρους, για την προώθηση του ελληνικού πολιτισμού και για συμβολή στην αναγνώριση της συμμετοχής της Ελλάδας στο διεθνές πολιτιστικό και πνευματικό κίνημα.

Στο marketing λέμε ότι πρέπει ν' αρχίσεις απ' αυτούς που βρίσκονται πιο κοντά σου. Για παράδειγμα, την Ελλάδα την επισκέπτονται 10.000.000 τουρίστες το χρόνο. Ποια φυλλάδια τους δίνονται στην είσοδο ή στην έξοδο; Ποιος έχει κάνει μια μελέτη, να πάρει ένα δείγμα 10.000 ατόμων όταν μπαίνουν και το ίδιο δείγμα ή ένα αντίστοιχο, όταν βγαίνουν και να δει πώς επηρεάστηκαν από την παρουσία τους στην Ελλάδα; Σε ποια πολιτιστικά προϊόντα εξετέθησαν και τι πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να έχουν στα πλαίσια αυτής της παραμονής,

που δεν το είχαν; Να δούμε λοιπόν, η επίσκεψη στην Ελλάδα τι αποτέλεσμα έχει. Η ίδια λογική και οι ίδιες μέθοδοι εφαρμόζονται και σε μουσεία. Για παράδειγμα, πριν την είσοδο σ' ένα μουσείο με ερωτηματολόγια ρωτάς τις απόψεις, τη γνώση, τη θέση των ατόμων και μετά την έξοδο τους από το μουσείο, τους ξαναρωτάς τις ίδιες ερωτήσεις. Βλέπεις τη συμβολή του μουσείου στις γνώσεις τους, στις απόψεις τους και στις διαθέσεις τους για πολιτισμικά θέματα. Οι μέθοδοι είναι παλιές, τις πρωτοεφάρμοσε ο Αϊζενστάιν, στον κινηματογράφο, πολλά-πολλά χρόνια πριν.

Όμως αυτού του είδους οι προσεγγίσεις και οι μέθοδοι, που είναι μέθοδοι marketing, δεν εφαρμόζονται καθόλου ή οπωσδήποτε πολύ λιγότερο στην Ελλάδα απ' ότι σ' άλλες χώρες.

Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε πέρα απ' αυτό; Για μένα προέχει η προβολή του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού, των σύγχρονων ανθρώπων που έχουν συμμετάσχει σ' αυτό που σήμερα λέμε σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός. Πότε αρχίζει αυτός; Ας το αποφασίσουν οι ειδικοί. Και στον πολιτισμό αυτό το σύγχρονο υπεισέρχονται και ποιητές και λογοτέχνες και καλλιτέχνες και επιστήμονες. Ο Παπανικολάου με το περίφημο test, ακόμα παραμένει το όνομα στις ΗΠΑ rap-test, έχει ξεχαστεί όμως από πού προέρχεται το rap αυτό. Θα μπορούσε μια θαυμάσια διαφήμιση που να προβάλλει και τον τουρισμό και να υπενθυμίζει και τον Παπανικολάου, ν' αφορά την Κύμη, την πατρίδα του και να έχει μια φωτογραφία με την προτομή του, την Κύμη σαν τουριστικό προορισμό, το Αιγαίο από κάτω και με μια μικρή σημείωση να φαίνεται πως αυτός ο άνθρωπος, απ' αυτό το μέρος το θαυμάσιο, απ' αυτή τη θάλασσα τη θαυμάσια έχει σώσει εκατομμύρια ζωές, σύγχρονων γυναικών. Και προβάλλεις την Ελλάδα και προβάλλεις ένα τουριστικό προορισμό και προβάλλεις την ελληνική θάλασσα και βάζεις κι ένα στίγμα ότι τελικά δεν είμαστε μόνο θάλασσα και μόνο ήλιος. Έχουμε και κάποιες παραδόσεις και συμβολές. Σήμερα, όχι μόνο στην αρχαιότητα.

Ένα δεύτερο σημείο που μπορούμε να εκμεταλλευτούμε κυρίες και κύριοι είναι το εξής: Με την προϋπόθεση ότι έχουμε έντονο ακόμα ενδιαφέρον για την Αρχαία Ελλάδα και έχουμε δίκτυο διανομής πολιτιστικών προϊόντων με την έννοια που τη χρησιμοποιούμε εμείς στο marketing, τα ελληνικά μουσεία, μπορούμε με άξονα, εκθέματα στο ίδιο μουσείο, -για την ιατρική θέλετε, ή για οποιοδήποτε άλλο χώρο- να διοργανώνουμε περιοδικά θεματικές εκθέσεις ή να διαθέτουμε τουλάχιστον ένα χώρο στο μουσείο που να δίνει τις προεκτάσεις της όποιας αρχαίας πολιτισμικής διάστασης στο σύγχρονο ελληνικό χώρο. Αυτό είναι πανεύκολο.

Φίλος που ασχολείται με την προβολή της σύγχρονης γλυπτικής στην Ελλάδα, στους ξένους επισκέπτες, ζήτησε κάποτε από ένα μουσείο να

του επιτρέψουν να βάλει μια αφίσα που έλεγε: "Έκθεση σύγχρονης ελληνικής γλυπτικής με τους κορυφαίους Έλληνες γλύπτες". Η απάντηση ήταν αρνητική από ένα από τα διασημότερα ελληνικά αρχαιολογικά μουσεία, ενώ τι το κακό πρότεινε αυτός ο άνθρωπος; Ίσα-ίσα που έδινε τη συνέχεια στη σημερινή Ελλάδα, αυτών των οποίων ο τουρίστας αποθαύμαζε σε σχέση με χιλιάδες χρόνια πριν.

Τέτοιες προτάσεις κυρίες και κύριοι με παρεμβάσεις, έστω με απλά φυλλάδια όταν μπαίνουν και όταν βγαίνουν, έστω με κάποιες συνδυασμένες εκδηλώσεις στα ελληνικά μουσεία, είναι το *minimum* που μπορούμε να κάνουμε. Δεν μιλάω για τα πολιτιστικά κέντρα τα οποία θα δημιουργηθούν σε κάθε κύριο ελληνικό τουριστικό προορισμό. Μιλάω για κάτι πιο εύκολο, μιλάω για παράδειγμα για το σημείο συγκέντρωσης των τουριστών που βρίσκεται στο Σύνταγμα. Και γιατί η σημαία που έχει αναρτήσει η Εθνική Πινακοθήκη για την έκθεση του El-Greco, αυτή η μεγάλη σημαία στην πρόσοψη, είναι γραμμένη μόνο στα ελληνικά; Απέναντι από το Hilton, μόνο στα ελληνικά;

Το είπε πολύ σωστά ο κ. Βασιλικός ότι: "Οι μεγαλύτεροι εκθροί μας είμαστε οι ίδιοι οι Έλληνες". Γυρνώντας στο διεθνή αερολιμένα και με κάποια αίσθηση *marketing* ακόμη και σ' εθνικά θέματα, έψαχνα να βρω τι προβάλαμε για το θέμα το Μακεδονικό; Το μόνο που είδα κυρίες και κύριοι ήταν μια αφίσα κάτω από τα διαβατήρια, στα ελληνικά, που έλεγε: "Αλέξανδρος, βασιλεύς των Ελλήνων". Έτσι κάνουμε την προώθηση του θέματος της Μακεδονίας; Για ποιους; Ας μην πληρώσουμε να κάνουμε καταχωρήσεις στους *New York's Times* όπως έκαναν οι Σκοπιανοί. Εντάξει, εμείς δεν έχουμε λεφτά να το κάνουμε, οι Σκοπιανοί έχουν. Να μην κάνουμε αυτή την καταχώριση κυρίες και κύριοι, αλλά μια αφίσα στα ελληνικά, σε ποιους απευθύνεται; Σε μας τους ίδιους; Ξοδέψαμε τόσα λεφτά για προβολή του Μακεδονικού, μέσα στην ίδια την Ελλάδα; 9/10 των πόρων έχουν πάει για μας, αυτά τα απλά διαφημιστικά που βλέπετε με τα σημαία της Βεργίνας, τα οποία τα κάνουμε και δώρα μεταξύ μας σε εκδηλώσεις. Έχουμε πειστεί πολλαπλώς. Προς τα έξω; Απολύτως τίποτα!

Θα κλείσω μ' ένα μόνο σημείο: Όταν φέραμε λοιπόν τον Ισπανό καθηγητή να μας μιλήσει και να μας παρουσιάσει στοιχεία, αυτός ήταν και υπεύθυνος για την καμπάνια για την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων από την Ισπανία και υπεύθυνος της προβολής της Καταλονίας. Και επ' ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων έβαζε διαφημίσεις στο *Time* και στο *News Week* που έλεγαν: "Where?" η πρώτη σελίδα και μετά γύριζες σελίδα και έδειχνε μ' ένα βέλος στην Καταλονία κι έλεγε: "Where else, in Katalunia!" Προβολή της Καταλονίας, εξειδικευμένη. Σ' εκείνη λοιπόν τη θαυμάσια παρουσία και ομιλία του, το πιο συνταρακτικό ήταν, η στρατηγική του Ισπανικού Οργανισμού Εξαγωγών, για να στοχεύσει στους Έλληνες μετανάστες στις ΗΠΑ, σε σχέση με το ελαιόλαδο. Μας παρουσίασε λοιπόν, μια

συγκλονιστική διαφήμιση, με τον Έλληνα μάγειρα, που κρατάει ένα δίσκο με ελληνικά φαγητά και από κάτω η λεζάντα λέει: "Οι καλύτερες ελληνικές συνταγές γίνονται με ισπανικό ελαιόλαδο!!" Και βέβαια όλοι λένε: "α! προς Θεού. Δεν είναι αλήθεια, είναι ψέματα!!" Αν είναι αλήθεια, αν είναι ψέματα; Αν όντως γίνονται ή δεν γίνονται οι συνταγές είναι το θέμα; Ή το θέμα είναι: Μας προλάβανε οι Ισπανοί ακόμα και στη μαγειρική μας;

Μία από τις ελάχιστες μελέτες που έχουν γίνει, κυρίες και κύριοι, μεταξύ των τουριστών στην Ελλάδα για την άποψη τους για το χώρο αυτό, έχει γίνει από μένα και το συνάδελφο μου τον κ. Δερβιτσιώτη, του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Ρωτήσαμε τους τουρίστες -υψηλού επιπέδου τουρίστες- να μας πούνε, ποια ήταν η μεγαλύτερη θετική και η μεγαλύτερη αρνητική έκπληξη τους από την παραμονή τους στην Ελλάδα. Η μεγαλύτερη λοιπόν αρνητική εμπειρία τους, ήταν τα σκουπίδια. Η μεγαλύτερη θετική; Κυρίες και Κύριοι, με δραματική πλειοψηφία, οι ίδιοι οι Έλληνες!

"ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ"

κ. ΣΙΑΣΟΣ ΧΡ. ΛΑΜΠΡΟΣ, Αναπληρωτής καθηγητής
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Νιώθω, εξαιρετικά τιμημένος που βρίσκομαι σ' αυτή την ομάδα εισηγητών, κατ' αρχήν, και που μετέχω βεβαίως στο συνέδριο. Νιώθω την υποχρέωση εξίσου να συγχαρώ τον Όμιλο Ξυνή και τον κ. Ξυνή, προσωπικά, τόσο για τη σύλληψη τη γενικότερη, όσο και για την οργάνωση, την άψογη. Όσοι διοργανώνουν συνέδρια ξέρουν, τι σημαίνει αυτό το πράγμα. Συγχαρητήρια θερμότερα και ευχές για άλλες τέτοιες διοργανώσεις.

Πέρασαν είκοσι περίπου χρόνια από τότε που ο Χρήστος Γιανναράς έθετε με επιστημονικούς όρους το ζήτημα της "ελληνικής ανάγνωσης" του Αριστοτέλη. Ο ίδιος φέρετο από τότε πεπεισμένος ότι αυτό που γνωρίζουμε συνήθως και κατά κανόνα ως αριστοτελική φιλοσοφία δεν βρίσκει και πολλά-πολλά ερείσματα στις σχετικές πηγές. Στο μεταξύ διάστημα έχουν καταγραφεί ευάριθμες προσπάθειες από Έλληνες ερευνητές να διαβαστούν τμήματα και συγγραφείς της ευρύτερης παράδοσης μας (αρχαιοελληνικής και χριστιανικής) με προϋποθέσεις και όρους συμβατούς ή έστω συγγενείς προς αυτά τα κείμενα. Τα αποτελέσματα δεν είναι μόνον παρήγορα. Είναι επιπροσθέτως και ελπιδοφόρα. Το αιτούμενο της νεοελληνικής αυτοσυνειδησίας φαίνεται να περνάει μέσα από τη δική μας ανάγνωση των πηγών. Όσο αυτή η ανάγνω-

ση γίνεται εγκυρότερη, αριότερη και άμεση, όσο δηλαδή αποκλείει τους αντιπροσώπους -τους διάμεσους, για να θυμηθώ το Θεσσαλονικιό Χριστιανόπουλο, τόσο η θέση μας και στον τόπο μας και στο "μεγάλο χωριό" της επόμενης χιλιετίας φανερώνεται εναργέστερη. Υπό όρους μάλιστα αυτή η παρουσία μας θα μπορούσε να αποδειχθεί και λειτουργικότερη. Για την ώρα πάντως ουδέ καν εμφανώς δεν σημειώνεται.

Οι καθιερωμένες στον τόπο μας αναγνώσεις για την αρχαιοελληνική και τη λεγόμενη βυζαντινή φιλοσοφία ή θεολογία εμφανίζουν εικόνα που μοιάζει με τοπίο στην ομίχλη. Ο έλλην φιλόσοφος λόγος και στοχασμός συνήθως παρουσιάζεται ως ενασχόληση ξεχωριστή, ανώτερη πνευματική, κριτική. Ο έλλην φιλόσοφος θεωρεί και στοχάζεται (για) πολύ σοβαρά πράγματα, για ιδέες, για άδηλες αιτίες, για άφαντες αρχές, για την αρχή του κόσμου, για τα αίδια και τα θεία. Ενίοτε βεβαίως ρίχνει και καμιά ματιά στα εγκόσμια και τα καθημερινά. Στην ίδια προοπτική ο λόγος των βυζαντινών τελώνιας, όπως λέγεται, υπό την επήρεια των "θεοκρατικών αντιλήψεων" φανερώνεται απολύτως απόκοσμος και εξωπραγματικός. Άλλωστε, πηγή και έδραση του είναι κάποιο "καλογερίτικο υπερβατικό", κάποιο μεταφυσικό ύψος, κάποιο δυσθεώρητο υπερέραν. Αυτά τα ερμηνευτικά σχήματα δοκιμάζονται οικιρά όταν εγγίζουμε τους τελευταίους αιώνες του ιστορικού μας βίου: η εισβολή των νεωτερικών ιδεών και οι χαλαρές αντιτάσεις του αυτόχθονος λόγου προκαλούν τόση σύγχυση ώστε να χάνεται από μπροστά μας και ο πιο χρειώδης, ο πιο απλός ερμηνευτικός μίτος. Η συνάφεια πάντως αυτής της περιόδου με τη δική μας εξασφαλίζει, συν τοις άλλοις, και κάποια υποψία ή αίσθηση πνευματικής συγγένειας με τα ερευνητικά κριτήρια των ημερών μας. Η πιο κραυγαλέα παρενέργεια επί του συγκεκριμένου μεθορίου αναγνωρίζεται στην ακόλουθη μετάσταση: από το δίπολο "φώτα-σκότη" περάσαμε ανεπαίσθητα και χωρίς ιδιαίτερο κόπο στο σχήμα "προοδευτικοί-συντηρητικοί". Οι απολήξεις αυτών των σχημάτων στο σήμερα και οι συναφείς εφαρμογές μόνον ως αφορμές ασεϊσμών μπορούν να βρουν κάποια καταχώρηση.

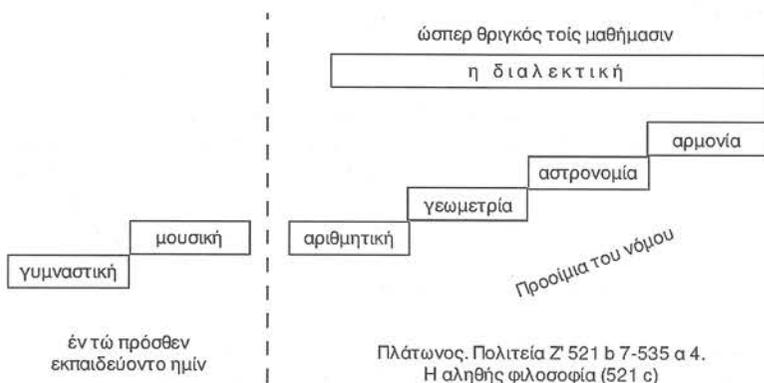
Τα προηγούμενα δείγματα της εν ενεργεία πρακτικής, εξάπαντος ατελή, αρκούν για να σκιαγραφήσουν την κρισιμότητα του ζητήματος. Απέχουμε και πολύ και επικίνδυνα από μια ολιστική και δυναμική ανάγνωση του ιστορικού μας βίου. Τόσο πολύ, ώστε ενίοτε να δίνουμε την εντύπωση ότι είμαστε χαμένοι και απλώς ερριμμένοι στο σήμερα χωρίς ιστορική συνέχεια και διαδοχή. Η ανυποληψία με την οποία μας "τιμούν" οι περισσότεροι "πολιτισμένοι λαοί" δεν σχετίζεται μόνον με τα γεωστρατηγικά παιχνίδια ή τους ποικίλους ανταγωνισμούς και τα γνωστά συμφέροντα. Οφείλεται πρωτίστως στον πολιτιστικό ακρωτηριασμό που εμείς οι ίδιοι έχουμε επιβάλει στους εαυτούς μας, στην ιστορική μας μνήμη, στο "όλο σώμα" της μακράς ζωής μας για να θυμηθώ έναν ακόμη μεγάλο Θεσσαλονικιό του σήμερα. Εμείς πάντως έχουμε υπομονή και περιμένουμε. Περιμένουμε έναν, επιτέλους, πολιτι-

κό άνδρα να καυχηθεί, συν τοις άλλοις, για παράδειγμα και για το μεγαλύτερο υμνωδό του κόσμου, το Σύρο και Έλληνα την παιδείου Ιωάννη Δαμασκηνό, αφού ο μακαρίτης ο Οζάλ πρόλαβε και καυχήθηκε σ' όλες τις πρεσβείες του κόσμου για τον μεγαλύτερο Έλληνα ποιητή του κόσμου.

Με την εισήγηση που ακολουθεί στοχεύουμε ακριβώς να προτείνουμε προς συζήτηση μια διαχρονική θεώρηση του ιστορικού μας βίου, από την πλευρά βεβαίως των φιλοσοφικών πηγών. Επιλέγοντας το σχήμα της επιστημολογίας για την προσέγγιση τόσο εκτεταμένης παραγωγής δεν παραβλέπουμε ούτε τον κίνδυνο των αυθαίρετων γενικεύσεων ούτε την ενδεχόμενη κριτική περί εξωγενών κριτηρίων.

Ωστόσο τολμούμε τη δοκιμή. Έχουμε βάσιμες ενδείξεις ότι η αρχαιοελληνική φιλοσοφία, πρώτη αυτή, συνέστησε τον συνεπέστερο επιστημολογικό λόγο και ότι οι διάδοχες δικές μας παραδόσεις τον κατέστησαν σχεδόν απαράμιλλο.

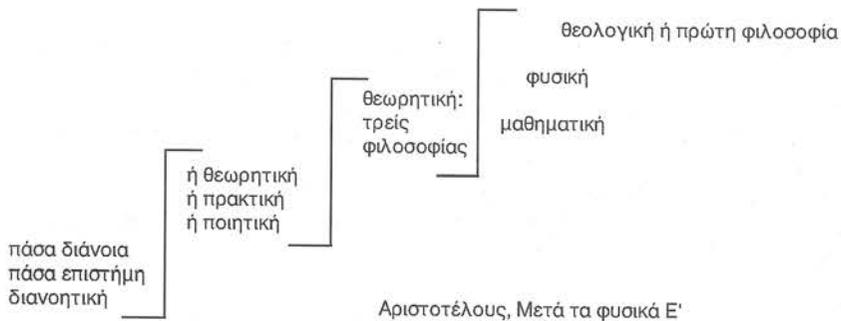
Στην πραγματεία Πολιτεία του Πλάτωνος, περιέχεται, κατά την άποψη μας η γενέθλια διακρίβωση και καταχώρηση ενός καταλόγου μαθημάτων ή επιστημών. Στο Ζ' βιβλίο ο Πλάτων ασκεί δριμεία κριτική στο παλιό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο στηριζόταν στη γυμναστική και τη μουσική. Ανι' αυτού ο Πλάτων προτείνει ένα νέο πενταμερές νομο-πλαίσιο θα λέγαμε σήμερα. Το περιεχόμενο και η άρθρωσή του αποσιωπώνεται, ατελώς βέβαια, αλλά για λόγους ευκολίας στο επόμενο διάγραμμα. (Βλ. πίνακα Α1)

Τα γενεϊκά χαρακτηριστικά του πλαισίου θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής: τα μαθήματα-επιστήμες αριθμούνται και κλιμακώνονται επί τη βάση ενός ακραιφνούς και ακριβούς παιδευτικού προγράμματος και με σκοπό να παραλάβουν τον επιλεγμένο νέο-πολίτη-φύλακα της πόλεως, από τη νυχτερινή ημέρα και να τον επ-αν-οδηγήσουν στην αληθινή ημέρα. Σύμφωνα με τη λιτή και μοναδική διατύπωση του

Πλάτωνος αυτή η "επάνοδος του όντος", αυτή μόνη, συστήνει την "αληθή φιλοσοφίαν".

Η παιδευτική-αναγωγική προοπτική του πλατωνικού προτύπου σφραγίζει αμετάκλητα και οριστικά τη μεταγενέστερη φιλοσοφική παραγωγή. Ως δεύτερο μνημειώδες κείμενο, μετά την Πολιτεία, θα μπορούσε να αναφερθεί το έργο Μετά τα φυσικά του Αριστοτέλους, και ειδικότερα το Ε' βιβλίο. Ο Σταγειρίτης πασχίζει μ' αυτές τις "σκόρπιες απόπειρες" να συστήσει κάποια νέα επιστήμη, που θα ασχολείται με το απλώς ον, με το ον κατά το μέτρο που είναι μόνον ον ("περί του όντος η ον"). Για το σκοπό αυτό κρίνει σκόπιμο να δώσει κάποια σύνοψη των επιστημών που έχουν ήδη συσταθεί για να υποδηλωθεί, κατά την τάξη και το ανικείμενο η θέση της νέας επιστήμης (: της πρώτης φιλοσοφίας). Αυτή η ανακεφαλαιωτική αναφορά θα μπορούσε να σχηματιστεί ως εξής: (Βλ. Α2)

Από το "μεγαλύτερο ναυάγιο της αρχαιότητας", αυτό που συνέβη στα έργα του Αριστοτέλους, διεσώθησαν κάποιες πραγματείες που δείχνουν την εκ θεμελίων σύσταση δύο τουλάχιστον επιστημών, της φυσικής κατά πρώτο λόγο και της πρώτης φιλοσοφίας μέχρις ενός σημείου. Μόνιμη, εναγώνια και σταθερή επιδίωξη του Σταγειρίτη ήταν να εφοδιάσει τις επιστήμες του με αξιωματικές θεμελιώσεις (: αρχές) ευρύτατης, ει δυνατόν, καθολικής αποδοχής.

Το σώμα των επιστημολογικών καταλόγων ολοκληρώνεται ως προς τα ουσιαστικά του στοιχεία με την παρέμβαση των Στωικών φιλοσόφων. Σύμφωνα με αυτούς η σύμπασα φιλοσοφία συναπαρτίζεται από τρία μέρη με την ακόλουθη διάταξη: πρώτη η λογική, δεύτερη η ηθική, τρίτη και υψηλότερη η φυσική, η οποία στους Στωικούς επέχει θέση θεολογικής ή πρώτης φιλοσοφίας.

Οι πρώτοι χριστιανικοί αιώνες βρίσκουν σχεδόν κλεισμένο τον κατάλογο των επιστημών-τιμημάτων της φιλοσοφίας. Οι λεγόμενοι νεοπλα-

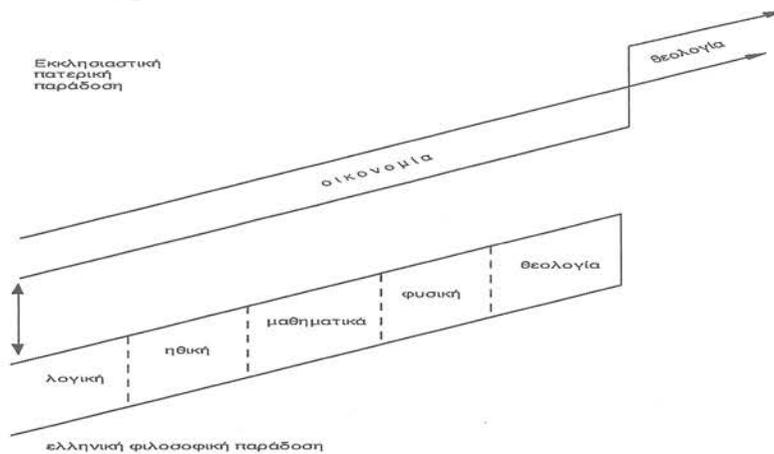
τωνικοί -ακριβέστερα, τελευταίοι πλατωνικοί- θα καθιερώσουν μια σύνθεση και από τις τρεις προηγούμενες παραδόσεις. Στη βάση του σχήματος υπόκειται η λογική ως μέρος ή όργανο της φιλοσοφίας, ακολουθεί η πρακτική φιλοσοφία (ηθική, οικονομία, πολιτική), εν συνεχεία σπουδάζονται τα μαθήματα ή μαθηματικά (αριθμητική, γεωμετρία, αστρονομία...) για να ολοκληρωθεί η όλη διαδρομή με τη θεολογία και τη διαλεκτική η οποία επιτίθεται ως άλλη θριγκός στο όλο οικοδόμημα κατά το πλατωνικό πρότυπο. Αυτό το γενικό σχήμα με επουσιώδεις παραλλαγές θα αντέξει για πολλούς αιώνες και θα φθάσει να συγκρουστεί με την άλλη, την νεότερη διάταξη των φιλοσοφικών επιστημών.

Καιρός όμως να δούμε τι πρόβλεψαν σχετικά και οι χριστιανοί συγγραφείς. Γι' αυτό το ζήτημα οι απόψεις διίστανται. Η πιο διαδεδομένη αντίληψη θέλει τους λεγόμενους βυζαντινούς συγγραφείς να έχουν υιοθετήσει κάποιο τριπλό και τετραπλό σχήμα επιστημών (trivium, quadrivium). Ο αείμνητος αίφνης Β. Τατάκης παρουσιάζοντας το έργο του μεγάλου θεολόγου Ιωάννου του Δαμασκηνού γράφει σχετικά: "Με το έργο του ο Δαμασκηνός προσφέρει ένα πολύτιμο εγχειρίδιο σπουδής της Λογικής του Αριστοτέλη, κοιταγμένης μέσα από τη χριστιανική σκέψη. Η διαλεκτική, όπως είπαμε, αποτελεί για το Δαμασκηνό όργανο, όπως ακριβώς και για τους Περιπατητικούς. Από την άλλη μεριά, η λογική διάταξη και η έκταση της Πηγής Γνώσεως αφήνουν να φανεί καθαρά η πρόθεση του Δαμασκηνού να βάλει στη θέση της θύραθεν φιλοσοφίας τη θεολογία. Το έργο παρουσιάζεται με τη μορφή ενός θεολογικού-φιλοσοφικού συγγράμματος. Τη θέση της πρώτης φιλοσοφίας καταλαμβάνει η Θεολογία. Δεν λείπουν η Φυσική και η Ηθική και στο σύνολο προηγείται η Διαλεκτική, που περιλαμβάνει τους ορισμούς και τα αιτήματα του συγκροτημένου λόγου." (Β.Ν Τατάκης, Η Βυζαντινή φιλοσοφία μεταφρ. Ε. Καλπουριζή, Αθήνα 1977 σελ. 116).

Παρά την καθιέρωση αυτών των αντιλήψεων, ας μας επιτραπεί να καταθέσουμε εν συνόψει την προσωπική μας άποψη. Φρονούμε ότι οι θεολόγοι της ανατολικής παράδοσης ούτε αντιγράφουν, ούτε ακολουθούν, ούτε νοιάζονται για τη φιλοσοφική ενασχόληση. Κρατούν σε απόσταση ασφαλείας και τη φιλοσοφία και τις επιμέρους εκφάνσεις της. Προσλαμβάνουν ό,τι μπορεί να φανεί χρήσιμο στη δική τους θεολογική προτεραιότητα, αφού προηγουμένως υποβάλουν αυτό το πρόκλημα σε εξονυχιστικό κριτικό έλεγχο.

Το επιστημολογικό περίγραμμα που περικλείει το περιεχόμενο της δικής τους ενασχόλησης αποδίδεται με δύο θεμελιώδεις όρους αυτής της παράδοσης, με τη θεολογία και την οικονομία. Με την πρώτη νοείται ο λόγος του Θεού περί του τριαδικού Θεού καθαυτόν, και με την οικονομία νοούνται όλα όσα έπραξε και πράττει ο Θεός για τον άνθρωπο και τη σύμπασα κτίση. Έτσι αν θα θέλαμε παραβολικά και σχηματικά να αποδώσουμε το κοσμολογικό ισοτόπο των δύο επιστημών

(φιλοσοφικών και εκκλησιαστικών) θα τολμούσαμε να συστήσουμε το ακόλουθο διάγραμμα.

Η γενική και σωπήρια αρχή των αποστάσεων ασφαλείας (που γνωρίζει βεβαίως πολλαπλές εκδόσεις και ικανές εξαιρέσεις) αντέχει ως το 15ο αιώνα. Τότε για πρώτη φορά εμφανίζονται τα πρώτα δείγματα σύγκλισης των δύο παράλληλων διαδρομών (Βλ. σχετικό πίνακα στο τέλος του μελετήματος). Η γνωστή αίφνης διαμάχη αριστοτελικών και πλατωνικών (: χριστιανών) καθιερώνει τη σύγκλιση (16ος αιώνας). Στους επόμενους δυόμιση αιώνες (17ος, 18ος και στην αρχή του 19ου) θα εμφανιστούν οι αλυσιδωτές επιστημολογικές παρενέργειες της προηγούμενης λοξοδρόμησης. Από την εκκλησιαστική πνευματική διοίκηση επιβάλλεται για πρώτη φορά κάποιο (δήθεν παραδοσιακό) φιλοσοφικό μοντέλο επιστημών που εισήγαγε από την Πάδοβα ο Θεόφιλος Κορυδαλλεύς. Η ταυτόχρονη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου επιστημών εκτός των εκκλησιαστικών ορίων και η επικράτηση αυτού του νεότεριου σχήματος οδηγεί τα πράγματα στην αναπόφευκτη ρήξη, με την Εκκλησία στην άβολη και στενάχωρη θέση να υπεραμύνεται ενός ξεπερασμένου επιστημολογικού σχήματος. Η εκ των πραγμάτων ακύρωση αυτού του παρωχημένου σχήματος συνιστά την τελευταία πράξη ενός θλιβερού θεολογικο-φιλοσοφικού δράματος. Αν και πέρασαν τόσες δεκαετίες, καμία από τις δύο πλευρές και κυρίως ούτε η εκκλησιαστική πλευρά, δεν έχουν ακόμη εξαγάγει τα συμπεράσματά τους, όταν βεβαίως δεν αντιγράφουν κακοτύπως κάποιες ζοφερές σκηνές από το προηγούμενο θλιβερό δράμα. Η αρχοντιά, η ανεκτικότητα, η διαλλαγή, κοσμήματα βαρύτιμα των ανατολικών συγγραφέων (φιλοσόφων και χριστιανών) δεν βρίσκουν συνήθως κατοικητήριο στις γραφές της εποχής μας.

Αξιότιμοι Σύεδροι, γνωρίζοντας ότι σας υπέβαλα στον κόπο να πλανηθείτε σε μια μακραιώνη ιστορική διαδρομή οπεύδω να αμείψω την υπομονή σας με την απαρίθμηση εν συντομία ορισμένων συμπερασμα-

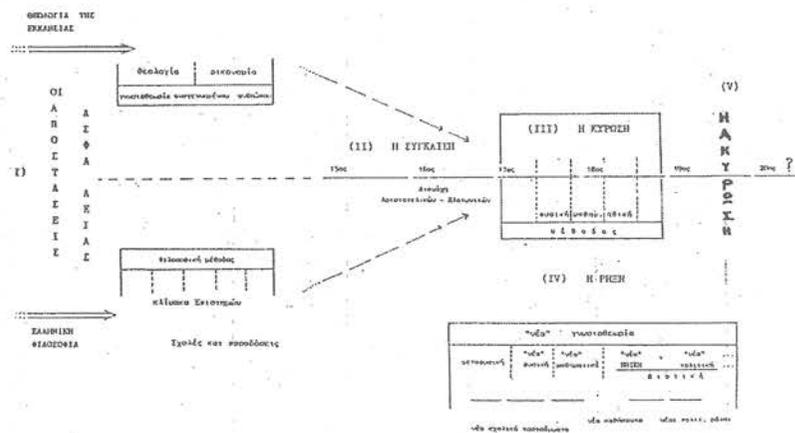
τικών κρίσεων, συμπερασμάτων, προτάσεων που μπορεί να φανούν χρήσιμες στο σκοπό του Συνεδρίου.

1. Τόσο ο Έλλην φιλόσοφος όσο και ο εκκλησιαστικός συγγραφέας της παράδοσης μας απεχθάνεται, μαζί με τη φύση, το κενό, και ουσήνει διηλεκώς συγκροτημένη και αρθρωμένη άποψη για το σύμπαντα κόσμο, ορατόν τε και άορατο.

2. Ο Έλλην φιλόσοφος θεμελίωσε τις επιμέρους επιστήμες και την καθόλου φιλοσοφία σε αξιωματικές-αποδεικτικές αρχές που εφέροντο να έχουν ευρύτατη αποδοχή.

3. Το μοναδικό στην ιστορία των ιδεών επίτευγμα περί αποστάσεων ασφαλείας, (δηλαδή σεβασμού, ανοχής και αξιοπρεπείας) ανάμεσα στη φιλοσοφική και την εκκλησιαστική παράδοση κρίθηκε βεβαίως εν τέλει από την αδυσώπητη αρχή του φθαρτού τούτου κόσμου, από τη ρωμαλαιότητα του κρείττονος. Εξάπαντος όμως αυτό το κατόρθωμα ωφέλησε και τις δύο πλευρές. Με το να καταστήσει η εκκλησία την ελληνική φιλοσοφία ειδικά, και τη λοιπή γραμματεία γενικότερα, αναπόσπαστο και ακριβό τμήμα της χριστιανικής παιδείσεως κράτησε και διέσωσε αυτήν την ανεκτίμητη πνευματική κληρονομιά.

4. Ορισμένα από τα σημερινά φαινόμενα που αφορούν στη δυσκολία ή στο ανέφικτο των πνευματικών γεινιάσεων δεν βρίσκουν μόνο την ερμηνεία τους στη διαδοχή των προηγούμενων πνευματικών σταδίων. Ενδεχομένως βρίσκονται εκεί και ορισμένα από τα όργανα για την άμβλυση των σχετικών εντάσεων.

Θα ολοκληρώσω την εισήγηση μου με δύο απλές και πρακτικές υποδείξεις:

Ιον Προτείνω στον κ. Ξυνή και στους επιτελείς του Ομίλου να προμηθευτούν και να μελετήσουν σε βάθος το έργο του αείμνηστου Τ. Οζάλ "Η Τουρκία στην Ευρώπη". Εν συνεχεία να συστήσουν μια ομάδα ολιγομελή ειδικών που θα γράψει τη δική μας διαχρονική και συνολική πρόταση για το παρελθόν και το όραμα μας για το μέλλον. Αυτή η γραφή εν συνεχεία να κυκλοφορήσει σ' όλες τις πρεσβείες του κόσμου με το όνομα ενός κορυφαίου πολιτικού ή πολιτειακού άρθρα.

2ον Προτείνω στον Όμιλο Ξυνή να τολμήσει και να φανταστεί τον τρόπο με τον οποίο κάποια από τα προγράμματα των Ιδρυμάτων του θα μπορούσαν να αναδεικνύουν ακέραιη και αλώβητη την ιστορική μας μνήμη.

IV ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ: κα Τρέμη Όλγα, Δημοσιογράφος,
κ. Κωνσταντάρας Δημήτριος, Δημοσιογράφος

"ΚΕΦΑΛΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΕΪΚΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΤΗΣ"

κ. ΖΟΥΡΑΡΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Καθηγητής Πολιτειολογίας

Κυρίες και κύριοι, όπως ξέρετε - φάνηκε άλλωστε από τη ροή του συνεδρίου - θα υπάρξει κάποια αλλαγή διότι αυτό το στοιχείο που είχα προτείνει, έχει έναν έντονο θεωρητικό χαρακτήρα κι έχει σημασία να προχωρήσουμε σε ορισμένες επισημάνσεις στρατηγικού ή τακτικού χαρακτήρα. Έτσι κι αλλιώς, έρχεται μετά από μένα ο Θόδωρος ο Ζιάκας και ο Γιώργος Παύλος, οι οποίοι θα με συμπληρώσουν σ' αυτά τα πράγματα.

Θα σας ζητήσω, για την εισήγηση μου, να έχετε υπ' όψη, όσο μπορείτε να ανακαλέσετε στη μνήμη σας, τη γενική οικονομία του λόγου που είχε χθες ο κ. Πουλαντζάς. Τις παρεμβάσεις του κ. Βασίλη Βασιλικού και της κας Μερόπης Σπυροπούλου, η οποία χρησιμοποίησε μια λέξη - κλειδί - "αυτοπεποίθηση". Θα ξεκινήσουμε με ορισμένα στατιστικά στοιχεία στα οποία εγώ προσωπικά δεν αποδίδω μεγάλη σημασία, αλλά αποδίδουν οι άλλοι. Επομένως δεν μου πέφτει λόγος. Ξεκινώ με μερικές επισημάνσεις. Προσέξτε.

Στη συνολική αυτή προσέγγιση των πραγμάτων που κάνουν οι διεθνείς οργανισμοί, και που όπως ξέρετε, είναι πάντοτε ποσοτική προσέγγιση, στους τέσσερις βασικούς δείκτες που αυτοί χαρακτηρίζουν το προηγούμενο ή εν πάση περιπτώσει το ισορροπημένο, ενός κοινωνικού σχηματισμού, μιας κοινωνίας, η Ελλάδα βρίσκεται στην καλύτερη θέση. Δηλαδή η σημερινή Ελλάδα - αυτό το καθ' ημάς "καρκατσουλιό" το "καιναριό" "η φωροκώσταινα" - βρίσκεται στην καλύτερη θέση έναντι όλων των εταίρων μας, της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Για παράδειγμα: στο θέμα της μακροβιότητας. Στη μακροβιότητα είμαστε οι μεγαλύτεροι μαζί με τους Γιαπωνέζους, στην δε Κρήτη είναι ο μεγαλύτερος μέσος όρος ζωής όλου του κόσμου - είναι 84 χρόνων πάνω - κάτω. Εν πάση περιπτώσει αυτό αποδίδεται στον λεγόμενο μεσογειακό διατροφικό κύκλο και διάφορα τέτοια, μέσα στον οποίο βεβαίως υπάρχει και η νησιεία της καθ' ημάς εκκλησίας - έχει μεγάλη σημασία. Στην πραγματικότητα, χρησιμοποιώ ως τελευταίες στατιστικές της Interpoll το

1993, λήγοντος του έτους. Η Ελλάδα έχει περίπου 370%, κάπου 4 φορές λιγότερη, εγκληματικότητα από τον μέσο κοινοτικό όρο. Προσοχή δε: έχουμε 700% περίπου λιγότερα από τα λεγόμενα βαρέα εγκλήματα, δηλαδή βιασμούς και ανθρωποκτονίες. Στα λεγόμενα ελαφρά εγκλήματα, δηλαδή τα οικονομικά εγκλήματα - και κοιτάξτε αμέσως το θεικισμό, τη χρησιμοθηρία και τον ωφελισμό των Δυτικών. Στα λεγόμενα - σαν να μην σκοτώνεις όταν κλέβεις τον άλλο από το χρηματιστικό σύστημα στα λεγόμενα λουπόν, ελαφρά εγκλήματα, είμαστε γύρω στο 750% κάτω, και στο θέμα μάλιστα των απαιτών, των συναλλαγματικών των ανεξοφλήτων είμαστε πίσω και από τη Γερμανία. Δηλαδή δεν ξέρουμε ούτε να κλέβουμε! Λουπόν, πρώτοι στη μακροβιότητα, είμαστε οι πρώτοι. Στην εγκληματικότητα, οι τελευταίοι.

Στο θέμα επίσης - χαρακτηριστικό - βρεφική θνησιμότητα: Ξέρετε πολύ καλά ότι είμαστε, παραδείγματος χάρη με τις Η.Π.Α η οποία, - κοιτάξτε τη διάζευξη όχι τη σύζευξη που υπάρχει ανάμεσα στα μεγέθη - με την καλύτερη ερευνητική ιατρική του κόσμου, στο θέμα της δημόσιας υγείας, όπως ξέρετε πολύ καλά, σε όλα τα μετρήσιμα μεγέθη είναι τριτοκοσμική χώρα. Λουπόν, στο θέμα της βρεφικής θνησιμότητας, είμαστε πολύ καλύτερα από τις Η.Π.Α. και είμαστε οι δύο καλύτερες μαζί με την Ολλανδία και την Δανία. Και εν πάση περιπτώσει, είναι τόσο παρεμφερή τα μεγέθη, ώστε είμαστε στην πρώτη γραμμή. Στο θέμα του αλκοολισμού δεν εμφανιζόμαστε στις στατιστικές ενώ είμαστε μια μεγάλη οινοπαραγωγός χώρα του κόσμου. Και όπως ξέρετε, είμαστε η πρώτη καταναλώτρια χώρα του κόσμου, σ' ένα εθνικό προϊόν που απλώς λέγεται "ουϊσκάκι" και όχι "ουϊσκι" αλλά είναι εθνικό προϊόν. Δεν εμφανιζόμαστε στον αλκοολισμό, γιατί; Ε! Διότι είναι ολοφάνερο. Ξέρουν να πίνουν οι Έλληνες. Τόσο απλό είναι δηλαδή. Τόσο απλό.

Το τελευταίο στατιστικό στοιχείο βεβαίως είναι μαζί με το προσδόκιμο της ζωής και της μακροβιότητας - είναι αυτό το οποίο λες: πως αισθάνεσαι καλά ή αισιοδοξία! Είμαστε συστηματικά χαζοχαρούμενοι, διότι σε όλες τις στατιστικές - με βάση δε και τ' άλλα στατιστικά δεδομένα όπου: στα τρένα είμαστε από τους χειρότερους, στον Ο.Τ.Ε. δεν πάμε καλά, η Ολυμπιακή είναι ελαττωματική, το εθνικό εισόδημα είναι περίπου, στα στατιστικά, περίπου 40% του άλλου, με την παραοικονομία - είμαστε περίπου στο 80% αν όχι στο 103%, αλλά αυτά δεν ελέγχονται.

Εν πάση περιπτώσει, το έχουν καταλάβει ακόμη και αυτοί οι παρακαταναοί κομισάριοι της Δυτικής Ευρώπης, αυτά τα "όργανα", τα οποία εξαγοράζονται έναντι πινακίου φακής και λένε: εσείς περνάτε καλά! Γιατί όμως περνάτε εμείς καλά; Διότι, μπορεί κανείς να πει, στη βρεφική θνησιμότητα, ότι την έχουμε τόσο χαμηλή γιατί οι γυναίκες μας ενδεχομένως είναι ωραιότερες και το σπέρμα μας είναι ρωμαλεότερο, παραδείγματος χάριν, παρ' όλο που είμαστε γερασμένος λαός, 5.000

ειών; Είναι βέβαια μέσα στο συνολικό σχήμα, το ερμηνευτικό δεν είναι όμως και καλύτερο των άλλων. Άρα, γιατί έχουμε χαμηλή βρεφική θνησιμότητα; Γιατί; Γιατί οι υποδοχές, η συνολική κοινωνία, δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο το ζευγάρι, η μαμά, ο μπαμπάς, η γιαγιά, οι θείοι και η ελληνική κοινωνία - ενώ δεν κάνουμε παιδιά πια, έχουμε υπογεννητικότητα - ο τρόπος με τον οποίο υποδεχόμαστε ακόμα το νεογνό δημιουργεί συνθήκες ασφαλείας. Τόσο απλό. Τις συνθήκες ασφαλείας δεν θα τις βρείτε ποτέ στα στατιστικά. Θα τις βρείτε σε άυλα αγαθά. Στη σχέση που έχουμε με το χρόνο για παράδειγμα.

Είπε ο Βύρων μια υπέροχη κουβέντα, ότι: ο χρόνος είναι επινόημα. Όπως ξέρετε, οι δυο καλύτεροι ορισμοί του χρόνου έχουν δοθεί από Έλληνες από τη μυθολογία μας "ο χρόνος είναι Κρόνος" ιδού το τραγικό, " και τρώει τα παιδιά του ". Πολύ απλό! Και από τον Σαββόπουλο βεβαίως άρα παράγουμε πολιτισμό που λέει "ο χρόνος ο πραγματικός είναι ο γιός μας ο μεγάλος και ο μικρός". Επομένως - θα σας το πει ο Γιώργος Παύλος που είναι ειδικός στη καοτική φυσική, - στα φαινόμενα υπάρχει ουσιαστικά, μια διαστολή του χρόνου και ο χρόνος δεν είναι στατικό και πεπερασμένο μέγεθος, Όταν ένας από τους καλύτερους επιστημονικούς όρους, περί χρόνου, είναι του Διονύση Σαββόπουλου και ο χρόνος ο πραγματικός είναι ο γιος μου ο μεγάλος και ο μικρός. Αυτά όμως, προϋποθέτουν 5.000 χρόνια προπόνησης. Δεν "πέφτουνε" με doctora και διαιτριβές σε 5 χρόνια. Δεν γίνονται αυτά. Θα σας δώσω λοιπόν μερικά στοιχεία εγώ.

Είμαστε ακόμη οι τελευταίοι, βεβαίως, στην Ευρώπη σε ποσοστά αστέγων, το καταλαβαίνετε αυτο γιατί εμείς... Κοιτάξτε, εγώ είμαι 55 χρόνων και με τρέφει ακόμα ο μπαμπάς μου. Δεν κατάλαβα για ποιο λόγο δεν πρέπει να εξακολουθεί να με τρέφει εφ' όρου ζωής. Ετσι; (γέλια). Αν το πείτε σε Γάλλο ... Και προφανώς το ίδιο θα κάνω για την κόρη μου. Δεν καταλαβαίνω για ποιο λόγο να μη το κάνω. Το να θέλω να πάει να τα ρίξει (δώσει) στα οκυλάδικα, στα κολάδικα, με την υγεία της, βεβαίως. Αλλά αυτή η βλακώδης αντίληψη της χρησιμοθηρίας, η οποία βγήκε από την προτεσταντική και καθολική εκκλησία, την ρωμαιοπαπική, όπου στέλνεις ένα ανυπεράσπιστο βρέφος 18 χρόνων να μειρηθεί στην πιάτσα, πράγμα που συντρίβει τα πρόσωπα και τις σωματοφυχές, αυτά τα πράγματα ακόμη, επειδή ακόμη είμαστε Έλληνες, ευτυχώς δεν τα έχουμε. Μας τρέφουν οι γονείς μας. Λοιπόν, καταλαβαίνετε τι δύσκολο διάλογο έχουμε με τους εταίρους μας; Δεν μιλάμε την ίδια γλώσσα. Έχει μαλλιάσει η γλώσσα μου να το λέω. Έχω γράψει μερικές χιλιάδες σελίδων γι' αυτά τα πράγματα: ότι η πρόσληψη της ελληνικής παιδείας από τους δυτικούς έγινε με νομιμότητα χαρακτήρα, πάντα έτσι κάνει ο καθένας, με τους όρους τους δικούς τους και όσα κατάλαβαν, κατάλαβαν. Πάντα έτσι γίνονται στις κοινωνίες. Δεν μπορείς ν' αναγκάσεις το Γάλλο να γίνει Έλληνας. Θα πάρει το ελληνικό που νομίζει ότι του αρέσει και θα το βάλει με τα

δικά του ματογουάλια, και θα δώσει αυτό. Κοιτάζτε λοιπόν. Έχουμε και λέμε: είμαστε οι τελευταίοι της Ευρώπης σε ποσοστά ασιτέγων, και είμαστε οι πρώτοι σε ποσοστά σε μεταπτυχιακούς σπουδαστές σε όλο τον κόσμο. Ορίστε! Μου έλεγε ο κ. Γραμματικάκης, ο πρύτανης του πανεπιστημίου Κρήτης ότι όταν δούλευε πριν από 5 χρόνια, ήταν στο Harvard, απο το 100% των μεταπτυχιακών του σπουδαστών, το 50% ήταν Κινέζοι, το άλλο 30% ήταν Έλληνες, το υπόλοιπο μόνο ήταν Αμερικάνοι. Οι Αμερικάνοι πήγαιναν στην παραγωγή, ή στα σουβλατζίδικα του Ρήγκαν, ο οποίος έκανε ανάπτυξη με θέσεις εργασίας για δουλοπάροικους. Και είναι και το φιλελεύθερο μοντέλο το οποίο θαυμάζει ο κ. Μάνος. Για όνομα, για όνομα!!

Θα σας πω λοιπόν το εξής. Η πρότασή μου χθες ήταν η εξής: ότι - για ποιο λόγο επί του παρόντος ή με ποιο παιδαγωγικό χαρακτήρα το λέω, θα το καταλάβετε αμέσως η Ελλάδα δεν πρέπει να γίνει διεθνές πολιτιστικό κέντρο επί του παρόντος, γιατί και με τον συνάδελφο στην Αμερική και με πολλούς, που δουλέψαμε σε κεντρικά ιμπεριαλιστικά κέντρα και ξέρουμε την πιάτσα διαπιστώσαμε πως είναι σαν να λέμε: πηγαίνετε σε μια αθώα εποχή της ηλικίας σας, κάνετε σπουδές για 5 χρόνια, από τα 18 - 23 χρόνια σας, όπου δεν είσατε σε θέση να κατανοήσετε ούτε το δάσκαλό σας, αλλά που πρέπει σώνει και καλά να τον σέβεστε, το δάσκαλό σας, με αποτέλεσμα - θα σας πω και παράδοξο που δεν είναι καθόλου παράδοξο και που επί 27 χρόνια στη Γαλλία, αυτό μελετούσα, και στην Αλγερία, που δούλεψα στην cooperation και αλλού - να προσλαμβάνει ένα κεντρικό ιμπεριαλιστικό σύστημα τα καλύτερα παιδιά των ηττημένων, δηλαδή να συμβαίνει αυτό που λέω, γενιτοαρισμό.

Θα σας πω το εξής: Υπάρχει μια καμπύλη, την οποία αν είχα σε πίνακα θα σας την έδινα, που φαίνεται ότι υπάρχει ένα σχήμα οξύμωρο, το οποίο όμως δεν είναι καθόλου οξύμωρο. Όσο περισσότερη είναι η προσληπτική ικανότητα του νεογνού, εννοώ και τον 18χρονο, στη μάθηση, και μάλιστα στο μεταφερόμενο, ξεριζωμένο παιδί στα 18 του, από ένα μητρικό σύστημα κοινωνίας, φιλότητας, οικειότητας, σε άγρια ξένα πράγματα, - με τη μεγάλη δε ικανότητα προσαρμογής που έχουμε ως Έλληνες -, όσο καλύτερος είναι ο φοιτητής, τόσο περισσότερο αλλοιώνεται και αλώνεται.

Δηλαδή, θυμάστε τι είπε ο καϊμένος ο Πολύδωρας, προχθες; "μου είχαν βάλει τους αριστείς". Θα σου πω, τι έπαθες. Εδώ και 3 αιώνες το παθαίνεις, από την εποχή του Διαφωτισμού. Και είναι η μόνη περίπτωση στην οποία δεν φταίνε οι πολιτικοί και η πολιτική ηγεσία. Το πρόβλημα του υπερπροσδιορισμού της Ελλάδος ή του ετεροκαθορισμού της Ελλάδας και της αυτογνωσίας της, δηλαδή της εσωτερικής μας ισορροπίας από ξένα κέντρα, οφείλεται, κατά αποκλειστικό και όχι κύριο λόγο, κυρίως σ' εμάς τους διανοούμενους. Οι πολιτικοί σε αυτό το πολύ συγκεκριμένο σημείο, έπονται. Πρέπει να ξέρετε το εξής:

Ουδείς ασχολείται μ' αυτούς. Πρώτα - πρώτα είναι παχυλώς αγράμματοι, όλοι τους περίπου. Αδικώ τώρα βέβαια μερικούς από τους πολιτικούς εν ενεργεία. Παντού, όχι μόνο στην Ελλάδα. Στη Γαλλία είναι πολύ χειρότεροι. Δεν είναι και η δουλειά τους να ξέρουν γράμματα. Ειδικά στα θέματα της παιδείας. Δουλειά μας να ξέρουμε γράμματα είναι η δική μου, του συναδέλφου, προφανώς. Αυτά είναι απλά πράγματα. Τα έχει ρυθμίσει αυτά ο Πλάτωνας και εξ' ου και έδωσε τις λύσεις που έδωσε.

Λοιπόν. Πρέπει να ξέρετε το εξής: είναι τόσο ανθρωποβόρο το υπουργείο παιδείας, παντού, ακόμα και στην Αμερική που δεν υπάρχει, που αυτοί το σικαίνονται, το τρέμουν, διότι ξέρουν ότι χάνει την πολιτική του καριέρα όποιος αναλάβει ως Υπουργός, όπως συχνά συμβαίνει στην Ελλάδα. Μόνο ο Σουφλιάς επέτυχε, αν επέτυχε. Λοιπόν, ό,ι τους δώσουμε εμείς, αυτό και κάνουν.

Επομένως στην Ελλάδα το πνευματικό πρόβλημα και το υστέρημα της αυτογνωσίας είναι δικό μας. Και δεν φταίνε οι πολιτικοί εδώ. Θα σας πω το εξής: Όπως λέει και ο Σεφέρης άλλωστε θα το συνιστούσα ενθέρμως σε όλους όσους δεν το έχουν διαβάσει. Είναι ένα εγκόλπιο, στον 3ο τόμο της έκδοσης Ικάρου, που είναι οι Δοκιμές του Σεφέρη, ο 3ος που βγήκε πριν από δύο χρόνια. Υπάρχει ένα κείμενο που λέγεται "ελληνική και ξένη παιδεία". Και' ουσίαν δεν είναι κείμενο, είναι επιστολή, απάντηση, το 1950, που έστειλε ο Σεφέρης στον Κων/νο Δοξιάδη. Εκεί "τα έχει δει όλα!!" ο Σεφέρης και τα έχει πει. Θα μπορούσα να διαβάσω το κείμενο και να λείπει αυτή η αμηχανία μας. Στον 3ο τόμο, η απάντηση του Σεφέρη στον Δοξιάδη "Ελληνική και ξένη παιδεία". Ποιο είναι το πρόβλημα λοιπόν; είναι το εξής: Θα μιλήσω, λέει στην απάντηση του, - όπου τον σαρώνει βέβαια τον Τσάιτσο, - στον 1ο τόμο ο Σεφέρης, επειδή δεν έχω ροπή προς την αφηρημένη σκέψη θα μιλήσω με παραδείγματα. Η μέθοδος δεν είναι κακή. Δεν την εφαρμόζει κι ο Σωκράτης;

Λοιπόν θα σας δώσω δυο παραδείγματα. Εγώ κατά σύμπτωση έτυχε να κάνω μουσικές σπουδές κι έχω διπλώματα, και ελληνικά και στο Μοζαρντέουμ. Λοιπόν να ξέρετε το εξής: εγώ αυτή τη στιγμή μπορώ να διοριστώ καθηγητής μουσικής, σε ελληνικό γυμνάσιο και ο Άρχων πρωτοψάλτης της Μεγάλης του Χριστού εκκλησίας της Κων/πολης, ο Ταλιαδώρος της Αγίας Σοφίας Θεσο/κης, ο μεγαλύτερος εν ζωή ψάλτης αυτή τη στιγμή, με την ιεράσια αυτή παράδοση, δεν μπορεί να διδάξει σε γυμνάσιο καθηγητής. Ο μέγας Κώστας ο Ναύτης, ο μεγαλύτερος εν ζωή βιολάτορας, της Νοτιοανατολικής πιέρυγας του ΝΑΤΟ, στην Κρήτη δεν μπορεί να διδάξει ενώ εγώ μπορώ, ως ατάλαντος ερασιτέχνης γιατί εγώ έχω χαρτάκι. Γιατί, για να διοριστείς, ακόμη τώρα που μιλάμε, στην Ελλάδα - και είναι ακόμη η πολιτική ηγεσία εδώ - καθηγητής μουσικής, πρέπει να ξέρεις τί; solfez. Τώρα, στα μουσικά γυμνάσια, μόνο 5 χρόνια, βάλανε τα παιδιά τα προικισμένα,

βάλανε επιτέλους και ταμπουρά, δηλαδή την Πατρίδα.

Σας υπενθυμίζω το εξής: Ξέρετε, ποιο ήταν το 1833 την άνοιξη, ένα από τα πρώτα διατάγματα της Βαυαροκρατίας, του Βαυαρικού καθεστώτος; Η Ελλάδα ξεκινάει τον πόλεμο, τον απελευθερωτικό το 1821 πάμπλουτη δύναμη, εξ' ου γιατί μας αναγνώρισαν τη σημαία εμπολέμου οι Άγγλοι; Το είχε πει ο Λοΐδ Τζώρτζ, στη βουλή, ότι δεν μπορώ να τους μαντρώσω, ο μητροπολιτικός δηλαδή στόλος της Αγγλίας, δεν μπορεί να μαντρώσει τον Μιαούλη και τον Καραϊοκάκη. Τόσο απλό είναι. Και ότι τους αναγνωρίζω τη σημαία ως εμπόλεμους. Δεν υπήρχε φιλελληνισμός δηλαδή. Τους ζορίσαμε. Το πρώτο διάταγμα λοιπόν είναι να καταργηθεί ο ταμπουράς. Γιατί; διότι οι Βαυαροί είχαν διαβάσει καλά Πλάτωνα και ήξεραν ότι "δεν πρέπει ποτέ - λέει στην "Πολιεία" ο Πλάτων - να αλλάζουμε τους νόμους της μουσικής, διότι αλλάζοντας τους νόμους της μουσικής συνεπιφέρουμε και αλλαγή του καθεστώτος. Ήθελαν να τσακίσουν αυτό το λαό και χτύπησαν τι; την πανδουρίδα, δηλαδή το μπουζούκι. Η πανδουρίς. Το μπουζούκι.

Συμπέρασμα: αν αυτή η άλωση συνεχίζεται, θα έχουμε container, θα έχουμε στην καλύτερη περίπτωση ένα καθ' ημάς "καρακατσουλιό" δηλαδή το Μέγαρο Μουσικής. Και σας λέω τώρα το εξής: Στη Γαλλία, που έχει εσωτερική ισορροπία, ή στη Γερμανία διότι διαφεντεύει περίπου τα του οίκου της θα υπήρχε ποτέ δυνατότητα στη Γαλλία ή τη Γερμανία να υπάρχει ένα ίδρυμα μουσικό που παράγει, προτείνει πκ. 130% από τον προγραμματισμό του, ξένη εισαγόμενη μουσική; Αυτό κάνει το Μέγαρο Μουσικής. Αρχισα να φωνάζω εδώ και δυο χρόνια αλλά είναι κι όλοι αυτοί οι δημοσιογράφοι: ο "ναός" της μουσικής κ.λ.π. Αν τους βάλουμε να χτυπήσουνε τα 7/8 ή τα 9/8, κανένας δεν ξέρει. Τι θα πει "ναός"; Θα πει, να ξέρεις να ακούς μουσική. Εγώ όταν ακούω μουσική, δεν χρειάζεται να την ακούω, διαβάζω το πεντάγραμμο. Δεν μου χρειάζεται ο ήχος. Η μουσική είναι αυτό, λοιπόν. Αυτό ουσιαστικά το πρωθύστερο. Αλλά υπάρχουν και φοβερά προβλήματα με το Μέγαρο Μουσικής, διότι αλώνεται ο προϋπολογισμός του και το επιδοτεί για παράδειγμα η Ξάνθη. Επιδοτεί, διότι δεν υπάρχει πολιτική πραγματικού ειοιτηρίου. Όταν φέρανε τη φιλαρμονική του Βερολίνου, το πραγματικό ειοιτήριο ήταν 82.000 δραχμές το ακριβότερο ... Το επιδότησε ποιά; η Κοκκινιά, η Ξάνθη κ.λ.π. Κι εσείς βέβαια όλοι σέρνεστε στον Λαμπράκη, όλοι οι πολιτικοί, σέρνονται όλοι. Με αποτέλεσμα ο λαός, ο εκτός του περικλείστου αυτού, του αθηναϊκού κηφηναρίου, να επιδοτεί μια μουσική που δεν του αρέσει. Και δεν είναι δική του. Αν θέλουν οι πλούσιοι, το κηφηναριό τους αυτό, της Αθήνας, δεν έχω αντίρρηση. Να υπάρξει πραγματική πολιτική τιμών, και όχι επιδοτούμενο ειοιτήριο κι ας πάνε όσοι θέλουν. Έχουμε κεφαλαιοκρατία εδώ. Δεν μπορούν να πληρώνουν ΔΕΗ οι Δελφοί και η Αράχωβα, - Κατάλαβες Βύρωνα; - για να μπαίνουν τα "καϊναριά" με 5.000 δρχ. Άσε που εγώ θα έβαζα και εξετάσεις, ποιοι ξέρουν μουσική δυικη; Θα σας δώσω τώρα δυο παραδείγματα για να δείτε ποιο

είναι το μεγάλο πρόβλημα μας. Πρέπει να επανέλθουμε στον εαυτό μας σιγά - σιγά. Υπάρχει ένδειξη. Κι αυτή τη στιγμή. Ακόμα κι αυτό το συνέδριο είναι η ένδειξη. Υπάρχει ένα corpus ύλης, υπάρχουν τρεις εκδοτικοί οίκοι οι οποίοι βγάζουν δουλειά. Το πρόβλημα είναι ότι, θεσμικά, μέσα στους κρατικούς θεσμούς, ουσιαστικά εξακολουθεί αυτή η εξάρτηση και ο γενιτισμός διότι έρχεται - σας είπα - το καλύτερο, το πιο προικισμένο παιδί και αλώνεται τελείως. Κι έρχεται μετά και πιπλίζει επί 40 χρόνια τη διδακτορική του διατριβή. Ένα από τα στοιχεία. Ξέρετε γιατί δεν μπορούν να συνεννοηθούν στα ελληνικά πανεπιστήμια; Εμείς στη Γαλλία, είμαστε στη Σύγκλητο 40, με 40 διδακτορικές διατριβές από τον ίδιο χώρο. Εδώ στην Πάντειο θα δείτε: ο ένας είναι από τη Γερμανία, ο άλλος από δω, άλλος από κει δεν συνεννοούνται ούτε μεταξύ τους. Αυτό είναι το χαρακτηριστικό της αποσαθρώσεως μιας κοινωνίας. Άλλο η πρόσληψη, όπως θα δείτε στο Σεφέρη, σε αφομοιώσιμες ποσότητες, κι άλλο αυτός ο βομβαρδισμός. Θα σας δώσω εγώ, δυο στοιχεία τώρα για να δείτε. Παραδείγματα. Και τελιώνω. Όσοι δεν έχουνε Ελληνική παιδεία θα πουν ίσως ότι είναι κακής ποιότητας.

Το ξέρετε εκείνο το φοβερό τραγούδι από αυτά τα εμπορικά που βγαίνουν με τα computer. Γιατί είναι και αλήτες οι Έλληνες. Το ξέρετε. Πιάνουν πουλιά στον αέρα. "Μείνε μαζί μου έγκυος, είμαι πολύ φερέγγυος" που λέει "κι αν θες και έκτρωση έχω γιατρό με έκπτωση!" Πρέπει να είσαι 5.000 χρόνια "λαάρα - λαάρα" και όχι λαός για να βγάλεις αυτό το πράγμα. Διότι σας παραπέμπω για να βρείτε την ερμηνευτική κλείδα αυτού του τραγουδιού, στο μικρό πόνημα του Γιανναρά, "Χαϊντεγκερ και Διονύσιος Αρεοπαγίτης" Προσέξτε. Κι εδώ μιλάμε για έκτρωση και έχω γιατρό με έκπτωση. Δηλαδή η κριτική που κάνει για τον ευρωπαϊκό μηδενισμό, και αντιπαραθέτει τον Διονύσιο Αρεοπαγίτη, τα αρεοπαγίτικα κείμενα, και μετά του ομολογητή, δείχνει για ποιο λόγο η Ελλάδα δεν παρήγαγε ποτέ μηδενισμό. Ποτέ! Διότι αυτό, μπορεί βεβαίως να είναι χάλια, μπορεί να είναι εύκολο. Αλλά τι έχει; Παράγει δυο πράγματα μεγάλα. Την αρχή της διακρίσεως, και το κατ' επιείκειαν θέλημα, το κατ' οικονομία θέλημα. Δεν θέλω με σένα να έρθω σε ερωτική πράξη εφ' άπαξ, δεν θέλω εσένα σκευός ηδονής κ.λ.π. Είμαι φερέγγυος, ναι. Το φερέγγυος είναι ξεχαρβαλωμένο, ναι. Κ' αν ακόμη, λόγω των συγκεκριμένων κοινωνικών συνθηκών, ακόμη και ο' αυτό που είναι κακό, δηλ. η έκτρωση και εκεί, κατ' οικονομίαν θα τα βρούμε. Είναι δηλαδή τραγούδι το οποίο δεν παράγει μηδενισμό, δεν είναι ροκ, δηλαδή. Το δεύτερο στοιχείο. Θα σας διαβάσω την διαφήμιση απ' τα ροζ τηλέφωνα, της Ελευθεροτυπίας, και θα σας πω τι λέει. Λέει: "Έλα μαζί μου σήμερα - 34 δρχ. τα 15 δεύτερα, - "αισθάνομαι μοναξιά!" - "Ελθέ ο μόνος προς μόνον ότι μόνος ειμί καθ' άπερ οράς". Είναι άγιος ο Συμεών, ο νέος Θεολόγος. Και καταλαβαίνετε βέβαια όταν έχετε μια "λαάρα" στη χυδαιότερη εκδοχή της, στα ροζ τηλέφωνα, να λέει τα ίδια πράγματα που λέει ο Συμεών ο Θεολόγος, αυτή η "λαάρα" δεν χρειάζεται προ-

σωρινώς - επειδή "τελεί εν μετρία συγχύσει" στο πιο μορφωμένο τμήμα της, ή το παραμορφωμένο, - δεν χρειάζεται να μεταβληθεί σε διεθνές κέντρο διότι θα είναι container ακρήσιτων. Αφού ξαναγίνουμε, αφού φτιάσουμε να μπορούμε να έχουμε αυτή τη σύζευξη και να αναγνωρίζουμε ενδεχομένως στα ροζ τηλέφωνα την μνήμη, και την παρουσία, τη σαρκωμένη παρουσία, του Συμεών, του νέου θεολόγου, τότε έχουμε πρόταση και για την Ευρώπη και για την Κίνα κ.λ.π.

"ΤΟ ΦΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ"

κ. ΠΑΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Επίκουρος καθηγητής
Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Κατ' αρχάς να πω ότι υπάρχουν δύο πυξές, αυτού του θέματος που συζητούμε σήμερα και έχει να κάνει με τη σημασία του Ελληνισμού ως διεθνές γεγονός παιδείας και πολιτισμού. Πολύ δε ωραία έθεσε το ζήτημα ο προηγούμενος ομιλητής, ο καθηγητής του marketing Θανάσης Κουρεμένος, ότι δηλαδή το πρόβλημα είναι "το της εκτάσεως" και εν προκειμένω η έκταση ενός πολιτισμού, όπως είναι ο Ελληνικός πολιτισμός. Εμείς στη φυσική γνωρίζουμε ότι υπάρχουν μεγέθη εκτατά, που εκτείνονται στο χώρο και υπάρχουν μεγέθη εντατικά που εντείνονται, έχουν δηλαδή ένταση και εσωτερικότητα. Ο σημερινός πολιτισμός που τείνει να γίνει παγκόσμιος δεν είναι άλλος από το δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό. Ο πολιτισμός αυτός άρχισε να διαμορφώνεται φιλοσοφικά και θεολογικά τους τελευταίους 10-15 αιώνες και είναι κυρίως πολιτισμός εκτατικός σύμφωνα με το μηχανιστικό κοσμοείδωλο που αποτελεί και το βαθύτερο χαρακτήρα του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμικού και φιλοσοφικού προτύπου. Πρέπει να πούμε δε πως μολονότι το μηχανιστικό πρότυπο ή κοσμοείδωλο αποκτά βαρύτητα κυρίως στο χώρο των θεικών επιστημών, κατ' ουσίαν αυτό διαμορφώνεται πολύ πριν στο χώρο της δυτικοευρωπαϊκής θεολογίας και φιλοσοφίας. Σύμφωνα με το φιλοσοφικό και επιστημονικό αυτό πρότυπο τα μεγέθη που έχουν αντικειμενικότητα και ξεφεύγουν από τον υποκειμενισμό, άρα έχουν οντολογικό περιεχόμενο πέραν της γνωσιολογικής τους σημασίας, είναι μόνον αυτά που εκτείνονται στο χώρο. Αντίθετα ο Ελληνικός Πολιτισμός δημιουργεί την εντατική έννοια του μεγέθους, όπου το οντολογικό βάρος πέφτει κυρίως στην ποιότητα και την εσωτερικότητα παρά στην έκταση. Τόσο ο άνθρωπος όσο και η φύση εμπεριέχουν μία εσωτερική ένταση και ένα βάθος, τα οποία με τίποτε δεν ανάγονται στην απλή έκταση και το χώρο. Μάλλον δε ο χώρος και η έκταση είναι το επιφανειακό αποτέλεσμα και το επιφανόμενο μιας μη αναγώγιμης οντολογικής εσωτερικότητας και εντάσεως. Μετέχοντας λοιπόν του Ελληνικού πολιτισμού και προπαθώντας να γίνουμε αυτό που είναι τούτος ο διαχρονικός λαός μας, μετέχουμε και πραγματοποιούμε ένα γεγονός εντάσεως το οποίο έρχεται από το μέλλον ενώ

συχνά η έκταση του ομικρύνεται έτσι που πολλοί να θεωρούν ότι είναι μηδενικό και μη ον. Κι εδώ νομίζω πως διαχωρίζονται οι δρόμοι του marketing ως της έκτασης και της δύναμης και της ποιότητας ως μη αναγώγιμη εσωτερικότητα και έρωτα προς την αλήθεια και το είναι πέραν οιασδήποτε εκτατικής ή επεκτατικής αξιοποίησης του. Βέβαια είναι λογικό να τεθεί το θέμα της δύναμης μέσω της οποίας θα πραγματοποιήσουμε και θα φανερώσουμε τον πολιτισμό του λαού μας. Έτσι το πρόβλημα είναι καίριο, ουσιαστικό και διαχρονικό όπως και ο Ελληνικός πολιτισμός είναι καίριος και διαχρονικός και ίσως ο μόνος ο οποίος μπορεί να μας επαναφέρει στην περιοχή του ανθρώπου και της πόλης. Εξ' άλλου το θέμα της εκτάσεως ενός πολιτισμού ερήμην της εντάσεως ως ποιότητα και αλήθεια έχει ήδη τεθεί τραγικά στα όρια του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού ο οποίος επεκτάθηκε κυρίως φονεύοντας, αφανίζοντας και καταστρέφοντας. Διότι η γενοκτονία των ιθαγενών Αμερικανών, ή η απάνθρωπη και βάρβαρη μετατροπή των μαύρων της Αφρικής σε δούλους του λευκού ανθρώπου (μάλιστα συχνά υπό τις ευλογίες της δυτικής "Χριστιανοσύνης") και πολλά άλλα δεν είναι γεγονότα άσχετα από τα νεώτερα Αουσβιτς και Γκουλάνγκ και τη σύγχρονη τεχνοκρατική αποϊεροποίηση της ζωής και του κόσμου, όπου τόσο ο κόσμος όσο και ο άνθρωπος έχουν πλήρως αντικειμενοποιηθεί σε μία έρημο του χώρου και του χρόνου. Φαίνεται λοιπόν πως αντίθετα από την έκταση ή επέκταση του δυτικού πολιτισμού που αφανίζει και υβρίζει αλαζονικά κάθε ειερότητα και ιδιαιτερότητα, η επιμονή του Ελληνικού πολιτισμού στην ένταση ως ποιότητα και σεβασμός του έτερου, του άλλου και του "ξένου" που είναι ο άλλος εαυτός μας.

Θα ξεκινήσω λοιπόν θυμίζοντας αυτό που λέει ο Ηράκλειτος, ότι "όχι εμένα αλλά τον κοινό λόγο ν' ακούετε και να ομολογείτε ότι όλα είναι ένα". "Έν εστί το παν". Αυτή η νοσταλγία της ενότητας, που είναι η καρδιά της οντολογίας, που αυτός ο λαός της ομιλείει χιλιετηρίδες, νομίζω πως είναι κάτι, δηλαδή είναι ένα καρφί που μας έχει καρφώσει στο χώρο και το χρόνο. Όπως ο Προμηθέας είναι καρφωμένος στα βράχια του Καυκάσου, έτσι κι εμείς ως λαός παραμένουμε καρφωμένοι και δεν μπορούμε να κάνουμε πράγματα που είναι εύκολα, που είναι κατώτερα του εαυτού μας. Από αυτή την άποψη λοιπόν, μπαίνει ένα πρόβλημα, το πρόβλημα της ενότητας. Και αυτή η ενότητα, δεν είναι απλώς μια ενότητα των κομμάτων και των ιδεολογιών, αλλά είναι μια συνεύρεση των κομματιών του, ανά το χώρο και το χρόνο, διαλυμένου σώματος. Ίσως αυτός ο λαός, από τη μοίρα του, είναι αναγκασμένος, για μεγάλα πράγματα, για πολύ μεγάλα πράγματα και γι' αυτό και είναι και δύσκολο να υπάρξει σύστημα, να υπάρξει μέθοδος. Βέβαια ο υπαινιγμός αυτός δεν πρέπει να εκληφθεί εθνικιστικά ή ως μεγαλοϊδεατικός αφορισμός αλλά υπό την έννοια ότι ως Έλληνες είμαστε υποχρεωμένοι να υπηρετήσουμε τον άνθρωπο, τον πολιτισμό και την αλήθεια, όπως άλλωστε συνέβαινε ανέκαθεν. Θα επιμείνω λοιπόν να πω όσο μπορώ αυτό που μπορεί να οδηγήσει τα πράγματα

παρ' όλο ότι νομίζω πως ο δρόμος είναι απλός και δύσκολος ταυτοχρόνως. Διότι η δύναμη αυτού του πολιτισμού είναι ταυτοχρόνως και αδυναμία. Είναι η δύναμη του να μετατραπεί κανείς σε μια φλεγόμενη καρδιά και ταυτοχρόνως είναι η αδυναμία να αντικειμενικοποιηθεί σε νεκρές έννοιες αυτό το στοιχείο που διαποτίζει την καρδιά αυτού του λαού, ένα στοιχείο δηλαδή μη αντικειμενοποιησιμο. Και θα σας θυμίσω μερικά στοιχεία που οριοθετούν το πρόβλημα και δείχνουν το δρόμο. Ο Ορφεύς που είναι ίσως ένας από τους γνωστότερους αρχαίους Έλληνες ποιητές -μύστες- ακούσαμε χτες μια ωραία λέξη γιατί πραγματικά αυτός ο λαός παράγει λόγο εν σιωπή, ο Ορφεύς λοιπόν αναμειγνύεται με τον Άδη, με τον κόσμο των σκιών, δηλαδή με το χρόνο -αφού ο αδελφός μου ο Κώστας μου είπε να μιλήσω για το χρόνο- και ο Ορφεύς λοιπόν αναγκάζεται και με αυτή τη δύναμη του ιερού του τραγουδιού αυτού του παιάνα του κοινού λόγου, στην αναζήτηση του ενός και του χαμένου και του μοναδικού, αναγκάζεται δηλαδή να παλέψει με τον κόσμο των σκιών και με τον Άδη. Γι' αυτό είναι δύσκολα τα πράγματα και γι' αυτό δικαιολογημένα να μη μας καταλαβαίνει η Ευρώπη. Ίσως θέλει μερικές χιλιοετηρίδες ακόμη. Γεννηθήκαμε ίσως πριν από αυτούς και πρέπει να τους οδηγήσουμε εκεί που θα είμαστε μετά από αυτούς. Γι' αυτό αυτός ο λαός έχει να παλέψει με τον κόσμο των σκιών. Με τον κόσμο δηλαδή της ανυπαρξίας και του διαρκούς μηδενισμού της ύπαρξης. Με τον κόσμο δηλαδή του μηδενός τον οποίο πρέπει να τον κάνει γεμάτο κόσμο. Και τούτο είναι το δύσκολο. Ακόμη όταν ο Ορφεύς με τη δύναμη αυτού του λόγου, ως μουσική, ως μουσική και όχι ως απλό ήχο, -που επεσήμανε πριν ο Κώστας- αλλά ήχος σιωπής, μια κίνηση που έρχεται από 'κει που πλέον αρχίζει ο δρόμος κι από 'κει που αρχίζει το φως. Αυτή την κίνηση της μουσικής, που ο Ορφεύς κατορθώνει να αποκωδικοποιήσει με το δικό του τρόπο και οδηγείται και ανοίγει τις πύλες του Άδη και μπαίνει στον κόσμο των σκιών και πείθει τους θεούς του Άδη να του αποδώσουν τη μοναδικότητα, να του αποδώσουν το όνομα. Ταυτοχρόνως όμως το τραγικό στοιχείο είναι έμμονο και γι' αυτό δεν μπορεί κανείς να μιλάει εύκολα για αυτά τα πράγματα. Γιατί η τραγικότητα είναι γεγονός μη αναγώγιμο και μόνο στον αρχαιοελληνικό κόσμο επισημαίνεται και κωδικοποιείται τόσο απλά, όπως ο Κώστας Ζουράρις επανειλημμένα τονίζει και νομίζω ότι θα έπρεπε να το προσέξουμε αυτό, διότι χρόνια τουλάχιστον που τον γνωρίζω, διδάσκει αυτό το συναμφοότερο που δεν είναι άλλο από αυτή την εμπειρία της τραγικότητας κάτι που δεν θα εγκαταλείψει την ανθρώπινη ιστορία έως ότου συμβούν άλλα πράγματα. Αυτό το συναμφοότερο λοιπόν, ως εμμένουσα τραγικότητα, είναι παρόν όταν ο Ορφεύς βρίσκει την Ευρυδίκη. Του την αποδίδει ο Άδης. Νικιέται ο κόσμος των σκιών από αυτή την αναζήτηση του ονόματος, της δύναμης του ενός και μοναδικού ονόματος. Αλλά ο Ορφεύς την ξαναχάνει διότι γυρνάει να τη δει. Εδώ φαίνεται ακριβώς πως η θέα ως αντικειμενοποιητική λειτουργία και πράξη φονεύει τα όντα, τα μηδενίζει και τα εκτοξεύει στον Άδη και στο μηδέν. Ακόμη αυτή η αντικειμενοποίηση των πραγ-

μάτων και του κόσμου είναι αυτό το στοιχείο που δημιουργεί την τραγικότητα του χρόνου και της ιστορίας. Και αυτή την εμπειρία του ελληνικού μυθικού λόγου, που νομίζω ότι είναι ο πλέον πηγαίος λόγος, τη συναντούμε σε ότι ακολουθεί. Διότι μετά το μύθο ακολουθεί η τραγωδία και μετά η φιλοσοφία. Αλλά νομίζω ότι ο μυθικός λόγος είναι ένας λόγος υπέρτερος διότι εκεί η διάνοια υπερβαίνεται και δεν μπορεί από μόνη της να αναμετρηθεί -εμείς στη φυσική το καταλαβαίνουμε αυτό, όταν προσπαθούμε να κατανοήσουμε τις έννοιες που δημιουργούμε στα μαθηματικά και τη φυσική, καταλαβαίνουμε ότι χτυπάμε μια πόρτα κι ένα τοίχο απ' όπου οι έννοιες πηγάζουν και βγαίνουν, αλλά ταυτοχρόνως ξέρουμε και τα όρια τους και ξέρουμε ότι τα όρια των εννοιών δεν είναι τα όρια του κόσμου αλλά ο κόσμος και η ύπαρξη είναι ένας βράχος που πρέπει κανείς να μπορέσει να βρει τρόπο να περπατήσει πάνω του. Κι εκεί αρχίζει ο δρόμος. Εκεί αρχίζει το ταξίδι. Γι' αυτό αυτός ο πολιτισμός είναι δύσκολος.

Ακόμη στη μυθολογία σώζεται ένας αρχέγονος και αυθεντικός τρόπος ζήτησης του όντος. Γι' αυτό λέω ότι η μυθολογία, συχνά και από ορισμένη άποψη, είναι υπέρτερη της φιλοσοφίας. Διότι η μυθολογία και ο μυθικός λόγος ακόμη δεν έχει σχηματιστεί σε αφηρημένη έννοια και δεν έχει αποκτήσει ένα κατώτερο είδος έκφρασης και συμβολικής, αλλά είναι μια κραυγή όλου του σώματος και όλου του ανθρώπου. Αυτό το "ελθέ", αυτό το "έρχου" νομίζω ότι είναι μια δύναμη λέξης. Διότι οι λέξεις δεν έχουν μόνο ένα νόημα αντικειμενοποιησιμο αλλά είναι κρυμμένη δύναμη. Κι όταν κανείς έχει ένα πολιτισμό που παράγει λέξεις και οι λέξεις είναι δύναμη, τότε δεν ξέρει αν θα πρέπει ν' αφήσει αυτή την πάλη και την αναμέτρηση με τον κόσμο των σκιών που σκοπό έχει να αναζητήσει το ένα και μοναδικό, για να πείσει και τους άλλους ν' αναμετρηθούν μ' αυτό τον κόσμο των σκιών. Είναι αυτό το πράγμα τέτοιο που όποιος θέλει, μπορεί να το κάνει αλλά κανείς δεν μπορεί να αναγκάσει κανέναν. Τα μεγάλα πράγματα δεν διδάσκονται παρά αναδύονται αυθόρμητα ως θαύμα.

Μικρό παιδί θυμάμαι είχα δει ένα έργο με το Μπαρι Λάγκασιερ, ο οποίος έξω από το τσίρκο (ήταν ακροβάτης) ήταν ένας χαμένος, μεθούσε, ήταν διαλυμένος. Αλλά όταν έμπαινε μέσα στο τσίρκο κι όταν άρχιζε τις ακροβασίες του εκεί εμφανιζόταν ένα άλλο στοιχείο. Αυτή η αναμέτρηση με το ανύπαρκτο, η σχοινοβασία στο χείλος του γκρεμού της μνήμης και του χρόνου. Αυτή η εικόνα μοιάζει πολύ με την εικόνα των Ελλήνων και του ελληνικού λαού ο οποίος αρχίζει να υπάρχει μόνον όταν αναμετρείται με τη μνήμη, το θάνατο και τις σκιές. Στην έκθεση που φιλοξενεί το Συνέδριο έχει ένα ωραίο σκίτσο του Στάθη, όπου σχοινοβατούν οι άνθρωποι και πίσω είναι αυτός με το μαχαίρι για να κόψει το σχοινί. Και τούτος ο λαός κάνει αυτό το πράγμα. Σχοινοβατεί ενώ ξέρει ότι το σχοινί είναι ετοιμόρροπο ή κάτι ακόμα πιο παράδοξο. Το σχοινί μεταωρίζεται στο κενό και το τίποτε. Το θράσος αυτό και η σχοινοβασία του λαού μας δεν είναι άλλο από

τη μνήμη των νεκρών. Αυτή λοιπόν τη διαμάχη με τον κόσμο των οκίων, δεν μπορείς να αναγκάσεις κανένα να την κάνει, ούτε τη γυναίκα σου, ούτε τα παιδιά σου, ούτε τους φίλους σου, ούτε τους μαθητές σου, ούτε το λαό σου ακόμη, αλλά και ούτε και τα άλλα έθνη. Γι' αυτό είναι δύσκολος τούτος ο πολιτισμός και γι' αυτό τούτος ο πολιτισμός δεν εξάγεται. Δεν μπορείς ν' αναγκάσεις κανένα. Ούτε και τον εαυτό σου ακόμη να μετρηθεί με τον κόσμο των οκίων. Άλλο πράγμα μπορεί να γίνει βέβαια. Και αυτό το άλλο είναι το θαύμα, η ανάσταση του νεκρού και ανύπαρκτου. Αλλά το θαύμα είναι ελευθερία. Δεν δεσμεύεται σε νόμους ή μεθόδους.

Και θεωρώ ότι ο ελληνοισμός, αν έχει να προσφέρει κάτι, στην ιστορία του ανθρώπινου κόσμου, του ανθρώπινου πολιτισμού είναι τούτη η αναμέτρηση του. Είναι η Αντιγόνη, που παλεύει με τον άλλο της εαυτό, με την Ιομήνη, την αδερφή της. Και την αφήνει να της λέει "κάνε εσύ τα δικά σου". Και πηγαίνει κόντρα στο νόμο, πηγαίνει κόντρα στο δεδομένο, το επιστημονικό, το ορθολογικό, το αντικειμενοποιήσιμο, προχωρώντας ολόισια στο θάνατο αφηφώντας την έκταση του Κρεόντιου κώρου και αναζητώντας την ένταση και το βάθος του ελληνοπρεπούς χρόνου. Δηλαδή την ένταση της μνήμης.

Μα είναι τρελός όποιος χτυπάει το κεφάλι του στον τοίχο, κι όποιος σχοινοβατεί σ' ένα σκονί που περιμένει ο χρόνος ή κάποιος άλλος να το κόψει. Κι όμως σχοινοβατεί. Μα κι ο Οδυσσεύς ακόμη, αφήνει τη σιγουριά της πανέμορφης θεάς, η οποία θα τον κάνει θεό και του δίνει άφατες ηδονές και δύναμη θεϊκή και του υπόσχεται ότι θα τον κάνει αθάνατο και πορεύεται στην αβεβαιότητα, σ' αυτή τη σχοινοβασία, του σχοινού που είναι έτοιμο να κοπεί, για ν' αναζητήσει τι; Μια γερασμένη γυναίκα. Την Πηνελόπη. Δηλαδή το χρόνο και την ιστορία. Δηλαδή το συγκεκριμένο, το απτό. Θαλασσοπνίγεται στα νερά του Αιγαίου και όσοι το 'χουν ταξιδέψει με τα μελέμια, ακόμη και με μεγάλα καράβια, ξέρουν τι σημαίνει αφρισμένο Αιγαίο. Θαλασσοπνίγεται πάνω σε μια σανίδα γιατί ήταν βαριά τα ρούχα του που του είχε δοσμένα η θεά και πρέπει να μείνει βαθιά μέσα στα νερά μέχρι να ξενερίσει και στην αλμυρή θάλασσα, να απεκδυθεί τα ρούχα της Καλυψούς. Και μέσα από αυτή τη διήγηση ο Όμηρος γίνεται δάσκαλος του γένους και του ανθρώπου.

Έτσι πρέπει λοιπόν να απεκδυθεί κανείς τα ρούχα αυτής της αντικειμενοποίησης του κόσμου. Και τούτος ο λαός παλεύει μ' αυτό το πράγμα γιατί αγαπάει τα πράγματα τα συγκεκριμένα. Και η φυσική επιστήμη μπορεί να είναι ένα μεγάλο μάθημα σήμερα γιατί, για πρώτη φορά η φυσική με τα δικά της σύμβολα μας οδηγεί στη φιλοσοφία του συμβάντος, ή καλύτερα, όχι στη φιλοσοφία αλλά στην εμπειρία του συμβάντος. Για πρώτη φορά η φυσική υποπεύεται πράγματα, που η ελληνική μυθολογία περισσότερο και λιγότερο η φιλοσοφία, τα είχαν διατυπώσει με τα δικά τους σύμβολα. Διότι η φυσική καταλαβαίνει πια

ότι ο κόσμος δεν είναι μια ύλη που πλάθεται, δεν είναι μια προαιώνια ανάγκη, την οποία προσπαθούμε να τη μορφοποιήσουμε όσο γίνεται με τον κόσμο των ιδεών. Η φυσική, σήμερα, καταλαβαίνει ότι, ό,τι υφίσταται, έχει ασυμμετρία μέσα στον κόσμο και αυτή την ασυμμετρία διαρκώς τη διαπιστώνουμε, αυτή η ασυμμετρία είναι η οντολογία του συμβάντος, είναι η οντολογία του συγκεκριμένου κι αυτό είναι ένα πολύ δύσκολο μάθημα. Η σύγχρονη φυσική μας διδάσκει ότι ολόκληρο το σύμπαν είναι μια ασυμμετρία μεταξύ είναι και μηδενός και πως από τη στιγμή μηδέν ο φυσικός κόσμος πορεύεται συνεχώς μέσα από σπασμένες συμμετρίες προς το απολύτως ασύμμετρο και το απολύτως μοναδικό. Δεν ξέρω πώς ο Όμιλος Ξυνή θα αναμετρηθεί με όλα αυτά ως οργανισμός εκπαιδευτικός. Τα κρατικά Πανεπιστήμια δεν το 'χουν κατορθώσει ακόμα ή το έχουν κατορθώσει ελάχιστα. Οι ιδιώτες ίσως φανούν σήμερα πιο ικανοί σε κάτι τέτοιο, εάν βέβαια δεν έλκονται μόνο από το κέρδος.

Να κάνω όμως μια παρατήρηση: Πότε άραγε είναι κανείς ιδιώτης; Διότι πρέπει να επισημάνουμε ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ιδιώτες, παρά μόνον ως ανόητοι. Δηλαδή αν οι Έλληνες, όταν δημιουργούν, είναι ιδιώτες, τότε ποιοι είναι δημόσιοι πολίτες; Πότε ανήκουν στο κοινό, στην πόλη; Όταν είναι έξω από τη δουλειά τους; Ή όταν ψηφίζουν; Ποιοι είναι ιδιώτες; Μήπως πολλές φορές ένα πολιτικό σύστημα και ένα κράτος είναι ιδιωτικότερο των ιδιωτών όταν ιδιωτεύει και δεν μπορεί να αφουγκραστεί τα σημεία των καιρών; Ακόμη και ως ιδιώτες οι Έλληνες είναι πολίτες μιας πόλης, ενός γεγονότος και μ' αυτή την έννοια δεν ισχύει η έννοια περί ιδιωτών που ισχύει στη δύση. Μ' αυτή την έννοια είναι πρόκληση για όλους ν' αναμετρηθούμε με την παιδεία σε όλα τα επίπεδα, είτε βγάζουμε χημικούς, είτε μαθηματικούς, είτε μηχανικούς και ειδικευμένους εργάτες είτε διαφημιστές, είτε οιαδήποτε άλλο, είναι ανάγκη ως Έλληνες ν' αναμετρηθούμε με την παιδεία του συμβάντος, του συγκεκριμένου. Εξάλλου ας μην ξεχνούμε πως το Ελληνικό έθνος διεσώθη από τους Έλληνες "ιδιώτες" της Τουρκοκρατίας, ενώ οι "δημόσιοι λειτουργοί" του νεοελληνικού κράτους διαρκώς συρρικνώνουν τον Ελληνισμό, ώστε σήμερα να διακυβεύεται το μέλλον όλου του ακριτικού ελληνισμού. Εάν η ουσία του Ελληνισμού και της ελληνικής παιδείας είναι η μνήμη των ονομάτων δηλαδή η μνήμη των νεκρών αδελφών μας τότε κάθε άνθρωπος και κάθε λαός που δανείζεται τούτη την εμπειρία είναι εξίσου Έλληνες ως προς τον τρόπο; Στην κατεύθυνση αυτή νομίζω πως ο Ταρκόφσκι έχει συμβολοποιήσει με εκπληκτικό τρόπο αυτό το γεγονός του πολιτισμού και της παιδείας ως μνήμη των ονομάτων και των νεκρών. Ο ήρωας του έργου είναι ένας αστροναύτης που φθάνει στον πλανήτη Σολάρις ο οποίος έχει παράξενη συμπεριφορά. Μπορεί και υλοποιεί τις μνήμες των επισκεπτών του, κάτι που αποκρύπτεται ως κοινό μυστικό απ' όλους αφού συχνά οι υλοποιημένες μνήμες είναι τερατογενείς. Ο Πλανήτης υλοποιεί και τη μνήμη του νεοφερμένου από τη γη αστροναύτη, που δεν είναι άλλο από τη γυναίκα του η οποία είχε αυτοκτο-

νήσει. Αιτία ήταν η μοναξιά και η πλήξη ενός έρωτα ουσιαστικά νεκρού και απραγματοποίητου στα όρια του χώρου και του χρόνου. Η νέα κοπέλα, ως υλοποιημένη μνήμη και νοσταλγία, μάταια ζητά να της επιτρέψουν να ζήσει μεταξύ της ομήγυρης των επισκεπτών του παράξενου πλανήτη. Μάταια παρακαλεί και ο σύζυγος της ο οποίος μετά από δισταγμό την αποδέχεται ως μία πραγματικότητα. Οι συνεργάτες του τον αναγκάζουν να την αρνηθεί και να την εκτινάξει με το άδειο διαστημόπλοιο στον κενό και παγερό χώρο προκειμένου να απαλλαχθούν από την παράδοξη παρουσία. Και όταν στις επανειλημμένες υλοποιήσεις της η νεαρή γυναίκα ικετεύει τους επιστήμονες λέγοντας πως έστω και ως υλοποιημένη μνήμη πάντως αυτή νοιώθει, αισθάνεται, αγαπά, επιθυμεί και τέλος ότι ζει, αυτοί της απαντούν πως δεν υπάρχει και ότι είναι νεκρή μάζα νετρονίων. Αυτή είναι η τραγικότητα, ως πάλη με την υποκειμενικότητα και την αντικειμενικότητα. Αυτή είναι η τραγικότητα του δυτικού τεχνοκρατικού κοσμοειδώλου που αδυνατεί να ανιχνεύσει τη μουσική παρουσία και να αναμετρηθεί με την παρουσία της, με τη μνήμη, το χώρο και το χρόνο. Και τούτος ο τόπος, τούτος ο λαός το έχει κάνει και το έχει λύσει το πράγμα με ένα δικό του τρόπο που δεν θα μπορέσω εδώ να τον πω γιατί εσείς πρέπει να τον πείτε και να τον γνωρίσετε στην πορεία του χρόνου και των πραγμάτων. Η Ευρώπη ως δύση ακόμη απαντά αλαζονικά στη μνήμη την επιστρέφουσα και υλοποιημένη ότι δεν υφίσταται. Και αυτή συνεχίζει πάσχουσα και αγωνιούσα: Μα νοιώθω, αγαπώ, διψώ, αισθάνομαι ότι είμαι κι ότι υπάρχω, αφήστε με να ζήσω. Και οι επιστήμονες αποφαίνονται αρνούμενοι: Δεν υπάρχουν, είσαι απαιτηλή και ανύπαρκτη. Μόνον τα νετρόνια και τα πρωτόνια υφίστανται.. Ενθυμούμαι πως πριν μερικά χρόνια σε κάποιο συνέδριο κοινωνιολογίας, κατά λάθος στη πολυτελή αίθουσα του συνεδρίου μπήκε μια γυναίκα μαυροφορούσα ζητιάνα, ζητώντας από τους σοφούς επιστήμονες ελεημοσύνη. Αυτοί βέβαια την εκδίωξαν μάλιστα όχι και πολύ ευγενικά, (κοινωνιολόγοι όντες) και την απέβαλαν στον απείρονα πόντο της κοινωνικής ερήμου. Έτσι λοιπόν, η ομάδα των σύγχρονων επιστημόνων και σοφών, η κοινότητα της αντικειμενοποιησιμής και αντικειμενοποιητικής ιδεολογίας - γνώσης αρνείται την εν σώματι και εν σαρκί αλήθεια όταν αυτή δεν αντικειμενοποιείται και δεν ιδεολογικοποιείται. Όμως η αλήθεια είναι ένα γεγονός μη αντικειμενοποιήσιμο. Είναι μια κραυγή για το ανύπαρκτο. Η δίψα και το πάθος της αλήθειας εν σαρκί είναι μια οδύνη αλλά και μια αναμέτρηση με τον κόσμο των σκιών. Αλλά τούτη η αναμέτρηση όπως δείχνει ο διαχρονικός Ελληνικός τρόπος έχει μια ιδιαιτερότητα. Κανείς αναμετριέται ως πεινών και διψών μετά πάθους ακάματου μπροστά στον κόσμο των σκιών ως μόνος, δηλαδή ελεύθερος από τη θέληση και τη βουλή των άλλων. Ελεύθερος είναι ο διψών και ο πεινών εάν αυτή η πείνα και δίψα δεν είναι καθολική. Οι επιστήμονες στο συνέδριο κοινωνιολογίας αποστέλουν την αλήθεια στον απείρονα πόντο, πέραν της δικής τους ομήγυρης. Στον πλανήτη Σολάρις πάλι οι επιστήμονες αποπέμπουν τη νεαρά γυνή ως ανύπαρκτη στον κενό χώρο. Μάταια ο μνημονεύων ανήρ της προσπαθεί να

τους πείσει. Η επιστήμη ενώ μπορεί να είναι δώρο γνώσης και σοφίας συγχρόνως μπορεί να είναι φορέας αντικειμενοποίησης και θανάτου. Διότι σήμερα για πρώτη φορά η πειραματική επιστήμη οδηγεί στην αντίληψη ότι ο κόσμος δεν είναι μια υλική οντότητα χωρίς βάθος, δομή και νόημα. Δηλαδή ο κόσμος δεν είναι προϋόν ανάγκης και εξω-λογικής μορφοποίησης ενός αρχέγονου υλικού. Αντίθετα, η σύγχρονη κοσμολογία δείχνει ότι ο κόσμος και τα όντα τα συγκεκριμένα, είναι κίνηση από το μηδέν προς το είναι. Ο κόσμος είναι κίνηση, οντολογικά δημιουργός και συγχρόνως οντολογικά απρόβλεπτος. Ο κόσμος είναι χρονικός και ιστορικός. Είναι λόγος δημιουργημένος, σωματοποιημένος και ιστορικοποιημένος. Ο κόσμος είναι έλλογος δομή μέσα σε δομή. Τα υπαρκτά όντα κάθε στιγμή περνούν από το μηδέν στο είναι, κάθε στιγμή δημιουργούνται. Όλα στηρίζονται διαρκώς πάνω από το μηδέν. Τίποτε δεν είναι προαιώνιο, στατικό, ακίνητο και αδημιούργητο. Η έννοια της δημιουργίας ως κίνηση οντολογικά καινοποιός (το μέλλον εισάγει οντολογική καινοφάνεια στην ιστορία του κόσμου) εισχωρεί σήμερα παντού από τα μύχια του μικροκόσμου έως τον μακρόκοσμο. Εν τέλει η σχετικιστική φυσική, η κβαντική φυσική και η σύγχρονη χασική φυσική εισάγουν στον 20ο αιώνα μία γνωσιολογική επανάσταση πρώτου μεγέθους. Βέβαια, αυτή η επανάσταση δεν έφτασε ακόμη στους βιολόγους, τους φιλοσόφους, τους κοινωνιολόγους, τους ψυχολόγους και τους πολιτειολόγους. Έτσι η επιστήμη στα χέρια του στείρου υποκειμενισμού και τεχνοκρατισμού μεταβάλλεται σε όργανο νεκροποιού και θανατηφόρο για τα όντα και το υπαρκτό. Αυτό συμβαίνει κυρίως διότι ενώ η επιστημονική γνώση είναι πάντα μία ανοικτή διαδικασία, η ιδεολογικοποίηση της επιστήμης την καθιστά κλειστή και αντικειμενοποιητική. Η σύγχρονη όμως επιστήμη καθιστά σαφές πως η γνώση μας για τον κόσμο δεν είναι γνώση αντικειμένων, αλλά κυρίως σχέση μη αναγώγιμη γνωρίζοντος και γνωριζομένου. Και η δυνατότητα της σχέσης αυτής, γνωρίζοντος-γνωριζομένου, είναι δυναμική, ανεξάντλητη και αντικειμενοποίητη. Από την άποψη αυτή, που είναι καρπός της σύγχρονης κβαντοθεωρίας, της θεωρίας της σχετικότητας και της θεωρίας της πολυπλοκότητας, γίνεται πλέον σαφές πως ο κόσμος είναι μια διαρκώς αναπτυσσόμενη κίνηση που έχει αρχή και επομένως πρέπει να έχει τέλος, ως πληρότητα και ολοκλήρωση της κίνησης του κόσμου. Εδώ ίσως προσκρούουμε στα όρια της επιστημονικής γνώσης αφού η επιστημονική μεθοδολογία μάλλον αδυνατεί να διεισδύσει στην κατανόηση της κοσμικής κίνησης, ως ολοκληρωμένη κίνηση. Διότι η επιστημονική μεθοδολογία διενεργείται κυρίως με τη διάνοια και κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει την ευρύτερη γνωσιολογία του νοός και της καρδιάς. Επιπλέον η ολοκλήρωση της κοσμικής κίνησης στο επίπεδο του ανθρώπου διενεργείται επιπλέον και από την ανθρώπινη θέληση-βούληση, κάτι που σαφώς υπερβαίνει τη βαθμίδα της επιστημονικής γνώσης, η οποία εξαντλείται στο "κοινό" και το "καθόλου" αδυνατώντας να διεισδύσει στο "ίδιον", στο "έτερον" και το "μοναδικό". Μέχρι εδώ όσον αφορά τον Ελληνισμό ως γεγονός παιδείας δεν αναφέρθηκα καθόλου στη

"Βυζαντινή" εκδοχή του Ελληνισμού και αυτό όχι χωρίς λόγο. Διότι η ανάγνωση και η διάβαση του αρχαίου προχριστιανικού Ελληνισμού δεν μπορεί να γίνει έξω από την εμπειρία του "Βυζαντινού" Ελληνισμού. Πάντως το Βυζάντιο φανερώνει τη διαχρονική εμπειρία του Ελληνισμού και κάθε περιγραφή του αρχαίου Ελληνισμού χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν ο ύστερος δρόμος του Ελληνισμού (ο Βυζαντινός-Χριστιανικός Ελληνισμός) δεν αποφεύγει την ιδιότητα της καρικατούρας και της απλοποίησης. Για τον Ιουδαϊσμό και τον Εβραϊσμό ειπώθηκαν χθες διάφορα πράγματα. Από ορισμένη άποψη ο Ιουδαϊσμός έχει ένα στοιχείο υπεροχής προς τον Ελληνισμό και σας το λέω αυτό με μία αίσθηση ευθύνης. Διότι αισθάνομαι ότι κατάγομαι πνευματικά κατευθείαν από τον Όμηρο όπως κι εσείς, αφού η μάνα μου όργωνε στο χωράφι της, εδώ πιο κάτω στην Ολυμπία, με τον ίδιο τρόπο που όργωνε ο Όμηρος. Κι όταν θέριζε, με τα σκληρημένα από την υγρασία χέρια της, τα ολόχρυσά στάχυα τραγουδούσε στο θερινό λιοπύρι με τον ίδιο εκπληκτικό τρόπο του Ομήρου. Τούτο το χαρμολυπητερό και εξόχως χαροποιό τραγούδι που έρχεται από τα βάθη των αιώνων και των χιλιετηρίδων, δεν σε αφήνει να ησυχάσεις ποτέ έως ότου... Γι' αυτό είμαι οίγουρος ότι κατάγομαι κατευθείαν, όπως κι εσείς, από τον Όμηρο. Αλλά ο Ιουδαϊσμός έχει μια υπεροχή διότι δεν αποδυναμώνει το χρόνο και το συμβάν στα όρια ενός γενικευμένου νοητού κόσμου. Ο Ιουδαϊσμός ως κοσμολογία, γνωσιολογία και θεολογία αναμετριέται με τη μοναδικότητα του συμβάντος. Μόνο το τραγικό στοιχείο και η τραγική εμπειρία των Ελλήνων έχει κάτι κοινό με την εμπειρία του χρόνου στους Εβραίους. Η αναμέτρηση λοιπόν με το συμβάν και το χρόνο. Τούτο είναι κάτι για το οποίο μπορεί κανείς ή να σιωπά ή να μιλά για δισεκατομμύρια χρόνια χωρίς να το εξα-νιλεί. Από την άλλη μεριά υπολείπεται ο Ιουδαϊσμός και ο Εβραϊσμός του Ελληνισμού σε ένα πράγμα. Στη Θεωρία και την Πόλη. Η Θεωρία και η Πόλις αντιστοιχούν στην έκκληση και την ανιδιοτέλεια. Γι' αυτό το λόγο οι Έλληνες δανείζονται από τους Εβραίους το Γέννημα Εκείνο του χρόνου που στηρίζει τη Θεωρία, την Πόλη και ολοκληρώνει το Χρόνο ως Χρόνο. Οι Έλληνες μέσω της τραγικότητας ως εμπειρία του χρόνου πορεύονται προς το πρόσωπο ως το εξέχον της θεωρίας της πόλης και το χρόνο. Το πρόσωπο ως Υπόσταση και ως μοναδικότητα. Το πρόσωπο ως εικόνα της Εικόνας. Στα όρια του προσώπου η παιδεία δεν είναι άλλο από το κατ' εξοχήν πολιτικό γεγονός συνάντησης του πάνυ ακριβούς, της Εικόνας και της Εικόνας, στην αγορά της πόλης, στα όρια της πόλης. Τουτέστιν στην περιοχή του "αγοραίου έρωτος" της καθ' υμάς Ωραιουπόλεως και Καλλιπόλεως. Αυτή είναι η πόλις των Ελλήνων ως πόλις Ονομάτων με σάρκα και οστά, με όνομα και ταυτότητα. Αυτή είναι η πόλις των απανταχού στο χώρο και το χρόνο συμπολιτών μας. Αυτή είναι η πόλις όπου υπερβαίνεται η φυλή και το φύλο, το χρώμα και το κόμμα. Αυτή είναι η έλλογος πολιτεία των απτών και συγκεκριμένων πολιτών, των ελαχίστων και χαμένων στο χώρο και το χρόνο. Αυτή είναι η έλλογος πολιτεία της ενότητας, η του Λόγου πόλις η ιστορική και αιώνια, όπου

τίποτε δεν απουσιάζει, τίποτε δεν προσβάλεται και δεν περιφρονείται. Εδώ στην πόλη των Ονομάτων ο Ηρακλείτειος λόγος "Όχι εμέ αλλά τον κοινό λόγο να ακούτε και να ομολογείτε πως όλα είναι Έν", αποκτά την πληρότητα της σημασίας του και την πληρότητα του χώρου και του χρόνου.

Τούτη η πόλις των Ονομάτων είναι ταυτοχρόνως γεγονός παιδείας, αφού μόνον ως παιδιά και ως νέοι που αρνούνται να γηράσουν και να νικηθούν από το χρόνο μπορούμε να εισέλθουμε και να την κατοικήσουμε. Αυτή η πόλις των ονομάτων είναι η παιδεία του γένους του αρχοντικού. Διότι σε τούτη την πόλη των ονομάτων ασκείται επί δισεκατομμύρια δεσεκατομμυρίων χρόνους να τους υπομένεις όλους, να τους συναντάς όλους έναν προς έναν, τους ίδιους και τους ίδιους χωρίς να βαριέσαι ποτέ. Τούτος είναι ο Έρωσ ο ακάματος, ο Έρωσ ο νικηφόρος της λήθης και της απόρριψης, ο Έρωσ του Ονόματος ο Ενοποιητικός και ο Έρωσ του Προσώπου, αφού ουδέν ενικώτερον του Προσώπου, κατά τους μεγάλους Έλληνες πατέρες και τις Ελληνίδες μητέρες. Τούτη η παιδεία των Ελλήνων είναι διάβαση και συνάντηση, είναι έκπληξη χαροποιός της μοναδικότητας, είναι θεωρία του απτού και συγκεκριμένου του ερχομένου και του μέλλοντος να έρθει. Τούτη η παιδεία είναι γεγονός ρεαλιστικό, ρεαλισκότατο, ασκητικοερωτικό και ασκητικοπαρθενικό, γεγονός μη αναγώγιμο και μη αντικειμενοποιήσιμο. Είναι κραυγή που διαπερνά το χώρο και το χρόνο, που διασπά τα όρια, κραυγή ασιταμάτη και ακάματη έως ότου εξευρεθούν όλοι, ένας προς ένας, είναι η κραυγή του Αποστόλου "Μαράν Αθά". Είναι κραυγή που δεν μπορεί να σε αφήσει να ηουκάσεις ποτέ. Συχνά λέω στις φοιτήτριες μου: Να μην πιστεύετε στους άντρες όταν σας λένε πως σας αγαπούν μόνο τη νύχτα και δεν σας το λένε την ημέρα. Διότι στην ημέρα και στο φως δοκιμάζονται όλοι οι έρωτες και όλες οι αγάπες. Στο φως και στην ημέρα δοκιμάζονται όλες οι επιστήμες και όλες οι γνώσεις. Αυτή είναι η παιδεία των Ελλήνων, ως άσκηση αντοχής στη θεωρία και το φως. Αυτή είναι η παιδεία του λαού μας ως άσκηση αντοχής πορείας ακάματης και ακούραστης στο φως και στην ημέρα, στη διάσταση της νύχτας και της απουσίας. Μου έρχεται στο νου η σκηνή του μικρού παιδιού, που επιστρέφει αγωνιών στον πατέρα, από την ταινία "Ο μεγάλος Τοαμπ". Η μάνα του παιδιού που ζει με τον πλούσιο και σοφό "εραστή της", τον πετυχημένο άντρα του αιώνα δεν μπορεί να το κρατήσει στο μυθικό κόσμο του καινούργιου "άνδρα" της. Το παιδί πεινά και διψά για το φυσικό του πατέρα και αρνείται τον άνετο και πλούσιο χώρο του θείου πατέρα. Οδεύει ο μικρός υιός κραυγάζοντας και αγωνιώντας στον άδειο και κενό χώρο όπου συναντούσε πριν τον "άδοξο" και "αφανή" πλην όμως φυσικό του πατέρα. Αυτού που ήταν υιός πραγματικός. Και σε τούτο τον κενό και άδειο χώρο, σε τούτο το χρόνο και την ιστορία θα θυσιαστεί αργότερα ο αληθινός πατέρας και γεννήτορας για να ζήσει ο υιός ελεύθερος από την ανάγκη του ψευδούς και θείου πατέρα. Σε τούτη την παιδεία μπορούν όλοι να μετέχουν ως δάσκαλοι και ως μαθητές.

Αυτή η παιδεία είναι άθλημα για όλους. Εδώ υπερβαίνεται κάθε διχομοδός "δημόσιας" και "ιδιωτικής" παιδείας.

"Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ"

κ. ΖΙΑΚΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Συγγραφέας, Μελετητής
του Εθνικού Ζητήματος

Αρχίζω με τα ερωτήματα που προκύπτουν από τη διατύπωση του θέματος μου: Τι εννοούμε λέγοντας "σύγχρονος κόσμος"; Ποιός "κόσμος" και με ποιά έννοια "σύγχρονος"; Ποιό είναι το νόημα της "εθνικής ταυτότητας", της οποίας μάλιστα η διατήρηση βρίσκεται "πολύ ψηλά" στην "αιζέντα" των προτεραιοτήτων μας; Είναι φανερό ότι οι απαντήσεις δεν είναι εύκολες. Παραταύτα καλούμαστε να σκεφθούμε κάτι ακόμα πιο ασαφές: την "κρίση" της εθνικής ταυτότητας στον σύγχρονο κόσμο. Επειδή δεν έχουμε χρόνο για μια ευρεία ανάλυση, θα προσπαθήσω απλώς να δρομολογήσω την κοινή απορία μας προς τον γενικότερο στόχο της συζήτησής μας.

Ας ξεκινήσουμε ψηλαφώντας την εθνική ταυτότητα. Το τι θεωρούμε ότι είναι η εθνική μας ταυτότητα το καθορίζουν οι παραδόσεις που ελέγχουν την παιδεία μας. Ας αναρωτηθούμε τι νόημα δόθηκε στη νεοελληνική εθνική ταυτότητα. Αν αναπολήσουμε την ιστορία του σύγχρονου ελληνικού κράτους, από ουσιάσεώς του, θα δούμε ως νοηματικό περιεχόμενο της εθνικής μας ταυτότητας να προβάλλει ο εθνοφυλετισμός. Όχι για κανέναν περίεργο ή εξαιρετικά ιδιότυπο λόγο, αλλά γιατί αυτός ήταν ο κυρίαρχος στην Ευρώπη τρόπος νοηματοδότησης της εθνικής ταυτότητας. Θυμίζω ότι αποκτήσαμε ιστοριογραφία πρακαλούμενοι από τα φυλετικά ληρήματα του Φαλμεράϋερ.

Μια μικρή αναδρομή στο σχηματισμό της νεωτερικής περί έθνους ιδέας θα φωτίσει το θέμα. Η ιδέα αυτή διαδίδεται ουσιαστικά με τη Γαλλική Επανάσταση. Και σημαίνει την ιδεώδη κοινότητα, όπου επικρατεί ελευθερία, ισότητα και αδελφότητα. Η νεωτερική ιστορική κοινότητα έχει τον δικό της τύπο ιδεώδους κοινότητας με τον οποίο και "ταυτίζεται". Η ειδική οντολογία του τύπου αυτού λέει ότι η κοινότητα δεν είναι τίποτε άλλο παρά άθροισμα ατόμων. Η κοινότητα δεν έχει υπόσταση ανεξάρτητη από το άτομο. Είναι επίθεμα, επιπροσθήκη πάνω στο ον, το οποίο όν είναι στην προκειμένη περίπτωση το διαφωτισμένο άτομο. Τέθηκε όμως το ζήτημα πώς μπορεί να πιστοποιηθεί η εθνική ταυτότητα; Και αμέσως το νεωτερικό πνεύμα διασπάστηκε σε δύο βασικές κατευθύνσεις. Η μία έλεγε ότι η εθνική ταυτότητα προσδιορίζεται "αντικειμενικά": από τη γλώσσα, τα ήθη και έθιμα κ.λ.π. Η άλλη,

η "υποκειμενική", έλεγε ότι είναι πολύ απλό να διαπιστώσεις την εθνική ταυτότητα: "κάνεις ένα δημοψήφισμα". Έτσι προέκυψαν δύο αντίθετοι, εξ ίσου προκρούσσιοι, τρόποι εφαρμογής της "αρχής των εθνοτήτων". Η "αντικειμενική" νοηματοδότηση της εθνικής ταυτότητας, αναζητώντας την αναντίρρητη βεβαιότητα και κατοχύρωση, εξελίχθηκε στον γνωστό μας εθνικό ρατσισμό. Το νόημα της εθνικής ταυτότητας προσδιορίζεται από την κοινή βιολογική καταγωγή, από τη μετοχή σε μια κοινότητα ενδογαμική - αιματοσυγγενική. Πίσω από την εθνική ταυτότητα βρίσκεται η φυλετική "καθαρότητα", το φυλετικό "γονίδιο". Η άλλη άποψη εξελίχθηκε σε εθνικό μηδενισμό: "Μη σκοτίζεστε. Αν οι θεωρίες που αναπτύχθηκαν γύρω από το ζήτημα του ορισμού του έθνους είναι τόσο αντιφατικές τούτο οφείλεται στον απλό και μοναδικό λόγο ότι θέτουν ως αντικείμενό τους μια ανύπαρκτη οντότητα". Το έθνος δεν είναι τίποτα. Είναι μηδέν. Φανταστικό κατασκεύασμα. Ιδεολογικό φάσμα, που δεν έχει άλλο υπόστρωμα από μια σύμβαση και μια ψευδαίσθηση. Αυτή η θεώρηση αποτέλεσε τη βάση του κοσμοπολιτισμού. Κοσμοπολιτισμός θα πει: ενιαία παγκόσμια κουλτούρα, μιας παγκόσμιας αθροιστικής παράθεσης ατόμων, των οποίων προέχει να σεβόμαστε τα "δικαιώματα". Τα περίφημα "δικαιώματα του ανθρώπου".

Ενώ στην πρώτη περίπτωση έχουμε "φυσικοποίηση" της υπόστασης του έθνους, στη δεύτερη έχουμε μηδενισμό της. Το εθνικό υποκείμενο είναι: είτε "φύση" είτε "μηδέν". Αυτή είναι η κυρίαρχη στη Δύση νοηματοδότηση. Μέσω αυτής κάναμε κι εμείς, ως έθνος, την εμφάνισή μας στον αστερισμό της νεωτερικότητας. Πρώτο ερώτημα: ήταν "σωστός" ο νεωτερικός τρόπος της συλλογικής αυτο-νοηματοδότησης (φουκιουκτικός ή μηδενιστικός); Δεύτερο ερώτημα: τι απέγινε η νοηματοδότηση αυτή; Μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι μιλάμε για κάτι που έχει ολόπλευρα χρεωκοπήσει. Ο εθνοφυλετισμός έχει πλήρως δυσφημιστεί και απαξιωθεί. Η εμπειρία της εφαρμογής του (ναζισμός - φασισμός) υπήρξε καταλυτική. Η Δύση η ίδια κι εμείς μαζί της τον πληρώσαμε με τη φρίκη του Πρώτου και του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Ανάλογη είναι και η κατάληξη του κοσμοπολιτισμού. Έχει κι αυτός εξαντληθεί ως τύπος νοηματοδότησης της εθνικής ταυτότητας. Στη μαρξιστική του μορφή, ως "προλεταριακός διεθνισμός", ανήκει πλέον στο παρελθόν. Κι ενώ, μετά την κατάρρευση του υπαρκτικού σοσιαλισμού και της επακόλουθης πρωτοφανούς οικονομικής και πληροφοριακής διεθνοποίησης, πολλοί ανέμεναν την πλήρη κατάρρευση των εθνικών συνόρων συνέβη το αντίθετο. Η υπεράσπιση της εθνικής ταυτότητας έγινε πρώτιστο ζήτημα. Μόνο τις πολυεθνικές και τα φερέφωνα τους, συγκινεί πλέον ο κοσμοπολιτισμός, η πολιτιστική ισοπέδωση, ο εθνικός αυτομηδενισμός. Η κρίση της εθνικής ταυτότητας στο σύγχρονο κόσμο περιγράφεται λοιπόν ως εξής: ενώ έχει εξαντληθεί η εθνοφυλετική και η κοσμοπολιτική νοηματοδότηση, η "μετα-νεωτερική" νοηματοδότηση δεν έχει ακόμη εμφανιστεί, για να καταλάβει τη θέση τους. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο μπορεί να οριστεί και η κρίση της δικής μας εθνικής ταυτότητας. Η νεωτερική ελληνικότητα είναι η σύγ-

χρονη όψη ενός έθνους τεσσάρων χιλιάδων χρόνων. Ενός έθνους που είχε αναπτυχθεί στις πιο διαφορετικές κατευθύνσεις και είχε νοηματοδοτήσει με τον δικό του τρόπο την εθνική συλλογικότητα. Τώρα που "ο δρόμος προς τη Δύση" έφτασε στο τέρμα του ξαναγυρίζουμε, καθώς φαίνεται, στην κλασική ελληνική νοηματοδότηση.

Επιτρέψτε μου να σας πάω και' ευθείαν στα Πολιτικά του Αριστοτέλη. Αν θυμάστε λέει εκεί το εξής: Η οικογένεια και η κοινότητα (χωρικό-κόμη), είναι μορφές συλλογικού υποκειμένου αναγκαίες για το ζην. Η Πόλις όμως είναι αναγκαία για το "ευ ζην". Δηλαδή η κοινότητα που λέγεται Πόλις, η κοινότητα που λέγεται Πατρίδα, περιέχει κάτι που δεν το έχουν οι προηγούμενες μορφές. Σε τι συνίσταται αυτό; Συνίσταται στο ότι η Πόλις έχει στους κόλπους της Παραδόσεις, δηλαδή ειδικές κοινωνικές διαδικασίες που μαθαίνουν στον πολίτη το ευ ζην. Έχει μέσα της η κοινότητα της Πόλεως της Πατρίδας, δηλαδή του Έθνους εκείνο το στοιχείο που της δίνει πληρότητα, που την κάνει κοινότητα "περικεκική". Γιατί; Διότι περιλαμβάνει την υπέρβασή της, το ιδεώδες της (ευ ζην), σε όλους τους τομείς. Περιλαμβάνει αυτό που θα λέγαμε παραδειγματική κοινότητα. Το έθνος ορίζεται καθέτως μεν ως σχέση (αυθυπερβαική) με την εντός του παραδειγματική κοινότητα. Οριζοντίως δε ως σχέση με τις άλλες εθνικές κοινότητες. Υπάρχει λοιπόν συλλογικό υποκείμενο που λειτουργεί ως "περικεκική κοινότητα". Ως υποκείμενο έχει υπόσταση, ουσία και ενέργεια. Μέσω των ενεργειών του νοηματοδοτεί την ταυτότητά του. Και, στην περίπτωση μας, δεν τη νοηματοδοτεί ούτε ως "φύση" (βιολογική καταγωγή κ.λ.π.) ούτε ως "μηδέν". Τη νοηματοδοτεί ως Κοινό Λόγο, ο οποίος προκύπτει μάλιστα ως άθλημα, αυθυπερβαικού συντονισμού με τον Λόγο του Παντός - τον κοσμικό στην κλασική μας περίοδο και τον προσωπικό στη χριστιανική. Ο κοσμικός Λόγος είναι η Αρμονία - Δικαιοσύνη. Ο προσωπικός είναι η Ελευθερία - Αγάπη.

Έρχομαι τώρα σε ορισμένες πολύ χαρακτηριστικές προτυπώσεις. Αρχίζω από τον τύπο του Σοφού. Τι είναι ο Σοφός στην κοινότητα που νοηματοδοτεί έτσι τον εαυτό της; Ο Σοφός, ο Σωκράτης, όταν μπρος στους δικαστές του άρχισε να μιλά για το τι είναι ο ίδιος, δεν είπε: "έχω κάνει τόσα δοκτορά, έχω βγάλει τόσα πανεπιστήμια, έχω γράψει τόσα συγγράμματα, έχω κάνει τόσα σπουδαία κατορθώματα στον επιστημονικό, φιλοσοφικό, θρησκευτικό ή καλλιτεχνικό χώρο". Είπε: "Είμαι κάτι για το οποίο μου αξίζει δωρεάν σίτιση στο Πρυτανείο. Είμαι η αλογόμυγα της πόλης, που σας εμποδίζει να αποκοιμηθείτε". Ύπνος της πόλης είναι η λήθη της παραδειγματικής της υπέρβασης, λέει ο σοφός-αλογόμυγα. Πρότυπο του κάθε Έλληνα είναι ο Οδυσσεύς. Προτυπώνει το ελληνικό άτομο στο ταξίδι του βίου και το ελληνικό έθνος στο ταξίδι του μέσα στην ιστορία Μίλησε ο Γιώργος ο Παύλος για την Καλυψώ και την Πηνελόπη. Ο Οδυσσεύς κλήθηκε να διαλέξει ανάμεσα στις δύο. Από τη μια η απείρου και αγέραστου κάλλους θεά, που τον αγαπά και του υπόσχεται αθανασία.

Από την άλλη η συγκεκριμένη, θνητή και μισογερασμένη Πηνελόπη. Προτιμά την Πηνελόπη. Όλος ο αγώνας του είναι να γυρίσει στην Ιθάκη. Στα αγαπημένα θνητά πρόσωπα του οίκου και της πόλης του. Ένα τρίτο πρότυπο δίνει ο Συμεών ο νέος Θεολόγος. Αυτό για το οποίο αγωνίζεται είναι η "συνουσία" με τον Θεό. Κάτι που όχι απλώς το βιώνει αλλά και το αναγγέλλει ως άλλο επίπεδο υπάρξεως προσιτό στον καθένα. Εκφράζει μια αναζήτηση άγνωστη στους αρχαίους. Οι θεοί μπορούσαν που και που να ερωτεύονται θνητούς. Το αντίθετο ήταν αδιανόητο. Αποτελούσε ύβρη. Στο ορθόδοξο στάδιο του Ελληνισμού το όριο αυτό υπερβαίνεται. Προορισμός του ανθρώπου γίνεται ακριβώς η ερωτική ένωση με τον Θεό: η "θέωση" του ανθρώπου. Η θέωση γίνεται ο άθλος της Ιστορίας. Από τη στιγμή αυτή ο Ελληνισμός επιδιώκει ουσιαστικά την ιστορική αθανασία, αφού προσπαθεί, ως κοινότητα, να θεμελιωθεί στο χώρο του "ακτίστου". "Ού μικρός ημίν αγών πρόκειται, διαρρήξαι τον θάνατον". Σκοπός μας είναι να κατατροπώσουμε τον θάνατο. Αυτός ο σκοπός τοποθετείται στο κέντρο των επιδιώξεων της ελληνικής ψυχής και νοηματοδοτεί την ιστορική παρουσία της. Είναι αυτός ακριβώς ο αγώνας που νοηματοδοτεί και την ελληνική ταυτότητα.

Θα τελειώσω με μια κριτική στην νεωτερικότητα, που έρχεται από τα βάθη της προ-ιστορίας μας. Σας την καταθέτω και βγάλετε σεις το συμπέρασμα. Ο σημερινός πολιτισμός είναι ολοφάνερα πολιτισμός του πανσοξουαλισμού και του άγχους -της απωθημένης ενοχής. Υπάρχει επ' αυτού ο εξής φοβερός ελληνικός μύθος: Η Γαία, που συμβολίζει την εκρηκτική πρωτόγονη επιθυμία, έβαλε τον γιό της τον Κρόνο να ξεσηκωθεί εναντίον του Ουρανού και να τον ανατρέψει. Προφανώς επειδή ο Ουρανός, που συμβολίζει την αυθυπερβαική δύναμη, το Πνεύμα, δέσμευσε τις επιθυμίες της. Πράγματι ο Κρόνος-Χρόνος άρπαξε το δρεπάνι που του έδωσε η μάνα του και έκοψε μ' αυτό τα γεννητικά όργανα του Ουρανού. Τον ευνούχισε και ανέλαβε ο ίδιος τα ηνία της Υπάρξεως. Τι προέκυψε από τον ευνούχισμό του Ουρανού; Από μεν το σπέρμα του Ουρανού αναδύθηκε η Αφροδίτη, από δε το αίμα των κομμένων οργάνων του γεννήθηκαν οι Ερινύες. Ανάγοντας το πνεύμα σε εξωπνευματικά αίτια, μηδενίζοντας αυτό που υπερβαίνει τον άνθρωπο μέσα του, η νεωτερικότητα ευνούχισε τον Ουρανό της. Το δρεπάνι με το οποίο την εφοδίασε το πρωτογονικό επιθυμητικό της υπέδαφος ήταν η Ratio. Οπισθοδρόμησε έτσι όχι μόνο πιο πίσω από την εποχή του Χριστού, αλλά πιο πίσω κι από την εποχή του Διός. Γύρισε στην εποχή του Κρόνου, στην εποχή του θεοποιημένου Χρόνου. Βυθίστηκε στο φαύλο κύκλο της ηδονοθηρικής κατανάλωσης και του ψυχοκτονικού άγχους. Πρόκειται, με συμβολικό τρόπο, για τον ίδιο οντολογικό δίλημμα: Η Φύση ή Μηδέν. Η φυσικιστικός ανταγωνισμός ή υποστατικό τίποτα (ευνούχισμός-μηδενισμός του υπερβαικού). Κι αυτό τόσο στο επίπεδο ορισμού του ατομικού υποκειμένου, όσο και στο επίπεδο ορισμού του κατ' εξοχήν συλλογικού υποκειμένου, του έθνους.

**"Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ:
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ,
ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ"**

κ. ΣΕΛΛΑ - ΜΑΖΗ ΕΛΕΝΗ, Καθηγήτρια Γλωσσολογίας
Ιόνιου Πανεπιστημίου

Η διάδοση της Ελληνικής γλώσσας και η μετάδοση του Ελληνικού πολιτισμού μέσω αυτής προϋποθέτει την περιχαράκωση του αντικειμένου "σύστημα της ελληνικής γλώσσας" και την επίλυση των προβλημάτων σχετικά με τα ζητήματα Νόρμας και Πολυτυπίας της Ελληνικής. Τα ζητήματα αυτά της Ελληνικής διαφοροποιούνται ανάλογα με το κοινό προς το οποίο απευθυνόμεθα ή όχι; Οι απαιτήσεις της διδασκαλίας της Ελληνικής ως μητρικής ή ως ξένης ως προς τί συγκλίνουν και ως προς τί αποκλίνουν; Η Μετάφραση, ως διάμεσο λαών, πολιτισμών και γλωσσών πώς επηρεάζει τη γλώσσα-στόχο; Ποιές οι επιπτώσεις της μεταφραστικής πρακτικής στη μορφή της Ελληνικής; Ποιάν Ελληνική μεταφράζουμε και ποιές οι απηχίσεις στο αλλόγλωσσο κοινό; Στην παρούσα εισήγηση θα προσπαθήσουμε να θέσουμε τα ανωτέρω θέματα και να προβληματιστούμε σχετικά. Εάν επιθυμούμε να καταστήσουμε (εκ νέου) την Ελλάδα πνευματικό κέντρο, θα πρέπει να φροντίσουμε αφενός να υπενθυμήσουμε την παλαιότερη πολιτιστική προσφορά μας και αφετέρου να προβάλουμε και να προωθήσουμε τη νεώτερη. Ο ελληνικός πολιτισμός, ως κατεξοχήν πνευματικός, είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το εκφραστικό του όχημα, δηλ. την ελληνική γλώσσα. Οι δύο πραγματικότητες ανακαλούν η μία την άλλη και αλληλοεξαρτώνται. Καλλιέργεια της μιάς σημαίνει προαγωγή της άλλης, και τανάπαλιν, κάτι που έχει ήδη αποδειχθεί, και κάτι που επαληθεύεται συνεχώς. Ως εκ τούτου, κάθε προβληματισμός γύρω από τη γλώσσα συνδέεται άμεσα με την πολιτισμική μας έκφραση και θέση.

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια σημειώνονται αξιόλογες και αξιόπαινες προσπάθειες και από τον ιδιωτικό και από το δημόσιο φορέα σχετικά με την προώθηση και διάδοση τόσο της Ελληνικής γλώσσας, όσο και του Ελληνικού πολιτισμού μέσω αυτής. Προσπάθειες επιστημονικές, πολιτικές, πολιτιστικές, έχουν καταστήσει, ως μου επιτραπεί ο όρος, "την εξαγωγή" του ελληνικού πολιτισμού επίκεντρο πανελληνίου ενδιαφέροντος. Πνευματικά ιδρύματα, επιστημονικά ινστιτούτα γλώσσας και ορολογίας, νέα πανεπιστημιακά τμήματα, όλα συνηγορούν υπέρ της ενίσχυσης και προώθησης της ελληνικής γλώσσας εντός και εκτός Ελλάδος. Βοηθούσης και της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέλημα της οποίας αποτελεί η προστασία των ολιγότερο διαδεδομένων γλωσσών μέσω προγραμμάτων το οποία εάν αξιοποιήσουμε σωστά και εγκαίρως θα μας δοθεί η ευκαιρία να σταθούμε ισοτίμως εν μέσω των υπολοίπων μελών της πολυγλωσσικής

ευρωπαϊκής πραγματικότητας, μπορούμε να πούμε ότι διενεργούνται όλες οι δυνατές προσπάθειες ώστε να ενισχυθεί η διάδοση της ελληνικής γλώσσας. Επί του παρόντος, θα ήθελα να ασχοληθούμε όχι με την καταμέτρηση των προσπαθειών αυτών, αλλά με αυτό καθαυτό το αντικείμενο των προσπαθειών, δηλ. την ελληνική γλώσσα. Ποιά είναι αυτή η ελληνική την οποία επιθυμούμε να διαδώσουμε; Η απάντηση πιθανόν να είναι προφανής για το φυσικό ομιλητή της ελληνικής, δεν είναι όμως για ένα γλωσσολόγο, μέλημα του οποίου είναι η επιστημονική, συστηματική εξέταση της γλώσσας σε όλο της το εύρος και το βάθος. Και δεν πρόκειται απλώς για ένα επιστημονικό "καπρίτσιο", αν θέλετε. Αυτή ακριβώς η συστηματική εξέταση της Ελληνικής είναι απαραίτητη για τον επιτυχή τρόπο διάδοσης και προώθησής της εκτός Ελλάδος. Βάσει αυτής θα συγγραφούν τα εγχειρίδια εκμάθησης της ελληνικής για ξένους, καθώς και τα δίγλωσσα λεξικά, καθώς και η γραμματική και το συντακτικό της Ελληνικής για ξένους, και τέλος, σ'αυτή τη συστηματική μελέτη θα στηριχθεί η εκμάθηση της ελληνικής στα ίδια τα ελληνόπουλα. Η αυθόρμητη προηγούμενη απάντηση δεν είναι και η αποτελεσματικότερη σε θέματα γλωσσικής εκμάθησης. Ο ετερογενής χαρακτήρας των κοινωνιογλωσσικών δομών είναι γεγονός, τα μέλη μιας κοινότητας δεν μιλούν με τον ίδιο απολύτως τρόπο. Τα θέματα πολυμορφίας/πολυτυπίας της γλώσσας μας πώς θα αντιμετωπισθούν από τους διδάσκοντες την Ελληνική; ποιά είναι η νόρμα της ελληνικής την οποία θα χρησιμοποιήσουμε ως πυρήνα της γραμματικής; ποιές οι πολυτυπίες της, ποιές θα περιλάβουμε στη γραμματική μας, ποιές όχι και γιατί; και τί είδους γραμματική θα διδάξουμε; περιγραφική και ευέλικτη, ή ρυθμιστική και αυστηρή;

Η ελληνική γλώσσα είναι σύστημα το οποίο ως κοινωνικός θεσμός εξελίσσεται στο χώρο και στο χρόνο και, επιπλέον, διαφοροποιείται ανάλογα με τις επικοινωνιακές συνθήκες τις οποίες διαμορφώνουν ομιλητές προερχόμενοι από διαφορετικά κοινωνιοπολιτισμικά επίπεδα. Η ελληνική γλώσσα αποτελεί σήμερα την επίσημη γλώσσα της Ελλάδας και της Κύπρου, και, ακόμη, χρησιμοποιείται από ελληνικούς πληθυσμούς (μετανάστες ή αυτόχθονες) εγκατεστημένους στις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά, την Αυστραλία, την Αλβανία, την πρώην Σοβιετική Ένωση και τη Νότιο Αφρική. Σημειώνουμε κατά μέρος τις μερικές χιλιάδες της ελληνορθόδοξης κοινότητας της Κων/πολης, με καταγωγή από το Βυζάντιο, καθώς και την ποικιλία της ελληνικής την επονομαζόμενη Grigo, η οποία χρησιμοποιείται στα χωριά της Νοτίου Ιταλίας. Συνολικά, ο αριθμός των ελληνόφωνων ομιλητών ανέρχεται σε δέκα εκατομμύρια, συν δύο ή τρία εκατομμύρια ελληνόφωνους της διασποράς. Η σημερινή ελληνική είναι το αποτέλεσμα δυναμικής αιώνων, και όπως κάθε γλώσσα, συνιστά το προϊόν σύνθεσης διαφόρων μορφών αυτής. Για να περιοριστούμε στην τελευταία ιστορική περίοδο της Ελληνικής, με βάση το υλικό της μητροδίδακτης (δημοικής) γλώσσας και με εποικοδόμημα τον πλούτο της παράλληλης γλωσσικής παράδοσης (καθαρεύουσας), και μετά από μία επλεκτική σύνθεση

ουσιαστικών στοιχείων των δύο μορφών που πραγματοποιήθηκε σε όλα τα επίπεδα, οργανικά και αβίαστα προέκυψε μία νέα γλωσσική μορφή, η γλωσσική μορφή την οποία ονομάζουμε Νεοελληνική Κοινή, ή απλά Νέα Ελληνική (πρέπει, πάντως, να λάβουμε υπόψη μας, ότι ο όρος αυτός ουσιαστικά καλύπτει όλες τις μορφές της Ελληνικής από την άλωση της Κων/πολης έως σήμερα). Το να προσπαθούμε όμως να καθορίσουμε και να περιορίσουμε την ουσία της σύγχρονης μας ελληνικής στο αποτέλεσμα της σύνθεσης καθαρεύουσας και δημοτικής, αποτελεί μάλλον απλοϊκότητα από γλωσσολογική άποψη, δεδομένου ότι κάθε γλώσσα σε μία καθορισμένη περίοδο αποτελεί σύνθεση της δυναμικής της. Αυτή η διάκριση σε καθαρεύουσα και δημοτική αντικατοπτρίζει θα λέγαμε τη διοικητούμενη μέσω γλωσσικών δομών ιδεολογική διαπάλη αναζήτησης ελληνικής ταυτότητας, και δεν έχει να κάνει με το σύστημα το γλωσσικό αυτό καθαυτό. Αυτή η ιδεολογική διπολικότητα επηρέασε σημαντικά τη γλωσσική δημιουργία, τα αποτελέσματα της οποίας, εάν εξετάσουμε αντικειμενικά πλέον την κατάσταση, παρατηρούμε ότι συνέβαλαν στον εμπλουτισμό των μέσων της γλωσσικής μας έκφρασης. Σήμερα απαιτείται η καταγραφή αυτών ακριβώς των μέσων γλωσσικής έκφρασης, μέσων που πλάστηκαν μέσα από πολυκύμαντους αγώνες οι οποίοι μας άφησαν κληρονομιά μια σειρά από πολυτυπίες φωνητικού, μορφολογικού, συντακτικού και λεξιλογικού επιπέδου. Οι πολυτυπίες αυτές δεν είναι τίποτε άλλο παρά τύποι λέξεων που παλεύουν μεταξύ τους για το ποιός θα επικρατήσει. Μόνο που το εν λόγω φαινόμενο, χωρίς να είναι ανησυχητικό, δεν είναι τόσο απλό όσο φαίνεται.

Το ότι θα πολεμήσουμε μία κατάληξη, μια συντακτική δομή, ή μια λέξη δεν σημαίνει και ότι θα κατορθώσουμε να την απαλείψουμε, και τούτο διότι η εναλλαγή των διαφόρων αυτών τύπων δεν είναι αυθαίρετη. Αουναίσθητα τις περισσότερες φορές, η χρήση α ή β, σημαίνει επιλογή του α ή του β δομικού σχήματος. Σε περιπτώσεις δε όπως της Ελληνικής με μακρό σιάδιο γλωσσικής διμορφίας, η οποιαδήποτε επιλογή συνδέεται ή παρα-συνδέεται συχνά και με ορισμένη κοινωνικοπολιτική τοποθέτηση κατά κανόνα, όμως, οι επιλογές των πολυτυπιών καθορίζονται από ουσιαστικούς γλωσσικούς παράγοντες τους οποίους επιβάλλεται να ανακαλύψουμε και να περιγράψουμε. [Ελευθερία - λευτεριά, λεφτά - λεπτά, χτίζω - κτήριο/πόλης - πόλεως, γραφείς - γραφιάδες (γιαγιάδες), έσικαν - στέκανε - σιεκόντουσαν - σιεκόσαντε - στέκονταν - στεκόντανε, άμεσα - άμεσα/η χρήση της γενικής σε ανιδιαστολή με τη χρήση εμπρόθετης αιτιατικής, της μετοχής σε ανιδιαστολή με μια αναλυτικότερη σύνταξη, του πολυσήμαντου "που" και της κατάχρησής του, του "σαν" σε ανιδιαστολή με το "ως"/ανάκτορο - παλάτι, αμνός - πρόβατο - αρνί, έγχρωμος - χρωματιστός, κούνια - λίκνος, κοινιέμα - αιωρούμαι, μυερός - αιχμηρός, πέσιμο - πώση, κατέβασμα - κάθοδος, φλούδα - φλοιός, πληγή - έλκος, κουρέλι - ράκος, χειροτερεύω - επιδεινώνω, και χιλιάδες άλλες που ανήκουν σε όλα τα είδη του λόγου κ.α.] Οι πολυμορφίες αυτές, χαρακτηριστικά

του μεταβατικού σταδίου που διανύει η ελληνική, προβληματίζουν το φυσικό ομιλητή όταν αυτός έρχεται αντιμέτωπος με προσπάθειες "ρύθμισης" ή "αντι-ρύθμισης". Στις περιπτώσεις αυτές, η αναλογική σκέψη, το κριτήριο της συνέπειας και της ομοιομορφίας οδηγούν συχνά τη γλωσσική αμφισβήτηση (προερχόμενη κυρίως από τους νέους, και όχι μόνον, σε ακραίες θέσεις, κατανοητές μιν, μη αποδεκτές δε από άλλα μέλη της γλωσσικής κοινότητας πρόκειται για περιπτώσεις του τύπου: "ενάντια" και όχι "εναντίον" απ'όπου υπεργενικεύοντας θα οχηματίσουν το "προηγούμενα", το "ακόλουθα", το "αξεχώριστο" (και όχι το "αδιακρίτως" - ή έστω "αδιάκριτα" - καθότι το "διακρίνω" προφανώς θεωρείται "αντιδραστικότερο" και "συντηρητικότερο" του "ξεχωρίζω", και τέλος, στο βωμό της άσκοπης και ουτοπικής γλωσσικής συνέπειας θα θυσιασθεί και η σημασιολογική διάκριση μεταξύ των μορφών/λέξεων, του τύπου "απλά=απλώς", "άμεσα=αμέσως" κ.α. Πρέπει να γνωρίζουμε ότι όσο καταπιεστική είναι η επιβολή της χρήσεως κάποιων νεκρών τύπων λόγιας προέλευσης, άλλο τόσο ασήρικτη και άσκοπη φαίνεται και η χρήση ξένων προς το κοινό αίσθημα τύπων, εν'ονόματι ρυθμιστικών, ανύπαρκτων κανόνων (λ.χ. οι τύποι "εμενού" και "εσενού" της Γραμματικής του Α. Τσοπανάκη). Δεν πρέπει, εν τούτοις να ξεχνάμε ότι κάθε γλώσσα ανανεώνεται διαρκώς με στοιχεία παρμένα από τη δική της παράδοση, και προφορική και γραπτή. Με δεδομένα τα ανωτέρω απαιτείται μια ρεαλιστική περιγραφή της Ελληνικής, η οποία δεν μπορεί παρά να είναι μια δυναμική συγχρονική περιγραφή. Σύμφωνα με αυτήν, η προσοχή μας, να μιν συγκεντρώνεται σε μία συγκεκριμένη συγχρονική κατάσταση, δεν παραλείπει όμως να καταγράφει και τις ποικιλίες που συναντά και να αξιολογεί τον εξελικτικό ή υποχωρητικό χαρακτήρα κάθε φαινομένου. Σε μια τέτοια περιγραφή δεν κατακρατούμε ορισμένα μόνον στοιχεία, όσα δηλαδή δύναται να ενταχθούν σε ένα α priori καθορισμένο πλαίσιο, είτε αυτό λέγεται θεωρία, είτε σχολική νόρμα, είτε λογοτεχνικό πρότυπο, αλλά με γνώμονα την επικοινωνιακή καθοριστικότητα και χωρίς να αποκλείουμε τίποτα από όσα παρατηρούμε, φροντίζουμε, συγχρόνως, να αποτυπώνουμε τις συνθήκες χρήσης τους καθώς και τους χρήστες. Και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι: τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ελληνικής γλώσσας από δομική καθαρά άποψη είναι α) η πολυμορφία και β) ο δανεισμός:

α) ως προς την πολυμορφία: Η έννοια της παραλλαγής είναι σύμφυτη με την έννοια της γλώσσας. Γλώσσα μονοκόματη και ομοιογενής, ούτε υπάρχει, ούτε υπήρξε ποτέ. Τέτοιοι κώδικες μπορεί να είναι μόνον οι τεχνικοί κώδικες, όπως ο κώδικας μορς, ο Κ.Ο.Κ, κ.α. Κάθε γλώσσα μεταβάλλεται επειδή λειτουργεί. Το αξίωμα αυτό της γλωσσολογίας συνεπάγεται ότι σε κάθε γλώσσα υπάρχει ένας σκληρός πυρήνας, ο οποίος εξασφαλίζει την ταυτότητα της γλώσσας, καθώς και μία περιφέρεια στην επιφάνεια της οποίας εντοπίζονται οι μορφικές παραλλαγές ή πολυμορφίες ή πολυτυπίες της γλώσσας αυτής. Τα δομικά στοιχεία του πυρήνα είναι αυτά που μας επιτρέπουν να αναγνωρίζουμε σε

μία δεδομένη συγχρονία μία και την αυτή γλώσσα. Το άρθρο 2 του νόμου 309 της 30ης-4-1976 (περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως) ορίζει ως εξής τη Ν.Ε.: 1. Γλώσσα διδασκαλίας, αντικείμενον διδασκαλίας και γλώσσα των διδακτικών βιβλίων εις όλας τας βαθμίδας της Γενικής Εκπαιδεύσεως είναι από του σχολικού έτους 1976-77 η Νεοελληνική. 2. Ως Νεοελληνική γλώσσα νοείται η διαμορφωθείσα εις πανελλήνιον εκφραστικόν όργανον υπό του Ελληνικού Λαού και των δοκίμων συγγραφέων του Έθνους Δημοτική, συνυεταγμένη άνευ ιδιωματοισμών και ακροτήτων".

Το εν λόγω κείμενο μη συνυεταγμένο στη Δημοτική και περιλαμβάνον επιστημονικές ασάφειες προκαλεί συζητήσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις νέες νόρμες στην εξέλιξή τους. Άλλωστε, μπορεί άραγε κανείς να ισχυρισθεί ότι έχει συλλάβει και καθορίσει αυτή "τη διαμορφωθείσα εις πανελλήνιον εκφραστικόν όργανον" γλώσσα, όπως την εννοεί ο νόμος; Ακόμη μια φορά προβάλλει επιτακτική η έρευνα της ελληνικής γλώσσας με όλη της την πολυμορφία. Η ελληνική γλωσσική πραγματικότητα λόγω ιστορικής ιδιαιτερίας και κοινωνιογλωσσικών συνθηκών παρουσιάζει εξαιρετικά πλούσια πολυμορφία. Στόχος μας, να τη μελετήσουμε όπως ακριβώς λειτουργεί, να αναγνωρίσουμε τις πυρηνικές δομές της και να περιγράψουμε τις εξωπυρηνικές παραλλαγές της. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο διδασκαλίας ή όχι, σε ποιούς - ελληνόπουλα ή αλλοδαπούς - και με ποιόν τρόπο;

β) ως προς το δανεισμό: Ο δανεισμός στη γλώσσα είναι κάτι θεμιτό πρέπει, όμως, να εξυπηρετεί κάποιες ανάγκες, και να είναι λειτουργικός. Στη σημερινή ελληνική παρατηρούμε άκριτη χρήση και "κατακλυσμοιαία" θα λέγαμε εισορή ξενισμών, είτε στο πλαίσιο της λέξης (μπίζνεσμαν αντί του επιχειρηματίας, σούπερμάκει αντί υπεραγορά, ολάντι αντί διαφάνεια κ.α.), είτε στο πλαίσιο της φράσης (μεταφραστικά δάνεια). Δεν θα φθάναμε βέβαια στο σημείο να χαρακτηρίσουμε την ελληνική ως "ελληνόμορφη εσπεράντο", παρ' όλ' αυτά είναι γεγονός ότι μέχρι και συντακτικά στοιχεία έχουμε δανεισθεί, πράγμα οπάνιο και το οποίο παρατηρείται σε περιπτώσεις μακραίωνης γλωσσικής επαφής. Τα δάνεια αυτά πρέπει να καταγραφούν, τα αίτια να διερευνηθούν, και οι συνθήκες χρήσης τους να περιγραφούν. Αναμφισβήτητα, ο σημερινός άνθρωπος κατακλυζόμενος από σωρεία πληροφοριών προερχομένων σχεδόν αποκλειστικά από μεταφράσεις, προσπαθεί να αντεπεξέλθει με την ελάχιστη δυνατή προσπάθεια, με τη μεγαλύτερη δυνατή οικονομία δυνάμεων, εξ' ου και η πληθώρα των δανείων στη σημερινή ελληνική. Μόνον που αφ' ενός μεν δεν θα έπρεπε να θεωρήσουμε τους ελληνες εξορισμού δίγλωσσους (ελλ.-αγγλικά), αφ' ετέρου δε, δεν θα έπρεπε να θεωρήσουμε την ελληνική ανίκανη προς γλωσσική δημιουργία καταλύοντας την ιδιότητα της σημασιολογικής διαφάνειας, πράγμα σημαντικό για τη διευκόλυνση των συνειρμικών σχέσεων μεταξύ των λέξεων και την ως εκ τούτου καλύτερη κατα-

νόηση και ταχύτερη απομνημόνευση της λέξης (δυνατότητες ορολογικής δημιουργίας). Το ερώτημα που τίθεται συνίσταται στο εάν, το πώς και το ποιά από τα δάνεια αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο διδασκαλίας τόσο στο πλαίσιο της ελληνικής ως μητρικής όσο και στο πλαίσιο της ελληνικής ως ξένης. Τελικά, η Νόρμα της Ελληνικής ποιά είναι και πώς μπορεί να περιχαρακωθεί, είτε περιγραφικά, είτε ρυθμιστικά; Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι πέραν των επί μέρους συλλογικών ή ατομικών γλωσσικών συμπεριφορών, υπάρχει η κοινή γλώσσα που αποτελεί τη νόρμα, τον κανόνα, το μέτρο κρίσεως και συγκρίσεως της γλωσσικής επικοινωνίας της κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι κάθε άτομο της κοινότητας (παιδί, έφηβος, ενήλικας), οφείλει να έχει κατακτήσει στον καλύτερο δυνατό βαθμό τον προφορικό και το γραπτό κώδικα της επικοινωνίας, την επίσημη, πρότυπη, κοινή συμβατική γλώσσα. Και τούτο, διότι η έναρξη και η εξέλιξη ενός μέλους μέσα στην εθνική κοινότητα θα εξαρτηθεί μέχρι ενός σημείου από τις δυνατότητες απρόσκοπτης και αποτελεσματικής γλωσσικής επικοινωνίας (κυρίως με εκείνους που ασκούν την εξουσία). Είναι αλήθεια ότι δεν υπάρχει δημοκρατικότερος θεσμός από τη γλώσσα, ούσα κοινό κήμα όλων. Όπως επίσης είναι γεγονός ότι η γλωσσική εξέλιξη είναι προϋπόθεση της διανοητικής εξέλιξης. Οι Έλληνες, άλλωστε, είχαν κοινό γλωσσικό σύμβολο, το "λόγος" για τις έννοιες "νόηση" και "γλώσσα". Στόχος μας λοιπόν πρέπει να είναι η καλλιέργεια για όλους τους ομιλητές ενός διευρημένου κώδικα, κυρίως δε η ανάπτυξη της δημιουργικής ικανότητας στη μητρική γλώσσα, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται σε όλες τις επικοινωνιακές τους ανάγκες. Το ερώτημα είναι: ποιά γλωσσικά ακούσματα προσφέρονται σήμερα στους Έλληνες; πόσο γλωσσικά ενημερωμένοι είναι σήμερα οι Έλληνες, αυτοί που μέχρι πριν μία ή δύο δεκαετίες ήσαν υποχρεωμένοι είτε από το εκπαιδευτικό σύστημα, είτε από το επάγγελμά τους να εκφράζονται στην καθαρεύουσα, και αυτοί οι σημερινοί γονείς πώς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά στη γλωσσική τους ανάπτυξη; Υπάρχει οσοιτή ενημέρωση ή έστω απλή ενημέρωση για τη γλώσσα, και από ποιούς; Προς τί η σωρεία των άρθρων, βιβλίων, συζητήσεων των τελευταίων χρόνων σχετικά με τη γλώσσα; Πρόκειται άραγε για κινδυνολογία ή για υπαρκτό πρόβλημα; Ως προς το τελευταίο ερώτημα, είναι γεγονός ότι δεν πρέπει να λησμονούμε μια αναντίρρητη αλήθεια της γλωσσικής πραγματικότητας, το ότι, δηλαδή, η γλώσσα αντικατοπτρίζει σε μια δεδομένη συγχρονία την κοινωνική, ιστορική, πολιτισμική κατάσταση της γλωσσικής ομάδας που την χρησιμοποιεί. Κρίση στην κοινωνία σημαίνει και κρίση στη γλώσσα, εντοπιζόμενη πάντα στα περιφερειακά της στοιχεία, αυτά που γίνονται αμέσως αισθητά στον ομιλητή. Σήμερα, λαμβάνουμε όλο μέρος, συνειδητά ή ασείνηδα στην τελική διαμόρφωση μιας νέας μορφής της ελληνικής και παριστάμεθα μάρτυρες αφιμαχιών για την επικράτηση αυτού ή εκείνου του φαινομένου, ή για την επιλογή αυτής ή εκείνης της κατεύθυνσης εξέλιξης ενός δομικού οχήματος. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι τα γλωσσικά προβλήματα προβάλλονται εις βάρος των κοινωνικών, ή ότι ταυτίζονται με αυτά, ενώ

σαφώς προηγείται η επίλυση των τελευταίων. Η λεγόμενη "επικοινωνιακή κρίση" που μασιτίζει τον άνθρωπο σήμερα δεν αποτελεί ελληνική ιδιαιτερότητα. Παρατηρούμε λοιπόν ότι στον αιώνα της επικοινωνίας, ο κείμαρρος της πληροφόρησης παρασύρει και καταπνίγει την ποιότητα. Στην ελληνική δε γλωσσική κοινότητα η κατάσταση είναι πιά άσχημη εξ' αιτίας των τραυματικών μας εμπειριών των προερχομένων από το γλωσσικό ζήτημα (M2, 166). Η γλωσσική επικοινωνία περιορίζεται εις όφελος της οπτικής, της οθόνης, δηλαδή, είτε αυτή είναι οθόνη τηλεόρασης, είτε υπολογιστής. Η ελλιπής ή η επίπεδη έκφραση, η ασάφεια, η γενικολογία, ή ακόμη η ανακρίβεια στο λόγο συνιστούν όλο και συχνότερα φαινόμενα. Χωρίς να θέλω να μιλήσω για "γλωσσική υποβάθμιση", πιστεύω ότι όλοι θα συμφωνήσουμε, αποδεχόμενοι φαντάζομαι τη διατύπωση του Wittgenstein ότι υπάρχουν μέσα από τη γλώσσα, ότι είμαστε ό,τι είμαστε στο βαθμό που μπορούμε να εκφραστούμε γλωσσικά και να συναντηθούμε με τους άλλους (M2, 243), θα συμφωνήσουμε, επίσης, με το γεγονός ότι σήμερα η εκφραστικότητα μας αρχίζει να κωλαίνει σε τέτοιο βαθμό που να συρρικνώνεται το φάσμα των γλωσσικών μας επιλογών, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση κανείς να καθορίσει μόνος του το ύφος και το ήθος του λόγου του, την ποιότητα δηλαδή της επικοινωνίας του. Πράγμα που σημαίνει ότι σιγά - σιγά ο ομιλητής χάνει την ικανότητα να μορφωθεί τη σκέψη του εκφράζοντάς την οδηγούμενος τελικά στον αυτοματισμό και την τυποποίηση. Αυτοματοποιώντας, όμως, κάποιος το λόγο του, ηθελήμενα ή αθέλητα, παύει πια να σκέφτεται (M2, 172)1.

Συνεπάγεται λοιπόν ότι μόνον η καλή γνώση της γλώσσας και η δημιουργική της χρήση συνιστούν τα στοιχεία εκείνα που θα προφυλάξουν τον ομιλητή από τις συνιστώσες του επικοινωνιακού προβλήματος δηλαδή: α) από τη γλωσσική παρανόηση που προκαλείται από τη μεταγλώττιση επί το δημοικότερον (2) όπου δημοική σημαίνει απλώς αποφυγή ή προσαρμογή κάθε στοιχείου που σχετίζεται ή που νομίζουμε ότι σχετίζεται με τη μορφή της καθαρεύουσας, έχουμε καταφέρει να δημιουργήσουμε σύμπλεγμα γλωσσικής κατωτερότητας στο λαό, με παρεμβάσεις και αυστηρούς κανόνες να του προκαλέσουμε ενοχές, με αποτέλεσμα ο λαός από δότης να μετατρέπεται σε λήπη γλώσσας (M2, 249). β) από τη γλωσσική εξάρτηση από ξένα πρότυπα σε επίπεδο τόσο λεξιλογικό όσο και μορφολογικό και συντακτικό. γ) από το γλωσσικό μας λαϊκισμό, την εσφαλμένη τεχνητή μίμηση της λαϊκής γλώσσας με αποτέλεσμα να γινόμαστε λαϊκότεροι του λαού (και τούτο είτε διότι ταυτίζουμε τη σημερινή σύνθεση του ελληνικού λαού με παλαιότερες επαγγελματικές κοινωνικοοικονομικές ομάδες, είτε διότι το σημερινό γλωσσικό επίπεδο του λαού το ταυτίζουμε με παλαιότερες φάσεις της γλωσσικής επικοινωνίας του) (βλέπε επίσης babytalk). δ) από την κομματικοποίηση της γλώσσας, την αντίληψη, δηλαδή, ότι οι εντεταγμένοι σε ένα κόμμα (πέρα από την κοινωνιοπολιτική ορολογία της ιδεολογίας τους) θεωρούν ότι πρέπει να διαφοροποιηθούν και γλωσσικά από τους οπαδούς των άλλων κομμάτων, και ε) από την

επίδειξη, τις σοφιστικές, δηλαδή, συσκοτίσεις της πληροφορίας εις βάρος της σαφήνειας και της γνησιότητας της επικοινωνίας. (M2, 167).

Και καλή γνώση της ελληνικής και δημιουργική χρήση της επιτυγχάνεται μόνον με την ορθή, επιστημονική διδασκαλία της. Αν η γλώσσα μας καθορίζει τα όρια του κόσμου μας, αν η γλώσσα δεν είναι παρά μια ταξινόμηση του κόσμου μας, και ως εκ τούτου, κάθε εθνική γλώσσα είναι μια εθνική ταξινόμηση της πραγματικότητας, τότε κάθε λαός, κάθε έθνος, κάθε εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να έχει ως μέγιστο μέλημα την εξασφάλιση μιας απαιτητικής γλωσσικής παιδείας, μιας τέτοιας γλωσσικής καλλιέργειας, που να επιτρέπει σε όλους να εκφράσουν τις σκέψεις τους σωστά και να επικοινωνούν αποτελεσματικά. (M2, 331) Οι στόχοι, όμως, μιας τέτοιας εκπαιδευτικής πολιτικής πρέπει να υπερβαίνουν την επίτευξη της απλής συνεννόησης ή την πρόσκτηση της αναγκαίας για τη μεταβίβαση του μηνύματος επάρκειας. Από την άλλη πλευρά, η εξασφάλιση μιας απαιτητικής παιδείας δεν θα έπρεπε να περιορίζεται στο έργο του σχολείου, αλλά να επεκτείνεται και στην προσφορά γλωσσικών προτύπων, κυρίως μέσω των συνηθέστερων μέσων επικοινωνίας σήμερα, δηλαδή της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου, του τύπου, ημερήσιου και μη.

α) Όσον αφορά το σχολείο, παρατηρούμε ότι στη σημερινή φάση των πραγμάτων, επιστρέφουμε από άλλη οπτική γωνία στη διαχρονική μελέτη της ελληνικής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παραμελούμε τη συγχρονική θεώρησή της. Πιστεύουμε ότι έχει πλέον καταστεί σαφές ότι Ελληνική δεν είναι μόνον η δημοτική μας γλώσσα - ελληνικά είναι και τα προηγούμενα και τα παλαιότερα ελληνικά μας. Διαχρονική προσπέλαση της ελληνικής σημαίνει κατάδειξη και ανάδειξη της συνέχειας και της συνοχής των διαφόρων μορφών της. Η μέχρι πρότινος πολιτική περιορισμού της ελληνικής γλώσσας αποκλειστικά και μόνο στη σύγχρονη μορφή και χρήση της αποτελεί ανεπαρκή τρόπο προσέγγισης για μια γλωσσική κατάρτιση απαιτήσεων και την επιζητούμενη γλωσσική καλλιέργεια, με δεδομένα βέβαια πάντοτε την ιστορική προέλευση και την υφή της ίδιας της σημερινής ελληνικής. Η διδασκαλία δε της σημερινής ελληνικής ως μητρικής θα πρέπει να στηρίζεται α. σε μία συγχρονική γραμματική περιγραφή και β. σε ένα σύγχρονο λεξιλογικό θησαυρό της ελληνικής.

α) Μέσω της συγχρονικής περιγραφής των μορφοσυντακτικών δομών της ελληνικής και των λειτουργιών που αυτές επιτελούν, αποκολλώμενοι πλέον από τη διαχρονική ερμηνεία θα στηρίζουμε τη φυσική προφορική ομιλία, απότυπώνοντας, παράλληλα και για διδακτικούς σκοπούς, την πολυτυπία της ζωντανής χρήσεως. Αυθαίρετες ρυθμίσεις των γραμματικών που περιορίζουν την παραλληλία των τύπων των λέξεων (αγαπούσα - αγάπαγα, μιλάει - μιλά, γράφουμε - γράφομε, συζήτησης - συζητήσεως, αρχικώς - αρχικά, κ.α.) προκαλούν στο μαθητή σύγχυση και ανασφάλεια στην περίπτωση κατά την οποία οι γλωσσικές χρήσεις

του περιβάλλοντός του προσκρούουν στις μορφές που περιλαμβάνει το επίσημο διδακτικό βιβλίο. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι δεν βάλουμε εναντίον της γλωσσικής ρύθμισης η οποία είναι και θεμιτή και παιδαγωγικώς απαραίτητη στα πρώτα τουλάχιστον σχολικά χρόνια του παιδιού, αλλά πιστεύουμε ότι οι ρυθμίσεις αυτές δεν θα έπρεπε να στηρίζονται σε υποκειμενικές παρεμβάσεις του συντάκτη της γραμματικής, χωρίς να έχει προηγηθεί η κατάλληλη επιστημονική έρευνα (για την επιτακτική ανάγκη της οποίας κάναμε λόγο ανωτέρω). Η γραμματική του Μ. Τριανταφυλλίδη, έργο γλωσσικής υποδομής για την εποχή του, έργο με βάση το οποίο εξειράφησαν τέσσερις γενιές ελλήνων, έργο ρυθμιστικό (3), όπως ο ίδιος αναφέρει στον πρόλόγό του, δεν είναι δυνατόν να εξακολουθεί να χρησιμεύει έστω και επ-ανα-προσαρμοζόμενο ως σχολικό εγχειρίδιο διδασκαλίας της σημερινής ελληνικής, για τον απλούστατο επιστημονικό λόγο ότι ο σύγχρονος τρόπος χρήσης της γλώσσας διαφέρει ουσιαδώς από τη δημοτική που περιέγραψε ο Τριανταφυλλίδης πριν από 45 χρόνια. Το αυτό συμβαίνει και με το Συντακτικό του Αχ. Τζάρτζανου.

β) Μέσω της σύνταξης ενός "θησαυρού όλης της ελληνικής γλώσσας" (αρχαίας, βυζαντινής, υστερας ελληνικής), θα μπορούμε να έχουμε ένα σημαντικό βοήθημα στην έρευνα όχι μόνο του λεξιλογίου της γλώσσας αλλά και της μορφοσυντακτικής της δομής. Να υπενθυμίσουμε όμως εδώ την έλλειψη ενός πρώτης ανάγκης βοηθήματος, τόσο για τους έχοντες την ελληνική ως μητρική, όσο και για εκείνους που ενδιαφέρονται να την εκμάθουν ως ξένη, ενός Ερμηνευτικού λεξικού ολόκληρης της ελληνικής γλώσσας, Έως πότε θα στηριζόμαστε στο λεξικό του Δημητράκου, λεξικό άθλος για την εποχή του, η έκδοση του οποίου άρχισε το 1933 και ολοκληρώθηκε το 1959; (Μ 1171). Έως πότε θα ανατρέχουν οι επιστήμονες και οι μεταφραστές σε ξενόγλωσσα λεξικά ή σε ειδικά επιστημονικά εγχειρίδια προκειμένου να ανακαλύψουν την ερμηνεία ενός όρου ο οποίος θα μπορούσε να εμφανίζεται και σε ένα γενικού περιεχομένου, έγκυρου και γλωσσικά εκσυγχρονισμένου επιστημονικού λεξικού; Ακόμη, Ιστορικό Λεξικό όπου βλέπει κανείς πότε εμφανίζεται μία λέξη, και μέσω του οποίου θα μπορούσε κανείς να διατρέξει την ιστορία όχι μόνον της γλώσσας αλλά και ολόκληρου της κοινωνικής, πολιτισμικής και πολιτικής ιστορίας του τόπου, ελλείπει. Και πρέπει να συνταχθεί (4). (Μας λείπει το κατά Κοραή "πρώτο βιβλίο" του έθνους). Η διδασκαλία της Ελληνικής, όμως, όσο μεθοδευμένη και επιστημονική κι αν είναι, δεν θα αποδώσει καρπούς αν δεν στηριχθεί σε πρότυπα γλώσσας με τα οποία θα πρέπει να γαλουχηθούν τα Ελληνόπουλα από τα πρώτα χρόνια των σπουδών τους. (Μ2,208) Τα πρότυπα αυτά θα πρέπει να τα αναζητήσουμε α. στη νεότερη και σύγχρονη λογοτεχνία μας - ποίηση, πεζό λόγο, δοκίμιο -, και β. σε υποδειγματικά κείμενα νεοελληνικού επιστημονικού λόγου. Η επιλογή, όμως, δεν είναι τόσο απλή όσο ακούγεται. Είναι αλήθεια ότι ο έντεχνος γραπτός λόγος είναι ένας απαιτητικός λόγος, ένας λόγος όπου κινητοποιείται ο διανοητικός - πνευματικός μας κόσμος δρασι-

κότερα απ'ότι στον καθημερινό λόγο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο καθημερινός στερείται εκφραστικών δυνατοτήτων είναι απλώς θέμα διαφορετικού βαθμού έντασης και ποικιλίας των κινητοποιούμενων μηχανισμών. Είναι, επίσης, γεγονός ότι στην κολυμβήθρα της λογοτεχνίας εμβαπτίζονται οι γλώσσες από καιρού εις καιρόν και έτσι αναζωογονούνται, ανανεώνονται και ενισχύονται. Το ερώτημα που τίθεται σήμερα συνίσταται στο κατά πόσον είναι πραγματικά δημιουργικός ο λογοτεχνικός λόγος σήμερα τη στιγμή που, παρακολουθώντας τη νεώτερη και σύγχρονή μας λογοτεχνία, παρατηρούμε ότι σε πλείστα λογοτεχνικά κείμενα αποτυπώνεται, αναπαράγεται ο καθημερινός περιορισμένος, μάλλον αυτοματοποιημένος κώδικας για τον οποίο μιλήσαμε προηγουμένως. Φυσικά οι μεγάλοι, οι προικισμένοι λογοτέχνες, οι πραγματικοί δημιουργοί κατορθώνουν να διαβούν το κατώφλι αυτό και να βρουν δικούς τους βιωματικούς τρόπους έκφρασης, έχοντας το δικαίωμα, και την υποχρέωση θα λέγαμε, να σπάσουν τα δεσμά της νόρμας, της κοινής, συμβατικής γλώσσας. Χρειάζεται, ως εκ τούτου, συγκεκριμένη καθοδήγηση σχετικά με τα λογοτεχνικά εκείνα κείμενα τα οποία θα χρησιμεύσουν ως πρότυπα κειμενικής δόμησης, γραμματικής δομής και λεξιλογικής επιλογής. Επειδή, όμως, η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων δεν συμπεριλαμβάνεται στις καθημερινές ενασχολήσεις των μελών μιας σημερινής γλωσσικής κοινότητας, σε αντίθεση με την ενημέρωση από το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και τον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο, μάλλον στον ηλεκτρονικό λόγο θα πρέπει να προστρέξουμε προς εξεύρεση γλωσσικών προτύπων. Έχει γίνει πολύς λόγος για την ποιότητα της επικοινωνίας αυτής και δεν θα ήθελα να υπεισέλθω στο θέμα. Σημειώνω ότι δεν αναφέρομαι περιοριστικά στους δημοσιογράφους, αλλά σε όποιον εκφωνεί οτιδήποτε από τηλεόρασης ή ραδιοφώνου. Αυτό που θα ήθελα απλώς να θυμήσω είναι ότι η γλώσσα αποτελεί σύστημα και ότι ο λόγος διαρθρώνεται. Αυτό σημαίνει ότι δεν αρκεί ο αυθορμητισμός και η απλότητα για την επιτυχή γλωσσική επικοινωνία. Ένα μήνυμα, ως σύνολο σημειακών στοιχείων μεταβιβάζεται με πολλούς και ποικίλους τρόπους ανάλογα με τις συνθήκες επικοινωνίας. Είναι άραγε οι συνθήκες στην τηλεόραση κάθε φορά τόσο άσχημες που να μην προλαβαίνει ο ομιλών να προετοιμάσει τη μορφή του μηνυματός του; Απροετοίμαστος όπως είναι, ο λόγος του αποτελεί πολλές φορές μάλλον παράδειγμα προς αποφυγή παρά προς μίμηση. Ερχόμενοι στο θέμα που μας απασχολεί: Πώς θα μπορούσαμε να επιμεληθούμε τρόπους διάδοσης της ελληνικής γλώσσας και μετάδοσης του ελληνικού πολιτισμού μέσω αυτής, όταν ελλείπουν έργα υποδομής, έργα τα οποία θα έπρεπε να αναλάβει ένα Έθνος ολόκληρο και όχι ένας ή κάποιοι μεμονωμένοι μελετητές; Σε ποιά γραμματική θα στηριχθούμε για να συντάξουμε αντιπαραβολικές γραμματικές μεταξύ ελληνικής και ξένων γλωσσών; Σε ποιά νόρμα της ελληνικής (ως μητρικής γλώσσας) θα βασιστούμε για να συντάξουμε γραμματική της ελληνικής ως ξένης γλώσσας; Από ποιά ερμηνευτικό λεξικό θα αντλήσουμε υλικό για την κατάρτιση δίγλωσσων λεξικών; Σε ποιά λεξικό της Ελληνικής θα παραπέμπαμε έναν αλλόγλωσσο που

μαθαίνει ελληνικά; Σε ποιά δεδομένα θα βασιστούμε για να θεοπίσουμε πιστοποιητικό κατοχής της ελληνικής ως ξένης γλώσσας; Και τέλος, ποιά κείμενα θα χρησιμεύσουν ως πρότυπα ελληνικού λόγου για τον ξένο φοιτητή; Ποιό τηλεοπτικό κανάλι, ποιό ραδιοφωνικό σταθμό, ποιά εφημερίδα, ποιό περιοδικό θα προτείναμε ως βοήθημα για την εκμάθηση της ελληνικής;

Στον τομέα της επικοινωνίας, με την πολύ συγκεκριμένη όμως έννοια της δια-κοινωνίας και της μέθεξης, ανήκει και η μεταφραστική διαδικασία. Το μεταφρασμένο βιβλίο αποτελεί πηγή πολύτιμης πληροφορίας, και δια της ανταλλαγής πολιτιστικών και επιστημονικών αγαθών μέσον αλληλοκατανόησης των λαών. Επί του παρόντος, θα μας αποσολήσει κυρίως η μετάφραση τεχνικών και επιστημονικών βιβλίων, δεδομένου ότι αυτού του περιεχομένου τα κείμενα κατακλύζουν την αγορά σήμερα με επιπτώσεις στην ελληνική γλώσσα άλλοτε θετικές και άλλοτε αρνητικές (5). Μεγάλο πρόβλημα, αλλά συνάμα μέγα κατόρθωμα στις περιπτώσεις αυτές αποτελεί η επιτυχής, ακριβής, διαφανής και συνεπής απόδοση των επιστημονικών όρων, η ύπαρξη των οποίων εμπλουτίζει την ελληνική γλώσσα.(Μ1,45) Ας μην λησμονούμε ότι η διαδικασία της ορολογίας, όπως και η μεταφραστική διαδικασία, συνιστούν μια από τις αποτελεσματικότερες μορφές άμυνας και προστασίας των ολιγότερο διαδεδομένων γλωσσών, όπως η δική μας. Αυτό που απομένει, είναι, κατά τη γνώμη μου, ο συντονισμός των μεμονωμένων αξιέπαινων ως προς το έργο τους εταιρειών ορολογίας από έναν επίσημο φορέα τέτοιου που να είναι σε θέση να φέρει εις πέρας ένα τόσο σημαντικό και ωφέλιμο έργο.

Από την άλλη πλευρά των πραγμάτων, η μετάφραση είναι αυτή που μας βγάζει εκτός ελληνικών συνόρων. Στο πλαίσιο της *urbi et orbi* διακηρυσσόμενης ευρωπαϊκής κουλτούρας, της πολυπολιτισμικής και πολυγλωσσικής ευρωπαϊκής πραγματικότητας, ευρωπαϊκή ταυτότητα σημαίνει έκφραση των ποικίλων πολιτισμικών και γλωσσικών ταυτοτήτων των επί μέρους χωρών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τις παλινδρομήσεις στις αποφάσεις της, ενισχύει παντοιοτρόπως τη μεταφρασόμενη λογοτεχνική παραγωγή. Αξιοποιώντας τα δεδομένα αυτά, έχουμε την πεποίθηση ότι θα έπρεπε να χρηματοδοτούμε εμείς οι ίδιοι, η ελληνική πολιτεία ή ιδιώτες, μεταφράσεις επιλεγμένων λογοτεχνικών και επιστημονικών κειμένων, συνεπικουρώντας έτσι την προσπάθεια της Ε.Ε.

Στον ανελέητο κόσμο της αγοράς, το πρόβλημα της διάδοσης του ελληνικού βιβλίου επιδεινώνεται εξ'αυτίας του προβλήματος της γλώσσας και της ιδιαιτερότητας του ελληνικού πολιτισμού που δεν είναι ευρύτερα γνωστός, όπως ο αμερικάνικος λ.χ. με αναφορές στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι θα φθάσουμε να ταυτίζουμε το λογοτεχνικό με το μεταφράσιμο και το αυτό με το μεταφρασιέο (Μπουκάλας, Καθημερινή).

Υ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: κ. Παπαδόπουλος Βαγγέλης, Δημοσιογράφος

"Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ, ΔΙΑΔΟΣΗ, ΕΞΕΛΙΞΗ, ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ ΧΘΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ - ΑΥΡΙΟ"

*κα ΕΡΜΕΙΔΟΥ - POLLET ΣΟΦΙΑ, Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθήνας, Πρόεδρος Διεθνούς Κέντρου Επιστημονικής
και Πολιτιστικής Επιμόρφωσης*

Παρότι είχα ετοιμάσει μια ομιλία που κάλυπτε τον τίτλο μου, εντούτοις από τα όσα λέχθηκαν μέχρι τώρα, είμαι υποχρεωμένη να κάνω μια πάρα πολύ σύντομη αναφορά στον τίτλο του θέματος και να αναφερθώ περισσότερο στις προτάσεις τις συγκεκριμένες για το θέμα το οποίο στηρίζει το συνέδριό μας.

Ο ρόλος των γυναικών στην εξέλιξη την τεχνολογική την βιομηχανική αλλά και την πνευματική, είναι γνωστός στην ιστορία. Επιγραμματικά θα δώσω ανά εποχές το ρόλο των γυναικών τόσο στην Ελλάδα, όσο και στον υπόλοιπο κόσμο, και περισσότερο θα δώσω βάση στην Ελλάδα.

Αρχίζοντας λοιπόν από την προϊστορία θα πρέπει να πω ότι οι πρώτες γυναίκες επιστήμονες εμφανίζονται την εποχή εκείνη μια και ήσαν αυτές που εφεύραν τα πρώτα εργαλεία, τα ραβδιά, τους μοχλούς, τις τσακμακόπετρες, πράγματα τα οποία υπάρχουν ακόμα και σήμερα. Αλλά εφήρμοσαν και την τεχνική του βαμβακιού, του λιναριού, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην ανδρώπινη εξέλιξη.

Στην νεολιθική εποχή αποκτούν πλέον, - τις θεωρούν κατά - κάποιον τρόπο ότι κατέχουν - και μαγικές ιδιότητες αν λάβουμε υπ' όψιν ότι πέρα από το γεγονός του να γεννούν, που ήταν κάτι μυστήριο για την τότε εποχή, είχαν και την μαγική ιδιότητα να θεραπεύουν. Να λοιπόν η εμφάνιση των πρώτων γυναικών ιατρών.

Στην κλασική εποχή η γυναικεία παρουσία είναι βέβαια εμφανέστερη. Αρχίζει, μια και αρχίζει να κάμπεται η προκατάληψη η οποία επικρατούσε μέχρι την εποχή εκείνη. Στο Μεσοίωνα έχει μια κατακρήνη τη θέση της, πολύ δειλά βέβαια, στον επιστημονικό χώρο, και οι γυναίκες ασκούν ελεύθερα, ως πούμε, το επάγγελμα του γιατρού, κατά

μεγάλη πλειοψηφία. Εμφανίζονται μάλιστα και οι πρώτες διδακτορικές διατριβές και τα πρώτα συγγράμματα. Κατά την Αναγέννηση πια όχι μόνο διδάσκουν στα πανεπιστήμια αλλά αποτελούν μέλη των πανεπιστημιακών Συγκλήτων. Δεν θα αναφερθώ σε συγκεκριμένες περιπτώσεις θα πω μονάχα το πόσο σημαντικό ήταν αυτό, σε μια καθαρώς ανδροκρατούμενη κοινωνία, σε ουσίες που ήταν καθαρά κλειστά, ανδροκρατούμενα. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε τις περιπτώσεις συγγραμμάτων, όπως πάρα πολλά, πολλά από τα συγγράμματα του Ιπποκράτη αποδίδονται σε συνεργάτιδες του - είχε γυναίκες συνεργάτιδες. Η η περίπτωση της Τορτούλα στον 12ο αιώνα της οποίας τα συγγράμματα βγήκανε με ανδρικό όνομα, πολλά από αυτά, ακριβώς γιατί υπήρχε αυτή η προκατάληψη. Δεν θέλω να συνεχίσω, να μην θεωρηθεί ότι είμαι απεσταλμένη του γυναικείου κινήματος. Εντούτοις, απλά θέλω και μόνο να επισημάνω το ρόλο, ως εδώ, της επιστήμονος.

Πιστεύω ότι η γυναίκα έχει διπλό αν όχι τριπλό ρόλο σαν επιστήμων αλλά και έχει τον ρόλο που η ίδια η φύση της έδωσε σαν μάνα, σα σύντροφος, σαν αδελφή σαν ... και ερωμένη ακόμα που, εκεί έχει πολύ μεγάλη επιρροή και μπορεί να επηρεάσει κατ'ελάχιστον. Και εδώ υπάρχουν παραδείγματα, βέβαια, της ιστορίας που μας αποδεικνύουν ότι πίσω από μεγάλους άνδρες, από μεγάλες αποφάσεις, ήταν οι γυναίκες τους. Πράγμα που σημαίνει ότι μπορούν, έχουν την δύναμη από τη φύση τους, μέσα από την ευφυΐα και τη διορατικότητα, που τις χαρακτηρίζει από τη φύση τους αλλά και σαν επιστήμονες, από την γνώση την οποία κατέχουν, έχουν την ιδιαιτερότητα αυτή να μεταδίδουν με ένα δικό τους τρόπο.

Αναφέρθηκε από τον σύνεδρο τον κ. Κουρεμένο, η περίπτωση του Παπανικολάου. Δεν σκέφτηκε όμως να αναφέρει την Ανδρομάχη Παπανικολάου, η οποία έπαιξε σημαντικότερο ρόλο στο στήσιμο του εργαστηρίου του Παπανικολάου τον άνδρός της, και η οποία παρότι δεν ήταν κυταρολόγος εμβάθυνε στην επιστήμη της κυταρολογίας, του στελέχωσε το εργαστήριό του μόνο με γυναίκες και ήταν αυτή που τον βοήθησε να παρουσιάσει τη δουλειά του αυτή.

Τέλος, ο ρόλος, τέλος πάντων, της γυναίκας, ο καθαρά γυναικείος. Πάμε στο ρόλο της γυναίκας σαν μάνας. Και τον τονίζω αυτόν γιατί είναι αυτή που θα γεννήσει το παιδί και αυτή που θα του μεταδώσει τις πρώτες έννοιες του σεβασμού, της αγάπης προς τον εαυτό του, που είναι βασικότερες έννοιες για την διαμόρφωση της περαιτέρω πολιτείας των περαιτέρω πολιτών. Είναι αυτή που πρώτη θα του δώσει αυτές τις έννοιες της αγάπης για τον εαυτό του, της συνέπειας, της ειλικρίνειας, της ευαισθησίας και ένα σωρό άλλα που, εντούτοις, παίζουν σημαντικότατο ρόλο, όπως είπαμε, στη διαμόρφωση των υπολοίπων ετών. Και βέβαια αυτή είναι που θα του δώσει τα πρώτα εναύσματα της αγάπης προς την πατρίδα του γιατί έχει να αντιμετωπίσει πάρα πολλά στο μέλλον και πιστεύω ότι τα πρώτα στηρίγματα, την πρώτη

υποστήριξη θα την πάρει από την μητέρα. Δεν μπορεί βέβαια πάντοτε να βασιζόμαστε στην μητέρα, στα πρώτα γράμματα που θα πάρει, γιατί μεγαλώνοντας το παιδί θα έχει να αντιμετωπίσει και να γνωρίσει πάρα πολλά, όπως και γνωρίζει.

Φτάνοντας, λοιπόν στις προτάσεις επειδή η ώρα είναι πολύ πιεσμένη κι έχω ήδη πάρει τα πέντα λεπτά, θα αφήσω πάρα πολλά, από αυτά που έχω να πω, και στις προτάσεις μόνο επάνω θα κάνω μια σύντομη ανάπτυξη. Όσο καλή κι αν είναι η μητέρα στην διαμόρφωση αυτών που θα δώσει, είναι πάρα πολύ δύσκολο να φτιάσει να κρατήσει και την πεποίθηση στο παιδί ότι αυτά είναι τα σωστά, όταν μεγαλώνει μέσα σε ένα σύστημα που την διαψεύδει. Θα του μιλήσει για την αξιοκρατία, να αγωνίζεται, να αποκτήσει προσόντα, να είναι τίμιος όλα αυτά όμως στην πράξη δυστυχώς θα διαψευσθούν. Γι' αυτό λοιπόν λέω για το συγκεκριμένο θέμα, της προβολής της Ελλάδας ως διεθνούς πνευματικού κέντρου, ότι πρέπει να υπάρχει μια σειρά που πρέπει να ακολουθηθεί.

Κατ' αρχάς η εξυγίανση του πολιτικού, κοινωνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Γνωρίζουμε όλοι ποιο είναι το σημερινό καθεστώς. Ακούσαμε τους προηγούμενους συνέδρους αλλά και ένα γκάλοπ που μπορεί να γίνει ανάμεσα στους νέους θα μας δείξει ότι κάθε άλλο παρά ευοίωνα είναι τα αποτελέσματα. Μια απογοήτευση είναι διάχυτη. Και μια έλλειψη σεβασμού, πριν από όλα, στον εαυτό μας. Για να μπορέσουμε να περάσουμε τον σεβασμό στους άλλους, πρέπει πρώτα απ' όλα να σεβόμαστε τον εαυτό μας. Ο σεβασμός κατακτιέται. Συνεπώς θα πρέπει πρώτα να έχουμε αυτοσεβασμό και μετά να μπορέσουμε να περάσουμε τον σεβασμό αυτό στους άλλους. Άλλωστε ο σεβασμός δεν επιβάλλεται.

Θα πρέπει λοιπόν με τον τρόπο μας, ο καθένας χωριστά ή και μέσα από διάφορα ιδιωτικά ιδρύματα, ιδιωτικούς φορείς να πείσουμε για την εξυγίανση ώστε να αποκατασταθούν όλες αυτές οι ηθικές αξίες στη συνείδηση των νέων. Μιλώ για τους νέους, γιατί εμείς κατα ένα Α ή Β τρόπο έχουμε παγιώσει πλέον τις γνώμες μας και τις απόψεις μας επάνω σε ορισμένα θέματα. Νομίζω ότι από 'δω και πέρα υπάρχει δουλειά που θα γίνει και που θα διαμορφώσει τους νέους πλέον φορείς του ελληνικού πνεύματος και της νέας διάπλασης της αυριανής κοινωνίας.

Δεύτερη πρόταση. Ενημέρωση μεγαλύτερη ενημέρωση πολιτιστική και επιστημονική. Πρώτον σε κρατικό επίπεδο και δεύτερον με ιδιωτική πρωτοβουλία. Και πάλι εκεί πρέπει να πείσουμε ούτως ώστε οι κρατικοί φορείς να είναι σωστοί στο δρόμο στον οποίο πιστεύουν και έτσι να ακολουθήσουν. Από αυτούς περιμένουμε πολλά και... εφόσον αναλάβουν ένα ρόλο, πρέπει να αντεπεξέλθουν. Και βέβαια σε μια δεύτερη μοίρα πρέπει και η ιδιωτική πρωτοβουλία να αναπτυχθεί.

Άνοιγμα προς το εξωτερικό με αποστολή δικών μας φορέων αλλά και να φέρουμε άλλους. Εφόσον όμως θα γίνει αυτή η εξυγίανση, εφόσον υπάρχουν όλες αυτές οι προϋποθέσεις, οι οποίες αναφέρθηκαν και κατά πολύ μεγάλο μέρος με κάλυψε ο κ. Κουρεμένος, που είχε περισσότερο χρόνο στην διάθεσή του. Εφόσον όλες αυτές οι προϋποθέσεις απαντηθούν, τότε ναι, άνοιγμα των συνόρων μας, των σχολείων μας στους ξένους φοιτητές.

Και τέλος να στηρίζουμε το ελληνικό πνεύμα όχι πια προβάλλοντας το αρχαίο ελληνικό πνεύμα. Αυτό έχει προβληθεί, το γνωρίζουν όλοι, το έχουμε πει, το ξέρουν, αλλά να δείξουμε ότι είμαστε συνεχιστές αυτού του πνεύματος. Υπερήφανοι και αντάξιοι συνεχιστές και όχι να έχουμε αυτή την, αυτόν τον κακό χαρακτηρισμό, - δεν θέλω να πω περισσότερα - που τον έχουμε και αυτόν κατακτήσει. Να είστε σίγουροι, δεν είναι τυχαία αυτή η κακή αντίληψη που έχουμε κατακτήσει. Την έχουμε εμπεδώσει με διάφορα παραδείγματα και πράξεις μας και συνεχίζουμε να την εμπεδώνουμε, γιατί τα σύνορά μας δεν είναι κλειστά. Βλέπουν τι κάνουμε, γνωρίζουν πάρα πολύ καλά στο εξωτερικό όλα αυτά που συμβαίνουν εδώ και που απογοητεύουν εμάς τους ίδιους τους Έλληνες. Κακοχαρακτήρες μας αποκαλούν, ειδικά στο εξωτερικό.

Λοιπόν, καλό το ένδοξο παρελθόν, αλλά θλιβερό το παρόν. Ας προσπαθήσουμε αυτό το παρόν να το κάνουμε πιο αισιόδοξο.

Τελειώνοντας δεν θα δώσω, δεν μπορώ, δεν προλαβαίνω να δώσω, περισσότερες λεπτομέρειες. Θα επιμείνω όμως στην ενημέρωση. Με βιβλιοθήκες, με ενημέρωση των νέων μέσα από ιδιωτικούς φορείς, διάφοροι σύλλογοι, διάφορες ενώσεις που μπορεί ο καθένας να συμμετάσχει εκεί, είτε με αποστολή ειδικών ανθρώπων στο εξωτερικό που να πούνε πραγματικά ποιο είναι το ελληνικό πνεύμα. Άνθρωποι όμως που να αξίζουν και να ξέρουν πράγματα, να μεταφέρουν την ελληνική ιδέα και όχι να επιλεγούν με κάποια άλλα κριτήρια. Να καλέσουμε ανθρώπους και να τους δείξουμε ποιοι πραγματικά είμαστε αλλά για να φανεί ποιοι πραγματικά είμαστε πρέπει να καλυτερέψουμε. Δεν μπορώ να πω περισσότερα, με πιέζει ο χρόνος, που θέλω να τον σεβαστώ.

"Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ"

κ. ΔΑΡΑΔΗΜΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ, Γλύπτης, Πρόεδρος Ε.Ε.Τ.Ε.

Αγαπητοί φίλοι, είναι πολύ φυσικό τώρα που βρισκόμαστε προς το τέλος του συνεδρίου και η μέρα γέρνει, να εντεινεται μια ανησυχία, μια αγωνία για ολοκλήρωση πορισμάτων, αποτελεσμάτων και προτάσεων. Όμως νομίζω ότι συντελείται μια δημιουργική διαδικασία η

οποία ίσως να έχει πιο ουσιαστικά αποτελέσματα από μια συγκεκριμένη σχηματοποίηση - πρόταση, σώνει και καλά. Δεν είναι τυχαίο που κάνω αυτή την παρατήρηση. Επίσης θα ήθελα να θέσω ότι είμαι αναγκασμένος, λειτουργώντας μέσα από αυτό το σύνολο των δύο ημερών να τοποθετηθώ σε ορισμένα ζητήματα, έτσι που να ανατρέψω τη βασική σειρά της αρχικής μου εισήγησης, δίνοντας και συγκεκριμένα παραδείγματα.

Ξεκινώ μ αυτό τον τίτλο "Η αναζήτηση ενός κέντρου" ή "η αναφορά σε ένα κέντρο".

Προφανώς και από τη συζήτηση έχει προκύψει πως αυτό προτείνεται ως αίτημα, να το κάνουμε ή ως ανάγκη - πάλι να το κάνουμε. Νομίζω ότι εδώ αξίζει τον κόπο να αναλύσουμε λίγο ένα μοντέλο προσέγγισης σε σχέση με κέντρο και περιφέρεια.

Ένα μοντέλο θα ήταν: η ύπαρξη ενός κέντρου που εξακτινώνεται προς την περιφέρεια. Το αντίστροφο θα ήταν: σημεία της περιφέρειας που συγκεντρώνονται σε ένα κέντρο. Κατά τη γνώμη μου και τα δυο μοντέλα δεν είναι κατάλληλα, είναι ακατάλληλα και για το σχεδιασμό του μέλλοντος και ως εργαλείο ιστορικής ανάλυσης. Και θα πω γιατί.

Η σχέση κέντρου και περιφέρειας, οποιουδήποτε κέντρου και περιφέρειας, και ιστορικά ακόμα βρίσκεται σε μια αλληλοεξάρτηση. Πολύ περισσότερο στην εποχή μας όπου, η νοούμενη πιθανώς περιφέρεια ή τα σημεία της περιφέρειας ενώνονται μεταξύ τους ανεξάρτητα από το συγκεκριμένο κέντρο. Υπάρχει μια τέτοια διαπλοκή επικοινωνιών όπου δεν μπορούμε να ομιλούμε για την εγκαθίδρυση ή την εγκατάσταση ενός κέντρου, έστω και τη μορφή της παλινόρθωσης του αρχαίου ελληνικού κέντρου. Το θεωρώ τελείως ανιδιαικετικό και εξωπραγματικό. Νομίζω, - γιατί δεν μπορώ να μη δω έναν ρόλο της Ελλάδας σήμερα, - ότι το κεντρικό σημείο αναφοράς μας ή αναζητήσής μας θα ήταν να βρούμε τον ρόλο της Ελλάδας, δημιουργικό ρόλο της Ελλάδας, μες στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, ανεξάρτητα από κέντρα και περιφέρειες.

Αυτό για να πραγματοποιηθεί - έχουμε και την ιστορική απόδειξη - προϋποθέτει δυο βασικά πράγματα. Το ένα είναι: η εγκατάσταση της επικοινωνίας των διαδρομών, των αμφίδρομων διαδρομών Ελλάδας και των άλλων σημείων του πλανήτη, και το δεύτερο σημείο είναι η μορφοποίηση του χώρου του ίδιου της Ελλάδας έτσι ώστε να μπορεί να αφομοιώνει αυτά που δέχεται, να μεταπλάθει και, αν έχει την ευτυχή συγκυρία ή στιγμή, να ανιαποδώσει κάτι το καινούργιο.

Μιλώ λοιπόν για μια δημιουργική σχέση ανάμεσα σε όλους αυτούς τους πόλους γιατί νομίζω ότι η κεντροθέτηση της Ελλάδας, έστω και με τις ιστορικές συνδρομές, θα αποπροσανατολίσει την όλη προσπά-

θεια. Αυτό συνδέεται και με μια σειρά από αξίες που έχουν αναγνωριστεί σήμερα πολύ περισσότερο από άλλες εποχές: Οι αξίες του ανθρώπου σε παγκόσμια κλίμακα, ανεξάρτητα από χρώματα, φυλές και τόπους. Επίσης το ίδιο πράγμα συνδέεται με μια θεμελιακή, αν θέλετε, αξία. Η επικοινωνία αποκτάει ουσιαστικό περιεχόμενο όταν γίνεται συνδημιουργία. Αυτό αποκλείει τις επιβολές του ενός επί του άλλου για οποιοδήποτε λόγο.

Αναζητούμε λοιπόν ένα μοντέλο συνδημιουργίας με τους άλλους λαούς και μεταξύ μας ως Έλληνες. Εάν μέσα από αυτή τη διαδικασία έχουμε τη δυνατότητα να γεννήσουμε νέες αξίες όπου η αναγνώρισή τους έρχεται φυσιολογικά από τους υπόλοιπους λαούς, τότε δεν θα υπάρχει πρόβλημα εξακτινώσεως. Γιατί θα απαντάμε μ' αυτές τις νέες αξίες, σε πραγματικές ανάγκες. Αυτό κατά τη γνώμη μου είναι το ζητούμενο. Επίσης, αυτό συνέβη και στο παρελθόν.

Εάν μιλάμε για αξίες του παρελθόντος μιλάμε για την ελευθερία, την ειρήνη, το σεβασμό και και... Αυτά αναγνωρίστηκαν ως πανανθρώπινες αξίες. Εάν λοιπόν φτιάσουμε σ' εκείνη την ευτυχή συγκυρία, να έχουμε δηλαδή νέες αξίες αποδεκτές από τους άλλους ως αναγκαίες, τότε δεν έχει νόημα η ύπαρξη του κέντρου. Διότι αυτή η ποιότητα που θα γεννηθεί, θα είναι οικουμενική που σημαίνει ότι διαλύεται η έννοια του κέντρου γιατί η ποιότητα που καθιστά ένα κέντρο ως κέντρο έχει πιάσει όλον τον πλανήτη.

Με αυτή την εισαγωγή, όσο μπορώ πιο σύντομα, με την πίεση του χρόνου θα ήθελα να περάσω λίγο γύρω από τη συζήτηση περί Ελλάδος, της ποιότητας της φυλής, το δαιμόνιο της φυλής, γιατί ειπώθηκαν πάρα πολλά πράγματα.

Εγώ πιστεύω ότι εκείνο που μας κρατάει μέχρι σήμερα, με όλα μας τα αρνητικά και τα προβλήματα, είναι μια βασική αξία που ζούμε και βιώνουμε σήμερα, κι εάν θέλετε, και αρχή. Είναι η αρχή της φυσιολογικότητας.

Θα μπορούσα να πω ότι ως Έλληνες έχουμε το βασικό ένστικτο της ζωής και το βασικό ένστικτο της φυσιολογικής ή φυσικής λειτουργίας. Ζούμε δηλαδή μέσα, ή πολύ κοντά ή κατεχόμενοι, από τη διαλεκτική της φύσης. Κι αν αντιστεκόμαστε ακόμη και με τον πιο αρνητικό τρόπο σ' αυτό που έρχεται από Δύση ή Ανατολή - γιατί αν κάνουμε γύρω γύρω τον πλανήτη αυτές οι έννοιες γίνονται, - είναι μια αντίσταση στην ισοπέδωση, μια αντίσταση στην ομογενοποίηση, μια αντίσταση στην τυποποίηση, δηλαδή μια αντίσταση που προϋποθέτει, για να έχει γόνιμο χαρακτήρα, δημιουργικότητα. Και νομίζω ότι αυτή η αρχή της φυσιολογικότητας θα μπορούσε να σταθεί ως μια από τις αξίες που επανέρχονται μέσα στον πλανήτη και προς τους άλλους λαούς. Η δεύτερη αξία που νομίζω ότι προκύπτει και σαν ένα αίτημα

της εποχής, είναι ο δημιουργικός άνθρωπος. Θα μου πείτε τη λέξη "δημιουργία" την έχουμε ακούσει πολλές φορές. Η έννοια του δημιουργικού ανθρώπου ως τέτοιου δεν προκύπτει μόνο ως αντιπαράθεση σ' αυτό που μας σερβίρεται ή σ' αυτό που έρχεται να μας καταπλακώσει, αλλά ως πρωταρχικό ζήτημα της ίδιας της ζωής ως προϋπόθεση εξέλιξης της ίδιας της ζωής. Βέβαια η έννοια της δημιουργικότητας στους καιρούς μας, παρ' όλο που χρησιμοποιείται σε πολλές περιπτώσεις, έχει ταυτιστεί με την καλλιτεχνική δημιουργία. Και δεν είναι τυχαίο αυτό. Δεν είναι τυχαίο, διότι το τελευταίο καταφύγιο αναγνώρισης, ύπαρξης αυτής της δημιουργικότητας, που είναι βασικό χαρακτηριστικό όλων των ανθρώπων, έχει μείνει ο χώρος των τεχνών. Εκεί αναγνωρίζουμε τις επαναστάσεις, εκεί γνωρίζουμε τις ανατροπές, δηλαδή τη διαλεκτική σχέση του ανθρώπου με τον εαυτό του, με το περιβάλλον του και με τη φύση, και με αυτό που δημιουργεί. Θα μου πείτε ότι αυτό είναι μια ουτοπία μπορούν όλοι οι άνθρωποι να γίνουν δημιουργικοί;

Εδώ μπαίνω στο χώρο των εικαστικών τεχνών, για να είμαι και συνεπής με τον τίτλο μου, καταθέτοντας εμπειρίες.

Και αρχή τουλάχιστον στο δικό μας χώρο υπάρχει μια αναγνώριση οικουμενικής διάστασης, της τέχνης όλων των λαών, είναι ένα πρωτοφανές γεγονός στην ιστορία της ανθρωπότητας. Για πρώτη φορά η ανθρωπότητα αναγνωρίζει ως τέχνη την τέχνη του αφρικάνου, του κινέζου, του γαπωνέζου, στο σύνολό της. Αυτό αμέσως μας βάζει σε ένα πλέγμα επικοινωνίας και συλλειτουργίας μας βγάζει από στενού τύπου - βάλτε ότι επίθετο θέλετε για χαρακτηρισμό - απορρίψεις. Παράλληλα όμως είναι το ίδιο εκείνο που δημιουργεί την κριτική στάση. Δεν σημαίνει δηλαδή αποδοχή και εφαρμογή αλλά αποδοχή ως αξία και συνδημιουργία από 'κει και πέρα.

Το δεύτερο στοιχείο: Ειλικρινά, σε κάθε εποχή αναζητούμε την αξία χρήσης της τέχνης και μην βιαστείτε να μου απαντήσετε ότι η αξία χρήσης της τέχνης στην κοινωνία είναι η αναζήτηση του ωραίου, της καλλιέργειας κλπ. Είναι γνωστά. Παρ' όλα αυτά σε κάθε εποχή η αξία χρήσης της τέχνης παίρνει μια ιδιαίτερη μορφή, ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο. Για παράδειγμα στη Βυζαντινή περίοδο, μια και την ονομάζουμε έτσι, παίρνει θρησκευτικό περιεχόμενο έντονα. Ή στην εποχή των πρωτόγονων κοινωνιών, στην εποχή των κυνηγών λένε ότι παίρνει και διδακτικό χαρακτήρα.

Μ' αυτή την έννοια, λέω, η αξία χρήσης παίρνει ένα ειδικό περιεχόμενο κάθε φορά. Και αναρωτιώμαστε σήμερα ποια είναι η αξία χρήσης της τέχνης; Αναφέρομαι στις εικαστικές τέχνες. Θα ήθελα δυο λεπτά ακόμα.

Έχει παρατηρηθεί το εξής φαινόμενο: η σχέση θεατή και δημιουργού

δια του έργου του δημιουργού είναι σχέση πομπού - δέκτη. Μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες, όπου η τέχνη εμπορευματοποιείται τα μέγιστα και αυτοκαταστρέφεται στην ουσία, αυτή η σχέση γίνεται μονόδρομη ή αν θέλετε μη λειτουργική. Παράλληλα έχει ο ίδιος ο χώρος των καλλιτεχνών, - αναφέρομαι σε όλον τον αιώνα, τον 20ο αιώνα, - αναζητήσει τους νέους τρόπους επικοινωνίας με τον κόσμο, δηλαδή προσπαθεί να επαναφέρει την κοινωνική λειτουργία της τέχνης όσο γίνεται βαθύτερα. Και αυτό δεν το κάνει απλά ζωγραφίζοντας ή απλά κάνοντας γλυπτική. Αλλάζει τη μορφή της τέχνης, τη φυσιογνωμία της τέχνης, τα μέσα που χρησιμοποιεί προσπαθώντας, αυτή η επικοινωνία, να πάρει ουσιαστικό περιεχόμενο. Είναι μια έξοδος των καλλιτεχνών.

Μπορεί να έχετε ακούσει για χάπενινγκς (happenings), για διαμορφώσεις χώρου και πολλά άλλα τέτοια, στην προσπάθεια να αποκατασταθεί μια φυσιολογική λειτουργία της τέχνης μέσα στην κοινωνία. Όμως αυτό δεν είναι και το βασικό επιχείρημα ότι όλοι μπορούμε να 'μαστε δημιουργικοί, όλοι, δηλαδή, μπορούμε να είμαστε ικανοί απέναντι σ' αυτούς που θέλουν να μας λένε ανίκανους.

Είμαι δάσκαλος σε σχολείο 20 χρόνια, έχουν περάσει από τα χέρια μου, όπως λέμε με την παλιά ορολογία, χιλιάδες παιδιά. Δεν έχω δει ένα που να μην ζωγραφίζει, εκτός αν του αναστείλουμε αυτή την λειτουργία εμείς οι μεγάλοι. Είτε γιατί ο μπαμπάς δεν έχει το ταλέντο είτε γιατί η τέχνη είναι πολυτέλεια, είτε γιατί πρωτεύουσα σημασία έχει η γλώσσα, τα μαθηματικά και οτιδήποτε άλλο. Τόση παρανόηση υπάρχει. Δεν λέω ότι έχουμε κατακτήσει πολλά πράγματα, έχουμε όμως τις αποδείξεις εκείνες ότι όλοι οι άνθρωποι μπορούν άνετα και χωρίς ιδιαίτερο ταλέντο σήμερα να μαθαίνουν γράμματα, να μαθαίνουν και την τέχνη. Δηλαδή να μπαίνουν στη διαδικασία της δημιουργίας.

Το κλείνω αυτό. Θα μπορούσα να σας πω κι άλλα πάνω σ' αυτό. Θέλω μόνο να κάνω μια παρατήρηση γενικότερη για τη συνάντηση και δεν αφορά μόνο αυτό το συνέδριο, αφορά κι άλλα πολλά συνέδρια κι' αυτά που οργανώνουμε κι εμείς ως Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας.

Συνήθως η κουβέντα γίνεται σαν να ξεκινάμε για τα ίδια πράγματα πάντοτε από το μηδέν. Σαν να μην έχει ξαναγίνει καμιά προσέγγιση. Είτε για τα ζητήματα της παιδείας, είτε για τα ζητήματα της επικοινωνίας, είτε για τα ζητήματα του πολιτισμού. Τι σημαίνει αυτό - τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα; Ότι απουσιάζει εκείνος ο μηχανισμός ώστε ό,τι παράγεται από κάθε συνέδριο από κάθε συνάντηση, να συγκεντρώνεται και κάθε πράγμα να κουβαλάει μαζί του την προηγούμενη εμπειρία. Εδώ υπεισέρχεται η υπόθεση της πολιτικής, των κυβερνήσεων, οικονομικοί παράμετροι, που οργανώνουν όλη αυτή τη διαδικασία. Και θα κλείσω με τρία - τέσσερα παραδείγματα ως απάντηση

σε καταθέσεις που έχουν τεθεί συγκεκριμένα. Παράδειγμα: να μπου τα έργα των σύγχρονων Ελλήνων καλλιτεχνών στα μουσεία, τα αρχαιολογικά. Σας πληροφορώ λοιπόν, εδώ και εφτά χρόνια, το αιτώ. Έχει γίνει συμφωνία του επιμελητηρίου με το ταμείο αρχαιολογικών πόρων, με ακριβώς αυτό το περιεχόμενο. Δυστυχώς δεν υλοποιήθηκε. Αυτή είναι η πολιτεία μας. Να μπει η τέχνη μέσα στους χώρους, να διαμορφώσουμε αισθητικά το περιβάλλον - για τουρισμό μιλάμε και για σκουπίδια από την άλλη μεριά. Έχει ψηφιστεί νόμος από το 1989 γι' αυτή τη δουλειά και δεν έχει υλοποιηθεί. Να δημιουργήσουμε νήματα επικοινωνίας με χώρους καλλιτεχνών των άλλων χωρών με ανταλλαγές κλπ. Σας πληροφορώ ότι έχουν γίνει συμφωνίες και διαφορετικού περιεχομένου. Έχουμε κάνει τέτοια πράγματα πλην... δεν έχουν συνέχεια.

"ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΜΗΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ"

κ. ΜΠΟΣΝΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Δρ. Ελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστημίου Princeton - Κέντρο Ελληνικών Σπουδών

Σε πρόσφατη ομιλία μου στην κατάμεστη αίθουσα του Ελληνικού Πολιτιστικού Οργανισμού του Σικάγο, τον περασμένο Μάιο, δεν ήταν λίγοι οι ενδιαφερόμενοι ακροατές που με πλησίασαν ρωτώντας: "Μα, στ' αλήθεια, υπάρχει ποίηση της Ελληνικής Διασποράς;" Στο παρόν άρθρο θα παρουσιάσω δύο ερευνητικά προγράμματα που επεξεργάζομαι εδώ και μερικά χρόνια και αφορούν: Πρώτον, την ποιητική παρουσία των Ελληνικής καταγωγής λογοτεχνών στο εξωτερικό και δεύτερον, την προβολή της Ελληνικής Πρωτοπορίας στον Αγγλόφωνο κόσμο.

Τα τελευταία πέντε χρόνια μελέτησα τη σύγχρονη ποίηση της Ελληνικής διασποράς. Καρπός αυτής της έρευνας είναι η δημιουργία μίας Ποιητικής Ανθολογίας στα Αγγλικά που παρουσιάζει, κατόπιν αυστηρής επιλογής, περίπου 70 νεώτερους ποιητές από τη δεκαετία του 1960 και μετά. Ανθολογία μοναδική στο είδος της, αν λάβει κανείς υπόψη του το γεγονός ότι δεν στηρίχθηκε σε γνωστούς λογοτέχνες των Ελληνικών κοινοτήτων αλλά σε επίπονη και απόμακρη έρευνα σε χώρους ξένους και ανύποπτους για τον πατριωτικό Ελληνισμό.

Οι στόχοι της Ανθολογίας μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως:

1. Η γλώσσα δεν αποτελεί ούτε εμπόδιο ούτε το αποκλειστικό κριτήριο ταυτότητας. Ανάλογα εκπροσωπούνται ποιητές που γράφουν στα Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, ή σε άλλες γλώσσες. Έτσι συγκεντρώνονται και αναδεικνύονται οι Ελληνικής καταγωγής ποιητές ανά τον κόσμο.

2. Το πνεύμα της δεν είναι εθνικιστικό και ταυτοτικό αλλά κοσμοπολιτικό, βαισιμένο στις αρχές της διαφοράς και της πολιτισμικότητας. Παραδείγματα χάριν, το έργο διάσημων λογοτεχνών, όπως οι Μισέλ Φαρδούλης-Λαγκράνζ, Ζιζέλ Πράσιнос, Νικόλας Κάλας και Γιώργος Οικονόμου, δηλώνει στον αγγλόφωνο αναγνώστη το διαπολιτιστικό και διεθνικό χαρακτήρα της Ελληνικής διασπορικής πρωτοπορίας.

3. Η ένταξη των ποιητών γίνεται με βάση τα σύγχρονα και γνώριμα ποιητικά ρεύματα της Δύσης στα οποία ανήκουν (neosurrealism, concrete poetry, language poetry, ethno-poetics, performance poetry, multiculturalism).

4. Η επιλογή παρουσίασης ειδικά συγχρόνων και όχι παλαιότερων ποιητών μπορεί να συμβάλει καταλυτικά στη δημιουργία μιας ζωντανής παρέμβασης και ανταλλαγής ιδεών στις σημερινές αισθητικές ζυμώσεις της διεθνούς ποίησης. Τέτοιου είδους ανταλλαγές έχουν ήδη δρομολογηθεί. Ενδεικτικά αναφέρω τις συνεργασίες του George Economou με τον Jerome Rothenberg, του Dean Kostos με τον Tom Savage και του υπογράφοντος με τον Arkadii Dragomoschenko.

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο άμεσος στόχος της Ανθολογίας είναι η πολιτογράφηση της "νεοσύστατης" αυτής λογοτεχνίας στο διεθνές forum των λογοτεχνών με κριτήρια καθαρά ποιητικά. Για την επιτυχία του προγράμματος αυτού, πρέπει επιπλέον να επιδιωχθεί η εισαγωγή μαθημάτων Λογοτεχνίας της Ελληνικής Διασποράς τόσο στα Νεοελληνικά Προγράμματα των ξένων Πανεπιστημίων όσο και στα αντίστοιχα των Ελληνικών. Στην Ελλάδα είναι ανάγκη να ιδρυθεί ειδική Πανεπιστημιακή έδρα με γνωστικό αντικείμενο τον Πολιτισμό και τη Λογοτεχνία της Διασποράς. Παράλληλα, αποκαλύπτεται συστηματικά για πρώτη φορά στον Έλληνα αναγνώστη η ύπαρξη μιας δεύτερης ελληνικής λογοτεχνίας, αυτής της διασποράς, που διευρύνει αλλά και υποκάπτει τον ξεπερασμένο πια κανόνα της Ελληνικής λογοτεχνίας.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση του Ελληνικού Σουρρεαλισμού και της Πρωτοπορίας μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας τα πράγματα γίνονται πολύπλοκότερα λόγω των διασυνδέσεων Ελλήνων συγγραφέων της Γαλλίας με τη Μητροπολιτική Ελλάδα. Δηλαδή η πρόσθεση συγγραφέων, όπως των Φαρδούλη, Κάλα και Πράσιнос, στον Ελληνικό Σουρρεαλισμό και την Πρωτοπορία διευρύνει κατά πολύ το γνωστό δυαδικό σχήμα Εγγονόπουλου-Εμπειρικού. Έτσι καταρρίπτονται παρεξηγήσεις της διεθνούς βιβλιογραφίας για τον Ελληνικό Σουρρεαλισμό, σαν αυτές των Milos Szabolcsi και Endre Bojtar που τον θεωρούν ως μία παρακμιακή απομίμηση του Γαλλικού. Όμως αν η Ελληνική λογοτεχνία είχε διδαχτεί όχι μόνο από τις Δοκίμες του Γιώργου Σεφέρη αλλά και από το Confound the Wise του Κάλα και η τύχη του Σουρρεαλισμού και της Πρωτοπορίας θα ήταν διαφορετική αλλά και ολόκληρος ο μεταπολεμικός προβληματισμός μας για παράδοση και

μοντερνισμό στην ποίηση, περισσότερο στοχαστικός. Όσον αφορά την προβολή των Ελληνοαμερικανών μέσα στην ίδια την Αμερική προτείνω τη δημιουργία ενός φεστιβάλ Ελληνοαμερικανικών Γραμμάτων και Τεχνών σε κεντρικό σημείο της Νέας Υόρκης (Central Park ή Washington Square) όπου θα προσκληθούν και θα ενεργοποιηθούν πολλές φιλελληνικές προσωπικότητες και στο οποίο θα πέσουν τα φώτα της δημοσιότητας του Αμερικανικού τύπου. Το φεστιβάλ αυτό μπορεί να γίνει και η αρχή της ίδρυσης ενός ουσιαστικού δικτύου ανάμεσα στους Ελληνοαμερικανούς και Αμερικανούς συγγραφείς και καλλιτέχνες. Παρόμοιο γεγονός δεν έχει γίνει ποτέ.

Παράλληλα έχουμε αναλάβει συντονισμένες προσπάθειες για την πρόωξη της Ελληνικής Πρωτοπορίας στο διεθνή χώρο. Η Ελληνική Πρωτοπορία, όπως και άλλες αντίστοιχες Βαλκανικές και Ανατολικοευρωπαϊκές, δεν εκπροσωπεί την αντίσταση και ρήξη με την ασιακή κουλτούρα και τον ορθολογισμό, θεωρία που υποστηρίζεται από το Γερμανό θεωρητικό Peter Burger για τις Δυτικοευρωπαϊκές Πρωτοπορίες στο βιβλίο του *A theory of the Avant-Garde*, αλλά μία αντίδραση στον εθνοκεντρισμό, την εσωστρέφεια και τον απομονωτισμό. Για το λόγο αυτό γρήγορα στράφηκε προς την κοσμοπολιτική διασπορά και τη συγκριτική διαπολιτισμικότητα.

Στη νέα συνθήκη της υπερ-εθνικής Ευρώπης και του δι-εθνικού κόσμου, η πρωτοπορία εξαρχής προσανατολισμένη στις αρχές της ετερότητας και της διαφοράς, αυτοκριτική και διεσπαρμένη, μπορεί να αναλάβει σημαντική πρωτοβουλία σε μία καινούργια συνομοσπονδία ιδεών. Μπροστά στις νέες τηλεπικοινωνιακές προκλήσεις, τις μηχανές Fax και τις δυνατότητες που προσφέρει το INTERNET, ο κοσμοπολιτισμός και η διασπορά αποτελούν θετικούς πόλους ενδο- και δια-παραδοσιακών συστημάτων. Εκτενείς παρουσιάσεις της Ελληνικής Πρωτοπορίας βρίσκονται σε εξέλιξη σε σημαντικά Αμερικανικά λογοτεχνικά περιοδικά, όπως το *Talisman* και *Sulfur*, γεγονός που κυρίως δηλώνει την ένταξη της δικής μας ποιητικής παραγωγής σ' ένα γενικότερο διεθνές δίκτυο ποιήσεων.

"Ο ΜΕΤΑ-ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ: Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ"

κα ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ, Δρ. Νεοελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστημίου Birminigham
(Παρέμβαση θέματος κ. ΝΑΝΟΥ ΒΑΛΛΑΩΡΙΤΗ)

Σκοπός αυτής της ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει ορισμένες θέσεις σχετικές με το ρόλο του έλληνα διανοούμενου στην μετα-αποικιακή κοινωνία. Δεν αντιλαμβάνομαι το σκεπτικό των ορίων της

ευπρεπείας στη χρήση της έννοιας του "διανοούμενου" και ακόμη χειρότερα της έννοιας του "μετααποικιακού διανοούμενου" όπως την έδωσε ο κ. Ζουράρις, πάνωως θα προβάλω την δική μου εισήγηση ως έναν αντίλογο, όχι πάντα με την έννοια της αντίθεσης σε αυτόν.

Κατ' αρχήν, ερωτήματα όπως παραδείγματος χάρη, πώς λειτουργούν οι Δυτικές ή άλλες ηγεμονικές δυνάμεις σε σχέση με την Ελλάδα, κατά πόσο το ζήτημα της γλώσσας και του ιδιαίτερου ελληνικού γλωσσικού ζητήματος είναι ενδεικτικό ή το πιο ενδεικτικό της ίσως αποικιοκρατούμενης ελληνικής διανόησης, κατά πόσο η γεωγραφική θέση της Ελλάδας σχηματισμένη για να αποδώσει άλλοτε παραβολικά και άλλοτε μεταφορικά ζητήματα κεντρικότητας ή περιθωριακότητας του Ελληνικού στο Δυτικό... Τέτοια ερωτήματα πρέπει να προηγηθούν σε μια συζήτηση για την μετα-αποικιακή θέση της Ελλάδος. Ο όρος "μετα-αποικιακός" αναφέρεται στο σύνολο των πολιτισμικών δραστηριοτήτων που επηρεάστηκαν από ιμπεριαλιστικές διαδικασίες.

Ένας τέτοιος προβληματισμός περί δρασικών ιμπεριαλιστικών παρεμβάσεων στη διαμόρφωση του ελληνικού πολιτισμού, μπορεί να προκαλέσει ποικίλες σκέψεις και ανιδράσεις πολιτισμικού και ιδεολογικού χαρακτήρα. Επειδή πάνωως οι συντεταγμένες ενός τέτοιου προβληματισμού δεν έχουν απασχολήσει επαρκώς την ίδια την ελληνική διανόηση θα ήθελα να προσφέρω ορισμένα εναύσματα για συζήτηση παρουσιάζοντας εν περιλήψει ένα πρόσφατο κείμενο του συγγραφέα Νάνου Βαλαωρίτη με τίτλο "The post colonial intellectual and the construction of the Nation State".

Ο Νάνος Βαλαωρίτης, που η προσφορά του στα ελληνικά γράμματα απηχεί ιδιαίτερες πρωτοποριακές τάσεις της Διεθνούς μεταπολεμικής λογοτεχνίας, διδάσκει λογοτεχνική γραφή στο Πολιτειακό πανεπιστήμιο του Σαν Φραντζίσκο από το '68. Στο κείμενο αυτό περιγράφει τις μετα-αποικιακές απηχήσεις της λογοτεχνίας και τις σχετικές σκέψεις ενός σύγχρονου Έλληνα διανοούμενου της διασποράς.

Ο πολιτισμός, η πολιτική, ακόμη και η ίδια η Ιστορία έχουν υποβληθεί τα τελευταία χρόνια σε αλλεπάλληλες κριτικές που συχνά καταλήγουν σε παρακμακές ή εοχαιολογικές αφηγήσεις του τέλους και του Θανάτου. Ειδικά η έννοια της Ιστορίας, έχει φορτιστεί με τάσεις συντήρησης, οχολαστικισμού και κατάχρησης του παρελθόντος σε φιλοσοφικούς προβληματισμούς που ξεκινούν από την Ανατολική "Νιτσαϊκή" σκέψη. Παρ' όλο που η διαμόρφωση της προσωπικής και εθνικής ταυτότητας εξαρτάται καίρια από την Ιστορία, η κατάχρηση της Ιστορίας για τον Νίτσε συμβάλλει στην παράλυση και ίσως στην καταστροφή των δυνάμεων νεωτερικότητας. Ενδεικτική της οπισθοδρομικότητας του ιστορικού οχολαστικισμού είναι η κατάχρηση του μυθικού χρόνου της αρχαιότητας από τον ιστορικό χρόνο του Χριστιανισμού. Η διαδικασία διαμόρφωσης του Νεοελληνικού Έθνους

Βασίστηκε κατά πολύ σε τάσεις χειραγώγησης της Ιστορίας. Η ελληνική διανόηση, βιώνοντας και αποδίδοντας τον υπερκορεσμό του νέου ελληνισμού με την ιστορία, είναι "δύναμη αυτοεξόριστη" ή μετα-αποικιακή διασπορική, περιθωριακή με όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της σύγχυσης, της ανασφάλειας και της ελλιπούς αυτοπεποίθησης, καθώς επίσης και μιας παράξενης έλξης προς τα κέντρα εξουσίας της Μητρόπολης ή απλά της κυρίαρχης χώρας. Τέτοιες κεντρομόλες τάσεις αντιδιαστέλλονται ανοικτά προς τις φυγόκεντρες εξωτερικές διαθέσεις των λογοτεχνών που ανήκουν στις δύο μεγαλύτερες αποικιοκρατικές δυνάμεις.

Οι διανοούμενοι της μη Μητροπολιτικής Ελλάδας φεύγουν προς το κέντρο. Η ιδέα του κέντρου υιοθετήθηκε και ανιλήθηκε ευρέως στα ελληνικά χαρακτηριστικά από τον πολύ σημαντικό λόγο του Ζησίμου Λορεντζάτου. Η φυγή προς το κέντρο δεν συνοδεύεται από τον νοσταλγικό πόθο του αγνώστου, αλλά από την επιθυμία της επιστροφής. Ο διανοούμενος πάντως θα στεριώσει στη Μητρόπολη και θα κάνει καριέρα αναπτύσσοντας γλυκόπικρες σχέσεις με την πατρίδα. Αυτές οι σχέσεις έλξης και απώθησης δεν εκφράστηκαν παρά αρκετά όψιμα. Ο Σεφέρης, ο Ελύτης, ο Καββαδίας, θα περιγράψουν τις διαδρομές προς και από την Ελλάδα ενώ οι ιμπεριαλιστές θα δημιουργήσουν μια ιδανική χώρα.

Όλες αυτές οι προσεγγίσεις είναι τυπικά μετα-αποικιακές και εγκλείουν την απειλή της καθυστέρησης. Χαρακτηριστικά της μετα-αποικιακής εμπειρίας είναι η σχεδόν ενστικτώδης αντίδραση προς κάθε επιρροή και εισαγωγή από τη μια, η απόλυτη υποταγή σε αυτές από την άλλη, και η ευδιξία σε ζητήματα εθνικής ταυτότητας.

Η γλώσσα της αποικιακής Μητρόπολης ενισχύεται από οικονομικά και πνευματικά προϊόντα από τα οποία η λογοτεχνία δεν είναι το λιγότερο σημαντικό. Αν η χώρα είναι αρχαία, η εθνική πολιτιστική κληρονομιά ελέγχεται από την ξένη παιδεία. Η εντόπια σκέψη ανγοστείται και ένα μοιραίο δίλημμα δημιουργείται σε σχέση με την χρήση της ξένης ή της ιθαγενούς γλώσσας. Στην Ελλάδα το δίλημμα εμφανίστηκε σε περιοχές αποικημένες, - σε εισαγωγικά - από τη Δύση, όπως στη Κρήτη, στα Ιόνια, στην Κύπρο, που παρήγαγαν υβριδικά έργα και τη γλώσσα. Μέχρι η ρήξη της γραπτής και προφορικής γλώσσας να κατευαστεί, στην Ελλάδα δεν υπήρχε ενιαία γραμματική, συντακτικό και ύφος.

Αυτή η γλωσσική αβεβαιότητα οδήγησε κάποιους Έλληνες συγγραφείς στη χρήση ξένων γλωσσών και στην παραγωγή έργων σαφώς επηρεασμένων από τα δυτικά.

Βιώνοντας το αίσθημα της καθυστέρησης πολλοί νέοι ζήτησαν αλλού εκπαίδευση και παρηγοριά από την αβεβαιότητα, την αταξία, την ακινησία, τον μιμητισμό και την έλλειψη αποτελεσματικής δράσης. Αφού

δεν υπήρχε λογοτεχνικός κανόνας οι Έλληνες λογοτέχνες εξορίστηκαν από την εποχή τους, η Κριτική έγινε προσωπική και το αναγνωστικό κοινό ενεργά συμμετείχε.

Η τάση για δημιουργία συνέχειας, ταυτότητας και συνοχής έκανε και τις επιστημές, κάποιες από τις επιστημές, εθνικά προκατειλημμένες. Η αμφίρροπη τάση απόρριψης και απόλυτης υποταγής στο κλασικό οφείλεται στην περιορισμένη έκταση και αποτελεσματικότητα της ελληνικής Αναγέννησης, που, αντί να ονειρευτεί μια νέα πραγματικότητα, βυθίστηκε στους εφιάλτες της τουρκοκρατίας και του Βαυαρικού νεοκλασικισμού, την επαρχιακή προχειρότητα και την κλασική αχρονία.

Η αναποφασιστικότητα σε σχέση με το Ανατολικό ή το Δυτικό κάνει την Ελλάδα μια απαιτητή χώρα που ερμηνεύεται ανάλογα με τις διαθέσεις των επισκεπτών της. Αυτή η έλξη και απώθηση, η περηφάνεια και η ντροπή είναι που προκαλούν την αμηχανία των επωνύμων ελλήνων του εξωτερικού που δεν θεωρούν την Ελλάδα δεδομένη αλλά τη βιώνουν σαν ένα κενό. Η Ελλάδα είναι μια χώρα με συμπλέγματα καταδίωξης και μεγαλομανίας, με μια λογοτεχνία ερμητική και μυθιστορηματική. Η τάση μυθοποίησης της ιστορίας, σε υψηλή σύνδεση του επίγειου με το αιώνιο, δημιουργεί το μυθιστορηματικό είδος που καλλιεργήθηκε από λογοτέχνες όπως ο Σολωμός, ο Κάλβος, ο Παλαμάς, ο Καζαντζάκης και ο Σεφέρης, ποιητές εσωτερικής και εξωτερικής εξορίας, που συγχρόνως κατηγορήθηκαν και αναδείχτηκαν σε εθνικές φυσιογνωμίες.

Αυτή η δραματική αναγνώριση της ιδιοφυΐας, αντίστοιχη με εκείνη του Οδυσσέα τον οποίο οι μνηστήρες δεν πρόλαβαν ποτέ να αναγνωρίσουν, είναι πολύ επικίνδυνη. Από την αρχαιότητα ακόμη η δαιμονικότητα θαυμαζόταν και εξοστρακίζόταν. Η τάση του ελληνικού πολιτισμού να καταστρέφει και να αυτοκαταστρέφεται, οφείλεται σε μια τέτοια δαιμονική και μυθολογική αντιμετώπιση της ζωής και του θανάτου. Ο φόβος του θανάτου δεν είναι ο φόβος της προσωπικής εξαφάνισης αλλά αυτός της συλλογικής λήθης.

Τα χαρακτηριστικά της μετα-αποικιακής εμπειρίας της ελληνικής διάνοησης, όπως τα παρουσιάζει ο Νάνος Βαλαωρίτης, είναι η φυγή προς το κέντρο, η απειλή της καθυστέρησης, ο γλωσσικός διχασμός, οι εθνικιστικές προκαταλήψεις και οι τάσεις για μυθιστορηματικότητα. Οι αφηγήσεις της Ελλάδας, ως κέντρο, εμπεριέχονται στις διαδικασίες επαναπροθέτησης των ελληνικών πολιτισμικών κειμένων, στις συλλογικές στρατηγικές χειραφέτησης στην υβριδικότητα και στο συγκριτισμό.

Φαίνεται έτοιμο απαραίτητο, αν θέλαμε να διερευνήσουμε τον προβληματισμό γύρω από την Ελλάδα ως πνευματικό κέντρο, να προτείνουμε νέες αναγνωστικές στρατηγικές που θα ερμήνευαν τα κειμενικά φαινόμενα της Ελλάδας προς και από το κέντρο. Τέτοιες στρατηγικές όπως

οι πολιτισμικές σπουδές και η μελέτη του ελληνικού πολιτισμού μέσα σε διασπορικά και διεθνή θεωρητικά και λογοτεχνικά συμφραζόμενα, θα συνέβαλλαν καίρια στον εντοπισμό των πολλαπλών συνόρων που πρέπει να περάσουμε μέχρι να φτάσουμε στην Ελλάδα.

VI ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: κ. Παπαδόπουλος Βαγγέλης, Δημοσιογράφος

"ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Ή Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ;"

κα ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΡΟΠΗ, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
Αθήνας, τ. Βουλευτής Επικρατείας

Κύριε συντονιστά, κύριοι και κυρίες, καί' αρχήν θέλω να εκφράσω το ευχαριστώ και τα συγχαρητήρια μου προς τους οργανωτές αυτής της πάρα πολύ σημαντικής συνάντησεως. Ο τίτλος, φαντάζομαι, σας έχει βάλει ήδη στον προβληματισμό, που θα προσπαθήσω να αναλύσω.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ, η περίφημη, έχει αρχίσει να εφαρμόζεται και η χώρα μας, ένα χρόνο πριν από την, επίσης σημαντική, διακυβερνητική συνδιάσκεψη, βρίσκεται σε μια τροχιά Ευρωπαϊκών προδιαγραφών, παθητικός δέκτης μιας σωρείας κατηγοριών δικαίων ή αδικιών, ενώ οι προβληματισμοί γύρω από τις συνθήκες που θα διαμορφωθούν στο μέλλον για τη νεολαία μας, γίνονται όλο και πιο βασανιστικοί. Υπάρχουν πολλοί πνευματικοί άνθρωποι σήμερα που εκφράζουν την αγωνία τους για το ρόλο και το μέλλον του ελληνομοού στην Ευρώπη, και όχι μόνο. Εκφράζουν φόβους για μια ενδεχόμενη πλήρη απορρόφηση ή αφομοίωση της Ελλάδος από τους μεγάλους λαούς ή υποστηρίζουν, τέλος, ότι οι Έλληνες είναι καταδικασμένοι να παίζουν ένα ρόλο φτωχού και περιφρονητέου συγγενή περιμένοντας ή ακόμα και "ελπίζοντας" ότι θα δημιουργηθούν τέτοιες καταστάσεις που θα υποχρεώσουν την Ελλάδα σε έξοδο ή αυτοεκτροχιασμό από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε αντιπαράθεση υπάρχουν πάντα και οι αισιόδοξοι που πιστεύουν ότι, παρά τις όποιες δυσκολίες, η χώρα μας μπορεί και πρέπει να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύγχρονη Ευρώπη και οι διοργανωτές αυτής της συνάντησεως δικαιούνται να συμπεριληφθούν σ' αυτήν την κατηγορία.

Είναι, επομένως, σκόπιμο αλλά και επίκαιρο να κάνουμε μια αντικειμενική αξιολόγηση των θέσεων αυτών, αγγίζοντας από μια άποψη αυτό που ελέχθη, ότι δηλαδή με την υπογραφή της συνθήκης του Μάαστριχτ η Ευρωπαϊκή αγωνία βρήκε την καθαρή λύση της. Ποια όμως θα είναι η Ευρώπη που θα προκύψει από αυτή την

καθαρή λύση; Σ' έναν κόσμο που καταπιέζεται και συνθλίβεται από τις απαιτήσεις του οικονομικού ανταγωνισμού και που ψάχνει εναγωνίως να βρει εξημερωτικές και εξισοροπιστικές απαντήσεις στη μονοσήμαντη προσήλωση σε υλικά αγαθά, η Ευρώπη οφείλει να γίνει, να ξαναγίνει, - και δεν θα επιβιώσει αν δεν γίνει - το πνευματικό φρούριο του κόσμου, πηγή καθαρής ανθρώπινης σκέψης, δεξαμενή πανανθρώπινων και διαχρονικών αξιών, αξιών που πήγασαν από την αστείρευτη δεξαμενή του Ελληνικού πολιτισμού. Μόνο έτσι θα γλιτώσει από εσωτερικές έριδες και θα δικαιώσει, ίσως, τις ελπίδες για το μέλλον της ανθρωπότητας.

Μέσα σ' αυτή την Ευρώπη λοιπόν θα πρέπει να τοποθετηθεί και να οριοθετηθεί η συμμετοχή και ο ρόλος της Ελλάδας ή ακριβέστερα ο ρόλος των Ελλήνων.

Θέλω από την αρχή να διατυπώσω την πεποίθησή μου ότι ο ρόλος και το μέλλον των Ελλήνων, του Ελληνισμού, εξαρτάται ευθέως και απολύτως από αυτούς τους ίδιους τους Έλληνες και όχι από εξωτερικούς παράγοντες που συνηθίζεται να ενοχοποιούνται μονίμως και για κάθε δυσμενή κατάσταση που προκύπτει. Είναι αξίωμα, λέχθηκε νωρίτερα, ότι η εκτίμηση και ο σεβασμός αποτελούν συναισθήματα που δεν επιβάλλονται αλλά εμπνέονται μόνο. Αν κατά συνέπεια δικαιωθούν, όσοι διατυπώνουν φόβους για ρόλο φτωχών συγγενών, αυτό θα οφείλεται μόνο σε όσα θα έχουν κάνει ή δεν θα έχουν κάνει οι Έλληνες για να εμπνεύσουν το σεβασμό και την εκτίμηση.

Σε ότι αφορά τους φόβους που έχουν διατυπωθεί για την πιθανή απώλεια της ταυτότητάς μας, πρέπει να γίνει σαφές ότι Ενωμένη Ευρώπη δεν σημαίνει ότι τα έθνη που την απαρτίζουν θα καταργηθούν. Δεν είναι δυνατόν να καταργηθούν, ως εθνικές μονάδες. Η ιστορία, η γλώσσα, οι παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα του κάθε λαού είναι και θα παραμείνουν σεβαστά, πολύ περισσότερο δε για μας τους Έλληνες, αφού είναι προαιώνια, αρκεί να το θελήσουμε πρώτα εμείς σε πείσμα της αποδεδειγμένης ξενομανίας μας. Έχει, ορθώς, υποστηρικθεί, από Έλληνες και ξένους, η αντοχή των Ελλήνων ως έθνους μέσα στους αιώνες. Η επιβίωση των στοιχείων του λαού μας, όχι μόνο ως εξωτερικών ηθολογικών στοιχείων αλλά και ως εσωτερικών στοιχείων ζωής, εγγυάται την επιβίωση του Ελληνισμού. Είμαστε βέβαια ένας μικρός λαός χωρίς συγγενείς στην υδρόγειο, αλλά έχουμε επιζήσει επί τόσους αιώνες, όχι τόσο χάρη στις ομοιότητες μας με τους άλλους, αλλά κυρίως χάρη στις διαφορές μας. Αυτές οι διαφορές μας, μαζί με το προνόμιο που μας δίνει η συνέχεια της ιστορίας μας και της γλώσσας, μας εξασφαλίζουν άμεση σχέση με τον πολιτισμό, τα πνευματικά επιτεύγματα και τις τέχνες που γεννήθηκαν εδώ και προίκισαν, στη συνέχεια, όλους τους άλλους πολιτισμούς της Ευρώπης ανά τους αιώνες. Μας δημιουργούν δε τις προϋποθέσεις για μια ποιοτικά δυναμική παρουσία στην Ευρώπη.

Υπάρχει βεβαίως, και ας μην εθελουφλούμε, το αμείλικτο πρόβλημα της οικονομικής συγκλίσεως με τους ισχυρούς της Ευρώπης, πρόβλημα επιτακτικό, δυσεπίλυτο και επώδυνο, το οποίο εδίγη και συμπεριελήφθη τεκμηριωμένα σ' αυτά που χαρακτήρισε ένας από τους χθειςινούς ομιλητές ως "δύναμη". Ποιος δηλαδή θα μπορούσε να διαφωνήσει με τη διαπίστωση ότι χωρίς οικονομική αυτάρκεια, χωρίς να σταματήσουμε να ζούμε συνεχώς με δανεικά, είναι αδύνατον να διεκδικήσουμε σημαντική θέση στον Ευρωπαϊκό χώρο; Οι Ρωμαίοι υποστήριζαν "Primum Vivere, deinde philosophare". Είναι, επομένως, κοινοτυπία να επαναλάβει κανείς την ανάγκη για άμεσες προσπάθειες, εντατικές προσπάθειες και θυσίες στον οικονομικό τομέα, αλλά και προσπάθειες για απαιτητική και σύγχρονη Εκπαίδευση, εντατική δουλειά και αυξημένη παραγωγικότητα.

Εάν τα πιο πάνω, φίλες και φίλοι, δεν γίνουν συνείδηση και αποδεκτή, αναπότρεπτη υποχρέωση απ' όλους, τότε στα προσεχή χρόνια φοβάμαι ότι το μόνο, ίσως, που θα απομείνει για την πατρίδα μας θα είναι, παραμένοντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να μηρκαάζει το ένδοξο παρελθόν, αλλά να συνεχίσει να είναι μικρή ενοχλητική, προβληματική, αλλά και γραφική χώρα, χρήσιμη, ίσως, για καλές διακοπές, με τους κατοίκους να ασχολούνται με δευτέρας κατηγορίας επαγγέλματα ή να προσφέρουν αμφιβόλου ποιότητας υπηρεσίες στους άλλους Ευρωπαίους. Είναι σκληρό αλλά θα το πώ. Υπάρχει κίνδυνος, υπάρχει σαφής κίνδυνος, να φτιάσει έτοι κάποτε ο όρος "Έλληνας" να σημαίνει για τους σύγχρονους Ευρωπαίους, όχι τον Ευρωπαίο κάτοικο αυτής της μικρής γωνιάς της γης, αλλά τον πολίτη δευτέρας κατηγορίας, τον περιφρονητέο, πράγματι, φτωχό συγγενή.

Κατά συνέπεια, η πιο πάνω προϋπόθεση, της οικονομικής δηλαδή συγκλίσεως, είναι αναγκαία. Είναι όμως και αρκετή; Μπορεί να επιτευχθεί μεμονωμένα και ανεξάρτητα από τη συνολική εικόνα που εμείς, ως εθνότητα, θα επιθυμούσαμε σήμερα να περιγράφει η λέξη "Έλληνας" μέσα στον Ευρωπαϊκό χώρο; Έχει λεχθεί πως η παιδεία δεν θα πρέπει να αγνοεί δεν είναι οικονομία. Η ζωή υπερβαίνει την οικονομία, όμως, φίλες και φίλοι, πρέπει να μην αγνοεί την οικονομία. Και αυτό το πέρα από την οικονομία, που κάνει περισσότερο ανθρώπινη τη ζωή μας, έχει χρέος να το προσφέρει η παιδεία μας. Ο Μέγας Αλέξανδρος μίλησε για το "Ευ ζήν" που το διδάχθηκε από τους δασκάλους του και αυτή την ποιότητα ζωής εξέφραζε πάντοτε το Ελληνικό Πνεύμα. Η ικανοποίηση από το να σε θεωρούν για παράδειγμα, έντιμο, συνεπή, ευπρεπή και υπεύθυνο, δεν εξαρτάται από οικονομικά μεγέθη, αλλά από την πίστη στις ίδιες διαχρονικές αξίες που έκαναν κάποτε ανεκτίμητο ένα κλαδί δάφνης. Αυτό είναι διαχρονικός πολιτισμός. Δεν μπορεί λοιπόν και δεν πρέπει να συμβιβαστούμε με το να γίνουμε οι, έστω καλοζωισμένοι, αχθοφόροι μιας τιμημένης ιστορίας και ενός πάλαι ποτέ ενδόξου ονόματος. Για να υπάρξει ελπίδα ότι τα νέα παιδιά θα ζήσουν σε μια καλύτερη κοινωνία, με ποιότη-

τα και νόημα ζωής, δεν υπάρχει άλλη διέξοδος από την έμπνευση ενός ιδανικού στην ελληνική νεολαία. Ενός σκοπού και στόχου που θα τη συναρπάσει, θα την ενθουσιάσει, θα γίνει όραμα και στάση ζωής, αλλά και ζωογόνα πηγή αυτοπεποίθησης ή η μαγική λέξη. Αν η ελληνική νεολαία, μέσα από κάθε βαθμίδα εκπαίδευσεως που θα περιέχει, όπως τονίστηκε ξανά και ξανά, πνευματική διάσταση, αρχίζοντας από το νηπιαγωγείο και μέσα από κάθε μορφή παιδείας, συνειδητοποιήσει την υπεροχή - το τονίζω και δεν φοβάμαι να το πω, - την υπεροχή της έννοιας "Ελληνας" και τη δυναμική σημασία της έννοιας "Ελληνισμός", μπορεί, αποδεχόμενη την ευρωπαϊκή πρόκληση να πάρει την απόφαση, ξεκινώντας από αυτή τη μικρή γωνιά της γης, να παίξει ρόλο μέγα. Ένα ρόλο που να μην είναι μόνο σημαντικός αλλά, γιατί όχι, και ηγετικός. Με μια καταγωγή που βραίνοι, δίνει όμως και φτερά, που είναι πηγή περηφάνειας αλλά θα πρέπει συγχρόνως να αποτελέσει και ζυγό αυτοδέσμευσης, τα ελληνόπουλα, εντός και εκτός της Ελλάδος, πρέπει να ποιήσουν ότι μπορούν να αγωνιστούν για μια καταξίωση και μια κυριαρχία στην Ευρώπη. Στόχος, κατά τη γνώμη μου, εφικτός αν εμπνεύσουμε στα Ελληνικά νιάτα τον αγώνα και το χρέος για διάκριση στο ήθος, στην επιστήμη, τα γράμματα, την τέχνη, την ίδια την ποιότητα της ανθρώπινης υπάρξεως, αν εμπνεύσουμε στα νιάτα μια στάση ζωής με δικά μας ζωντανά παραδείγματα.

Το παιδί μιμείται και επαναλαμβάνει πάντα κάτι που βλέπει τους μεγάλους να κάνουν πρώτα. "Η τύχη ενός έθνους εξαρτάται από τις ιδέες που έχουν οι νέοι" έχει πει ο Γκαίτε. Επιβάλλεται λοιπόν, οι νέοι μας να καταλάβουν, να πληροφορηθούν πως η εξαγωγή πνευματικού, πολιτιστικού, επιστημονικού και δημιουργικού δυναμικού από αυτή τη γωνιά της γης στα πέρατα της οικουμένης αποτελεί παράδοση αιώνων. Η Αίγυπτος των Ελλήνων και, κατά παραλληλισμό, η Σμύρνη των Ελλήνων, η Τραπεζούντα των Ελλήνων υπήρξαν στην πραγματικότητα κι όχι μόνο με την έννοια της οικονομικής ή εμπορικής κυριαρχίας αλλά οπωσδήποτε και της πνευματικής. Η επισήμανση αυτή δεν αποτελεί παρορμητική έξαρση πατριωτισμού μιας Ελληνίδας, που γεννήθηκε και μορφώθηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, αλλά αποτελεί απλή διαπίστωση που μπορεί να συμπληρωθεί με το ερώτημα: γιατί όχι λοιπόν και μια σύγχρονη Ευρώπη των Ελλήνων; Άλλωστε μια καταγραφή των σημερινών διαπρεπών Ελλήνων του κόσμου αρκεί για να αποδείξει τη συνέχεια και την εγκυρότητα της δυναμικής του Ελληνισμού. Και ακόμα, όσοι έχει τύχει να έχουν επίγνωση των επιδόσεων των Ελλήνων φοιτητών και επιστημόνων στους ακαδημαϊκούς χώρους του εξωτερικού, τους οποίους δεν γνωρίζει κανείς στην Ελλάδα, αλλά και όσοι έχουν διδάξει σε Έλληνες και ξένους σπουδαστές σε ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια, γνωρίζουν καλά τις ικανότητες των δικών μας παιδιών. Γνωρίζουν ακόμη την αναγνώριση και τον σεβασμό που αποσπούν, δικαιωματικά, στα πανεπιστήμια όλου του κόσμου, αυτοί οι φοιτητές, από τους ξένους συναδέλφους τους και όχι μόνο για τις

επιστήμες, αλλά και για το εθνικό τους φρόνημα, που είναι ό,τι το καλύτερο υπήρξε ποτέ σ' αυτό τον τόπο ή υπάρχει σήμερα αλλού. Αντιθέτως, αν και θα ηχήσει ίσως περίεργα, είναι αναγκαία κατά την γνώμη μου η αναφορά ότι, στους ξένους ακαδημαϊκούς και επιχειρηματικούς κύκλους, υπάρχει συχνά ένας λανθάνων φθόνος για το πρόνομο του να είσαι Έλληνας. Εσείς οι φοβεροί Έλληνες είναι μια συνηθισμένη "φιλική" προσφώνηση από τους ξένους. Είναι επίσης, πρόσφατη η συνειδητή επιλογή του πρωτοπόρου καρδιοχειρουργού Cristian Barnard που θέλησε να γίνει Έλληνας, να κοινωνήσει, δηλαδή, αυτού του προνομίου και του τίτλου τιμής, που όπως ο ίδιος ομολόγησε αποτελούσε το όνειρο της ζωής του. Σε πολλές δε σύγχρονες χώρες η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, αρχαίας και νέας, αποτελεί απαίτηση της σύγχρονης νεολαίας και θεωρείται δείγμα αριστοκρατίας του πνεύματος. Οι συνειρμοί με όσα συμβαίνουν στην δική μας χώρα σχετικά με την γλώσσα μας, είναι δικοί σας.

Η απάντηση, λοιπόν, στις οποιεσδήποτε απαισιόδοξες θέσεις, αλλά και η τεκμηρίωση των αισιόδοξων απόψεων στοιχειοθετείται από τις παραπάνω διαπιστώσεις. Από το ότι, δηλαδή, οι Έλληνες έχουν τις δυνατότητες και μπορούν, αν το θελήσουν, μέσα από διεργασίες παιδείας, καλλιέργειας και εκπαίδευσης και με την αξιοποίηση όλου του εκτός Ελλάδος Ελληνικού δυναμικού, να ακτινοβολήσουν ξανά. Να γίνουν στοιχεία σεβαστά, αναγκαία και περιζήτητα στον ευρωπαϊκό χώρο, αρκεί οι Έλληνες να σοβαρευτούμε μέσα στην πατρίδα μας, να πιστέψουμε ότι η παιδεία είναι εθνική υπόθεση και να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις των καιρών χωρίς λαϊκισμούς, έντεχνη καπηλεία αιτημάτων για ήσασονα προσπάθεια και άλλα τραγελαφικά.

Δεν υπήρχε ποτέ άλλοτε τόσο απόλυτη ανάγκη να μιλήσουν τη γλώσσα της αλήθειας προς τους νέους, όλοι οι ηγέτες αυτού του τόπου πολιτικοί, πνευματικοί και θρησκευτικοί. Να τους πουν δηλαδή πως εκπαίδευση σημαίνει και παιδεία και πως μόνο με το να επανασυνδεθεί η έννοια της παιδείας με την έννοια του μόχθου υπάρχει ελπίδα. Μόνο έτσι θα αξιοποιηθεί ότι καλύτερο διαθέτει κάθε ελληνόπουλο, μπαίνοντας σε μια διαδικασία γόνιμου πατριωτισμού στη στάση της ζωής του, με στόχο την συνεχή αυτοβελτίωση του και τον εξοπλισμό του για τον αγώνα τον καλό.

Αυτά όμως όλα απαιτούν μια μοναδική προϋπόθεση, χωρίς την οποία αποτελούν κενό λόγο. Είναι η καταλυτική, η μαγική προϋπόθεση της ουσιαστικής, πολιτικής και κοινωνικής συναινέσεως σε θέματα Παιδείας, μιας λέξης που χρησιμοποιήθηκε από πολλούς και πολλές φορές στο παρελθόν και στο παρόν για να ξεχαστεί αμέσως και να θυσιαστεί στο βωμό της πολιτικής σκοπιμότητας με τον πιο βάνανσο τρόπο. Έτσι, ο κίνδυνος να εμφανιστούν και πάλι στην νεολαία μας προοδευτικά χαρακτηριστικά με οπισθοδρόμηση ολοταχώς προς τις μακρινές, αλλά όχι ξεχασμένες, ζοφερές εποχές συνθημάτων όπως:

όχι ενταντικοποίηση των σπουδών, φοιτητής κομμένος, καθηγητής σφαγμένος, να καταργηθεί η αξιολόγηση κτλ, προβάλλει ανάγλυφος.

Τελειώνω συνοψίζοντας τους στόχους του έθνους, στους οποίους πρέπει όλοι να επικεντρώσουμε τις προσπάθειές μας:

- Να γίνει συνείδηση και να θωρακιστεί η εθνική μας μοναδικότητα για την οποία να νοιώθουμε υπερήφανοι.
- Να ξαναθυμηθούμε και να ξανακάνουμε πράξη ζωής όσα υπαγορεύονται από φιλότιμο, λεβεντιά, αρχονιά και ευπρέπεια.
- Να ξαναγίνει κάθε διδάσκων δάσκαλος. Η πολιτεία πρέπει να στηρίζει τους εκπαιδευτικούς κάθε βαθμίδας, για να αναβαθμιστεί και να καταξιωθεί η προσφορά τους μέσα στην κοινωνία.

Κύριοι και κυρίες, η ευθύνη βαρύνει όλους μας, και μ αυτή την ευθύνη θα κλείσω λέγοντας ότι το δίλημμα που πρέπει ο καθένας μας να αντιμετωπίσει είναι αμείλικτο και δεν χωρά μεγαλοστομίες ούτε υπεκφυγές. Ας αποφασίσουμε, επιτέλους, τι προσδοκάμε για το μέλλον των παιδιών μας. Να γίνουν οι Έλληνες της Ευρώπης ή να ζήσουν σε μια Ευρώπη των Ελλήνων, και για να το συνδέσω με το θέμα του συνεδρίου μας, εννοώ σε μια Ευρώπη όπου η Ελλάδα θα ξαναδικαιωθεί, ακτινοβολώντας ως σύγχρονη διεθνής πνευματική Μητρόπολη, ως κιβωτός του ωραίου, του μεγάλου και του αληθινού;

"ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ"

κ. ΤΖΙΚΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, Πρόεδρος Ε.Ο.Α.

Κυρίες και κύριοι ευχαριστώ θερμώς τις Σχολές Ξυνή για την πρόσκληση και από τα βάθη της καρδιάς μου τους συχαίρω για την πρωτοβουλία αυτή.

Αν ήθελε κανένας διαχρονικά να δει μια καταλυτική παρουσία Ελληνική, θα διαπίστωνε ότι πριν 2.780 χρόνια άρχισαν οι Ολυμπιακοί αγώνες. Και ενώ τα πάντα μεταλλάσσονται, οικονομικές θεωρίες, πολιτιστικές θεωρίες, επιστημονικές αν θέλετε, δημιουργούνται σχολές, αναιρέπει η μια την άλλη, όλα βρίσκονται υπό συζήτηση και υπό αμφισβήτηση, διαχρονικά οι Ολυμπιακοί αγώνες παραμένουν ως ένα σημείο αναφοράς της παγκόσμιας ανθρωπότητας. Κάτι, θα πρέπει, κάποια καταλυτική δύναμη θα πρέπει να κρύβει μέσα αυτή η φιλοσοφική ιδέα, κάποιο μεγαλείο για να μπορεί να ξεπερνάει τον χρόνο, με όλες βέβαια τις αρνητικές εκτροπές τις οποίες γνωρίζετε και δεν είναι επί του παρόντος.

Η δεύτερη διαπίστωση είναι ότι όταν πριν από 100 χρόνια ξεκίνησε

για μια ακόμα φορά οι Ολυμπιακοί αγώνες να ξαναρθούν στο προσκήνιο, επί 100 χρόνια δεν υπάρχει καμιά παγκόσμια προσωπικότητα του Ολυμπιακού κινήματος, η οποία να μην αναφέρεται στην φιλοσοφία, στην ιστορία και προπάντων στα μηνύματα τα οποία προκύπτουν από την Ολυμπιακή αυτή αναφορά. Από την πρώτη μέρα ο Coubertin μίλησε για την Ελλάδα, μίλησε για τα μηνύματα τα Ολυμπιακά. Και έκτοτε η Ολυμπιακή κοινότητα σε συνεχείς συνόδους, συσκέψεις, διασκέψεις, βιβλία, αναφέρεται στο ότι μπορεί να διαμορφώσουμε καινούργιο άνθρωπο.

Απ' ό,τι άκουσα η ανησυχία μας είναι κοινή. Η ηχορύπανση προπολλού έχει ξεπεράσει τα όρια του συναγερμού και βέβαια είναι πολύ, ίσως, εύκολο να φτάσει κανένας στο συμπέρασμα ότι χρειαζόμαστε να διαμορφώσουμε έναν καινούργιο άνθρωπο, ο οποίος θα είναι μέλλον πολιτικός, μέλλον τεχνικός, μέλλον επιστήμονας γιατί σ' όλους τους φορείς λειτουργούν άνθρωποι.

Κάτω από την πρακτική αυτή εστιάζουμε λοιπόν το ενδιαφέρον μας αν είναι δηλαδή εφικτό, όπως ο Μίλαν υποστήριζε και υποστηρίζει και ήδη η Ολυμπιακή κοινότητα άρχισε να το αποδέχεται, η Ολυμπιακή παιδεία κωδικοποιημένη, όμως όχι αναφερόμενη όπως αναφέρεται στις συνόδους, στις σκέψεις, αόριστα, και το Ολυμπιακό πνεύμα που διαμορφώνει καλόν και αγαθόν και τα τιαυτά, να διδαχθεί από το νηπιαγωγείο.

Δυστυχώς είμαστε οι τελευταίοι που μπορούμε βέβαια να υποστηρίξουμε κάτι τέτοιο, διότι θα ξέρετε καλύτερα από μένα ότι δυστυχώς είμαστε οι δάσκαλοι που διδάσκουμε και λόγο δεν κρατούμε. Είμαστε δυστυχώς πρώτοι στην χυδαιολογία σ' όλο τον κόσμο και τέρατα στην βία. Η δε χυδαιολογία να μην σας διαφεύγει ότι είναι κοινωνικό φαινόμενο τεράστιο διότι εκεί η συμμετοχή είναι καθολική, σχεδόν, στους Ελληνικούς αθλητικούς χώρους. Διατρέχουμε λοιπόν αμεσότατο κίνδυνο κάποια στιγμή να μας πούνε, εσείς είστε οι οποίοι θα 'ρθετε να μας διδάξετε τι εστί Ολυμπιακή παιδεία και φιλοσοφία; Επειδή ο κίνδυνος αυτός είναι ορατός, ήδη η Ολυμπιακή επιτροπή απεφάσισε να απευθυνθεί στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και η πρώτη σύσκεψη γίνεται αύριο ώρα 1:00 στην Ολυμπιακή επιτροπή.

Αναθέτουμε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με τις διάφορες επιστημονικές ειδικότητες που έχει, ιστορικούς, παιδαγωγούς, εκπαιδευτικούς, να μελετήσει το θέμα και τον προσεχή Σεπτέμβριο σε μια παγκόσμια σύνοδο η οποία θα γίνει στην Ολυμπία να τους το παρουσιάσουμε, διότι έχω ή έχουμε την εντύπωση ότι η Ολυμπιακή παιδεία μπορεί να διαμορφώσει, με τα απέραντα μηνύματα, τα οποία είναι συγκλονιστικά, ένα καινούργιο χαρακτήρα, κοινωνικό χαρακτήρα, ένα νέο ήθος.

Πρώτα απ' όλα πρέπει να διδάξουμε πόσο είναι βαθείας σημασίας το

να σταθείς δίπλα στον άλλο. Η μαγική λέξη δηλαδή είναι μαζί την οποία έχουμε ξεχάσει. Σας ομολογώ ειλικρινά ότι - και επιτρέψτε μου να κάνω μια αναφορά για να δω αν πράγματι οι σκέψεις μου είναι σωστές, - πριν από 3 χρόνια δημιούργησα ένα σύλλογο εις την Κηφισιά, και έχω παιδιά 100, από 5 μέχρι 14 χρονών, ότι είναι αδύνατο να φαντασιεύετε με τι μαγεία ακούν τα παιδιά και μαθαίνουν και πόσο πολύ διψούν να μάθουν. Κάποια μέρα, λοιπόν, όταν μιλούσα, ακριβώς, όπως σας είπα, για την λέξη μαζί κάποια μικρούλα πήρε από το μπαμπακι της το κομπολογάκι που είχε και του λέει "δώστο να το δώσω στον κύριο Τζίκα". Και η μικρούλα ήρθε να μου το δώσει, ίσως επηρεασμένη από την επαφή την οποία είχαμε, την επικοινωνία την οποία είχαμε. Έτσι τα παιδιά είναι έτοιμα να διδαχθούν.

Βέβαια το θέμα είναι τεράστιο. Ποια είναι η διδακτέα ύλη; Από ποια τάξη θ' αρχίσει; μέχρι ποια τάξη θα διδάσκεται; Ποια είναι η θεματολογία, που είναι τρομακτικά δύσκολο, ποιος θα διδάξει; Ποιοι θα διδάξουν αυτούς που θα διδάξουν;

Το θέμα έχει πάρα πολλές διαστάσεις και ο ομιλών αν και δεν ξέρει απολύτως τίποτα σε επίπεδο επιστημονικό, απολύτως τίποτα, - απλώς μόνο εθήτευσα από πάρα πολύ χρόνο στον αθλητισμό και η επιλογή μου αποδείχθηκε ότι ήταν σωστή - νομίζει ότι η Ολυμπιακή παιδεία και η αθλητική παιδεία, αρχίζοντας από το νηπιαγωγείο και αποβλέποντας στην κοινωνική σύνθεση ενός ανθρώπου, ο οποίος θα είναι αφιερωμένος ο ένας για όλους και όλοι για μαζί, θα διαμορφώσει την κοινωνία και τις κοινωνίες τις ευτυχέστερες τις οποίες περιμένουμε.

Πέραν αυτού η Ολυμπιακή επιτροπή δικαιώθηκε και μετά από δική της επιμονή τα 100 χρόνια θα εορταστούν στην Αθήνα στις 6 Απριλίου. Θα αφιερωθεί η 6 Απριλίου σε μηνύματα τα οποία θα φύγουν για όλο τον κόσμο με την παράκληση ο επόμενος αιώνας να είναι αφιερωμένος στα παιδιά. Σας ευχαριστώ θερμότατα για την πρόσκληση σας, κύριε Ξυνη, και ευχαριστώ διότι μου δόθηκε η ευκαιρία να επικοινωνήσω και να τοποθετηθώ πάνω σε θέματα της Ολυμπιακής παιδείας.

"ΚΙΝΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ"

κ. ΜΠΛΑΟΥΤ ΧΕΡΜΑΝ, Ζωγράφος

Παίρνω το θάρρος να μιλήσω για τα Ελληνικά οράματα, γιατί ζω σ' αυτή τη χώρα, ζω απ' αυτή τη χώρα και ζω γι' αυτή τη χώρα. Θα αναφερθώ, ως καλλιτέχνης βέβαια, στις Καλές Τέχνες και ιδιαίτερα στα εικαστικά, γιατί αυτός είναι και ο τομέας που υπηρετώ. Όλοι

γνωρίζουμε ότι σε όλους τους τομείς της Ελληνικής Κοινωνίας η Αθήνα είναι το κέντρο. Το ίδιο συμβαίνει και με την πνευματική ζωή. Στην επαρχία, όπως και στις συνοικίες, έξω από το κέντρο της πρωτεύουσας, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς προσπαθούν να οργανώσουν πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Οι περισσότερες όμως από αυτές, λόγω της έλλειψης ειδικών οργανωτικών και των αναγκαίων χρημάτων, δεν μπορούν να επιτύχουν το επιθυμητό επίπεδο. Για να γίνει η Ελλάδα ένα διεθνές πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, είναι ανάγκη να προηγηθεί στην ίδια τη χώρα πολλή δουλειά.

Η πείρα τριάντα ετών που έχω ως ζωγράφος εδώ στην Ελλάδα μου επιβεβαιώνει συνεχώς το γεγονός ότι ο Έλληνας παρά την παντελή έλλειψη ή την περιορισμένη καλλιτεχνική παιδεία του, έχει μια έμφυτη ευαισθησία. Άρα υπάρχει ένα ιδιαίτερα πρόσφορο έδαφος. Θέλω να κάνω εδώ την πρόταση να δημιουργηθούν πολιτιστικοί τομείς στα πλαίσια της τοπικής αυτοδιοίκησης με εξειδικευμένο προσωπικό, που να εκτελεί το έργο του είτε με μοθό, είτε με κατευθείαν ανάθεση. Εδώ αναφέρομαι σε ιστορικούς τέχνης, τεχνοκριτικούς, μουσικολόγους, γκαλερίστες και άλλους.

Οι πόλεις, μικρές και μεγάλες, οπάντα έχουν στη διάθεση τους επαρκή οικονομικά μέσα. Πολλές φορές λείπουν και οι κατάλληλοι χώροι για να οργανώνονται αξιόλογες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Γι' αυτούς τους λόγους είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι μόνο κινητές εκδηλώσεις μπορούν να αλλάξουν αυτά τα δεδομένα. Λέγοντας "κινητή" εννοώ ότι η ίδια η εκδήλωση στεγάζεται σε ένα μεταφορικό μέσο και παρουσιάζεται με την αρχική της μορφή ή με μικρές αλλαγές, κατά σειρά, σε διάφορες πόλεις. Συγκεκριμένα, ως κινητές πολιτιστικές εκδηλώσεις μπορούν να λειτουργήσουν: Το τρένο, το πλοίο, ένα Ευρωπαϊκό φεστιβάλ.

1. Το τρένο

Πολιτιστικές εκδηλώσεις παντού όπου υπάρχουν σιδηροδρομικές γραμμές και σταθμοί. Βασισμένο σε μία δική μου ιδέα, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας οργάνωσε το 1993 υπό τον τότε υπουργό Ιωάννη Βαρβιτσιώτη "Το τρένο του Στρατού και του Πολιτισμού". Στην πραγματοποίηση της αρχικής ιδέας έγιναν κάποιες αλλαγές, όμως εδώ θέλω να σταθώ στην αρχική ιδέα: Μια παλιά ατμομηχανή μπροστά και πίσω εφτά βαγόνια που διαμορφώνονται ανάλογα με τις ανάγκες.

1ο Βαγόνι: Έκθεση γλυπτικής

2ο Βαγόνι: Έκθεση ζωγραφικής

3ο Βαγόνι: Έκθεση βιβλίου

4ο Βαγόνι: Μικρή αίθουσα για συναυλία σόλο, ντουέτο ή μικρή ορχήστρα

5ο Βαγόνι: Μικρή πειραματική θεατρική σκηνή

6ο Βαγόνι: Παιδικό θέατρο (π.χ Κουκλοθέατρο)

7ο Βαγόνι: Χώρος προσωπικού (Συνοδοί, φύλακες)

Στο βαγόνι 4 και 5 (δηλαδή στη σκηνή μουσικής και θεάτρου) υπάρχει η δυνατότητα ο ένας εξωτερικός τοίχος να ενωθεί με το δάπεδο, ώστε να διαμορφωθεί μια άνετη σκηνή. Οι θεατές και οι ακροατές παρακολουθούν καθιστοί ή όρθιοι από την αποβάθρα. Τα βαγόνια είναι βαμμένα σε έντονα χρώματα (κόκκινο, κίτρινο μπλε, πράσινο) ώστε από μακριά να προσελκύουν την προσοχή. Το τρένο αυτό εγκαινιάστηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 1993 στη Χαλκίδα και κατόπιν επισκέφθηκε 20 πόλεις στην Ελλάδα. Μετρήθηκαν 140.000 επισκέπτες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του. Προσπάθησα να γίνει θεσμός αυτό το πολιτιστικό τρένο, ως κινητό φεστιβάλ, αλλά δυστυχώς χωρίς επιτυχία.

Η Deutsche Bundesbahn (Ο Γερμανικός Οργανισμός Σιδηροδρόμων) έδειξε έντονο ενδιαφέρον να μεταφερθεί το τρένο στη Γερμανία και περίμενε από το Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού να έρθει σ' επαφή μαζί του. Αλλά ο τότε Υφυπουργός Πολιτισμού Θ. Μικρούτσικος απάντησε μονολεκτικά: "Το τρένο δεν μ' ενδιαφέρει". Το τρένο αποσυμνώθηκε και εγκαταλείφθηκε.

Οι γραμμές οδηγούν σε όλη την Ευρώπη, άρα είναι ένας δρόμος για να παρουσιάσουμε τα επιτεύγματα του σύγχρονου Ελληνικού πολιτισμού σε όλη την Ευρώπη. Στη συνέχεια, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες, να μετετραπεί στα πλαίσια της ΕΟΚ το Ελληνικό Πολιτιστικό Τρένο, σε διεθνές. Η μηχανή θα τραβάει τότε 15 βαγόνια, ένα για κάθε χώρα-μέλος. Ο εκθεσιακός χώρος είναι μεν περιορισμένος, όμως προσφέρει αρκετές δυνατότητες να παρουσιάζονται στον επισκέπτη τα κορυφαία επιτεύγματα του πολιτισμού κάθε χώρας.

2. Το πλοίο

Η ηπειρωτική Ελλάδα και τα νησιά περιβάλλονται από θάλασσα που για μας τους Αθηναίους είναι ξεκούραση και διασκέδαση, για τους νησιώτες είναι αιτία απομόνωσης. Μπορεί όμως η θάλασσα να γίνει ο δρόμος που θα φέρει τις Καλές Τέχνες στην πόρτα τους.

Ένα παλιό εμπορικό ή πολεμικό πλοίο διαμορφώνεται σε ένα πλωτό πολιτιστικό κέντρο και επισκέπεται τα λιμάνια των νησιών και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Ήδη το κατάστρωμα εύκολα διαμορφώνεται σε υπαίθριο θέατρο με την τοποθέτηση πάγκων και μιας μικρής σκηνής. Την ημέρα μία τέντα προσιατεύει από το δυνατό ήλιο. Οι εκδηλώσεις θα διαρκούν όλη την ημέρα. Είναι δυνατόν να παρουσιαστούν θεατρικά έργα από ένα μικρό θίασο. Μπορεί εδώ να ακουστεί η σύγχρονη Ελληνική σοβαρή μουσική από σολίστες ή μια μικρή ορχήστρα ή ακόμη να προβληθούν ταινίες μικρού μήκους από την πλούσια ελληνική παραγωγή. Για ποιον ποιητή δεν θα ήταν πρόκληση να διαβάσει αποσπάσματα από το έργο του κάτω από τον έναστρο ουρανό; Σ'

αυτές τις εκδηλώσει μπορεί να ακούγεται ο ήχος με μεγάφωνα και πέρα από την προβλήτα. Στο εσωτερικό του πλοίου είναι δυνατόν, με τον κατάλληλο φωτισμό, να διαμορφωθούν εκθεσιακοί χώροι μεγάλων απαιτήσεων. Έτσι ο κάτοικος των απομακρυσμένων περιοχών της Ελλάδας έρχεται σε επαφή με το βιβλίο και τις Καλές Τέχνες. Θα προσκαλούνται ζωγράφοι και γλύπτες για να μιλήσουν για το έργο τους ή τις εικαστικές τέχνες γενικότερα. Όση ώρα οι μεγάλοι επισκέπτονται τις εκθέσεις ή συμμετέχουν σε μία άλλη εκδήλωση, τα παιδιά θα διασκεδάζουν σ' ένα κουκλοθέατρο. Έτσι, έστω και για λίγο, θα αποτραβιούνται από τους τρομερούς διαστημικούς ήρωες της τηλεόρασης.

Οι καμπίνες είναι διαμορφωμένες για τους καλλιτέχνες, οι οποίοι ανάλογα με τη διάθεση και το χρόνο τους θα κάνουν μία μόνο εμφάνιση ή θα συμμετέχουν σε ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο τμήμα του ταξιδιού.

Αυτό το πολιτιστικό πλοίο μπορεί να γίνει σημείο συνάντησης των διανοούμενων και καλλιτεχνών από όλες τις χώρες, τόπος ανταλλαγής ιδεών και κοινών δημιουργημάτων. Αυτό το πλοίο θα αποτελέσει, όχι μόνο για τον Έλληνα μια πηγή πληροφόρησης και ανανέωσης, αλλά και για τους τουρίστες ένα πόλο έλξης και φεύγοντας θα μεταφέρουν το πολιτιστικό μήνυμα στην πατρίδα τους. Αυτό το πολιτιστικό πλοίο δεν θ' αράζει μόνο σ' ελληνικά αλλά και ξένα λιμάνια, πράγμα που θα το χαιρετίζαμε και θα ενίσχυε ιδιαίτερα την Ελλάδα.

Ένα πλοίο μπορεί ευκολότερα να προσελκύσει τόσο τον περίεργο όσο και τον παθιασμένο θεατή παρά ο ψυχρός, πολλές φορές, χώρος των Μουσείων. Γίνεται ένα γεγονός που ξεφεύγει τελείως από τα συνηθισμένα.

3. EuroArt Festival

(Μία πολιτιστική εκδήλωση Πανευρωπαϊκού επιπέδου)

Ένας περιοδεύων χώρος διασκέδασης, που γνωρίζουμε όλοι, είναι το τσίρκο. Στέκεται μια φορά εδώ, μια φορά εκεί. Στέκεται μια φορά σ' αυτή τη χώρα, μια φορά σε μια άλλη χώρα. Αυτή είναι και η βασική ιδέα για το EuroArt Festival. Είναι ένα κινητό φρεσιβάλ όπου όλα τα μέλη της Ευρωπαϊκής κοινότητας λαμβάνουν μέρος και με τη σειρά τους το φιλοξενούν στη χώρα τους. Οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται σε μία μεγάλη στενόμακρη μπλε σκηνή (το χρώμα της Κοινότητας) που διακοσμείται με το έμβλημα της.

Γύρω από τη σκηνή θα είναι σταθμευμένα 15 οχήματα (φορτηγά ή λεωφορεία) βαμμένα αντίστοιχα με τα εθνικά χρώματα, που θα λειτουργούν ως τόποι πληροφόρησης για το κοινό. Το εσωτερικό του κάθε οχήματος διαμορφώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνεται ένας κατάλληλος εκθεσιακός χώρος. Ο χώρος είναι μεν περιορισμένος,

αλλά έξυπνα και σωστά μελετημένος μπορεί να δώσει τη δυνατότητα σε κάθε χώρα να δείξει με διαλεγμένα εκθέματα και άλλο πληροφοριακό υλικό την πολιτιστική της εξέλιξη.

Επειδή η Ελλάδα είναι η πηγή του Δυτικού πολιτισμού, υπάρχει ένα πρόσθετο όχημα αφιερωμένο στην Αρχαία Ελλάδα. Γι' αυτό το λόγο θα ήταν σημαντικό να προέλθει η πρόταση για το φεστιβάλ αυτό από την Ελλάδα και να ξεκινάει από την Αθήνα υπό την αιγίδα της Ελλάδας.

Με την είσοδο του στη σκηνή ο επισκέπτης βρίσκεται σε μία έκθεση εικαστικών τεχνών. Τα εκθέματα δεν έχουν υποστεί κατά χώρες. Σε αντίθεση με τις εκθέσεις στα οχήματα που είναι αφιερωμένες στην πολιτιστική ιστορία κάθε χώρας, στην έκθεση "Ζωγραφική-Γλυπτική", θα τονισθεί ο διεθνής χαρακτήρας της Τέχνης.

Περνώντας αυτή την έκθεση φτάνουμε σ' ένα αμφιθέατρο που γίνεται, σε όλη τη διάρκεια της ημέρας, εκδηλώσεις. Σε κάθε χώρα είναι αφιερωμένη μία ημέρα. Κάθε χώρα καθορίζει μόνη της το πρόγραμμα της ημέρας διαλέγοντας από θέατρο, μουσική, χορό, λογοτεχνία, αυτά που θεωρεί κορυφαία και αντιπροσωπευτικά δημιουργήματα της. Αυτό το φεστιβάλ είναι μία ευγενής άμιλλα στο χώρο της Τέχνης. Προτείνω αυτό το φεστιβάλ σ' ευρωπαϊκό επίπεδο, γιατί πιστεύω ότι μέχρι τώρα έχουν γίνει ελάχιστες προσπάθειες να συγκλίνουν οι λαοί της Ευρώπης μεταξύ τους. Η οικονομική αναμέτρηση ήταν μέχρι σήμερα το παν. Το EuroArt Festival είναι ένας τρόπος για τη σύγκλιση αλλά με απόλυτο σεβασμό στην πολιτιστική ταυτότητα κάθε χώρας.

Μία χώρα, που είναι πηγή του Δυτικού πολιτισμού έχει, κατά τη γνώμη μου, την ευθύνη και το καθήκον να φροντίζει να μη στερέψει η πηγή αυτή. Γνωρίζω ότι τα κονδύλια του Υπουργείου Πολιτισμού είναι τόσο πενιχρά, που και με την καλύτερη θέληση δεν μπορεί να χαρακτηθεί σωστή πολιτιστική πολιτική. Πολλές φορές ακούγεται στην αυτοκριτική των Ελλήνων ότι αναπαυόμαστε στις δάφνες των προγόνων μας.

Ακριβώς όμως αυτό το βαρύ φορτίο του παρελθόντος αποτελεί υποχρέωση για βήματα στο παρόν και στο μέλλον. Η Ελλάδα του πολιτισμού πρέπει να ανθίσει πάλι. Είναι το μέλλον της μέσα στην Ευρώπη.

Η χάραξη μίας σωστής πολιτισμικής πολιτικής πρέπει να δώσει στο πνεύμα και τις τέχνες τη δυνατότητα να αναπτυχθούν και να λάμψουν και πάλι στην Ευρώπη.

"Η ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΥΘΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ"

κ. ΛΕΦΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Δήμαρχος Δελφών

Είναι πολύ τιμητικό και για μένα και για τους Δελφούς που εκπροσωπώ, ν' ανοίγω μ' ένα χαιρετισμό και να κλείνω με μια εισήγηση ένα τόσο ενδιαφέρον συνέδριο μ' ένα τόσο φιλόδοξο θέμα: ΕΛΛΑΔΑ. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ. Και ακόμα πιο φιλόδοξο και βαρύ το θέμα της δικής μου εισήγησης: Η αναβίωση και καθιέρωση των πυθιακών αγώνων.

Αντιλαμβανόμενος δε ότι και η κόπωση είναι πλέον έκδηλη, θα είμαι οσο το δυνατόν λακωνικότερος, επιγραφικότερος και τηλεγραφικότερος.

Γενική είναι η παραδοχή ότι έχουμε μια πολιτεία σε πολιτιστική ύπωση, ένα κράτος - και μιλάω για τα συντεταγμένα όργανα του - σε λήθαργο. Και πώς να μην το υποστηρίζω αυτό, όταν το ίδιο το κράτος μας, επιτρέπει να μετατρέπεται σε έλος η Κασταλία πηγή. Αφήνει το αρχαίο θέατρο των Δελφών, όπου το 1927 στην νεότερη ιστορία δόθηκαν παραστάσεις αρχαίου δράματος από τον Άγγελο Σικελιανό, σήμερα, να είναι κλειστό βουβό και άλαλο, επιτρέπει να βεβηλώνεται ο αρχαιολογικός χώρος από την διχοτόμησή του με την διέλευση της εθνικής οδού Αθηνών - Δελφών εμποδίζοντας έτσι και την ενοποίηση του χώρου και την αποκατάσταση της αρχαίας τοπογραφίας. Θα μπορούσα εδώ να απαριθμήσω σειρά παρόμοιων εγκληματικών πράξεων και παραλείψεων, θα σταματήσω όμως εδώ.

Ο Δήμος των Δελφών και το Ευρωπαϊκό πολιτιστικό κέντρο Δελφών έχουν επωμιστεί εκ των πραγμάτων το βάρος της Δελφικής ιδέας που ενέπνευσε στο παρελθόν και έγινε σκοπός ζωής πνευματικών ανθρώπων όπως ο Άγγελος Σικελιανός.

Τι σημαίνει σήμερα Δελφική ιδέα; Ποια είναι η επικαιρότητα των Δελφικών και γενικότερα των Ελληνικών αξιών μέσα στο σημερινό κόσμο; Τι σημαίνουν οι αξίες αυτές για την ίδια την Ελλάδα και τι επιτάσσουν σ' αυτόν που θέλει να προβάλλεται σαν σημαιοφόρος τους; Ποια ακριβώς σχέση πρέπει να έχουν οι Δελφοί, ως σύμβολο και τόπος, με την Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή ενοποίηση και πώς συνδυάζεται ο Ευρωπαϊκός συμβολικός ρόλος των Δελφών με τον οικουμενικό τους; Ποια πρέπει να είναι η πολιτική της Ελλάδας σε θέματα Πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως οι Δελφοί, και πώς πρέπει τα κεφάλαια αυτά της κληρονομιάς της να προβάλλονται και να αξιοποιούνται με τη σωστή έννοια του όρου; Μπορούμε και πρέπει να θέσουμε σαν στόχο την αναβίωση με σύγχρονη μορφή των πυθιακών αγώνων στην

Ελλάδα; Μπορούμε και πρέπει να θέσουμε σαν στόχο την ανάδειξη και την καθιέρωση των Δελφών ως κοσμοπόλης γραμμάτων και τεχνών;

Πιστεύω πως μέσα στην σημερινή Ευρωπαϊκή και διεθνή συγκυρία οι συνθήκες είναι ώριμες για την μετατροπή του μεγάλου αυτού ονείρου σε πραγματικότητα. Η ελληνική όμως πλευρά επείγεται τώρα να επαναβεβαιώσει και να αποσαφηνίσει τους στόχους της για τους Δελφούς, ν' αναλάβει συντονισμένη δημιουργική δράση, λιγότερο με μεγαλόστομες διακηρύξεις και περισσότερο με αποτελεσματική δράση και ανάπτυξη δημιουργικών σχέσεων με τους πνευματικούς ανθρώπους του κόσμου. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να συγκλίνουν όλες οι προσπάθειες που έχουν αναφορά τους Δελφούς, όλων όσων αγαπούν τους Δελφούς και αυτό που αντιπροσωπεύουν ως σύμβολο. Μπορεί να γίνει τότε σύντομα πραγματικότητα το όνειρο, η κοσμοπόλη γραμμάτων και τεχνών στους Δελφούς δηλαδή, στην χώρα μας.

Και βέβαια είναι πολύ αδύνατες οι πλάτες της τοπικής αυτοδιοίκησης κυρίως από πλευράς οικονομικών μέσων για να αναλάβει ένα τόσο μεγάλο φορτίο. Αυτό το φορτίο πρέπει να το αναλάβει η Πολιτεία, με τα αρμόδια Υπουργεία της όπως το Πολιτισμού, το Εξωτερικών, το Τουρισμού κτλ.

Στο σημείο αυτό θα μου επιτρέψετε να καταθέσω ένα απειροελάχιστο δείγμα το πώς η Πολιτεία βλέπει αυτά τα πράγματα από την εμπειρία που έχω αυτά τα χρόνια που ασχολούμαι με την τοπική αυτοδιοίκηση. Υπουργός Πολιτισμού υπέγραψε απόφαση χρηματοδότησης για την δημιουργία πνευματικού κέντρου στο Δήμο με ποσό 30.000.000 δρχ. Ο Διευθυντής όμως των Οικονομικών υπηρεσιών του Υπουργείου αυθαίρετα διορθώνει την απόφαση σε 25.000.000 δρχ. Διαμαρτυρόμενος έντονα προς τον κύριο αυτό πήρα την εξής απάντηση: "έλα ρε Δήμαρχε 2.000 πληθυσμό έχετε λίγα τα 25.000.000;". Αν μου το 'λεγε αυτό το Υπουργείο Εσωτερικών το καταλάβαινα, αλλά αν το Υπουργείο Πολιτισμού μετράει τους Δελφούς με τον πληθυσμό τους, τότε καλά κάνει ο κύριος Ξυνης που αναλαμβάνει τέτοιες πρωτοβουλίες και διοργανώνει αυτά τα συνέδρια.

Στην παρούσα εισήγηση δεν έχω το χρόνο να ασχοληθώ, ούτε με το πνεύμα των Δελφών, με την αμφικτυονική και πυθιακή διάσταση των Δελφών, ούτε με το πλέγμα Δελφοί και Ευρώπη, ούτε με τους Δελφούς σαν Ευρωπαϊκό και Οικουμενικό σύμβολο, ούτε βεβαίως με την ιδέα των πολιτιστικών εκδηλώσεων. Θα ασχοληθώ μόνο με την αναβίωση των πυθιακών αγώνων που μπορεί να γίνει και χωρίς αυτούς, με τη μορφή τακτικών, διεθνών συναντήσεων, όπως προαναφέρθηκε, παράλληλα με προγράμματα νέας διεθνούς δημιουργίας μεταπτυχιακών σπουδών και παραμονής και εργασίας καλλιτεχνών στους Δελφούς απ' όλο τον κόσμο. Η αναβίωση όμως των πυθιακών αγώ-

νων μπορεί να αποτελέσει το τελευταίο στάδιο μιας τέτοιας εξέλιξης και να δώσει παράλληλα την δυνατότητα οι πυθιακοί αγώνες να τελούνται μόνιμα στην Ελλάδα.

Τίθεται βεβαίως το ερώτημα αν είναι εφικτή σήμερα η αναβίωση των πυθιακών αγώνων ως διεθνούς θεσμού παρόμοιου με τους Ολυμπιακούς. Αν βέβαια δεν είχαν θεοπιστεί οι Ολυμπιακοί αγώνες από τον Κουμπερτέν στο Παρίσι θα μπορούσαμε να συζητήσουμε και γι' αυτό, αν είναι εφικτό δηλαδή να αναβιώσουν οι Ολυμπιακοί αγώνες. Αναβίωσαν όμως εδώ και 110 χρόνια. Παρένθεση: οι κυριότερες δυσκολίες φαίνονται να είναι οι εξής. Πρώτον το γεγονός ότι θα απευθύνονται σήμερα σ' ένα τεράστιο και πολύμορφο κόσμο με τις διαφορετικές γλώσσες του, την ιστορική του ζωή, διαφορετικές πολιτιστικές αξίες, τρόπο ζωής και έκφρασης. Οι πνευματικοί - καλλιτεχνικοί αγώνες διαφέρουν σημαντικά από τους αθλητικούς που έχουν κοινό αριθμητικό μέτρο σύγκρισης και αναφοράς. Οι δυσκολίες όμως δεν φαίνονται ανυπέβλητες, πρώτον γιατί ο σημερινός κόσμος χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη προσέγγιση και επικοινωνία. Στα πλαίσια αυτά παγκοσμιοποιούνται σ' άλλο ένα αυξημένο βαθμό και οι ίδιες οι τέχνες. Δεύτερον, υπάρχουν ήδη από πολύ καιρό και λειτουργούν θεσμοί διεθνών διαγωνισμών και βραβείων σ' όλους τους τομείς των τεχνών. Το πιο επιφανές παράδειγμα είναι το νόμπελ στο δυσκολότερο ίσως τομέα, που είναι η λογοτεχνία.

Συναφές είναι και το ερώτημα αν υπάρχοντες διεθνείς θεσμοί και διαγωνισμοί καλύπτουν ήδη το χώρο και αν δεν αφήνουν θέση για την δημιουργία διεθνούς καλλιτεχνικού αριστείου με την μορφή του βραβείου των Πυθίων. Η απάντηση πρέπει να είναι διαφοροποιημένη από τομέα σε τομέα. Στην περίπτωση π.χ της λογοτεχνίας το νόμπελ βραβεύει, όχι ένα μεμονωμένο έργο αλλά το σύνολο του έργου του συγγραφέα, στην περίπτωση των Πυθίων υποψήφιο θα είναι πάντα ένα έργο, ενδεχομένως και του ίδιου συγγραφέα. Στην περίπτωση του κινηματογράφου έχουμε βραβεία όπως τα όσκαρ που απονέμονται και' έτος, το πυθιακό βραβείο κινηματογράφου ο χρυσός π.χ Απόλλων, θα μπορούσε να απονέμεται κάθε 4 χρόνια. Παρόμοιες διαφορές ισχύουν και για τους άλλους τομείς των τεχνών. Γενικά η ύπαρξη των διεθνών βραβείων και διαγωνισμών δεν έρχεται αναγκαστικά σε σύγκρουση με την ιδέα των Πυθίων.

Αυτό δεν σημαίνει ότι οποιαδήποτε κίνηση για την θέσπιση διεθνών πυθιακών αγώνων θα βρει αμέσως ανταπόκριση και στήριξη. Χρειάζεται προσεκτική και σοβαρή προετοιμασία, αποσαφήνιση της ιδέας των Πυθίων και εξασφάλιση από πριν ισχυρών διεθνών ερευσμάτων στις τάξεις των κορυφαίων πνευματικών ανθρώπων και καλλιτεχνών του κόσμου που είμαι σίγουρος ότι θα την έχουμε. Εδώ στην Ελλάδα υπάρχει το πρόβλημα. Μια δεύτερη κατηγορία δυσκολιών είναι αυτή που συνδέεται με την ενότητα χώρου, χρόνου και έργου. Είναι

αναγκαίο δηλαδή τα βραβεία των Πυθίων να απονέμονται στα πλαίσια μιας αγωνιστικής διαδικασίας που λαμβάνει χώρα στον ίδιο τόπο. Υπάρχει διεθνής εμπειρία. Θα χρειαστεί ποτεύω, να γίνονται προκριματικοί αγώνες προσαρμοσμένοι κατά μορφή τέχνης και οι επίλεκτοι να φτάνουν στους Δελφούς έτσι όπως ακριβώς γίνεται στον αθλητισμό.

Υπάρχει επίσης το ερώτημα πώς θα διασφαλιστεί η κορυφαία συμμετοχή στους αγώνες. Γενικά θα εξαρτηθεί από την ποιότητα της προετοιμασίας και της οργανώσεως και προβολής του αγώνα. Επίσης θα εξαρτηθεί από το ποιοι αποτελούν την Πυθιακή ή Δελφική επιτροπή που θα πρέπει να είναι υψηλού κύρους, μόνιμη και απαλλαγμένη πολιτικών και κομματικών παρεμβάσεων.

Μια τελευταία κατηγορία δυσκολιών είναι μια σειρά θεμάτων υποδομής. Υπάρχει ήδη μια καλή υποδομή του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών. Υπάρχει η αξεπέραστη υποδομή του αρχαίου θεάτρου και σταδίου που υπάρχουν και χρειάζονται να γίνουν στην ευρύτερη περιοχή των Δελφών, με πλήρη βεβαίως σεβασμό και στην ιερότητα και στην μοναδικότητα του Δελφικού Τοπίου.

Η ιδέα των αγώνων δεν εξαντλείται στην οργάνωση και μόνο των Πυθίων αλλά αντιπροσωπεύει γενικά μια φιλοσοφία που μας έρχεται από μακριά στη δική μας περίπτωση, ως εθνική κληρονομιά. Κατά λογική κρίση και εκτίμηση ο θεομός των αγώνων μπορεί, όπως στην αρχαιότητα, και σήμερα, να είναι επιτυχής και άκρως χρήσιμος τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, αρκεί να σχεδιαστεί και υλοποιηθεί με τις αναγκαίες προσαρμογές και προϋποθέσεις που απαιτεί η σημερινή ζωή και ο σύγχρονος κόσμος. Μπορεί τότε να γίνει παράγοντας για μια ουσιαστική επαναποθέτηση των τεχνών και των γραμμάτων στην σημερινή ψυχρή και τεχνοκρατική κοινωνία. Για την Ελλάδα γενικότερα μπορεί να γίνει αφετηρία για την επιδίωξη μιας, δικαιωμένης από την κληρονομιά της, πρωτοπορίας και να αποτελέσει μια πραγματικά ιστορική ευκαιρία να γίνει τότε η Ελλάδα οικουμενική πολιτιστική γέφυρα και να εξελιχθεί σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το Συνέδριο των Δελφών, που διοργανώθηκε από τον ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΞΥΝΗ και πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς από τις 14 έως τις 16 Οκτωβρίου 1995, ολοκληρώθηκε επιβεβαιώνοντας τις προσδοκίες, τόσο των διοργανωτών του, όσο και εκείνων που συμμετείχαν σ' αυτό.

Οι εισηγήσεις των διακεκριμένων επιστημόνων, εκπαιδευτικών και πολιτικών αποτέλεσαν την αφετηρία ανάπτυξης γόνιμου διαλόγου μεταξύ όλων των συνέδρων, με άμεσο αποτέλεσμα να εξεταστεί το θέμα από διαφορετικές οπτικές γωνίες, μολονότι δεν έλειψαν και οι έντονες αντιπαραθέσεις.

Καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ο ελληνικός πολιτισμός αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους του ευρωπαϊκού αλλά και του παγκόσμιου πολιτισμού. Διατυπώθηκε πέρα από κάθε αμφιβολία, η διαπίστωση ότι η Ελλάδα συνυπάρχει και συλλειτουργεί στο παγκόσμιο πολιτισμικό γίγνεσθαι, τόσο μέσω της μακραίωνης και λαμπρής της ιστορίας, όσο και μέσω της παροντικής πραγματικότητάς της.

Κάποτε ήμασταν, κάποτε είχαμε κι αυτό η Ιστορία το γνωρίζει και το μαρτυρά με το πλήθος των μνημείων, γραπτών και μη, που οι Έλληνες κατέλιπαν.

Είμαστε και σήμερα, έχουμε και σήμερα, με τη μόνη διαφορά ότι η σημερινή πολιτισμένη ανθρωπότητα έχει μεγαλύτερες διαστάσεις από την αρχαία κι αυτό λειτουργεί μάλλον απαγορευτικά στο να αξιώσουμε έναν απόλυτα πρωταγωνιστικό ρόλο.

Είμαστε επίσης μια χώρα μικρή, ανεπαρκής στη σύγκριση με τα παντοδύναμα κρατικά μορφώματα της εποχής μας υπολείπαστε σε δύναμη κι αυτό μας καθιστά δευτεραγωνιστές στις εξελίξεις. Πρέπει να αποδεχθούμε τη θέση αυτή, υιοθετώντας μια αντίληψη παθητική και υποταγμένη; Ή μήπως μπορούμε να διεκδικήσουμε δυναμικά σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πολιτιστικού προφίλ της εποχής μας;

Η απάντηση στο διλημματικό αυτό ερώτημα είναι μάλλον προφανής. Ούτε ατέρμονες λήροι για τη χαμένη μας πολιτισμική δύναμη, ούτε εμμονές στην ανωτερότητα του δικού μας πολιτισμού έναντι όλων των άλλων. Το μέλλον δεν διεκδικείται μόνο με την προβολή και την περίσωση των κεκτημένων, αλλά με τόλμη, φαντασία και δυναμισμό. Η συζήτηση που διεξήχθη στη διάρκεια των τριών αυτών ημερών στους Δελφούς απέδειξε ότι τρόποι υπάρχουν.

Προφανώς, πριν ακόμα διεκδικήσουμε σημαίνοντα ρόλο στα πνευματικά και γενικότερα στα πολιτιστικά δρώμενα της εποχής μας, οφείλουμε να μετακενώσουμε τον πολιτισμό μας, σε όλες τις εκφάνσεις του, στον ίδιο μας το λαό. Ένα τέτοιο εγχείρημα προϋποθέτει προπαντός αναδιοργάνωση της εκπαίδευσής μας υπό το πρίσμα μιας άλλης αντίληψης που δεν θα θεωρεί τη γνώση μόνο χρησιμοθηρικά.

Έχουμε επίσης χρέος να συνειδητοποιήσουμε πρώτα οι ίδιοι τη συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού και να αναδειχθούμε σε δρώντα υποκείμενά του, μέσα στον ίδιο μας το χώρο.

Ακολουθως είναι αναγκαίο να διαδώσουμε το πολιτισμικό μας προϊόν δυναμικά και με αξιώσεις. Οι συνθήκες και οι όροι της εποχής μας είναι σαφείς. Η επιτυχία ενός προϊόντος, ακόμα και πολιτιστικού, συναρτάται αποφασιστικά και με τις τακτικές προώθησής του. Συνεπώς, τόσο οι κρατικοί φορείς όσο και οι ενδιαφερόμενοι ιδιωτικοί μπορούν και πρέπει να συμβάλλουν στη γνωστοποίηση, την προώθηση, την εξάπλωση της πολιτιστικής μας παραγωγής. Και ασφαλώς αυτή η παραγωγή πρέπει να συγκεράζει το ελληνικό πνεύμα και ήθος με την ανταπόκριση στα μεγάλα ζητήματα της σύγχρονης πραγματικότητας.

Ελπίζουμε ότι το συνέδριο αυτό θα αποτελέσει την αρχή μιας αλυσίδας προσπαθειών για την πραγματοποίηση αυτού του υψηλού εθνικού σκοπού.

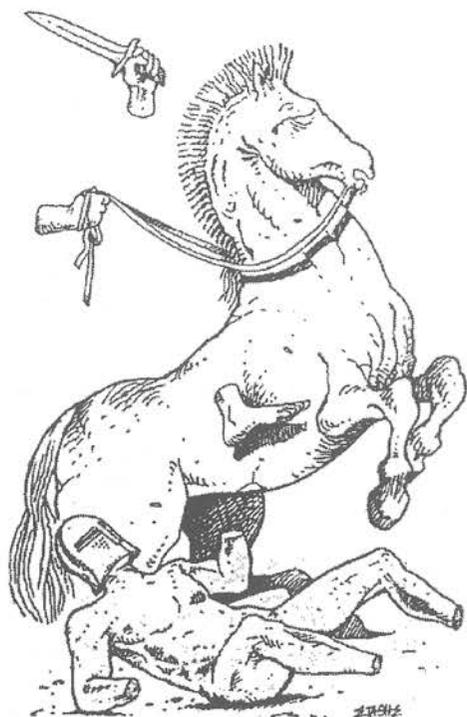
ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου και παράλληλα με τις εργασίες του, στο θαυμάσιο εκθεσιακό χώρο του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, λειτούργησε έκθεση σκίτσων, με θέμα "ΣΚΙΤΣΑ ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ", του γνωστού κορυφαίου μας σκιτσογράφου κ. Σιάθη, του οποίου τα λόγια που παραθέτουμε θα έλεγε κανείς ότι συνοψίζουν μια κοινή διαπίστωση όλων των συνέδρων:

Η συζήτηση για τους "Έλληνες" ίσως καλά κρατεί, αλλά όσο γίνεται μεταξύ των Ελλήνων μόνον, δείχνει ακριβώς και την ουσία του προβλήματος! "Όταν δεν έχεις πλέον τί να πεις, θα χαθείς", έλεγε ο Μάνος Χατζηδάκης κι όταν δεν μιλούν για σένα είναι επειδή δεν άκουσαν τίποτα να τους λές! Οι άλλοι δεν μπορούν αιωνίως να μας πληρώνουν "πνευματικά δικαιώματα" για το έργο των προγόνων μας, κι επιπλέον οι καλύτεροι απ' αυτούς είναι πιο "ελληνικοί" απ' τους περισσότερους Έλληνες. Ο "ελληνικός τρόπος" ορίζεται ως τέτοιος, επειδή κάποτε ήταν οικουμενικός, αλλιώς θα 'ταν ένα ακόμα έθνος στο σωρό. Αν κάτι νοιώσαμε στους Δελφούς όταν περί τα τοιαύτα συζητήσαμε, ήταν μάλλον αυτός ο απόηχος και μες στην ψυχή μας αύρα.....

ΣΤΑΘΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Κατά γενική ομολογία το Α' Συνέδριο των Δελφών πέτυχε, τόσο οργανωτικά, όσο και ουσιαστικά. Ο διοργανωτής ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ πιστεύει πως το Συνέδριο αυτό πέτυχε να προβάλει το θέμα "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ" και να ευαισθητοποιήσει πάνω σ' αυτό ένα σημαντικό και εκλεκτό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας.

Όμως η επιτυχία αυτού του τολμήματος, το οποίο έφερε τόσα αισιόδοξα μηνύματα για μια επικείμενη ΕΘΝΙΚΗ ΑΦΥΠΝΙΣΗ, οφείλεται πρώτα και κύρια στους εκλεκτούς και επώνυμους Έλληνες που με τόση προθυμία και αγωνία, θα λέγαμε, το λάμπρυναν με την παρουσία τους.

Γι' αυτό θεωρούμε υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε θερμά:

- Τους εξέχοντες επιστήμονες και ανθρώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών για τις εμπεριστατωμένες και επιστημονικές εισηγήσεις τους.
- Το MEGA CHANNEL που σαν βασικός χορηγός του συνεδρίου στήριξε αυτή μας τη συνολική προσπάθεια.
- Το Δήμαρχο των Δελφών κ. Λέφα Κωνσταντίνο, τόσο για την ωραιότατη εισήγηση του, όσο και για την ζεστή και άψογη φιλοξενία του Συνεδρίου.
- Το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών για την άψογη υλικοτεχνική και οργανωτική υποδομή του και για τη φιλοξενία που μας προσέφερε κατά τις ημέρες διεξαγωγής του συνεδρίου στους χώρους του.
- Τους Νομάρχες, τους Βουλευτές που παρευρέθησαν και ιδιαίτερα τον εν ενεργεία Υφυπουργό εξωτερικών κ. Νιώτη Γρηγόρη. (Δυστυχώς δεν μπορούμε να ευχαριστήσουμε τους καθ' ύλην αρμόδιους Υπουργούς που έλαμψαν με την απουσία τους).
- Τους καταξιωμένους δημοσιογράφους-συντονιστές των εισηγήσεων και ανοικτών συζητήσεων με το ακροατήριο, που διεξήγαγαν άψογα την όλη διαδικασία.
- Όλους τους συνέδρους και ιδιαίτερα τους εκπροσώπους του Απόδημου Ελληνισμού, των οποίων η παρουσία έδειξε ότι πράγματι το θέμα "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ" συγκινεί

και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές της ψυχής των Ελλήνων.

- Τις εταιρίες-υποστηρικτές του Συνεδρίου που στήριξαν ηθικά και οικονομικά την όλη διοργάνωση.
- Τους φορείς που έθεσαν το συνέδριο και την όλη πρωτοβουλία υπό την αιγίδα τους.
- Τους σπουδαστές Κούκη Γεωργία, Βλάχου Κορίνα, Πριγκηπάκη Άννα και Βεντούρη Στελίνα του τμήματος Διερμηνέων-Μεταφρασιών της CARIERRA για την απομαγνητοφώνηση των πρακτικών.
- Τους συνεργάτες του ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΞΥΝΗ που μόχθησαν πραγματικά για την επιτυχία της όλης διοργάνωσης.

Τελειώνοντας σημειώνουμε με βεβαιότητα ότι ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ έχοντας την εμπειρία της τεράσιας επιτυχίας του Α' Συνεδρίου προγεύεται ήδη την ικανοποίηση της επιτυχίας και του ήδη προγραμματισμένου Β' Συνεδρίου με θέμα "ΕΛΛΑΔΑ. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΙΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ" που θα πραγματοποιηθεί το ΜΑΡΤΙΟ του 1997.

**ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

(Μια πρόταση του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνή)

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ έχει την πεποίθηση ότι η εκπαίδευση, Ανώτερη και Ανώτατη, μπορεί και πρέπει να παίζει σημαντικό ρόλο για να γίνει η Ελλάδα ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ. Κι αν αυτό το ρόλο δε θέλει ή δε μπορεί να τον παίξει η Δημόσια Εκπαίδευση, μπορεί κάλλιστα να τον παίξει η ιδιωτική, αρκεί να αρθούν τα εμπόδια και οι περιορισμοί που, παράλογα, της επιβάλλονται.

Το ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ είναι μία πρόταση ρεαλιστική και πλήρως εναρμονισμένη με τα δεδομένα και το πνεύμα της Ενωμένης Ευρώπης και με ό,τι, για χρόνια τώρα, ισχύει σε όλα σχεδόν τα Ευρωπαϊκά, και μη, κράτη.

Η πρόταση αυτή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το θέμα ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ και αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες συνιστώσες του, αν ληφθεί υπόψη ότι τα προηγμένα κράτη αλώνουν τα υπόλοιπα μέσω του πνεύματος εκπαιδεύοντας επί χρόνια χιλιάδες νέους άλλων κρατών κάνοντάς τους φορείς διάδοσης της κουλτούρας τους και του πολιτισμού.

Αυτό ακριβώς είναι που θα πετύχει η Ελλάδα αν ανοίξει τα σύνορά της στους ξένους σπουδαστές.

ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΤΩΡΑ

1. Το σύστημα εισαγωγής στα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά μας ιδρύματα, η αδιαφορία της Δημόσιας Εκπαίδευσης αλλά και η εκθρόνιση και καχυποψία προς την Ιδιωτική Εκπαίδευση έχουν κάνει ώστε η Ελλάδα να είναι σήμερα η μόνη χώρα στην Ευρώπη που δεν εισάγει ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, δηλαδή δεν εισάγει ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ από άλλα κράτη.
2. Απεναντίας, κάθε χρόνο, εξάγει για σπουδές σε ξένα Πανεπιστήμια, και πολλές φορές αμφιβόλου αξίας, χιλιάδες Ελληνόπουλα. Ετσι όχι μόνο δε δημιουργούμε φορείς του πολιτισμού και της κουλτούρας μας αλλά στέλνουμε τα παιδιά μας για να γίνουν, τελικά φορείς πολιτισμού ξένων χωρών.

Είναι φανερό πως για την κατάσταση αυτή κατά κύριο λόγο ευθύνεται η Πολιτεία η οποία είτε δεν έχει συλλάβει την σπουδαιότητα

του θέματος είτε δεν έχει τη βούληση ή την οργάνωση που απαιτείται. Πάντως κάτι πρέπει να γίνει, και άμεσα μάλιστα.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

1. Η Ελλάδα πρέπει να ανοίξει τα σύνορά της και να δημιουργήσει εκείνες τις προϋποθέσεις, ώστε να δέχεται τους χιλιάδες ενδιαφερόμενους να σπουδάσουν στη χώρα μας, φυσικά και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.
2. Η δημόσια εκπαίδευση πρέπει να αναπτυχθεί κατά τέτοιο τρόπο, όπως συμβαίνει στις άλλες χώρες, για να μπορεί να δέχεται αλλοδαπούς σπουδαστές με πληρωμή διδάκτρων. Έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει αγγλόφωνα προγράμματα σπουδών στα ιδιόκτητα Πανεπιστημιακά κτίρια, που δεκαετίες μένουν κλειστά φθειρόμενα, με συμβασιούχους επιστήμονες καθηγητές υψηλότερου επιπέδου που υπάρχουν και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Εάν η Δημόσια Εκπαίδευση δεν έχει την πρόθεση ή τη διάθεση να αναπτύξει αυτόν τον τομέα και αδιαφορήσει, αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει η Ελλάδα να καταστραφεί, εν ονόματι των οποιοδήποτε προσωπικών συμφερόντων.

Τη σκυτάλη μπορεί επάξια να πάρει η ιδιωτική εκπαίδευση και τότε είναι περισσότερο από βέβαιο ότι θα αφυπνήσει και θα συμπαρασύρει και τη δημόσια εκπαίδευση.

3. Η πολιτεία πρέπει να παρέχει άδεια παραμονής (VISA) σε αλλοδαπούς σπουδαστές, οι οποίοι επιθυμούν να σπουδάσουν στην ιδιωτική εκπαίδευση σε οποιοδήποτε επίπεδο της τυπικής και αναγνωρισμένης από το κράτος εκπαίδευσης (ΣΧΟΛΕΣ, ΙΕΚ και στα μελλοντικά ιδιωτικά Πανεπιστήμια) και σε οποιοδήποτε επίπεδο της άτυπης εκπαίδευσης (Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών).

Είναι πρωτοφανές το φαινόμενο να υπάρχουν στην Ελλάδα εκατοντάδες χιλιάδες αχαρτογράφητοι λαθρομετανάστες, όχι μόνο χωρίς VISA, αλλά και χωρίς διαβατήρια, και η πολιτεία εθελουφλούσα να μη δίνει VISA σε αλλοδαπούς νέους (εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης), οι οποίοι επιθυμούν να σπουδάσουν σε Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών.

Η χώρα μας πρέπει να δίνει VISA σε οποιοδήποτε αλλοδαπό θέλει να σπουδάσει στην Ελλάδα και σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό χώρο, εφόσον αυτός τηρεί τις προδιαγραφές που θα θεοπίσει η πολιτεία (επίσημη εισαγωγή συναλλάγματος, εγγύηση ότι θα σπουδάσει κλπ.)

4. Πρέπει να επιτραπεί η δημιουργία τμημάτων στις ΣΧΟΛΕΣ και στα ΙΕΚ, της αναγνωρισμένης εκπαίδευσης που ελέγχεται απόλυτα από την πολιτεία, στα οποία η διδασκαλία να γίνεται στην Αγγλική γλώσσα.

Έτσι, θα ανοίξει ο δρόμος ώστε αλλοδαποί νέοι να σπουδάζουν στην Ελλάδα διευκολυνόμενοι από τη γλώσσα. Δεν είναι δυνατό να ζητάμε από τους ξένους να μάθουν πρώτα την Ελληνική γλώσσα για να σπουδάσουν στις ΣΧΟΛΕΣ και τα ΙΕΚ.

5. Πρέπει να υποστηρικθούν, αφού φυσικά πρώτα ελεγχθούν, οι συνεργασίες ιδιωτικών εκπαιδευτικών Οργανισμών με Πανεπιστήμια του εξωτερικού και οι Οργανισμοί αυτοί να θεωρηθούν ο προπομπός των ιδιωτικών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα, η ίδρυση των οποίων είναι καθαρά θέμα χρόνου.

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΕΙ

1. Έχει μοναδική και πανάρχαια πνευματική και πολιτιστική παράδοση, η οποία συγκινεί όλο τον κόσμο.
2. Έχει ιδανική γεωγραφική θέση και κλιματολογικές συνθήκες που ελκύουν τους νέους.
3. Το κόστος των διδάκτρων και της διαβίωσης είναι σχετικά χαμηλό.
4. Υπάρχει πληθώρα επιστημονικού προσωπικού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, το οποίο μπορεί να επανδρώσει πολλά και μεγάλα κέντρα εκπαίδευσης και επιστημονικής έρευνας και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.
5. Η Ελλάδα έχει δημοκρατικό πολίτευμα, ανεξιθρησκεία, φιλόξενο περιβάλλον και ανυπαισιστική νοοτροπία.
6. Η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αποτελεί πλεονέκτημα ιδιαίτερα για τους νέους χωρών εκτός Ε.Ε.
7. Η ιδιωτική εκπαίδευση έχει τεράστια εμπειρία στην παροχή εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου, η οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι πολύ ανώτερη πολλών Ευρωπαϊκών και Αμερικάνικων αντίστοιχων εκπαιδευτηρίων.

ΠΟΙΑ ΟΦΕΛΗ ΘΑ ΠΡΟΚΥΨΟΥΝ

1. Με τη διεθνή ακτινοβολία της εκπαίδευσης:
 - α. Θα αναπτυχθεί η έρευνα από το επιστημονικό δυναμικό, που βρίσκεται στην Ελλάδα και εκείνο που θα επαναπατριστεί, λόγω των ελκυστικών οικονομικών όρων που θα τους προταθούν.
 - β. Θα αναπτυχθούν διεθνείς επιστημονικές συνεργασίες και στην Ελλάδα, με επακόλουθο να γίνονται πρωτοποριακά συνέδρια σε θέματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα.
2. Γιατί με το να σπουδάζουν χιλιάδες αλλοδαποί νέοι στην Ελλάδα:
 - α. Θα εισρέει στη χώρα μας τεράστιο συνάλλαγμα.
 - β. Θα προωθούνται τα εθνικά μας θέματα με τον καλύτερο και ορθότερο τρόπο σε όλο τον κόσμο.
 - γ. Θα αναπτύσσονται δεσμοί με τα άλλα κράτη στον επιστημονικό, τον εμπορικό και κάθε άλλο τομέα.
 - δ. Θα μεταφέρεται η Ελληνική κουλτούρα, θα επιδρά το Ελληνικό πνεύμα στους άλλους λαούς και θα διαδίδεται η Ελληνική γλώσσα.
 - ε. Η Ελλάδα θα έχει χιλιάδες φίλους και πρεσβευτές σε ξένες χώρες με τα αναλλοίωτα δεσμά που δημιουργούνται όταν ένας νέος σπουδάσει σε άλλη χώρα.

Γιατί δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι τα προηγμένα κράτη άλωσαν τα υπόλοιπα μέσω του πνεύματος, εκπαιδεύοντας επί τόσα χρόνια εκατομμύρια νέους των κρατών αυτών. Είναι γνωστές σε όλους μας οι επιρροές στους Έλληνες που διαχειρίζονται τις τύχες της χώρας μας, ανάλογα με τη χώρα που σπούδασαν.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

1. Να χορηγείται άδεια παραμονής (VISA) σε όσους ξένους (εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης) ζητούν να σπουδάσουν σε Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών, εφόσον αποδεικνύεται η εισαγωγή συναλλάγματος και ότι αυτοί πράγματι σπουδάζουν.
2. Να επιτραπεί η δημιουργία τμημάτων για αλλοδαπούς, στις αναγνωρισμένες από το κράτος ΣΧΟΛΕΣ και στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), με γλώσσα διδασκαλίας την αγγλική. Αυτό φυσικά ισχύει και για τη δημόσια εκπαίδευση.

3. Αντιμετωπίζοντας η Πολιτεία με ευρύτητα το θέμα, να επιτρέψει τη δημιουργία ιδιωτικών Πανεπιστημίων με γλώσσα διδασκαλίας την Αγγλική, τα οποία θα εγγράφουν μόνο αλλοδαπούς (άτομα με ξένα διαβατήρια) και ας μην αναγνωρίσει σε πρώτη φάση τα πτυχία.

Όταν με το χρόνο ξεπεραστούν οι οποιεσδήποτε αντιρρήσεις που έχουν σχέση με τυχόν κοινωνικές επιπτώσεις ή ξεπερασμένα διλήμματα και τα εν λόγω Πανεπιστήμια αποδείξουν ότι επιτελούν υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικό έργο, να επιτραπεί και η φοίτηση Ελλήνων, στους οποίους θα παρέχεται πλέον αναγνωρισμένο πτυχίο.

ΠΟΙΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σε αντίθεση με τη Δημόσια Εκπαίδευση που αδρανεί ή που δεν είναι ακόμα σε θέση να δεχθεί ένα όγκο χιλιάδων ξένων σπουδαστών, η ιδιωτική εκπαίδευση, και τυπική και άτυπη, ενδιαφέρεται απόλυτα να αποκτήσει αλλοδαπούς σπουδαστές και έχει εν πολλοίς, όπως για παράδειγμα ο Εκπαιδευτικός Ομίλος Ξυνή, την οργάνωση και την υποδομή να φέρει σε πέρας ένα τέτοιο βαρύ αλλά ωφέλιμο για την Ελλάδα έργο. Δυστυχώς, όμως, εμποδίζεται από την Πολιτεία και δέχεται επίθεση ιδιαίτερα το τμήμα της εκείνο που προσφέρει πανεπιστημιακού επιπέδου εκπαίδευση, παρέχοντας πτυχία ξένων αναγνωρισμένων πανεπιστημίων.

Επομένως είναι θέμα πολιτικής βούλησης να επιτραπεί στην ιδιωτική εκπαίδευση να παίξει σημαντικό ρόλο στο θέμα εισαγωγή αλλοδαπών σπουδαστών και να συμβάλλει, έτσι, καθοριστικά στο ευρύτερο θέμα που είναι ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ.

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Στο συνεχή προβληματισμό με πλειάδα επιφανών στελεχών της πολιτικής, της επιστήμης, της βιομηχανίας, της διεθνούς εκπαιδευτικής κοινότητας και άλλων φορέων, γιατί η Ελλάδα υστερεί δραματικά σ' αυτό το σημείο; η κοινή άποψη είναι: Δεν υπάρχει καμία εξήγηση. Το φαινόμενο είναι ανεξήγητο.

Στην προσπάθεια να βρεθούν τυχόν αρνητικά σημεία, δεν υπήρχε αποτέλεσμα, παρά μόνο παράμενε αναπάντητο το ερώτημα. Τι θα πείραζε την Ελλάδα να σπουδάζουν στο έδαφος της και σε οποιοδήποτε επίπεδο εκπαίδευσης χιλιάδες αλλοδαποί, όταν αυτοί και συνάλλαγμα θα έφερναν και γνωστοί στις αρχές θα ήσαν και πρεσβευτές της χώρας θα γινόντουσαν, όταν το μόνο πρόβλημα είναι η χορήγηση σ' αυτούς

άδειας παραμονής; Δεν γίνεται ανιληπτό ότι, η Ελλάδα είναι η ιδανικότερη χώρα για να γίνει εκπαιδευτικό κέντρο πράγμα που δικαιούται; Δεν είναι ορατή η απομόνωση της Ελλάδας, που χάνει τους φίλους της και είναι έρμαιο της οποιασδήποτε κακόβουλης επίθεσης;

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Οι πιο πάνω προτάσεις αφορούν το τμήμα του θέματος η Ελλάδα ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, που έχει σχέση μόνο με την εκπαίδευση, όπως στην αρχή αναλύθηκε. Είναι όμως φανερό ότι όταν η Ελλάδα γίνει εκπαιδευτικό κέντρο, θα δημιουργηθούν και οι προϋποθέσεις για να γίνει ένα ολοκληρωμένο ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ με την ευρύτερη έννοια.

Τώρα, το κατά πόσο το θέμα είναι ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ και άκρως απαραίτητο για την ανάπτυξη της χώρας, είναι αυτονόητο και σε καμία περίπτωση δεν αμφισβητήθηκε. Το μόνο που μένει είναι τα μεμονωμένα άτομα και οι φορείς που κατευθύνουν τις τύχες της χώρας να συνειδητοποιήσουν το θέμα και να συμβάλουν στην υλοποίησή του.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ

«ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΗΓΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ»
Μέ επιτυχία στέφθηκε τό Συνέδριο «Έλλάδα, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο» από τόν "Όμιλο Ξυνή

ΜΕ ΣΗΜΑΝΤΩΣΗ επιτυχία πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς τό πρώτο συνέδριο μέ θέμα «Έλλάδα, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο» που διοργάνω-

ωσε ό Όμιλος Ξυνή μέ τήν χορηγία του Μέγα και μέ τήν συμμετοχή πολλών προσωπικότητων από τόν Πνευματικό, Πολιτικό, ΜΜΕ χώρο.

ΠΟΛΛΕΣ απροτάσεις επί του θέματος. Ίδιαίτερα τονίσθηκε κατά τήν διάρκεια του συνεδρίου ή ανάγκη νά ανοίξουν άμεσα τά ελληνικά σύνορα σέ άλλοδαπούς φοιτητές που θά ήθελαν νά σπουδάσουν στήν Έλλάδα, τόσο σέ δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, όσο και σέ ιδιωτικά. Ο κ. Ιωάννης Στοιούλης Πρωθυπουργός, σημερινός Νομάρχης Βοιωτίας) ή όποιος ήλπιωσε γιά τό θέμα αυτό «...έγνευσιαισμενος από τήν πρόταση του κ. Ξυνή γιά τό άνοιγμα των συνόρων μας σέ άλλοδαπούς φοιτητές, ανέφερε τήν σημαντική έκρηξη συναλλαγματος που φθάνει τά 15 δις δολάρια έτήσια από τήν φυγή των νέων μας γιά σπουδές στό εξωτερικό. Σημαντικές ήταν οι εισηγήσεις όλων των έμφανών συνεδριών! Η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών κυρία Σπυροπούλου Μερσέτη τόνισε «...είναι αισιόδοξο τό ότι, οι νέοι μας άνταποκρίνονται σέ θετικά μηνύματα...» ενώ σέ άλλο σημείο «...οι Έλληνες θά πρέπει, μέσω της Παιδείας, νά φθάσουν σέ σημείο νά ζητούν τό άριστο, όχι τό μέ χειρόν...».

Ο φιλέλληνας Γερμανός ζωγράφος κ. Μπαλούτ Χέρμαν τόνισε σχετικά «...ή Έλλάδα είναι ή ηγήγ του Δυτικού πολιτισμού...» ενώ «...γιά νά γίνει ή Έλλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο χρειάζεται πολύ δουλειά στό έσωτερικό. Υπάρχει ή έμφυση εθιμοθρησκείας των Έλλήνων, θετικό στοιχείο προς τήν κατεύθυνση αυτή» και κατέληξε στίς προτάσεις του «...νά δημιουργηθούν κινητές πολιτιστικές μονάδες, π.χ. σέ τρέινο, πλοία, μέ διάφορα πολιτιστικά θέματα». Ανέφερε ως πρόσφατο παράδειγμα τό πολιτιστικό τρέινο της Χαλκίδας, που τό επισκέφθηκαν στήν περιόδειά του, 140.000 έπισκέπτες, γιά νά δούν τά έκθέματά του. Όμως ή ιδέα εγκαταλήφθηκε και όταν ζητήθηκε από τήν ήγεσία του όπουργείου Πολιτισμού άρμόδιο ότομο.

Ένα κείμενο ούσιας που περιλαμβάνει τήν κεντρική ιδέα του θέματος είναι: «Η Έλλάδα έχει

δώσει τά φώτα του πολιτισμού σέ όλα τά κράτη διά μέσω των αίωνων. Η άνθρωπότητα έχει ή άρωγή του, νά μεταφερθή τό πολιτιστικό τρέινο γιά περίοδεία στίς Γερμανικές πόλεις, ή ήγεσία του όπουργείου άνήγησε, όπως είπε.

Κατά τήν λήξη των εργασιών του συνεδρίου ή δημοσιογράφος συντονιστής του συνεδρίου κ. Ευάγγελος Παπαδόπουλος ανέφερε συμπερασμιακά «...ισοθιτή είναι ή άπουσία των όπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού...» από τό συνέδριο. Αν μή τί άλλο έπρεπε νά είναι εδώ οι εκπρόσωποι τους γιά ένα τόσο σημαντικό θέμα, που άφορά όλους τους Έλληνες...» και κατέληξε «Η Έλλάδα είναι ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ πρέπει άμα νά βρεθώ ή μέθοδος γιά νά άναγνωρισθώ αυτό και παγκόσμια».

Παράλληλα, μέ τό συνέδριο στόν χώρο του Ευρωπαϊκού πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, παρουσιάσθηκε έκθεση σκέπτον μέ: «Σκίτσα χωρίς λόγια» του γνωστού σκιταγράφου Στάθη Σημειώνεται ότι, πάντομα θά έτοιμασθούν τά πλήρη πρακτικά του συνεδρίου μέ ταξινωμένα τά συμπεράσματα, τά όποια θά πρωθυβριών σέ κάθε

θεμελιώσει τήν ύπαρξη της πάνω στήν ελληνική σκέψη και τίς πρωτοποριακές επιστημονικές άποκαλύψεις και άπίψεις των μεγάλων Έλλήνων της αρχαιότητας. Πάνω στό θεμέλιο της εξέλιξης της ανθρώπινης σκέψης που έθεσαν οι Έλληνες στηρίζονται τό πάντα! Η άσγχρητη άνθρωπότητα εξέλισσεται άλλά σάν φυσική συνέπεια αυτής της εξέλιξης, χωρίς κανένα νέο θεμελιακό επίτευγμα νά τήν έχη συγκλονισί. Με βάση τίς πιο πάνω πολυδυστυχημένες και φυσικά άσθές ιδαιτερες από έμφανείς ξένους ή «άσχρονη Έλλάδα» έχει άποχρησία στήν ιστορία της και στους όπαντοχού Έλληνες άμεσα, νά θέσει σά θεμελιακό της στόχο, ή χώρα μας νά γίνει «ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ».

ΘΑΝΟΣ ΣΥΔΟΠΟΥΔΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ - 20.10.95

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ

Αναζητώντας την ταυτότητα του Ελληνισμού

Στους Δελφούς, «όπου μπορεί κανείς να πεθάνει», (κατά τον στίχο του Υό Μπρονόφσκι, τον διασημότερο ίσως στίχο της γαλλικής ποίησης μετά το «Ελληνόπουλο» του Βίκτωρος Ουγκώ: «Θέλω μπαρουνί και θάλασσα»), στους Δελφούς, λοιπόν, της Πηλίας και του Απολλωνα, έγινε τις προάλλες, με πρωτοβουλία του Εκπαιδευτικού Ομίλου Σπην, ένα συνέδριο με τίτλο: «Η Ελλάδα διεθνώς ανεγνωριστικό ζήτημα».

ΠΡΕΠΕΙ να χωριστεί, όμως, η ουσιαστική προσδοκία στην απεικόνισή της με τίτλο θέματα και προοπτικές στην ανάμνηση στους εισηγητές και τους ενδιαφερόμετους ομιλητές της Εταιρείας Μεσοπολέμου, ο καθηγητής Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου της Ρόμης και καθηγητής του Olympia University Foundation of Delaware κ. Μιχάλης Θωμάς Παλιώτης, ο δημοσιογράφος και ποιητής και συνεργάτης των «ΝΕΩΝ» Θανάσης Νάζαρος, ο φιλοσοφικός Πωλιτικός Κρίστος Κούρτης, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Αθήνας και ηγέτης της Αρχειοθήκης του Ελληνικού και του Μεσοπολέμου Μιχαήλ, ο δοξολογικός Φιλολόγος του Πανεπιστημίου του Πριτσίου Παναγιώτης Μουσακίης, η Επιστήμη Αρχαίων η Ελισάβετ Αρσένου.

Τι προέκυψε; Μια ένταση, μια αναίτητη σχέση όλων των παραγγομένων, που διεκδικούσαν τους δικούς τους, πάντα στο όνομα της ταυτότητας του Ελληνισμού, πάντα στα γεγονότα που εκλάμβαναν και μας αλλάζουν βαθύτατα τους λατρευμένους ιερούς χώρους που τους είχαν ταίρια. Ο κ. Θωμάς

Κούρτης προέκρινε μια πρωτοβουλία στην ομιλία του περί εθνογενεσεολογίας την εθνολογική έννοια ως σχέση με το σημερινό εθνογενετικό της Εθνοσύνθεσης και Κοινωνίας.

ΑΝΙΚΝΕΥΣΕ την ουσία του εθνογενετικού και της εθνογένεσης, ενώ ο δημοσιογράφος Κρίστος Κούρτης, που οι παρόντες ως ομιλητές όπως και οι απόντες με τη συστάση του, απεικόνισαν το ημερήσιο να είναι Ελληνική ομιλία, χωρίς να τονίσουν το εθνογενετικό. «Κάτω τα όπλα, Ζήτη η ουσία».

Ο Θανάσης Νάζαρος, με ορθή, τόνισε ότι ο Ελληνισμός μπορεί να κληθεί να γράψει την Ελλάδα. Αρκετά φρονιμάκια κέρρασαν να ανασταθούν το σφάλμα μου, λέγοντας μου (όπως) έδωσαν την κενότητα, λέγοντας μου εθνογενετικό να είναι ζωντανή και στην ανωνυμότητα μου για τον τόπο μου.

ΑΚΟΥΣΤΗΚΕ ακόμη ότι η Ελλάδα και ο Ελληνισμός είναι μια φωνή που δεν έχει τον κωτικό της και αυτοπροσδιορισμό, ενώ ο φιλοσοφικός ομιλητής της ομιλίας ότι η ουσία των κωτικών είναι η γλώσσα των Προσωπικότητας και Κοινωνική γλώσσα: «Όχι (το τί) του Δημοσίου και του Εθνικού» του Αρσένου. Και ο καθηγητής Παναγιώτης Μουσακίης: «Η Ελλάδα είναι ένα πραγματικό κέντρο ούτως ή άλλως, είτε στον ανθρώπινο της Αναγέννησης και κοινωνική διαφορά αντιπαράθεσης του κωτικού στο εθνογενετικό του Ηθικού Γενετικού που είναι προς την ορθότητα. Χωρίς καμία παραδοσιακή αναπόδοξη στην ιστορία της διαδοχής ορθότητας, νοσηλολογική, δεν είναι να είναι μία και αδιόρατη».

Επιτέλεση του Συνεδρίου σε μια παλαιή αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών λειτουργούσαν μια άλλη σημερινή του Σπην, όπου ο ενεργητικός και ενεργητικός της ομιλίας εθνογενετικό φέρματα που ανέπτυξε ταίριασε την Η Ελλάδα και δεν αδιόρατη.

ΥΓ: Στο άρθρο μου της 17/10 για την Κατωριά, η φωνή «Με την πρόθεση αυτή έδωσαν από την ΕΟΚ η διαδοχή εκπομπών για να ολοκληρωθεί ο δρόμος, πρέπει να δοθεί» «Με την πρόθεση αυτή δεν δόσαν από την ΕΟΚ...». Και ο εκπαιδευτικός γλωσσών της Κατωριάς (που όπως η άλλη ομιλία) πρέπει να δοθεί απεικόνιστος εκπαιδευτικός εκπαιδευτικός.

Γου Γου

let, καθηγήτρια της Αρχαίας Σχολής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, και πάρα πολλοί σημαντικοί άλλοι.

ΤΗ ΠΡΟΕΚΥΘΕ από το δημόσιο αυτό συνέδριο, όπου, και η κριτική ενδοσυνέχεια, είναι την παρουσία στην Δελφούς και παραμένει από μόνος (δεν είναι ομαρτία της Γης: είναι ούτι, όπου συλλογίζονται η ίδια η ζωή, με τα αναστά και το θηλακό σταχτίο σε τίποτα ορθό, γιατί τα απεικονιστικά με τα μεταφραστικά φέρματα και η διεθνολογική χαράδα με το γεωδαιτικό ηθικότητα, που γίνεται στον κόσμο της ίδιας, απεικονισμένη με το σχήμα ζωντανή, το θηλακό και τα φερμένα, που είναι ζωή κι όπως μετά από τον φάλλο: λώρος, ο οποίος κερμάνα είναι τα γέρματα του θύλακου). Δοκίμους.

Του Σπην

Ελλάδα: διεθνές πνευματικό κέντρο

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης, κυβερνητικά στελέχη, εκπρόσωποι των γραμμάτων και των τεχνών και δημοσιογράφοι έστειλαν το μήνυμα

Με σημαντική επιτυχία πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς το πρώτο συνέδριο με θέμα «Ελλάδα: διεθνές πνευματικό κέντρο», που διοργάνωσε ο εκπαιδευτικός όμιλος Ξυνη με τη χορηγία του Μέγα Σπυριδιού και με τη συμμετοχή πολλών εκπαιδευτικών στήμων του πενήντατος, των επιστημόνων της πόλεως, της Τριετίας και των μέτρων της Αθήνας. Προβόλεος η επίσημη εκπροσώπηση των κοφώνων ανάμεσα για το θέμα «Οικουμενικός Πατριάρχης και Πολιτισμού», όπως τόνισε κηρύσσοντας την έναρξη των εργασιών ο βουλευτής και πρώην υπουργός του ΠΑΣΟΚ, Ευάγγελος Γιαννουλάκης.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου τόνισαν η ανάγκη να αναδειχθεί η χώρα ως ελληνικό κέντρο σε αλληλοδοπούς φοιτητές που θα ήθελαν να σπουδάσουν στην Ελλάδα, τόσο σε θέματα όσο και σε όμοια κλασικά πεδία. Ο κ. Ιωάννης Σπυριδιού, κενόκοιτο βουλευτής, ανέφερε χαρακτηριστικά τη σημαντική παρούσα αναζήτηση, που φέρνει για 16 δεκαετίες άμεση έμφαση από τη χώρα που είναι μια χώρα που σπουδάζει στο εξωτερικό. Εκτίμησαν προβάλλοντας τη λύση της δημοκρατίας στην Ολυμπία Τριετία όπως ανέφερε σχετικά ότι 700 Έλληνες φοιτητές στο λόγο.

Ο καθηγητής Πολιτισμολογίας Κωνσταντίνος Ζουράρης τόνισε: «Είμαι υπέρ των διεθνών πανεπιστημίων, αλλά με ελληνική κεντρική φιλοσοφία», ενώ σε παρόμοια θέση τονίσει μεταξύ άλλων: «Είμαι υπέρ του μεγάλου κράτους, αρκεί η παραγωγικότητά του να βρίσκεται στο επίπεδο των ομίλων Ξυνη». Σε άλλα σημεία γράφεται «εξαιρετικά μερικά», «ο πολιτικός δεν έφραξε γρήγορα γράμματα, γράμματα πρέπει να έφραξε γρήγορα», «σταμάτα να σπ-η Ελλάδα δεν μπορεί γη-

Με πολύ μεγάλη επιτυχία και με σημαντική προοπτική ολοκληρώθηκε το πρώτο συνέδριο «Ελλάδα: διεθνές πνευματικό κέντρο»

ρευτικό». Χαρακτηριστικό ήταν και η επισημότητα του υφιστάμενου Ελληνοεπιστημονικού Γραφείου Ξυνη, ο οποίος μίλησε για τον κατακεκοπώνό ελληνισμό, ως μεγάλο υποσυνείδητο και ανεπίσημο της ελληνικής πολιτικής. Η καθύστερη του βουλευτή Παύλου Πολυδώρου περιέλαβαν τη φράση: «Έρχονται διδάσκαλοι να μας δώσουν διδασκαλία, ενώ από μόνη της η Ελλάδα γη γαίης για διδασκαλία» για να κατανοήσει «Φε πρέπει να δώσουμε το ελληνικό έδαφος κλασικά και να δώσουμε προς κλασική κατάσταση». Ο πρόεδρος της Ε.Ο.Α. Αθανάσιος Τζώκας, με ομιλία του ανέφερε, ιδιαίτερα με την ομιλία του: «Παράλληλα θέματα, ο ελληνικός σίνονος να είναι σίνονος για το παρόν και από παρόν να έρπονται στην Ελλάδα. Κατά τη λήξη των εργασιών του συνεδρίου ο δημοσιογράφος Ευάγγελος Γιαννουλάκης ανέφερε συμπληρωματικά: «Αποδοχή είναι η ουσία των υποστηρικτών Παύλου και Πολυδώρου από το συνέδριο. Αν μη τι άλλο, υπάρχει να είναι ο ένας εκπαιδευτικός τους για ένα τόσο σημαντικό θέμα, που αφορά όλους τους Έλληνες και πρώτα απ' όλα να βρεθεί η μέθοδος για να αναγειρωθεί αυτός και παρομοίως». Να σημειωθεί ότι επηρέασε με το συνέδριο στο χώρο του Επικρατεϊκού Πολιτισμικού Κέντρου/Διεύθυνση Πολιτισμού ο Διευθυντής αυτού με ομιλία χωρίς λόγο που γράφεται «επισημότητα Σπυριδιού».

SPORTIME - 19.10.95

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΞΥΝΗ Πολιτισμικό συνέδριο στους Δελφούς

ΜΕ ΕΠΙΣΗΜΗΤΗ επίσημη εκπροσώπηση στους Δελφούς το πρώτο συνέδριο με θέμα «Ελλάδα, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο», που διοργάνωσε ο Εκπαιδευτικός Όμιλος Ξυνη με τη χορηγία του Μέγα Σπυριδιού και με τη συμμετοχή πολλών εκπαιδευτικών στήμων της πόλεως, της Τριετίας και των μέτρων της Αθήνας.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, τονίσαμε η ανάγκη να αναδειχθεί η χώρα ως ελληνικό κέντρο σε αλληλοδοπούς φοιτητές που θα ήθελαν να σπουδάσουν στην Ελλάδα, τόσο σε θέματα όσο και σε όμοια κλασικά πεδία. Ο κ. Ιωάννης Σπυριδιού, κενόκοιτο βουλευτής, ανέφερε χαρακτηριστικά τη σημαντική παρούσα αναζήτηση, που φέρνει για 16 δεκαετίες άμεση έμφαση από τη χώρα που είναι μια χώρα που σπουδάζει στο εξωτερικό. Εκτίμησαν προβάλλοντας τη λύση της δημοκρατίας στην Ολυμπία Τριετία όπως ανέφερε σχετικά ότι 700 Έλληνες φοιτητές στο λόγο.

στην Ελλάδα είναι το ελληνικό γραμματολόγιο το γεγονός αυτό σε μια πύλη και κατάλληλη», «συνεχίζω τις πηγές των ελληνικών εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών των νεοεισαχθέντων είναι ανεπίσημο». Η καθηγήτρια των Πανεπιστημίων Αθηνών κ. Μαρία Σπυριδιού τόνισε: «Είμαι υπέρ του ότι οι νέοι μας εκπαιδευτούν σε θέματα μελέτης...» ενώ είπε σε άλλα σημεία ότι «...η Ελλάδα είναι η πρώτη, μετά της Ελλάδας να φέρουν σε σημείο να σπυριδιού, ότι το να κέρσει...» Ο φιλόλογος Γερμανός μαθητής

Μηάδου Χέρμαν τόνισε σχετικά: «...η Ελλάδα είναι η πρώτη που δώσανε μελέτη...» ενώ «...και να γίνει η Ελλάδα διεθνές πνευματικό κέντρο... Υπάρχει η έμφαση εκπαιδευτική των Ελλήνων, θέλω σπουδάζει προς τις μεθόδους αυτές». Στο συνέδριο μίλησαν επίσης ο Κ. Ζουράρης και ο καθ. Μ. Παυλάκης, ο εκπαιδευτικός Ε. Μουσταφάκης, ο αν. καθ. Α. Σάββας, ο Κωνσταντίνος Κ. Καπτανάκης, ο Βασίλειος ο Α. Νέτσος, η κα Ε. Αρσενίου, ο Καρ. Λαοκόπουλος, ο Π. Μουσταφάκης, ο καθ. Γ. Παύλος, ο καθ. Ελένη Σαββί

- Μίλη, η καθ. Σ. Ερμιόβου - Ραϊνά, ο βουλευτής Εξωτερικών Γ. Ραϊνάς, ο Β. Παυλάκης, ο πρόεδρος του Ε.Ο.Α. Α. Τζώκας, ο δημοσιογράφος Κ. Λαός και ο Κ. Διοικητικός. Παράλληλα με το συνέδριο στο χώρο του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνη, πραγματοποιήθηκε το δεύτερο συνέδριο με θέμα «Ελλάδα χωρίς άδεια» που γράφεται «επισημότητα Σπυριδιού». Σημειώθηκε ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, το συνέδριο με θέμα «Ελλάδα χωρίς άδεια».

ΕΣΠΡΕΣ - 1.11.95

Θριάμβευσε το πνεύμα στους Δελφούς

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς το πρώτο συνέδριο με θέμα «Ελλάδα, διεθνές πνευματικό κέντρο», που διοργάνωσε ο Εκπαιδευτικός Όμιλος Ξυθή.

Το συνέδριο τίμησαν με την παρουσία τους αλλά και τις ομιλίες τους, ο νομάρχης Βοιωτίας κ. Ιωάννης Σταμούλης, η δημοσιογράφος και συντονίστρια του συνεδρίου, κ. Όλγα Τρέμη, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Μερσέτη Σπυροπούλου, οι πρώην ιστορικοί κ.κ. Βέρωνας Πολυδώρας και Ευάγγελος Γιαννόπουλος, ο φιλέλληνας Γερμανός ζωγράφος κ. Χέρμαν Μιλάουσιτ, ο καθηγητής Παλαιοελληνικής κ. Κωνσταντίνος Ζουράρης, ο καθηγητής κ. Μιχάλης Γουλαττάς, ο ακαδημαϊκός κ. Ευάγγελος Μουτσόπουλος, ο Κύπριος εκδοτής Κωνσταντίνος Χατζηκωστής κ.ά.

Παράλληλα με το συνέδριο του Ευρωπαϊκού Παιδαγωγικού Κέντρου Δελφών, παρουσιάστηκε έκθεση γλωσσολογίας με στίχα χωρίς λόγια του Στάθη.

Το συνέδριο έκλεισε με ομιλία του κ. Σοφοκλή Ξυθή.

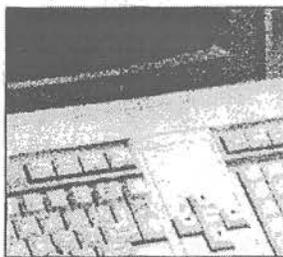

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ - 23.10.95

Ελληνικά, η επίσημη γλώσσα των P/C

Αποστολή: ANNA ΣΑΜΠΙΑΤΑΚΑΚΗ

ΔΕΛΦΟΙ. «Είμαστε οι καλύτεροι μόνο που δεν το ξέρουμε». Αυτά, περίπου, είπε ο Κώστας Ζουράρης με την εκδήλωση του στο Συνέδριο «Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο» που πραγματοποιήθηκε το Σαββατοκύριακο στους Δελφούς. Το συνέδριο οργανώθηκε από τον εκπαιδευτικό Όμιλο Ξυθή με κορμό το MEGA CHANNEL. Ο Κώστας Ζουράρης, εκεί (ο τρομερός) απέδειξε με αριθμούς, παρακολούθησε και πως δεν χρειάζεται παρά «να βρούμε τον εαυτό μας, σιγά - σιγά». Είμαστε πρώτοι σε μακροβιότητα, (σύνερα στους λαούς της Ευρώπης), τελευταίοι σε εργατικότητα, έχουμε τη μικρότερη βρεφική θνησιμότητα, ανώτατο αλκοολισμό, μηδέν αυτοκτονίες και τον υψηλότερο δείκτη αισιοδοξίας, νιώθουμε καλά, ευνοκισμένοι πιο πολύ απ' τους άλλους Ευρωπαίους, (αυτός που θέσαμε να με... αναγνωρίσουν ως... "Πνευματικό Κέντρο"). Είμαστε οι πρώτοι σε ποσοστά μεταπτυχιακών φοιτητών, και οι τελευταίοι σε ποσοστά αστέγων. Ονόμασε τους

Έλληνες «λαόρα» και κατέληξε στο ότι «η Ελλάδα δεν πρέπει ακόμη να γίνει διεθνές Πνευματικό Κέντρο». Υπερβηματούχως, λίγο αργότερα, ο συγγραφέας Θεόδωρος Ζάκας, είπε πως «η Ελλάδα είναι κέντρο, αλλά νομιματοδοτεί τον εαυτό της ως μηδέν». Ο καθηγητής της Κοινωνιολογίας στο πανεπιστήμιο της Ρώμης, Μιχάλης - Θανάσης Πουλιαντζής, τόνισε πως «δεν έχουμε τίποτα να πάρουμε απ' αυτούς» (σ.σ. τους Δελφούς), καθώς «η ηθική συνείδηση της Δύσης προοδεύει με πολύ αργούς ρυθμούς, πάντως πιο αργούς από

την πολιτική και οικονομική της συνείδηση».

Μίλησαν επίσης ο Βασίλης Βασιλικός και ο Θανάσης Νάρκος, ο πανεπιστημιακός Γιώργος Παύλος («η δύναμη αυτού του λαού είναι και η αδυναμία του. Είναι μία διαρκώς φλεγόμενη καρδιά που οδοντώνει ή αντικαταστάσει αυτή τη φλόγα»), ενώ η εδση που προέκυψε απ' αυτό το συνέδριο είναι πως (κατά 90%) η επίσημη γλώσσα των κομπιούτερ θα είναι η ελληνική. Μίλησαν και αμέτρητοι άλλοι, πολύ γνωστοί πανεπιστημιακοί και διανοούμενοι, μη εξαρωμένοι του Βέρωνα Παλιόδωρα, που δεν έχουμε χάρη να αναφέρουμε. Τις συμπόσεις συντόκισαν γνωστοί δημοσιογράφοι όπως η Όλγα Τρέμη, ο Δημήτρης Κωνσταντάρης, κ.ά. Ισχυρή η παρουσία της πολιτείας, παρά το ελαφρύ βάρος του Ευάγγελου Γιαννόπουλου και τις καλές προθέσεις του Γρηγόρη Νιώτη, αλλά σημαντική η έκθεση στίχων του Στάθη καθώς και η παρουσία του Κ. επαθεί όλα ήταν καλά, το Συνέδριο θα επαναληφθεί.

ΛΟΓΟΣ - 17.10.95

**ΚΑΘΑΡΑ ΚΑΙ
ΞΑΣΤΕΡΑ**

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

**Δελφοί αμφικτυονία
λογισμών!**

Ας προσεχθώσουμε να δραπέτευσουμε προς την από τα σκοτεινά ομίχλια της εφιαλτικής τύχας όπου μας εγκλώβισε, σκελετωμένους Ζαρωτούστρες, σπυροβόλους Προμηθείς, η τυραννική αμάθεια, η σαδιστικά εμπόδια, η δολοπλόκος απονεύσιθα δημοσίων αυδρών επί του θύου μας βασιστρούσαν, επί των ελπίδων μας ασελογούνταν, επί των ιερών και θαυμάτων της «πόλεως» αποσταϊνύου.

Ταξίδι σύντομο σε τόπο παραλήλιο με πόσων ασήπυρα των ψυχικών καταλήπειν μας τελεπαιούς «ορκουούς» ιδίτης νεφρακότων νυφών! Ταξίδι σε χώρο μυροβόλων ιστορικών ανεβημάτων, ανεμιατικών σκιερών οδών ως σφηνούσαν τους κορκακινόθρους της αθηναϊκής ασπρόκοιτισης!

Δελφοί!
Τριήμερο οριζοτιελικής ψυχοκώθησης. Βρυχεία απόδραση παναισθητικής ηδονής. Απώλειαν, ο θεσπίσις απρολήπιτης πνευματικών λεγεώνων παρατίσις τις σπριές του πέριξ του ιερού χώρου, πορνή και συμμετοχή εποπτεύει τη σύναξη Ελλήνων λογίων, Συναξίσις και οικοδεσπότης ο Σοφοκλής Σύνος ιδρυτής των ομιώνων εκπαιδευτικών Σχολών. Η ήμη από του να οργανώσις στους Δελφούς συγκέντρωση λογών, διανοητών, διδασκάλων παναισθητικών, μας υπενθύμιζε την του Αριστοτέλους θεώρησις ότι η παιδεία και η αγνή συναισθητόν δύο θεμελιώδεις προϋποθέσεις ανθρώπινης επιβίωσης, ανάπτυξης, κοινωνικής προοργής.

Ο Σοφοκλής Σύνος προσκάλεσε στους Δελφούς ένα σημαντικό τμήμα σφικρώνων Ελλήνων εκπροσώπων της νεοεπώσης επιστημονικής σκέψης, που μας επανεμίσαν σε μια μυστηριώδη περιπέσει όριου και ορθού λόγου ελληνικού κομίσσις στην ιερή μες μήμη το κολύτριο ηλευσινικό αξίωμα ότι «φιλοσοφία είναι το άθροισμα σπυροβόλων κανόνων που προσέχουν την έρευνα προς καπίσιον της γνώσης, διανοίσιον οδούς προς ψυχικών σύστασι και πύκη ολοκλήρωσι, καθορίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά και ο' αυτή την κατέχουν ορεψόσιμε να σπέρσιμε την πνευματική μας δυναμική, προκειμένου να παιδείσιμε και διαμερφώσιμε πολιτικούς άνδρες και άλλλους να χειρισθόν τα κοινά, να δικαιοκροσούν τα μεγάλα εθνικά της «πόλεως» θέματα, με βασική αρχή την χρίσι της λογικής, δηλαδή, της δικαιοσύνης, της εντιμότης, της δημοκρατικής ουσίας»

Βέβαιος ότι αδικώ τους πλείονες των συνέδρων αλλά μη διαθέτων αποθέματα αντίστασης, θα αναφερθώ στο σπινθηροβόλο, εφφλεκτο και εκρακτικό πνεύμα ενός δοσκόλου εκπληκτικής συγκρότησης, του ελληνιστροφούς καθηγητή Πανεπιστημίου Κωνσταντίνου Ζωγράφου, του οποίου η παρέμβασις καθήλωσε την ομήγηρη, όπως επίσης στην αποκάλυψη μιας θυσιαίας πραγματικότης ιδίως επαιτής και πολιτισμού σε μια επαχθή ήκου ολόγως ίδισαν δυσχερές μετουσιώνεται σε πράξη, και εννοώ την αναλητική τοπιθέσιση του Βόρειου Πολιτισμού!

Δελφοί, Οκτώβριος 1995, συνέδριο με θέμα «Ελλάδα διεθνές πνευματικό κέντρο», πρωτοδοτήθη του εκπαιδευτικού Ομίλου Σύνος, λέξη καταλείβω εγώ εκ βάθους καρδίας.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ - 17.10.95

**Συνέδριο στους Δελφούς
από τα εκπαιδευτήρια «Ευνή»**

Εκτεμίστω από τον γαιρτισμό του κ. Γιαννόπουλου στο Συνέδριο

Ο εκπαιδευτικός Όμιλος ΣΥΝΗ διοργάνωσε στους Δελφούς συνέδριο με θέμα «Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο» με τη συμμετοχή πολλών επιφανών ατόμων του Πνεύματος, των Επιστημών, και της Πολιτικής. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου δόθηκε ιδιαίτερη έμφασι στην ανάγκη να ανοίξουν τα ελληνικά σύνορα σε αλλοδαπούς φοιτητές που θα ήθελαν να σπουδάσουν στην Ελλάδα,

τόσο σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα όσο και σε ιδιωτικά. Στο συνέδριο παρεβρήθη και ο πρώην υπουργός κ. Ε. Γιαννόπουλος και κατά την ομιλία του εξέηρε την πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού ομίλου ΣΥΝΗ αλλά παράλληλα σημείωσε την απουσία τόσο του υπουργού Παιδείας όσο και του υπουργού Πολιτισμού

ΕΠΙΕΝΔΥΤΗΣ - 27.10.95

Πνευματικό Κέντρο η Ελλάδα

Πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς το πρώτο συνέδριο με θέμα: «Ελλάδα, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο», που οργάνωσε ο Εκπαιδευτικός Όμιλος ΣΥΝΗ, με τη χορηγία του MEGA CHANNEL και με τη συμμετοχή πολλών επιφανών ατόμων του Πνεύματος, των Επιστημών, της Πολιτικής, της

Τέχνης, του Πολιτισμού και των Μέσων Ενημέρωσης. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου ταισίθηκε η ανάγκη να ανοίξουν άμεσα τα ελληνικά σύνορα σε αλλοδαπούς φοιτητές που θα ήθελαν να σπουδάσουν στην Ελλάδα, τόσο σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, όσο και σε ιδιωτικά.

ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ - 20.10.95

Ελληνική πηγή πολιτισμού

Στο στιγμιότυπο από το συνέδριο των Δελφών. Από αριστερά, ο υφυπουργός Εξωτερικών Γ. Νιώτης, ο δημοσιογράφος Δ. Κωνσταντάρας, ο πρόεδρος του Ομίλου Σ. Ξυνής και ο εκδότης κ. Χατζηκωστής.

Το πρώτο συνέδριο με θέμα «Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο» που έγινε στους Δελφούς είναι μια πρωτοβουλία που μπορεί να αποτελέσει έναυσμα ώστε να γίνει η Ελλάδα αυτό που όλοι οι Έλληνες γνωρίζουν και όλοι οι λαοί πιστεύουν: Μια παγκόσμια πηγή πολιτισμού.

«Η Ελλάδα είναι η πηγή του δυτικού πολιτισμού, αλλά χρειάζεται πολλή δουλειά στο εσωτερικό για να γίνει η Ελλάδα διεθνές πνευματικό κέντρο», τόνισε ο φιλέλληνας γερμανός ζωγράφος Μπλάουντ Χέρμαν. Υπάρχει όμως, όπως τόνισε η πλειονότητα των συνέδρων, η έμφυτη ευαισθησία των Ελλήνων, θετικό στοιχείο προς την κατεύθυνση αυτή...

Ηταν εκεί και μίλησαν η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών Μερσέτη Σπυροπούλου, ο καθηγητής πολιτειολογίας Κ. Ζουράρις, ο καθηγητής Μ. Πουλατζάς, ο ακαδημαϊκός Ενώ. Μουταόπουλος, ο αναπληρωτής καθηγητής Α. Σιάσος, ο συγγραφέας Β. Βασιλικός, η διδάκτωρ Ε. Αρσενίου, ο επίκουρος καθηγητής Γ. Παύλος, η καθηγήτρια γλωσσολογίας Ελένη Σελλά-Μάζη, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών Σ. Ερμείδου-Pollet, ο αναπληρωτής καθηγητής Α. Κουρεμένος. Το συνέδριο διοργάνωσε ο Εκπαιδευτικός Όμιλος ΞΥΝΗ με τη χορηγία του Mega Channel. Από χώρο της πολιτικής, μίλησαν ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος και ο Βύρων Πολύδωρας.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 22.10.95

Συνέδριο του Ομίλου Ξυνή στους Δελφούς

Η ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ απόψεων φαινημένων ανθρώπων, με βάση τις ιστορικές αναλύσεις, ώστε να διαμορφωθεί μια άποψη με συγκεκριμένες προτάσεις πανεθνικής αποδοχής και δράσης, που θα επηρεάσουν όλους τους φορείς του έθνους, ώστε να επαναδημιουργηθεί εθνική συνείδηση πνευματικής και πολιτιστικής πορείας παγκόσμιας επιβίωσης, είναι ο στόχος συνεδρίου με θέμα: «Ελλάδα: Διεθνές Πνευματικό Κέντρο», που διοργανώνει στους Δελφούς ο Εκπαιδευτικός Όμιλος ΞΥΝΗ.

«Το να ημενούμε απλά την ιστορία, το να όλοα παρελθόν και τον πολιτισμό που από εμάς ξεκίνησε, δεν είναι η λύση. Σκοπός είναι να ανατρέξουμε τελεσίδικα τη γνώση στη ρήση ότι: Το μόνο λάθος των πραγμάτων μας είναι ότι δεν άφησαν σωστούς απογόνους. Αυτό όμως δεν είναι υπόθεση ενός. Είναι υπόθεση όλων. Υπόθεση των απανταχού Ελλήνων. Υπόθεση και της πολιτείας», τόνισε ο κ. Σοφοκλής Ξυνής, πρόεδρος του ομώνυμου εκπαιδευτικού ομίλου, με την 35ετή συνεχή παρουσία στη χώρα μας.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

8.6.95

ΘΕΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ

ΕΛΛΑΔΑ, ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Με σημαντική επιτυχία πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς το πρώτο συνέδριο με θέμα "Ελλάδα, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο", που διοργάνωσε ο Εκπαιδευτικός Όμιλος Ξυνη με τη χορηγία του Mega Channel και με τη συμμετοχή πολλών σημαντικών ατόμων του πνεύματος, των επιστημών, της πολιτικής, της τέχνης, του πολιτισμού και των μέσων ενημέρωσης.

Ο Εκπαιδευτικός Όμιλος Ξυνη στο πρόσωπο του προέδρου κ. Σφοκλή Ξυνη, δεχόμενος θερμά συγχαρητήρια από όλους τους ενεργούς συμμετέχοντες στο συνέδριο και πολλές παρατηρήσεις, ώστε η πρωτοβουλία αυτή να συνεχιστεί και επαναληφθεί για να αποτελέσει το έναυσμα για να γίνει η Ελλάδα, αυτό που όλοι οι Έλληνες γνωρίζουν και όλοι οι λαοί κατά βάθος πιστεύουν. Δηλαδή, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο, μία παγκόσμια πηγή πολιτισμού και πνεύματος.

Πολλές οι προτάσεις επί του θέματος. Ιδιαίτερα τονίσθηκε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου η ανάγκη να ανοιχθούν δυνάμεις τα ελληνικά σύνορα σε αλλοδαπούς φοιτητές που θα ήθελαν να σπουδάσουν στην Ελλάδα, τόσο σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, όσο και σε ιδιωτικά. Ο κ. Ιωάννης Σταμάτης (πρώην βουλευτής, σημερινός Νομάρχης Βοιωτίας) ο οποίος δήλωσε για το θέμα αυτό "...εντυπωσιασμένος από την πρόταση του κ. Ξυνη για το άνοιγμα των συνόρων μας σε αλλοδαπούς φοιτητές", ανέφερε τη σημαντική εφικτή συναλλαγή που φέρνει τα 15 δισ. δολάρια ετησίως από τη φυλή των νέων μας για σπουδές στο εξωτερικό και συνέχισε "...δε φέρνει μόνο αυτό, οι περισσότεροι νέοι που φεύγουν αξιοποιούνται στο εξωτερικό, όχι στην Ελλάδα. Είναι τουλάχιστον τρισεκατοντάδες τα γεγονός αυτά, αν μη τι άλλο" και κατέληξε εντονα "...ανοίξτε τις πόλεις των ελληνικών εκπαιδευτικών, συγκρατήστε την εφικτή συναλλαγή τους. Είναι ανεπαισθητό". Ενώ αντίφαση προκάλεσε η δημοσιογράφος (συντονίστρια του συνεδρίου) κυρία Ολγα Τρέμη όταν ανέφερε σχετικά ότι "...σήμερα πληροφορηθήκαμε ότι υπάρχουν 700 Έλληνες φοιτητές ακόμη και στο Ιράν..."

Σημαντικές ήταν οι εισηγήσεις όλων των εισηγητών συνεδρίου. Χαρακτηριστικά η κατήγηγρία του Πνευματικού Αθηνών κυρία Σπυριδοπούλου Μαρσίου τόνισε "...είναι αισιόδοξο το ότι, οι νέοι μας αναποικίζονται σε βελτίκη μνημεία..." ενώ σε άλλο σημείο "...οι Έλληνες θα πρέπει, μέσω της Παιδείας, να φέρσουν σε σημείο να ζητούν το άριστο, όχι το μίη χείρον..."

Ο φιλόλογος Γερμανός Ζωγράφος κ. Μπάουσι Χέρμαν τόνισε σχετικά "...η Ελλάδα είναι η πηγή του δυτικού πολιτισμού..." ενώ "...για να γίνει η Ελλάδα Διεθνές Πνευματικό Κέντρο χρειάζεται να παύσει να δουλεύει στο εσωτερικό. Υπάρχει η έμφυτη ευαισθησία των Ελλήνων, βελτίκη στοιχείο προς την κατεύθυνση αυτή" και κατέληξε στις προτάσεις του "...να δημιουργηθούν πολιτιστικές κυψέλες, στα πλαίσια όμως της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και να δημιουργηθούν κινητές πολιτιστικές μονάδες π.χ. σε τρένα, πλοία, με διάφορα πολιτιστικά θέματα..."

Ο πρώην υπουργός κ. Ευάγγ. Γιαννόπουλος σε δηλώσεις του εξήρα την πρωτοβουλία του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνη και είπε μεταξύ άλλων "...θερμά συγχαρητήρια για τη σημαντική αυτή πρωτοβουλία... δεν ήθερα ούτε ο Εκπαιδευτικός Όμιλος Ξυνη απο-

σχολεί 1000 καθηγητές, άλλα δεκά τέτοιες φορείς να υπήρχαν στην Ελλάδα, θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ανεργίας των εκπαιδευτικών".

Χαρακτηριστική ήταν και η εισήγηση του υπουργού Εξωτερικών κ. Γοργολιάου Νικήτη ο οποίος μίλησε για τον Οικουμενικό Ελληνισμό, ως μοχλός ανάπτυξης του ελληνικού πολιτισμού.

Η εισήγηση του βουλευτή κ. Θωμά Παλμάρα περιελάμβανε τη φράση ευθείας "...εργαστείτε διάφορα (εν. αλλοδαπή) να μας διδάξει ο θεάτρο, ε...μό μόνη της η 'Δελφική' μάλαει για θεάτρο..." για να καταλήξει στο ότι "...θα πρέπει να εκδοθεί το ελληνικό εδάστιχο λεξικό και να διαδοθεί προς κάθε κατεύθυνση".

Κατά τη λήξη των εργασιών του συνεδρίου ο δημοσιογράφος (συντονίστρια του συνεδρίου) κ. Ευάγγελος Παπαδόπουλος ανέφερε συμπληρωματικά "...αισθητή είναι η απουσία των υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού από το συνέδριο. Αν μη τι άλλο έπρεπε να είναι εδώ οι εκπρόσωποι τους για ένα τόσο σημαντικό θέμα, που αφορά όλους τους Έλληνες..." και κατέληξε "Η Ελλάδα είναι Πνευματικό Κέντρο, πρέπει όμως να βρεθεί η μέθοδος για να αναγνωριστεί αυτό και παγκοσμίως".

Τις εργασίες του απόλυτα επιτυχημένου συνεδρίου, έκλεισε ο πρόεδρος του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνη κ. Σφοκλής Ξυνης λέγοντας "...ευχαριστώ από τα βάθη της καρ-

διάς μου, όλους τους επιμελητές συνεδρίου και εισηγητές, το χορηγό Mega Channel και όλα τα Μέσα Ενημέρωσης που στήριξαν την ποιοτική χαρακτηριστική παρουσία μας, επίσης ευχαριστώ τις εταιρείες που στήριξαν το συνέδριο και τους τέσσερις ενεργούς δημοσιογράφους που συντόνισαν ολόκληρη τη διαδικασία του συνεδρίου των Δελφών, την κυρία Ολγα Τρέμη, τον κ. Ευάγγελο Παπαδόπουλο, τον κ. Ιωάννη Βλαστάρη και τον κ. Δημήτρη Κωνσταντάρα" ενώ σε άλλο σημείο, ανακοίνωσε την πραγματοποίηση του Β' Συνεδρίου με θέμα "Ελλάδα, Διεθνές Πνευματικό Κέντρο" ως συνέχεια των επί δεκάτα προσπαθειών του Εκπαιδευτικού Ομίλου Ξυνη για την καθιέρωση της συγκεκριμένης ιδέας.

Τελειώνοντας ο κ. Σφοκλής Ξυνης είπε "...η Ελλάδα είναι Διεθνές Πνευματικό Κέντρο, αυτό που χρειάζεται είναι να αναγνωριστούμε για να καλυφθούν τα τυχόν κενά, σκόπη και μέσα από πρακτικές λύσεις (χρήση marketing κ.λπ.) για το θέμα αυτό. Είναι αναγκαία υποχρέωση της Πολιτείας να ενταχιστεί γρήγορα τις προσπάθειες αυτές, όπως αναγκαίο είναι και η στήριξη τους από τα Μέσα Ενημέρωσης. Είναι ιδιαίτερης σημασίας οι προσπάθειες αυτές για να αποτυχούν δεν υπάρχουν τα περιθώρια για αποτυχία".

Παράλληλα με το συνέδριο στο χώρο του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, παρουσιάσθηκε έκθεση σκίτσου με τίτλο "Χαρίς λόγια" του γνωστού σκιστογράφου Στάθη.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ - 22.10.95

Στο χώρο αυτό παρουσιάζονται οι επιχειρήσεις που στήριξαν το Α' Συνέδριο "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ" με μια συμβολική οικονομική συμμετοχή. Στόχος του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ "ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ" είναι η ευρύτερη συμμετοχή του επιχειρηματικού κόσμου στην προσπάθεια και η ευαισθητοποίηση αυτού, δεδομένου ότι η ιδιωτική πρωτοβουλία αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα επιτυχίας του στόχου του Ινστιτούτου.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 31 & ΣΟΛΩΜΟΥ, 104 32 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 52.28.955 - 52.28.595